

João

$A^2w\ddot{a}n^3txi^3khai^3su^2$ jah^1la^2 , $ka^3t\ddot{e}^3na^2$
 $si^3yxau^3t\ddot{a}u^3su^2$ $nxe^3jau^3su^2$
¹ $Txa^2w\ddot{a}^1si^3kx\ddot{a}^3n\ddot{a}u^3u^1tai^2na^2$ $A^2w\ddot{a}n^3txi^3khai^3su^2$
 jah^1la^2 $yxau^3ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2$. $A^2yen^3kxa^2$
 $y\ddot{u}^2nxa^3ha^2kxai^3$ $a^2n\ddot{u}^2a^2$ $y\ddot{u}^2nxa^3ha^2kxai^3$
 $nxe^3t\ddot{a}u^3u^1tai^2na^2$ jah^1la^2 $so^1lx\ddot{i}^3$
 $yxau^3ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2$. $A^2w\ddot{a}n^3txi^3khai^3su^2$ Jah^1la^2
 $sa^2kxai^3lu^2$ $Txa^2w\ddot{a}^1s\ddot{u}^3na^2$ $Si^3yxau^3t\ddot{a}u^3la^3$
 $yxau^3ya^3ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2$. ² $Nxe^3sx\ddot{a}^3$
 $A^2w\ddot{a}n^3txi^3khai^3su^2$ Jah^1la^2 $sa^2kxai^3lu^2$
 $yxau^2$, $Txa^2w\ddot{a}^1s\ddot{u}^3na^2$ $Si^3yxau^3t\ddot{a}u^3la^3$
 $yxau^2$, $t\ddot{x}a^2w\ddot{a}^1si^3kx\ddot{a}^3n\ddot{a}u^3u^1tai^2na^2$
 $nxe^3ya^3yhu^1ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2$. $A^2w\ddot{a}n^3txi^3khai^3su^2$
 $Jah^1lain^2txi^3$, $Txa^2w\ddot{a}^1s\ddot{u}^3na^2$ $Si^3yxau^3t\ddot{a}u^3ain^2txi^3$
 $nxe^3ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2$. ³ $A^2nxe^3jah^1la^2$ hxi^2ka^2
 $a^2yen^3kxa^2$ $yxo^2ha^3kxa^1$ $wet^1sa^2sai^1ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2$.
 $A^2yen^3kxa^2$ $we^1t\ddot{x}a^3kxe^3su^2$ $w\ddot{a}^3ko^3kxe^3su^2$
 $ta^1hxai^2nxa^3h\ddot{e}^1la^2$. ⁴ $A^2w\ddot{a}n^3txi^3khai^3su^2$
 Jah^1la^2 $sa^2kxai^3lu^2$ $ka^3t\ddot{e}^3na^2$ $si^3yxau^3t\ddot{a}u^3su^2$
 $t\ddot{a}u^3a^2$ $sa^2kxai^3lu^2$ $nxe^3ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2$.
 $A^2nxe^3jah^1la^2$ $sa^2kxai^3lu^1$ $ka^3t\ddot{e}^3na^2$ $wi^1t\ddot{a}u^3a^1$
 $\ddot{u}^3h\ddot{u}^1nh\ddot{e}^3lha^2kxai^3$, $t\ddot{i}h^3na^2$ $wain^3t\ddot{i}h^3na^2$ $so^1lx\ddot{i}^3$
 $wi^1t\ddot{i}h^3na^2$ $so^1lx\ddot{i}^3$ $\ddot{i}^3yau^1\ddot{u}^3n\ddot{e}^3lha^2kxai^3$, $nxe^3sx\ddot{a}^3$
 $sa^2ha^2te^1kxi^2n\ddot{e}^3jut^3s\ddot{u}^3nxe^2$ $a^2n\ddot{u}^2a^2$ $yxo^2ha^3kxa^1$
 $nxe^3te^2ki^3na^1xai^2na^1$ $sa^2hau^3ko^3t\ddot{e}^3ta^1hxai^2h\ddot{e}^1la^2$.
⁵ $Nxe^3sx\ddot{a}^3$ $sa^2ha^2te^1jah^1lai^2na^2$ $sa^2kxai^3lu^2$
 $ka^3nxah^3ju^3ta^2$ $sa^2ha^2tet^1sa^2t\ddot{e}^3na^3la^2$. $Nxe^3kxan^2ta^2$
 $hxi^2kan^1txi^3$ $a^2ta^3a^2$ hxi^2ka^2 , $ka^3nxah^3ta^2$

a²wa³kxēn³yah³la² hxi²ka², kō³nxe³ti³
 kã³si¹nhē³jah¹la² hxi²ka², wxa²nũ¹li²nxa³wa².
 Ha³lo²a² nxe³jut3sũ³na³la².

6 Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txa² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³sa²si¹hã³kxe³su² jah¹la²
 ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ txa²wã¹ha³lo²ai²na²
 wxã³ta¹hxai²hē¹la². 7 Wxã³nũ²la²
 sa²ha²te¹kxi²nē³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²,
 Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² ũ³ye³ka¹tē³te³lhxã³
 wxã³ta¹hxai²hē¹la². A²nũ²a² hã¹nxe³ti³xa¹ Sũ³na²
 sa²yo²wet1si¹nhē³jau³nũ³su² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
 wxã³ta¹hxai²hē¹la². 8 Hai³txi³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²la³
 sa²ha²te¹kxi²nē³jah¹lo²su² ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 Hã¹nxe³sxã³ sa²ha²te¹kxi²nē³jah¹la²
 ũ³ye³ka¹tē³te³lhxã³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
 wxã³ta¹hxai²hē¹la². 9 Yxã¹ta¹ kwēn¹tai²na²
 sa²ha²te¹kxi²nē³jah¹lo²khai³xa², a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ sa²ha²te¹kxi²nē³jah¹lo²su² jah¹la²,
 txa²wã¹ha³lo²ai²na² ã³wxã³te³lhxã³ ta¹hxai²hē¹la².

10-11

A²nxe³jah¹la² sa²kxai³lu²
 ha³lo²ai²na² yuh³xan¹ko³xai²na² yãn³tai²na²
 wet1sa²sai¹ta¹hxai²hē¹la². Yxã¹ta¹
 kwēn¹tai²na² ha³lo²ai²na² wxã³ye²yhai¹kxan²ti³
 hxi²kan¹kxan²ti³ ha³lo²an¹tũ³kã³txi³la³ hã¹nxe³sxã³
 wã³txi³nũ¹yhai¹ta¹hxai²hē¹la². Jã¹nxe³kxan²ti³
 a²ka³lxa¹ta² sxi²ha² ã³wxã³ye²yhai¹kxan²ti³
 a²ka³lxa¹ti³su² te²la³ Ju³te²a² nũ³kã³txi³la³ha²kxai³
 ã³yo²o³tũ²ain¹to³ta¹hxai²nxa³hē¹la².

12 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²ka³na³ki² on³tãu³su² tãu³a¹
 ã³yo²o³tũ²yah³lxi³ka³tũ³ sa²we¹tain¹ta¹hxai²hē¹la².

— A²nxe³tãu³su² tãu³a¹ yxo²ha³kxa¹ Sũ³na²

Si³yxau³tău³a¹ wê³ha³lxai²la¹i¹. Je³su²jah³la²
wăn³txa² hxi²kan¹txi³ ĩ³wê³ha³lxi³lo³tain¹jau³su²
yain¹ta¹hxai²hê¹la². 13 Sũ³na² wê³ha³lxa²
wê³ha³lxi³lo³tê³ju³ta²sa¹: Hăi¹nxe³sxă³ Sũ³na²
wê³ha³lxi³lo³kxe³su² te²nău³xa² so¹lxi³ Sũ³na²
wê³ha³lxin³te²ju²hê³la². Yxăn¹ta¹ a²nũ²a²
hxi²kan¹khai¹nxe³kxan²ti³ a²wê³sa² we¹kxa²
yuh³xai²năn¹te²wê³sa²so¹lxi³wet¹sa²kxai³, a²nũ²a²
a²ê¹nău³a¹ wê³nhĩ²nha²kxan²ti³ yuh³xai²năn¹te²
wê³sa² so¹lxi³ wet¹sa²kxai³, in³txa² txu¹ha²
ten³nha²yu³kxan²ti³ yuh³xai²năn¹te² wê³sa²
so¹lxi³ wet¹sa²kxai³ te²ju²hê³la². Jă¹nxe³sxă³
Sũ³na² wê³ha³lxi³lo³kxe³su² te²a² a²nũ²a²
Je³su²jah³la² sa²we¹tain¹te²su² te²nău³xa² so¹lxi³
wê³ha³lxi³lo³tain¹ta¹hxai²hê¹la².

14 Nxe³nxa²ha¹te¹ A²wăn³txi³khai³su² jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ha³lo²ai²na²
wxă³ta¹hxai²hê¹la². Txa²wă¹nũ²ăin²ti³
wen¹nũ²la² a²nũ²khai³su² wen¹nũ²la² ha³lo²a²
yuh³xan¹ko³xai²na² wxă³ta¹hxai²hê¹la². Jũ¹nxe²
kxăn³su² yxau³ya³nhê³ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ju³ta²
a²ya³li³nău³xa² a²ye³na² ĩ²ain¹ta¹hxai²hê¹la².
Ī²ain¹ju³ta²su¹: A²wăn³txi³khai³su² jah¹lai²na²
wxĩ²kin³ti³ton³ta¹hxai²hê¹la². Txa²wă¹wĩ³na²
si³yxau³jah¹lo²khai³xa² a²ki³lha³lxa² hăi¹nxe³te²a²,
hăi¹nxe² we¹kxe³su² te²a² sa²kxai³lu²
wxĩ²kin³ti³ton³khaix¹ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³jah¹lo²su²
te²kxai³lu¹ kăin² hăun²ya¹ta² wi¹lhin¹jah¹lo²su²
nxe³ha²kxai³ a²ya³la³lyau³tũ³ a²si³yxau³tău³su²
nxe³ha²kxai³ ta¹hxai²hê¹la².

15 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ău² Ba³tis²jah³la²
ĩ³kaix¹sxă³, Je³su²jah³la² hxi²kan¹khaix¹ju³ta²

ĩ³yau¹ũ³nhẽ³te³lhxã³ ĩ³kaix¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² txa²si³yo³na¹ wxã³jah¹lai²la¹i¹.
Yxã¹ta¹sa²sen³sai¹sa²sxã³hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹i¹,
yã¹ta² yũ³sa²nxa³hĩ¹nu¹tai²na² yxau²xai³jah¹lo²su²
ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Jah¹lai²na² kãin² hãun²ya¹ta² wi¹lhin¹jah¹lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ kãin² hãun²ya¹ta²
wi¹lhin¹sxã³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ k̃i³na¹xai²na²
whã¹na¹, sa²hau³ko³tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Jã¹nxe³ju³ta²sa¹ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
Sũ³na² wã²nxa³kxa² so¹jah¹lo²su²
ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹lu¹tai²na²
Sũ³na² wãn³txa² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xu¹tai²na²
tẽ³nũ²la² txa²wã¹si³yah³la²nãu³u¹tai²na²
ĩ³yau¹ũ³nyhain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² Sũ³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su²
te²la¹wa². A²nxe³jah¹la²kxai³lu² Sũ³na²
a³lxi²nẽ³kxe³su² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³lha²kxai³

Sũ³na² yen³nãu³a¹ ã³wa²sut¹sxã³
yxau²xai³la³kxi²nẽ³jau³nũ³su² ya²la³lyau³xan²tu³
ĩ³yau¹ũ³nhẽ³lha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wa².

18 Jã¹nxe³jau³su² Sũ³na² Si³yxau³tãu³la³
hxi²kan¹txi³ yuh³xai²nãn¹tu³kã³txi³k̃i³na¹xai²na²
ĩ²k̃i³jah¹lo²sxa³wa². Yxã¹ta¹, A²ta²ha²
hã¹nxe³te²a² so¹lxi³, Txa²wã¹wĩ³na² A²ta²ha²
so¹lxi³ a³lxi²khaix¹nxe³kxe³su² te²a² so¹lxi³
yxau²xai³ya³nhẽ³lain¹sxã³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
wxa²ye³ka¹tũ¹nhẽ³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² a²wãn³txi³su² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

19 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²su²
 te²kxai³la¹ Be³tân²ya³thĩ³na² he¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ka³tu³ta¹ a²nũ²a² nũ³ka³txa² wã³nxĩn¹te²
 nũ³ka³txi³su² ã³nhai¹tũn³tũ³ka³txa²,
 Le³vi²ta³ nũ³ka³txi³su² ã³nhai¹tũn³tũ³ka³txa²
 ã³wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 a²hxi²kan¹txi³nũ³xa² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹te²nũ³xa²
 hi²sen³kxai³lu² ĩ³sa²si¹hã³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³te² nũ³ka³txa² sa²kxai³lu²
 Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
 ĩ³ha¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³ha¹txain¹sxã³
 ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxãĩ²na² Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² ta³nxa² a²nũ²a²
 ã³su² ta³nxa² nhĩn¹te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².
 20 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na²
 sa²kxai³lu¹ wai³wain³ki²txi³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ti³he¹nxẽ²nxa³wi¹. Hai³txi³ Sũ³na²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² te²txã³wi¹,
 txai²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 21 Nxe³nxa²ha¹te¹
 tũ¹ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxãĩ²na² E³li²ah³la² nhĩn¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ti³hex¹te²txã³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³nxa²ha¹te¹ tũ¹ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²su²
 nhĩn¹ji¹wi¹? Ju¹ta² Moi³se²ah³lu¹ta²na²
 kxã³nhxĩ¹nu¹ta²na² e³ain¹jau³xa²
 a²nũ²a² wxã³nũ¹nhẽ³jah¹lo²nu³su²
 e³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³jah¹lo²su²
 nhĩn¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹:

— Ti³hex1te²txã³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² nũ³ka³txa²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩh¹nxe³ju³tan¹nũ²su²khaix3nhĩn¹ji¹wi¹?

ĩ³wa²lũ³xi²sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Sa¹nhĩn¹kxai²nãn²tũ³
a²nũ²a² ĩ³sa²si¹hã³sain¹sĩn¹tũ³ka³txa²

ĩ³wa²lũ³xain¹nha¹txai²li¹. ĩh¹nxe³kãi³jah¹lo²sa²nhĩn¹te²la¹xã³?
Ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Txai²li¹ ha³lo²ai²na² a²nũ²a²
yxau³ai¹nxa³ko³nãu³a² ai³sxã³ ĩ³ye³kxi²jah¹lo²sa¹wi¹.
ĩ³ye³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:

“A²nũ²a² hxi²kan¹jah¹lo²su² wxã³ju³ta²nũ³a²
yũ³kxai²nãn²tũ³ ã³wxã³tĩh³na²nũ³a²
wxa²hau³ko³tain¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²
yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² wxã³ju³ta²nũ³a²
wxa²e¹nãu³ai²na² wxa²hau³ko³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.”

Nxe³jau³xai²na² kxã³nhxĩ¹nãu³u¹ta²na²
ĩ³sa³i²ah³lu¹ta²na² Sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³jah¹lu¹ta²na² jau³xau³hxai²tẽx1ta²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

24-25 Nxe³nxa²ha¹te¹ wxã³yain¹tũ³ka³txai²na²
sa²kxai³lu¹ fa³ri³se²a² ye²te²nũ³ka³txa²
ĩ³sa²si¹hã³kxe³nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxet3si¹lxi¹. “Sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²su² te²txã³wi¹.”
Nhĩ¹nha²kxai³: “E³li²ah³lo²su² te²txã³wi¹.”
Nhĩ¹nha²kxai³: “Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²su²

te²txã³wi¹.” Nhĩ¹nha²kxai³, nhi¹lxi¹.
 Nhĩn¹kxai²nã²tu³, ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ a²nũ²a²
 ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhu¹ju³ta² kãi³nhĩn¹ji¹wi¹?
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

26-27 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na²
 ĩ³wa²lũ³xain¹jau³xa²sa¹:

— Txai²li² ĩ³yau³xa² so¹lxi³ a²nũ²a²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhu¹to³ha¹wi¹. Yxã¹ta¹ jah¹la²
 wxa²nũ³kã³txi³nãu³a¹ yxau²xai³ya³nx2ti³jah¹la²,
 txa²si³yo³na¹ wxã³ya³nx2ti³tu¹wi¹. Jah¹la²
 ĩ²ain¹yah³lxi³te²sxã³lxi¹. A²nxe³jah¹la²
 sa²sen³sai¹sa²sxã³ hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹wi¹.
 Nxe³te²sa²jau³su² jah¹lai²na² wã²la²
 yu³hẽ²ta³lxi³nha²ka³lo³a² hai³txi³
 txai²li² hxi²kan¹txi³ sa²yxo²thu¹nha²sxã³
 sa²yu³ta²la³kxi²te²nũ³nhũ³te²txã³wi¹,
 hxi²kan¹jah¹lo²sin²nxa³ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu², Jo³ãu²
 Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² nũ³kã³txa²
 ã³tũ³xain¹tũ³kã³txa² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³hĩ¹na¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na²
 sxi²je³na² Be³tãn²ya³thĩ³na² Jor³tãu²yau³xa²
 a²yan¹yxo²ha³ti³nhãn¹je³na² yxau³sxã³ a²nũ²a²
 ã³xa² ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhu¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³tãu³a¹ wãn³txai²na² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹lo²su²
ĩ³yau¹ũ³jau³su²

29 Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹
 Je³su²jah³la² ãn³tũ³yhain¹nxa²ha¹te¹ Jo³ãu²
 Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ e³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² wi¹lĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³kxah¹lo²su² na³li¹.
 Ye³jen¹na² ya³lu²kxi²nẽ³tu¹wi¹. Txa²wã¹kõ³nxe³ti³
 kãĩ³kĩ³ju³ta² ã³wa²su¹tẽ³txai²li¹. Ka³yxuh³xa²
 hũ³sxã³ O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹lai²la¹i¹. O³ve²a²
 Wẽn³sa² ĩ³ya²lu¹kĩ³te²jai¹ti²tu³wi¹. Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
 ye³jen¹na² a²nũ²a² ã³xa² ĩ³ya²lu¹tain¹tu¹wi¹,
 jah¹lai²na²su¹. 30 A²nxe³jah¹lai²na², ha³la³je³nai³tã²
 ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²ti¹. Na¹te³nah¹lxi¹:
 “Txa²si³yo³na¹ wxã³jah¹lo²nũ³su² sa²sen³sai¹sa²sxã³
 hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹wi¹, yãn³ta² txai²na²
 a³li³la¹nhxa³hi¹nu¹tai²na² yxau²xai³jah¹lo²su²
 ha²kxai³lu¹” Nxe³nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹.
 31-34 “Je³su²jah³lai²na² hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹xã¹.”
 Na¹ta¹ kxãn³su² a³la³kxi²sa²hxai²nxã³hẽ¹li¹.
 Yxãn¹ta¹ kwẽn¹tai²na² a³la³kxi²na¹nhai¹.
 Ha³la³je¹nai³tã² Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹ju³ta²
 ye³kan¹sxã³ a³la³kxi²na¹hẽ³li¹. Nxe³na¹ju³ta²sa¹:
 Kxã³nxai³tã² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 ĩ³sa²si¹hã³sa²sxã³, a²nũ²a² ĩ³yau³xa²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹te³lhxã³ ĩ³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³li¹.
 ĩ³sa²si¹hã³sa²sxã³ ĩ³ye³kxi²sa²te²an¹jau³kxai³la¹:
 “A²hxi²kan¹khaix1jah¹lo²nũ³a² ye³kan¹txa²hẽ³li¹.
 Ye³ka¹nĩn¹ju³ta³nũ³a²sa¹: Ye³jen¹nãu³a¹
 Txa²yãu³ka³jxah³la² Wi¹lhin¹jah¹la² a³ka³nxi²xi²sxã³
 kwa³sxa³hũ³sxã³ a³ka³nxi²xi²ka³tu³ a²nũ²a²
 ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ ã³ka³la³ki³wẽ³kxi²tu¹wi¹.
 Nxe³kxe³su² jah¹la² sa²kxai³lu² kwa³sxa³hũ³sxã³
 ã³ka³la³ki³wẽ³kxi²kah³lo²su² jah¹la² sa²kxai³lu²
 hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹wi¹. Te²a² ye³kan¹txa²hẽ³li¹.
 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³ wxa²nũ³kã³txi³
 ĩ³nxai²na² sa²hau³ko³nx2ti³sxã³ Txa²yãu³ka³jxah³la²

ã³nxũ²kwai³wi¹ti³hi¹txa²lxi³tu¹wi¹.” Sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ wãn³txa² i³sa²si¹hã³sa²te²an¹jau³su²,
 sain¹na²hẽ³li¹. Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txa²
 ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tũ³ta¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
 wãn³txi³kxai³la¹, ãh¹ i³ye³te²an¹jau³kxai³la¹:

— Sain¹na²hẽ³li¹. Sain¹ka³tũ³ta¹ ha³lo²a²
 nxe²xai³nũ²la², hã²wxãn³txa³ ten³sa²ka²la¹sxã³
 i²a¹hẽ³li¹. I²a¹tãu³ Txa²wã¹sũ³na²
 Yãu³ka³jxah¹la² kwa³sxa³hũ³sxã³ a³ka³nxi²xi²ka³tũ³,
 Je³su²jah³lai²na² a²ka³la³ki³nãu³ai²na² sa²kxai³lu²
 ã³ka³la³ki³wẽ³kxain¹na²hẽ³li¹. Ju¹ta² i²a¹hẽ³li¹.
 I²a¹ka³tũ³: “Hã³xã¹, Je³su²jah³lai²na²
 hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹xã¹.” Nxe³jau³xai²na²
 a³la³kxi²na¹hẽ³li¹. Na¹ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na²
 a²hxi²kan¹khaix¹nxe³ju³ta² ye³ka¹na¹hẽ³li¹.
 Na¹ha²kxai³ i³ye³kxi¹nx2ta¹te³nah¹lxi¹:
 “Je³su²jah³lai²na² hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹i¹.
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²ta²hai²la¹i¹.
 Ya³nx2ta¹i¹.” Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² wãn³txa²
 a²sa³wi³ha³lxa² ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²wi¹lhĩ¹na² a²sa³wi³ha³lxi³lo³jau³su²

³⁵⁻³⁶ Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹
 Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² yxau², a²sa³wi³ha³lxa²
 ha¹lin¹te²a² yxau³yai¹ni², nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su²
 te²kxai³lu¹ ai³sxã³ wxa²ha³nãu³hain¹na³na¹,
 Nxe³te²i³, Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
 ten³sa²yxox²ka²la¹nha²tãu³ i²ju³tan¹jau³kxai³lu¹:

— Jah¹la² wi¹lĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ i³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³kxah¹lo²su² na³li¹.
 O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹lai²la¹i¹. Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
 wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². ³⁷⁻³⁸ Ain¹nxa²ha¹te¹

a²sa³wi³ha³lxa² ha¹lin¹te²a² wãn³txai²na²,
 ain³kxi²te³na¹ ã³na¹yah³sxã³, Je³su²jah³la² aun³ti²
 i³hi¹txai³li²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ya³te³na¹
 Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ã³yxo²o³tã³xi²sxã³
 ten³sa²wa²nha²tãu³, i³hi¹txai²ya³jah¹lo²nãu³xai²na²
 i²tãu³, i³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Yã¹te² ã³ten³sxã³ i³hi¹txai³lxi²sa¹hin¹ji¹?
 Je³su²jah³la² wãn³txa²ta¹hxai²hẽ¹la². Te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. I¹ti¹la³ta³ yxau³nhĩn¹ji¹?
 Ha¹lin¹jah¹lo²nãu³xa² wãn³txa²ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁹Te³nah¹lxi¹:

— Wxã³sxi²sa²hẽ³li¹. Je³su²jah³la²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³hĩ¹na² ã³yãn³wa²su¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ya³ka³tu³
 ai³sxã³ Je³su²jah³la²sxi²ha² yxau³thĩ³na²i²ya³sxã³,
 ã³yã³sũ²na³kxi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². ⁴⁰Nxe³ju³ta²na²
 ha¹lin¹jah¹lo²nãu³xai²nãn¹jah¹la², a²i³lxa²
 ã³tre²ah³la², Si³mãu²Pe²jah³la²a²lon³yah³lo²su²
 ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la², Jo³ãu²Ba³tis²jah³la²
 wãn³txa²ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain³kxain¹nũ²la²
 Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴¹Nxe³nxa²ha¹te¹kwẽn¹ta²kxai³lu¹ ã³tre²ah³lai²na²
 sa²kxai³lu² ã³sxã³, a²lon³yah³la² Si³mãu²ah³lan²tu³
 ã³ten³sxã³, ã³yã³nã³tĩ³xi²yhu¹te²ka³ka¹:

— Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²nũ³su²jah¹la²i³ha¹txi²sĩ¹na¹li¹.
 ã³tre²ah³la² wãn³txa²ta¹hxai²hẽ¹la².
⁴²Ain¹ka³tu³a²lon³yah³lai²na²tẽ³sxã³ Je³su²jah³la²
 a³ya³txi¹xi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³,
 Je³su²jah³lai²na²sa²kxai³lu² Si³mãu²ah³lai²na²
 wi¹wi¹nxe²i²ain¹sxã³i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²na², Si³mãu²ah³lo²si¹lxi¹. Jo³ãu²ah³la²
 tah²si¹lxi¹. Yxãn¹ta¹Se²fah³lo²su²i³yĩ¹li²nhãn¹tu¹wi¹.

Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²ĩ³lxai²na², Se²fah³lo²su²
 nxe³te²ĩ³lxain²txi³, Pe²jah³lo²su² nxe³te²ĩ³lxain²txi³,
 ka³na³ka³na³te²si³yxau³tãu³a¹ so¹lxi³
 te²ju²hẽ³la². Ĩ³yĩ¹li²nha²jau³xa² a²si³yxau³tãu³a¹,
 Tah³lxi³hũ³jah¹lo²su², nxe³te²ju²hẽ³la².

*Je³su²jah³la²kxai³ Fi³li²pah³la² Na³ta³na³e²lah³la²
 ĩ³kaixlso¹ain¹jau³su²*

⁴³⁻⁴⁴ Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹
 Je³su²jah³la²sa²kxai³lu¹:

— Ka³li²le²a²ko³xa² ã³nxai³la¹tũ¹xã¹. Nxe²xai³te²ĩ³
 Fi³li²pah³lai²na² ne³khau²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ju³ta² Fi³li²pah³lain²txi³ Bet3sa³i²ta³thĩ³na²
 yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³, ã³tre²ah³lain²txi³
 Bet3sa³i²ta³thĩ³na² yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³,
 Pe²jah³lain²txi³ Bet3sa³i²ta³thĩ³na² yxau³jah¹lo²su²
 ha²kxai³, ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ Fi³li²pah³lai²na²
 a³ya³ti²te²an¹jau³kxai³lu²:

— ã³si³tẽ³la³kxi²sẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
⁴⁵ Nxe³te³na² Fi³li²pah³lai²na² sa²kxai³lu² ai³sxã³
 Na³ta³na³e²lah³la² sa²kxai³lu² ĩ³ha¹txi²sxã³
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² a³ti²sĩ¹na¹li¹. Je³su²jah³lo²su²
 na³li¹. Na³sa³re²thĩ³na² yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³,
 Jo³se²ah³la² tah²yah³lo²su² ha²kxai³ nx2na³li¹.
 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² kxã³nhxĩ¹nu¹taĩ²na²
 Moi³se²ah³lu¹tain²txi³ ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:
 “A²nũ²a² wxã³nũ¹nhẽ³jah¹lo²nũ³su² na³li¹.”
 Nxe³ha²kxai³, ha³na³ka³lxi³ Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² ĩ³hen³txi³nũ³ka³txu¹tain²txi³
 ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a²
 wxã³nũ¹nhẽ³jah¹lo²nũ³su² na³li¹.” Nxe³ha²kxai³

ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Ũ³wha²li¹la³kxi²nê³kxah¹lo²su²
Je³su²jah³lo²su² na³li¹. Ta¹hxai²hê¹la². 46 Ta¹
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Ko³nxe²nx3nhai¹. Na³sa³re²thĩ³na²
tõn¹tũ³ka³txa², a²nũ²a² wi¹lhin¹te²la³ yũ³te²la¹ku²,
nxa¹nhai¹. Na³ta³na³e²lah³lai²na² wãn³txa²
ta¹hxai²hê¹la². Nxe³tê³na¹ Fi³li²pah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ā³wxã³sxi²txa²sa³ku¹. Ta¹hxai²hê¹la².
47 Nxe³nxa²ha¹te¹ Na³ta³na³e²lah³lai²na²
ã³wxã³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
ten³sa²ka²la¹sxi²sxã³ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Wi¹lhin¹khaix1jah¹lo²su² wxã²na³li¹.
Ta²ko¹ta²kon¹txi³ ĩ³ye³kxi²nĩ¹nha²jah¹lo²sxa³i¹.
I³sa³e² nũ³ka³txi³khai³yah³lai²la¹i¹. Ta¹hxai²hê¹la².

48 Nxe³te³na¹ Na³ta³na³e²lah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩh¹nxe³ju³ta² ĩ²sa²te²sin¹ji¹ku¹, nxa²ha¹nhai¹.
Ta¹hxai²hê¹la². Yxãn¹ta¹:

— Fi³li²pah³lai²na² ĩ³kaix1txa²nxa³hĩ¹na¹,
ha³lu³ha³lu²ka³ta² yu³hê³na¹ yxaun¹nhĩ¹na¹,
ĩ²nxa²ha¹li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hê¹la².

49 Nxe³nxa²ha¹te¹ Na³ta³na³e²lah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Wxãi²na² Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ A²tah²si¹lxi¹. I³sa³e² nũ³ka³txai²na²
a²hxi²kan¹ta² si³yxau³kat3si¹lxi¹. Ta¹hxai²hê¹la².

50 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— “Ha³lu³ha³lu²ka³ta² yu³hê³na²
yxau¹nhĩ¹na¹ ĩ²nxa²ha¹li¹.” Nxe³nxa²ha¹li¹.
Nxe³nxa²ha¹jau³xai²na² so¹lxi³ ain³kxi²san¹ka³ty³
yxo²ĩ²sa¹lxi¹. Yxo²ĩ²sa¹nha²kxi³ a²yen³kxa² ã²la²

nũ³kxũn³khai¹nxe³ju³ta² ĩ²in¹tu¹wi¹. 51 A²ya³la³tu³
wãn³txi³tu³ e³kxi¹nx2ta¹i¹. Yxan¹nãu³a¹
oh³sĩ³nãu³nũ¹ka³nãu³a¹ ã³nxũ²kwai³hai¹sxã³,
oh³xan¹ta² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu¹
ka³nxi²xi²sxã³ Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na² yxau³na¹tãu³a¹
ka³nxi²xi²sxã³a³ya³ti², wã³li²ka³la³xi², jã¹nxe³to³hi²,
nxe³kxi²sain¹to³tu¹wi¹. Nxe³kxi²sain¹ju³ta²
wxã¹na² ĩ²yah³lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² wãn³txa²
ta¹hxai²hẽ¹la².

2

Ka²na³thĩ³na², in³txa²txu¹ha²wa²kõ³li²nyha¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
a³la²ni²ka³tu³, nũ¹ã¹thĩ³na² a²ĩ³lxa² Ka²na³thĩ³na²,
Ka³li³le²a²kõ³xa² nxũ²kwai³ye³lan¹thĩ³na²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ³nãu³a¹
a²nũ²a² txu¹ha² wa²kõ³li²ta¹hxai²hẽ¹la².
Wa²kõ³li²ju³tan¹te²ka³ya³tu³txi¹ a²nũ²a²
ka³lxa¹tũ³ka³txa² yain³txa² ĩ³yai³ni²,
yain³txa³yau³xa² ĩ³na², nxe³te³lhxã³ ka²la¹tain¹sxã³
ĩ³kaix1tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la²
a²hã³ka³nũ²la³ he¹yain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Ain¹ka³tu³, a²wa³kxẽn³yah³la² sa²kxai³lu²
ĩ³yain³te³lhxã³, Je³su²jah³lain²txi³ ĩ³ka²la¹ti²,
Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xain²txi³
whãi²na¹, ĩ³ka²la¹ti² yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
3 Nxe³te³na¹ ĩ³yai³nain¹te³na¹ a²yain³txi³yau³xa²
hxan³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hxan³kxain¹nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lai²na² a²hã³ka³nũ²su² te²kxai³lu¹
a²ki³lha³lxa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²yain³txi³yau³la³ h³xan³kxain¹na³li¹.
Ta¹hxai²hē¹la². Ta¹:

4 — Hã³ka³nãi³. Nxe³sa¹nxi¹.
ĩ³kwa³na³sa²sãn²txa³hē¹ni¹. Txa²ha³lo²a²
hau³ko³nxa³xi¹. Je³su²jah³la² wãn³txa²
ta¹hxai²hē¹la². 5 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²hã³ka³nai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, sxi²ha² wa³kxên³yah³la²
a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

— Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² a²ten³jau³jau¹xai²na²
ĩ³ye³kxi¹nx2ti³kxai²nãn²ty³sa²yo²we¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹.
Ta¹hxai²hē¹la². 6 Nxe³ju³ta², kwa³ta³la²
tah³lxên³su², nē³nha¹li¹ nē³nha¹li¹ nē³nha¹li¹
ye²ta¹hxai²hē¹la². Kãin²khai¹nxe³tên³su²
tam3bo²rē³tên³yã¹nxe³tên³su², ĩ³yau³xa²
Ju³te²a² nũ³ka³txa² wxa²hi³la³kxi²nha²jau³nũ³su²
wxe³tên³su² ta¹hxai²hē¹la². 7 Nxe³nxa²ha¹te¹,
Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, sxi²ha²
a²wa³kxên³yah³la² a²sa³wi³ha³lxa²na²
ĩ³kwa³na³te³nah¹li¹:

— ĩ³yau³xa² ũ³whi¹sai¹sxã³, tē¹nai²na² yxo²ha³kxa¹
ã³nē¹ne³ki¹jah¹li³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³ka³tu³ ã³nē¹ne³ki¹ki¹khaix1ain¹ta¹hxai²hē¹la².
8 Ain¹ka³tu³ta¹:

— Tē¹nai²nãn¹jau³xa² ũ³whi¹sai¹jah³lxi³sxã³,
ĩ³yai³nain¹tũ³ka³txai²na² wxa²hau³ko³jah¹la²,
tē³sxã³ ũ³hũ¹jah³lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la²
wãn³txa² ta¹hxai²hē¹la². Nain¹ka³tu³
sxi²hai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu²,
jã¹nxain¹ta¹hxai²hē¹la². 9 Ain¹ka³tu³,
ĩ³yai³nain¹tũ³ka³txai²na² wa²hau³ko³jah¹lai²na²
a²yau³xai²na² ĩ³na²sain³tãu³:

— Yain³txi³yau³xa²wi¹jau³xai²la¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².
 Yxān¹ta¹, ĩ³yau³xa²so¹lxi³Je³su²jah³la²
 sa²yat¹sxā³sa²we¹jau³su², ta¹hxai²hē¹la².
 Yxān¹ta¹, ju¹ta²na²a³la³kxain¹nxa³kxe³su²
 wxa²hau³ko³jah¹lai²na²ĩ³na²ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ju³ta², a²sxi²ha²a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na²
 so¹lxi³a³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 10 Nxe³nxa²ha¹te¹,
 wxa²hau³ko³jah¹lo²su²te²kxai³lu¹, ĩ³ye³sxā³
 a²wē³sāi¹yah³la²ĩ³kaix¹sxā³ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxet³sā¹lxi¹. A²yain³txi³yau³xa²
 wi¹khai¹nxe³jau³xai²la¹i¹. A²nũ²a²ã³xa²
 o²la³kxain¹jut³su²nxe³te³nah¹lxi¹: A²wi¹lhĩn¹khai¹xa²
 a²yain³txi³yau³xa²wi¹khai¹nxe³jau³xa²
 ũ³hũ¹nē³sān²ka³tũ³, hã²wxān³txa³, kãin²
 ĩ³na²nũ²la², ã³ta³lo³hē²ti²jau³xan²tũ³, kũ³we²ki²la²
 o³nxa³jau³xan²tũ³, ĩ³na²te³lhxā³ũ³hũ¹nē³te²ju²hē³li¹.
 Yxān¹ta¹wxāi²li²nxe²nxã³lxi¹. A²yain³txi³yau³xa²
 wi¹khai¹nxe³jau³xa²ũ³wxe³sã²nĩn¹ka³tũ³,
 hã²wxān³txa³kwēn¹ta²na²so¹lxi³
 wi¹khai¹nxe³jau³xai²na²ũ³hũ¹sa¹nhĩn¹te¹ni²ti¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

11 Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la²Ka²na³thĩ³na²
 Ka³li³le²a²ko³xa²nxũ²kwai³ye³lan¹thĩ³na²
 yxau³sxā³nũ³kxũn³txi³kãi³ju³ta²na², nũ³kxũn³
 ã³si³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Kãi³ain¹te³na¹, Je³su²jah³la²
 a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta²a²nũ²a²yxō²ha³kxa¹ĩ²i²,
 a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²sa²kxai³lu²Je³su²jah³la²
 yxo²ĩ²i²nain¹ta¹hxai²hē¹la².

12 Nũ²la², ye³jen³nāu³a¹Je³su²jah³la²a²hã³ka³na²
 a²lon³ti³tāu³xa²a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²ain¹sxā³
 Ka³far³na³ũ²thĩ³na²tē³li³yhu¹sxā³aun³ti²

si³ka³la³hxi²sxã³ ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹
ye³ka³lxa¹txi³ a³la²nain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wih¹sxã³
o²la³kxi²jau³su²

13 Nũ²la² Ju³te²a² nũ³ka³txa²
ã³yã³ki³nũ²kxi²xi²sxã³ i³yain³yah³lxi³ju³ta²
ha³lo²a² yau³son³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Yã³ta²na²,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ã³wa²to²hi²sxã³
nũ³kxũn³txi³ sa²hau³ko³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³tu¹ta²kxai³lu² sa²wa²lha²so¹xi²sxã³
ain³kxi¹xi²te³lhxã³ i³yain³yah³lxi³to³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³je³na³kxa² a²i³lxa² Pas²kwa²nxe³je³na³kxa²,
ha³lo²a² yain³te³lhxã³ ah³lxi³je³na³kxa³,
yau³son³ye²yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, Je³ru³sa³lẽ²thi³na²
wa²li³nhẽ¹ka³tu³, Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 14 Ain¹ka³tu³ ka³yxuh³xa²
ũ³yho²hain¹tũ³ka³txa² yxau³sxã³, po¹na² ũ³yho³hi²,
o³ve²a² ũ³yho³hi², kwa³sxa³xa² ũ³yho³hi²,
nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² i²ha²kxai³ a²nũ²a² ã³xa²
ũ³yho³hi²ki³ta³ka³lo³nũ³a² sa²yat¹sxã³ o²la³kxi²,
nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² i²ha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².
15 I²ain¹tãu³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ hu³kxẽ¹ha²
wẽ³sa²so¹sxã³, ka³yxuh³xa² i³si³wxai¹ki³tĩ³nha²nũ³a²
sa²xu³kxi²sxã³ we¹ta¹hxai²hẽ¹la². Wet¹lsãn²nũ²la²
a²nũ²a² nũ³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹
i³yo²la²tã³ha³lo²sai¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ka³yxuh³xa² yxo²ha³kxa¹ i³yo²la²tã³ha³lo²sai¹xi²,
ũ³yho³hi²ki³ta³ka³lo³a² sa²ya¹tũ³ka³txa²
yxau³ain¹ta³ka³lo³a² nũ³kxũn³txi³
wxa²wa²yat¹sa²tã³si³ka³la²kã¹kxai¹ni²,

ũ³yho³hi²ta³ka³lo²ai²na² wxa²sa²tã³yxu¹kã³kxai¹ni²,
yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Nxe³ka³tu³
kwa³sxa³xa² ũ³yho³hi²tũ³ka³txa² yxo²xũn³txi³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩ²sah¹lxi³sã²lxi¹. A²yen³kxai²na² yxo²ha³kxa¹
sa²so¹sxã³ ha³lo²a² wa²li³jah³lxi³hẽ¹li¹.
Txa²wĩ³na² sxi²ha² ã³yat¹jah³lxi¹lxi¹. Thĩ³nã³xa²
ũ³yho³hi²yah³lxi¹thĩ³na² ĩ³ya¹kxah¹lxi¹lxi¹.
Hxai²kxi²ai¹jã¹nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxe³ju³ta², a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² ĩ²ain¹ka³tu³, Txa²wã¹sũ³na²
a²ha³te³h³nxã³nxãn¹jau³xa² sa²wa²lho¹xi²sxã³
ain³kxi¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Txa²wĩ³na² sxi²ha² a³lxi²khaix¹sa³nhai¹,
ĩ³ya²lut¹sain¹kxa²ha³tã³nxãn²ti³nũ¹.
Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³jau³xau³hxai²tẽx¹tã²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² ain³kxi¹xi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe²na³na¹. Je³su²jah³lai²na²
nxe³jau³xau³hxai²tẽx¹ jã¹nxe³sxã³ a²wĩ³na²
sxi²ha² a³lxi²khaix¹jah¹lo²su² na³na¹.
Nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ³ka³txa²
ã³nhai¹tũn³te²nãu³xa² wãn³txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la²
ũ³sa²nũ¹xain¹jau³xa²sa¹:

— ĩh¹te²ta³ hxi²kan¹txi³lo³txa²ha²kxai³
kãi³in¹thi²li¹? Wã³nxĩn¹sxã³ kãi³ju³ta² kãi³sxã³
ũ³hũ¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹, wxa²hxi²ka¹nhĩn¹ju³ta²
ũ³ye³kat¹sa²sĩn¹sax³ku¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² sxi²hai²na² sa²nai¹hxat3jah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²ka³tu³, sxi²ha² ta²hĩ³na²
sa²ton³ta³lu²na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ³ka³txa²
ã³nhai¹tũn³te²nãu³xa² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Kwa²nhi¹lxi¹. Ye³ko³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²hai²na²
kãin²yãx1sĩn¹na³lai². Nxe³thĩ³na² ton³ki³ju³ta²sa¹:
In³txa² wẽ³sa² a³li³la¹hĩ¹na¹ sxi²hai²na²
ton³ãn³si³wxe³ki³kxai²nãn²tu³, hau³hau³kon³sxã³
wẽ³sain²txi³ to¹ni², sxi²hain²txi³ a²nũ²a²
ka³lxa¹tũ³ka³txa² to³ni², nxe²xai³ki³kxai²nãn²tu³ta¹
hu³, hã²wxãn³txa³ wẽ³sai²na² a³li³la¹jah¹lain²txi³
yah³lo¹ni², sxi²hain²txi³ ta³lu²ni² nxe³hĩ³nx2na³li¹.
Jã¹nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ha²kxai³,
Je³su²jah³la² ĩ³nxai²na², ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
a³la²ni²sxã³ wa³ko³nĩn¹kxai²nãn²tu³,
ton³ta³lu²ti³he¹nxe³sĩ¹nxãn³tho³li¹. Ki³han³nhi¹lxi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² wãn³txa²
hãĩ³jau³xa² ĩ³ye³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na²
a²si³yxau³tãu³khai³xa²sa¹:

— Txa²nũ²ai²na² Txa²wã¹sũ³na² sxi²hũ³na³li¹.
Na¹kxai²nãn²tu³ ya³lu²na¹kxai²nãn²tu³,
ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²ka³tu³, ka³ten³su²
ĩ³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹, a²si³yxau³tãu³a²su¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³xa² hãĩ³jau³xai²na²,
a²nũ²a² ain³kxi²te²su² te²nũ³ka³txa²
ã³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 22 Yxãn¹ta¹
kxã³nxũn³tãu³a¹ Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² ka³ten³su²
ĩ³sa²yxau³xi²ta³lu²tãu³a¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² wãn³txai²na² sa²wa²lho¹xi²sxã³
ain³kxi¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³

ha³teh³nxã³nxã¹jau³xai²na² yxo²ⁱ²i², Je³su²jah³la²
wãn³txai²na² yxo²ⁱ²i² ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la², a²nũ²a² a²ẽ¹nã¹jau³xa²
a³la³kxi²jau³su²

²³ Nxe³nxa²ha¹te¹ Pas²kwa²nxe³je³na³kxa²,
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² Je³su²jah³la² yxau³hĩ¹na²,
yxau³sxã³ wã³nxĩ¹sxã³ kãĩ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³ta² a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² ĩ²ain¹ka³tu³,
Je³su²jah³la² wãn³txa² yxo²ⁱ²i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
²⁴⁻²⁵ Ain¹ta¹ Je³su²jah³la² a²ẽ¹nãu³a¹ wi¹kõ³nha²sxã³
a³la³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Tũ¹ka³txai²na² yxo²ⁱ²ũ¹hain¹nxa³lho³na¹.
Na¹ju³ta² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ au³txi³
a²ẽ¹nã¹jau³su² jau³xa² wã²nxũh¹
a³la³kxi²ta³lu²na¹nhã¹. Na¹ha²kxai³ na¹xã¹
Nxe³na¹jut³su², hai³txi³ a²nũ²a² ã³xa²
ĩ³hen³txi³sa²ju³ta³la³ yũ³sa²nxa³kxan²ti³
a³la³kxi²khai¹nxe³hĩ³na¹nhã¹, txai²lã¹.
Nxe³nha²ta¹hxai²hẽ¹la².

3

Je³su²jah³la² Ni³ko³tẽ²yah³la² ĩ³ye³kxi²nyhu¹jau³su²
¹ Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txa² a²ĩ³lxa²
Ni³ko³tẽ²yah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Fa³ri³se²a²
nũ³ka³txi³sain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²
Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
² Nxe³nxa²ha¹te¹ Ni³ko³tẽ²yah³lo²su² te²kxai³lu¹,
ka³nxah³ti³na² wxã³sxã³, Je³su²jah³la²
ĩ³ye³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxet³sã²lxi¹. Hxi²kan¹txi³si¹lxi¹. Wãn³txa²
wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³sa²nhĩ¹jah¹lo²si¹lxi¹.

Nxe³te³lhxã³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 i³sa²si¹hã³nxa²kxah³lo²sin¹ta¹. Nxe³te²sin¹jau³su²,
 wxã²na² yxau³ye²sa²sĩn¹sxã³, wã³nxĩn¹sxã³
 kã³ye²sa²sĩ¹nhxai¹nhẽ³li¹. Nhĩn¹ju³ta²
 Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ yxau³ya³nxa²kxe³su²
 wã³nxĩn¹sxã³ kã³sĩ¹nxai¹nhẽ³li¹ Yxã¹ta¹
 Sũ³na² yxau³ya³nxa²nxa³kxai²nãn²tũ³
 hxi²kan¹nxa²hĩ³nx2nxa³i¹. Wã³nxĩn¹sxã³
 kã³i³in¹kxu¹jã¹nxe³te²la³, hxi²kan¹txi³
 kã³hĩ³nx2nxa³lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

3 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— ĩ¹ne³ka²sai¹. Wãn³txi³khai³xa²
 i³ye³kxi¹nxa²ha¹i¹. “Sũ³na² wẽn³su² na¹tũ¹xã¹.”
 Nĩn¹kxai²nãn²tũ³ ãh¹ a³li³la¹sxã³ ton¹txa²hẽ³li¹.
 Yxã¹ta¹ ãh¹ a³li³la¹sxã³ to¹nxã³kxai²nãn²tũ³
 hai³txi³ Sũ³na² wẽn³su² ti³he¹nxe²nxã³tho³li¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxe³to³ta¹ Ni³ko³tẽ²yah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Kõ³nxe²nxã³nhai¹. Ĩh¹nxe³te²sin²ta²ku²,
 nxa²ha¹nhai¹. Yah³lon¹sa³nhai¹, txai²li¹.
 Na¹ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ãn³ta³lo³hẽ²ti²sxã³ ãh¹
 a³li³lah¹xin²nxa³lho³li¹. Kõ³nxe² txa²hã³ka³na²
 ĩ¹nãu³a¹ ã³wa²lih²xi²sxã³ ãn³ta³lo³hẽ²ti²sxã³ ãh¹
 a³li³lah¹xin²nxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nxa²ha²kxai³,
 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² wi¹lhin¹jah¹la²
 ã³nxũ²kwai³wih¹nxa²ha²kxai³, nĩn¹kxai²nãn²tũ³,
 ãh¹ a³li³la¹nhĩn¹ju³ta² yũ³hĩ³nx2na³li¹.
 Nĩn¹kxai²nãn²tũ³, Sũ³na² wẽn³su² hĩ³nxa¹lxi¹.
 Ta¹, nxe²nxã³kxai²nãn²tũ³, Sũ³na²

wên³su² ti³hex1hĩ³nx2nxa³lxi¹. 6-7 “Ăh¹
 tɔn¹txa²hẽ³li¹.” Ye¹nxa²ha¹li¹. Nxe³na¹jau³xai²na²
 i³wã³txa³kxi²nha²txa³hẽ³li¹. Jã¹nxa¹jau³su²
 txa²wã¹sĩ³na² so¹lxi³ a³li³la¹nhẽ³kxai²nãn²tu³,
 yuh³xai²nãn¹te²a² so¹lxi³ yxau²xai³lhĩ³ki³tã³li¹.
 Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
 wi¹lhĩ¹jah¹la² we¹tẽ³kxai²nãn²tu³, a²nũ²a²
 tah²lxi³ wi¹we¹tẽ³lhĩ³nx2na³li¹. 8 Jã¹nxa¹jau³su²
 it3ti³su² a²ten³tãu³a¹ sa²xit3te²jai¹ti²ti¹.
 Nxe³ka³tu³ it3ta²nxon³jau³xa² ain³kxi²te²si¹lxi¹.
 Yxãn¹ta¹ a²si³yxau³tãu³la³ kɔ³nxe³te²sxã¹lxi¹.
 “İh¹nũ¹la³tã³ ai³te²la¹ku². İh¹nũ¹la³tã³
 wxã³te²la¹ku².” Nxe³te²si¹lxi¹. Jã¹nxe³jut3sũ³nxe²
 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² wxa²we¹tẽ³ju³ta²
 te²yã¹nxe³te²hũ³te²lxi³ wxa²we¹tẽ³te²ju³hẽ³li¹.
 Nxe³ha²kxai³ kɔ³nxe³te²sxa³lxi¹. Ta¹hxai²hẽ³la².

9 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ni³kɔ³tẽ²yah³lai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹:
 — A²yen³kxai²na² i³ye³kxin¹kxai²na², İh¹nxet3sxã³
 yũ³hĩ³te²sin²ta²ku², nxa²ha¹nhai¹. 10 Nxe³nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxã²na² I³sa³e² a²nũ³ka³txa²
 a²hxi²kan¹te²si¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ hxi²kan¹te²xa³lhũ³nxe²
 a²yen³kxai²na² ã³ne³wxe³te²sxã³lxi¹. 11 A²ya³la³tu³
 wãn³txi³tu³ e³kxi¹nxa²ha¹i¹. Ha³lo²a²
 e³kxi¹nxa²ha¹kxai²na² a³la³kxi²khaix1sĩ¹na¹ha²kxai³,
 i²ta³lun²sĩ¹na¹ha²kxai³ nxe³sĩ¹nhxai²na¹hẽ³li¹.
 Nxe³na¹kxe³a² so¹lxi³ e³kxi¹nx2ti³sĩ¹na¹i¹.
 Nxe³nx2ti³sĩ¹na¹ta¹ ten³ti³he¹yxah³lxi³sĩ¹nxã³lxi¹.
 12 A²yen³kxa² yuh³xai²nãn¹te² yen³kxa²
 so¹lxi³ i³ye³kxi²ya³nx2ta¹i¹. Na¹ta¹
 ain³kxi² yxau²xai³ti³he¹nxe³syah¹lxa³lxi¹.

Jã¹nxa¹kxai²nã²tu³ ha³na³ka³lxi³
 oh³nãu³u¹ta¹i²nã¹te² yen³kxai²lẽ¹.
 ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹kxai²nã²tu³ ain³kxi²yah³lxi³hĩ³nxã¹ji¹ku¹.
 Nxe³nx2ta¹nhai¹. 13 Jã¹nxa¹jau³su²
 hai³txi³ a²nũ²la³ oh³nãu³nũ¹ka³nãu³a¹
 ĩ³ka³la³sxã³ ĩ²ki³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Yxã¹ta¹
 Txai²na², Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹txa²
 Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo² na¹xai²na² so¹lxi³,
 ĩ²to³hxai²na¹hẽ³li¹. Na¹ha²kxai³ kwẽ¹ta¹na²
 ĩ³ka³nxi²xi²sxã³ yuh³xai²nã¹ko³xai²na²
 wxã³ye¹nx2ta¹i¹.

14 Kxã³nhxi¹nu¹ta¹i²na² I³sa³e² nũ³ka³txa²
 ha³lo²a² a²nũ²a² yxau²xai³lai¹nxa³ko³xa²
 ho²xai³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³hĩ¹nu¹ta¹i²na²
 Moi³se²ah³lu¹ta¹i²na², txih³xa² yãu³ka³txa²,
 kwa³thi³la² we¹kxa², tẽ³sxã³ hi³sa³ka³txa² kĩ³txi³
 ũ³kũ¹tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nũ²a² wĩx3txa² ĩ³te²a²
 ten³sa²tã³kxai²nã²tu³ ĩ³we²nxi²si¹hain¹jau³su²,
 ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Ju¹tau³hxai²tẽx¹
 jã¹nxe³sxã³, Txai²na² Txa²wã¹sũ³na²
 Hxi²kan¹txa² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na²
 hi³sa³ka³txa² ũ³kũt1sain¹tu¹wi¹. Hi³sa³ka³txa²
 ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sa²sxã³ ũ³kũt1sain¹tu¹wi¹.
 15 Sain¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ a²nũ²a²
 a²ten³te²su² te²an²tu³, yxo²ĩ²sain¹kxai²nã²tu³,
 te²nã²tu³ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³xan³txi³ju³ta²
 yxau²sa²tẽ³ai¹nxa³kxe³su² ka³te³na² wi¹tãu³su²
 tãu³a¹ yxau²sa²tẽ³ain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
 Txa²wã¹sũ³na² Hi²sen³kxai³lu² a³lxi²nẽ³na³la².
 A²nũ²a² yuh³xai²nã¹tũ³ka³txi³ ki³nãu³xai²na²
 whãi²na¹, Txa²wã¹sũ³na² Hi²sen³kxai³lu²

a³lxi²nê³na³la². A³lxi²nê³jau³su², A²ta²hai²na²
hã¹nxe² wet1sa²te²na² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhê³na²hê³la².
Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² a²ten³te²su² te²
ĩ³nxã²tu³, yxo²i²in¹kxai²nã²tu³, Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³xan³txi³ju³ta² yxau²sa²tê³nxã³tho³la². Nxe³te²
ĩ³nxã²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² ĩ³xan³txi³ju³ta²
yxau²sa²tê³nxã³kxe³su², ka³te³na² wi¹tãu³a¹
hã¹nxe² yxau²sa²tê³in¹tu¹wa². 17 Jã¹nxe³te³lhxã³,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹, ha³lo²a²
yuh³xai²nã¹ko³xai²na² A²ta²hai²li² Je³su²jah³lan²tu³
ĩ³sa²si¹hã³na²hê³la². Nxe³ju³ta²sa¹, hai³txi³ a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ nxe³te² ĩ³nxai²na², ko³nxe³te²la³
ĩ³yĩ¹li²si¹nx2ti³jau³la³, wxã³hĩ³nxã²nxa³wa².
Yxã¹ta¹ wxa²ko³nxe³ti³ kãĩ³yah³lxin¹ju³ta²
wxa²wa²su¹kxi¹nx2ti³te³lhxã³ wxã³na²hê³la².

18 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² Je³su²jah³la² yxo²i²te²su²
te²an²tu³, hai³txi³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
ko³nxe³te²la³ ĩ³yĩ¹li²kxah³lo²su² hĩ³nx2nxa³wa².
“Ko³nxe³thin¹te²si¹lxi¹.” Sũ³na² wãn³txi³la³,
ai¹nhĩ³nx2nxa³wa². Yxã¹ta¹, a²nũ²a² Je³su²jah³la²
yxo²i²xa³kxai²nã²tu³, te²lê¹ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
ko³nxe³te²la³ ĩ³yĩ¹li²kxe³su² yxau²xai³lhĩ³nx2na³la²,
kwên¹tai²nah¹lxi¹ Sũ³na² Ta²hai²na² hã¹nxe³te²na²
sa²yxo²ã³ha²kxai³la². 19 A²ko³nxe³te²la³

ĩ³yĩ¹lain¹ju³ta²sa¹: Je³su²jah³la² A²ha²te¹jah¹lai²na²
ha³lo²a² ko³xai²na² wxã³sxã³ yxau³yain¹to³kxan²ti³,
A²ha²te¹jah¹lai²na² te³nai¹nxa³kxe³tu³, hã¹nxe³sxã³
a²ka³nxah³ju³ta² so¹lxi³ te³nain¹na³la². Ko³nxe³ti³
kãĩ³ain¹to³ha²kxai³, ain¹na³la². 20 A²nũ²a²
ĩ³lxi³thi¹nxa³te²su² te²an²tu³, ha³lo²a² a²ha²te¹ju³ta²
yxo²kwĩn¹kxain¹jau³su² hãĩ³a² yxau³yain¹na³la².
A²ko³nxe³ti³ kãĩ³ain¹ju³ta², a²nũ²a² ã³xa²

ĩ²ain¹kxa²yan³ti³su², ain¹na³la². 21 Yxãñ¹ta¹ a²nũ²a²
wain³txi³ kãi³to³te²su² te²an²tu³, a²ha²te¹ju³ta²
wxã³sxã³ yxau³sxĩ²yxau²xai³lain¹na³la². Ain¹sxã³
Txa²wã¹sũ³na² sa²yxo²wet¹sxã³ wain³txi³
kãi³ain¹ju³ta² wxa²ye³ka¹tẽ³lain¹na³la².

Je³su²jah³la² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² nxe³nyha¹jau³su²
22 Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nãu³kxai³lu¹
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
tẽ³ain¹sxã³ whãi²na¹ Ju³te²a²ko³xa²
ã³wi¹hain¹ka³tu³, kan²txi³ yxau³ain¹ka³tu³, a²nũ²a²
ĩ³yau³xa² ã³hũ¹kxi²sa²sai¹yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
23-24 Hau³hau³kon³sxã³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na²
ha³lo²a² yu³tã³lxi³ yxau³sxã³ a²nũ²a²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

Nũ¹ã¹, E³nãu²je³na² Sa³lĩ²thĩ³na²
un²ta³kxi²nxa³je³na², ĩ³yau³xa² kãin² yũ³jen³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ nũ¹ã¹ Jo³ãu²
Ba³tis²jah³lai²na² yxau³sxã³ o²la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹sxã³ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Yãn³tai²na² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² sxi²ha²
kan²thĩ³na² ã³tũ¹kxain¹sã²nxa³hĩ¹na¹
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na²
a²sa³wi³ha³lxa² ã³nhai¹tũ³tũ³ka³txa²
sa²kxai³lu² Ju³te²a² in³txa² sa²kxai³lu²
ĩ³yi²lho¹kxi²yhu¹sxã³ ĩ³ye³kxi²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
ĩ³yau³xa² ã³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ju³ta²
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²yen³nãu³a¹
ĩ³wi¹lhin¹nẽ³nha²si¹hain¹ju³ta² ĩ³ye³
ĩ³yi²lho¹kxi²yhu¹sxã³ ĩ³ye³kxi²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe³ain¹te³na¹ sa²kxai³lu¹ wxã³sxã³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ha³la³je¹nai³tã² Jor³tãu²yau³xa² a²yxo²ha³tih³nãu³a¹ yx-aun¹nhĩn¹nai³tã² in³txa² he¹ye¹nxa²sĩn¹tai¹ti²ti¹. A²nxe³jah¹lai²na², a²i³lxa² Je³su²jah³la², i³ye³kxi²sa²nhĩn¹tai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹ a²hĩ¹nai²na² Je³su²jah³lai²na² a²nũ²a² i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹sĩn¹na³li¹. Ai¹nhã²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ãn³si³tẽ³la³kxain¹sĩn¹na³li¹. Yxãn¹ta¹ wxãĩ²na² ã³si³tẽ³la³kxi¹nxain¹sĩ¹nxa³i¹, hĩ¹na²su¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Hã³xã¹, Je³su²jah³lai²na² hxi²kan¹khai¹nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹ txa²wã¹kĩ³na¹xai²na² yuh³xai²nãn¹tũ³kã³txi³kĩ³na¹xai²na² “Hxi²ka¹na¹xã¹.” Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³ hãĩ¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³u¹tai²na² hxi²kan¹txi³lox3tẽ³ju³ta² so¹lxi³ hxi²ka¹nhĩ³kĩ³tã³li¹. Yxãn¹ta¹ hxi²kan¹txi³lox3tẽ³lxa³kxai²nãn²tu³, hai³txi³ hxi²kan¹txi³he¹nxe³hĩ³kĩ³sxa³i¹.

28 Na¹ha²kxai³, txai²li¹ hai³txi³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²kah³lo²txã³i¹. Yxãn¹ta¹, Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²khai³jah¹la² a²ne³hẽ³txa² yxau³si¹sain¹jau³su² i³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³li¹. Sa³ha²kxai³ wxã³ain¹ju³ta³nũ³a² a²ha³tã³nxã² aĩn³sxã³ e³ya³nx2ta¹i¹. Jã¹nxe³te³lhxã³ i³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³li¹. Ya³nx2ti³to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹.

29 Na¹ha²kxai³ txa²yxau²xai³la¹jut3sũ³ju³ta² e³ya³nx2ta¹i¹. Na¹kxai²nãn²tu³: a²wẽ³sãĩ¹yah³la²,

a²sxe³xa³ka³lxa² wa²kō³li²yhu¹kxai²nān²tu³,
 a²wē³sāi¹ah³lai²na² so¹lxi³, txu¹hai²na²
 a²wa³kxēn³yah³lo²la³ hī³nx2na³li¹. Jah¹la² kāin²
 ī³ka³li³hī³nx2na³li¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² ā³su²
 te²an²tu³, a²wē³sāi¹ah³lai²na² a²ya³lxa²khai³su²
 te²an²tu³, hai³txi³ a²wa³kxēn³yah³lo²su² hī³nx2nxa³i¹.
 Hāi¹nxe³sxā³ a²ya³lxa² hī³nx2na³li¹. “Hāi¹nxe³sxā³
 a²wē³sāi¹ah³lai²na² ā³nhxi²nū¹te³lhxā³
 nxa¹nhā¹.” Nxe³jah¹lo²su² hī³nx2na³li¹.
 A²nxe³jah¹lo²su² te²an²tu³ a²wē³sāi¹yah³la² wān³txa²
 kāin² ka³lih³jau³xa² ain³kxain¹kxai²nān²tu³,
 te²yā¹nxe³sxā³ ī³ka³li³khai¹nxe³hī³nx2na³li¹.
 “A²wē³sāi¹ah³lai²na² txu¹ha² wa²kō³li²yhu¹sxā³
 kāin² ī³ka³li³nha³na¹. Nxe³ha²kxai³ txai²li²
 te²yā¹nxe³sxā³ ka³li³sa²nū³nhā¹.” A²ya³lxa²
 a²ē¹nān¹jau³su² nxe³hī³nx2na³li¹. Jā¹nxe³jut3sū³nxe²
 Je³su²jah³la² so¹lxi³ a²wē³sāi¹ah³lo²hī³jah¹lo²su²
 hī³nx2na³li¹. Hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹i¹.
 Yxān¹ta¹ txai²na² Jo³āu² Ba³tis²jah³lo²na¹xai²na²
 hāi¹nxe³sxā³ a²ya³lxah³lo²hī³jah¹lo²sa¹i¹.
 Hxi²kan¹jah¹lo²txā³i¹, txai²li¹. Na¹ha²kxai³
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² wi¹jau³xa², txai²na¹xai²na²
 ain³kxai¹na¹kxai²nān²tu³ ā³ka³li³khai¹nxe³sa³nhai¹.
 A²ya³lxah³lo²su² ī³ka³li³khaix1ya³kxa²yā¹nxe²
 nxe³na¹nhai¹. 30 Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² so¹lxi³
 hxi²kan¹kāi²non³sxā³ yxau²xai³sa²tē³tu¹wi¹.
 Yxān¹ta¹ txai²na¹xai²na² hau³hau³kon³sxā³
 hxi²kan¹kāi²nxa³ton³sxā³ yxau²xai³sa²tē³a¹tu¹wi¹.
 Ju¹ta²wain³na³li¹. Nxe³ha²kxai³ ka³li³sa³nhai¹.

Oh³nāu³a¹ ka³nxi²xi²sxā³ wxā³nū¹nhē³jah¹lo²su²
 nxe³jau³su²

31 Nxe³ha²kxai³ jah¹lai²na² oh³nãu³u¹ta²na²
 ka³nxi²xi² wxã³nũ¹nhẽ³jah¹lai²na² so¹lxi³
 hxi²kan¹ta²si³yxau³khai³jah¹lai²la¹i¹. Yxã¹ta¹
 a²nũ²a² ã³xa² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹ki³sxa³i¹.
 A²nũ²a² yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na²
 yxau³sxã³ tɔn¹tũ³kã³txi³ki³na¹xai²na²
 yuh³xai²nãn¹tũ³kã³txi³su² ki³tã³li¹. Kĩ³sa²kxai³
 yuh³xai²nãn¹jau³xa² so¹lxi³ e³tũ³kã³txi³su² ki³tã³li¹.

32 Yxã¹ta¹ oh³nãu³u¹ta²na² ka³nxi²xi²
 wxã³nũ¹nhẽ³te²su² te²an²tu³, oh³nãu³a¹ ha³lo²a²
 i²ta³lu²ni², ain³kxi²ta³lu²ni² nxe³jah¹lo²sain¹na³li¹.
 Nxe³jau³xa² so¹lxi³ i³hen³txi³nẽ³lain¹na³li¹.
 Nxe³nẽ³lain¹jau³xai²na² hai³txi³ a²nũ²a² ã³xa²
 ain³kxi²te²la³ ka³lxa²ai¹nxa³wi¹. 33 Yxã¹ta¹
 i³hen³txi³nẽ³lain¹jau³xai²na² a²nũ²a² i²te²hũ³te²su²
 te²an²tu³, sa²yo²we¹kxai²nãn²tu³, a²nxe³te²su²
 kxai²nãn²tu³, “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 wi¹le³jah¹lai²la¹xã¹. A²ya³la³tu³ jau³tu³
 wi¹le³jah¹lai²la¹xã¹.” Nxe³jau³xai²na²
 sa²ye³ka¹tẽ³lhĩ³nx2na³li¹. 34-35 Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹.
 “Txa²ki³lha³lxa², a²ĩ³lxa² Je³su²jah³la²
 i³sa²si¹hã³a¹tũ¹xã¹. A³lxi²khaix1na¹nha¹.
 Na¹ha²kxai³ Txa²yãu³ka³jxah³la² yxo²ha³kxa¹,
 kãin² ã³hũ¹khaix1ai¹na¹xã¹. Kwa²
 i³ta²ta²na³x3kxain¹nxa³lho³nã¹. A²nxe³jah¹la²
 txa²wãn³txa² so¹lxi³ e³tũ¹xã¹. A²yen³kxa²
 yxo²ha³kxa¹ kãin² hxi²kan¹txi³lox3tai¹na¹xã¹.”
 Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ nxe³nha²ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 36 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² i²li³te²su² te²an²tu³.
 “Txa²wã¹sũ³na² A²ta²ha² yxo²i²a¹xã¹.”
 Nxe²yxau²xai³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³ ka³te³na²

wi¹tâu³a¹ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Yxân¹ta¹.
 “Txa²wã¹sũ³na² A²ta²ha² sa²yxô²ã³a¹xã¹.”
 Nxe²yxau²xai³jah¹lo²su² kxai²lê¹. Hai³txi³
 ka³tên³nãu³la³ ĩ²ai¹nxa³lho³li¹. “A²nxe³jah¹la²
 an³ta³kxai¹na¹nhã¹. An³ta³kxai¹na¹ju³ta²
 so¹lxi³ yxau²sa²tê³ain¹tũ¹xã¹.” Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tâu³a¹ a²ẽ¹nãn¹jau³su² nxe³hĩ³nx2na³li¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

4

Je³su²jah³la² Sa³ma³ri³tã²nãn¹ta¹ka³lxa²
e³kxi²nyhu¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa²
 a²ne³nxẽ³na² ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:
 — Je³su²jah³la² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³
 a²sa³wi³ha³lxi³lo³ti², ka³lxa¹txi³ ĩ³yau³xa²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhu¹i², ain¹na³li¹.
 Yxân¹ta¹ hai³txi³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²la³
 a²nũ²a² a²sa³wi³ha³lxi³lot3sxã³ ĩ³yau³xa²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhu¹kxe³la³ ka³lxa²nxa³wi¹.
 Nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 2 Nxe³yãn¹ta¹, a²ya³la³tu³ Je³su²jah³la² a²kxã³nxa¹
 a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txi³su² te²a² so¹lxi³, a²nũ²a²
 ã³xa² hxi²ka² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Hai³txi³ Je³su²jah³lo² hxi²ki³la³, a²nũ²a²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 3 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² a²ne³nxẽ³na²
 ain³kxain¹jau³xai²na², Je³su²jah³la² ain³kxi²sxã³
 a³la³kxi²ka³tu³, Ju³te²a²ko³nãu³a¹ ã³na¹sxã³
 wa²li³ta¹hxai²hẽ¹la². Wa²li³ka³tu³, nũ¹ã¹
 Ka³li³le²a²ko³xa² a³wã³li²te³lhxã³ ai³ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxe³ka³tu³, ka³nxũ³nxãn¹ko³xa² Sa³ma²ri²a²ko³xa²
ã³ha³tih³sa²sai¹sãn²te³lhxã³ ai³ta¹hxai²hẽ¹la².

5 A²nxe³ko³xa² ã³nxai³ka³tu³, Si³ka²thĩ³na²,
Sa³ma²ri²a²ko³xai²na² nxũ²kwai³ye³lan¹thĩ³na²
yau³so³nxi²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ³nai²na²
kxã³nhi¹nu¹ta²kxai³ Ja³ko²ah³lu¹ta²kxai³
yxau³ta³ko³u¹ta²kxai³ un²ta³kxi²nxa³thĩ³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ko³u¹ta²kxai³
Ja³ko²ah³lu¹ta²kxai³ yxau³sxã³, a²ki³lha³lxa²
Jo³se²ah³la² ũ³si³wxẽ³no³tũ¹hain¹ko³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². 6 Nxe³thĩ³nai²na² Si³ka²thĩ³nai²na²,
kxã³nxu¹ta²kxai³ ĩ³yau³xẽ¹na² po²su²tẽ³na²
u¹khai¹nxe³tẽ³na², Ja³ko²ah³lu¹ta²na²
u³sxã³ we¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, u²lxã³nxai³nxa²ha¹te¹,
ai³hxi²tha³nha²ka³tu³ ĩ³yau³xẽ¹nai²na²
a²yxo²ka³tẽ³ha² ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³kat3sxã³ ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

7 ã³wxe³tẽ³na¹, txu¹ha² Sa³ma²ri²a²ko³xan¹ta¹ka³lxu³su²
te²kxai³lu¹ tĩ³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ũ³whi¹sai¹te³lhxã³
tĩ³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ txu¹ha³ka³lxai²na²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹sẽ¹ni¹. ĩ³na²te³lhxã³ nxa¹nhi¹.
Nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 8 Nxe³hĩ¹na², Je³su²jah³lai²na²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² he¹yain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Yain³txa² yo³hi²sxã³ so¹kxi²te³lhxã³, sxi²jen³nãu³a²
aun³ta² hxa³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
Je³su²jah³la² so¹lxi³ nũh¹ yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxe³nxa²ha¹te¹, Sa³ma²ri²a²thĩ³nãn¹ta¹ka³lxai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³lai²na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²na² Ju³te²a² nũ³ka³txi³yah³lo²si¹lxi¹.
 Txai²lẽ¹. Nxẽn²nxa³i¹. Sa³ma²ri²a²thi³nã¹ta¹ka³lxu³sa¹i¹.
 Nxe³ki³sa²kxai³, ãh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ã³yau³xa³
 ã³na²kxi²sa²te³lhxã³, nĩn¹ji¹wi¹? Hai³txi³, Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³ ã³nxa² Sa³ma²ri²a² nũ³ka³txi³na¹xai²na²
 wi¹lĩ³we¹yhu¹ki³ju³ta³la³yũ²nxa³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
 ã³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxet3sã¹nxi¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a²
 a²yen³kxa² wi¹te²a² ã³hũ¹nxa²ti³ten³na³ni¹.
 Ta¹, ã³ne³wxe²nxã³nxi¹. Hai³txi³ wxãi²li²
 ã²sa²te²sxã³nxi¹. ã²sa²te²sin¹kxai²nã²tu³, ã³yau³xa²
 ã³na²kxi¹nxa²te³lhxã³ nxe³na¹te³na¹xai²na²,
 ã²sa²te²sin¹kxai²nã²tu³, Sũ³na² yen³kxa²
 a³la³kxin¹kxai²nã²tu³ ã³ye³kxi²sa²hĩ³nxã¹nxi¹.
 “ã³na²te³lhxã³ ã³hũ¹sẽ¹li¹.” Nxe³sa²hĩ³nxa¹nxi¹.
 San¹kxai²nã²tu³, Sũ³na² ã³yau³khai³xa²
 ã³hũ¹nxa²hĩ³na¹xĩ¹. A²nxe³jau³xai²na²
 ã³nã¹kxai²nã²tu³, ka³te³na² wi¹tãu³a¹
 yxau²xai³lhĩ³nxã¹nxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Nxe³nxa²ha¹te¹, txu¹ha³ka³lxai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹, ã³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Hxi²kan¹jah¹lãi³. ã³yau³xa² u¹khai¹nxe³sxã³
 si³hẽ³ta³nĩ¹khai¹nxe³ha²kxai³, wxãi²na²
 kwa³ta³lẽn³ta³ ã³whi¹sai¹ki³tẽn³ta³
 yũ³nxãn²nxa³ha²kxai³, nxe²na³li¹. Nxe³kxa²yu³su²,
 ãh¹nũ¹la³ta³ Sũ³na² ã³yau³khai³xai²na²
 ã³whi¹sai¹sxã³ ã³hũ¹sa²hĩ³nxãn¹ji¹ku¹,
 nxa²ha¹nhai¹. 12 Kxã³nhxĩ¹nu¹ta²na²
 Ja³ko²ah³lu¹ta²na², txa²sũ³nu²su²
 sãn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²na²
 wxa²xu³sxã³ ã³yau³xẽ¹nai²na² wet1sxã³

ũ³hũ¹sain¹sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³jau³xai²na²
jah¹lu¹tain²txi³ĩ³na²ha²kxai³, a²wẽ³ha³lxi³nãu³xu¹tain²txi³
ĩ³na²kxai¹nha²kxai³, a²ka³yxuh³nãu³xu¹ta²na²
a²wãi²lo³tain¹kxe³nãu³xu¹tain²txi³
ĩ³na²kxai¹nha²kxai³ ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
Ja³ko²ah³lu¹ta²na² hxi²kan¹khaix1ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
Nxe³kxan²ti³ a²wi¹lhĩ¹na², “ĩ³yau³xa²
ũ³whi¹sai¹na¹tũ¹xã¹.” Nain¹kxai²nãn²tu³,
hãi¹sxã³ ĩ³yau³xẽ¹na² wxa²xu³sãn²sxã³
ũ³whi¹sai¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹,
wxãi²na² ã²la² hxi²kan¹khaix3nhĩ³nxãn¹te²la¹ku²,
nxa²ha¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— ĩ³yau³xai²na² ũ³whi¹sain¹jau³xai²na²
ĩ³nãn¹kxai²nãn²tu³, hã²wxãn³txa³
ya³lxu¹xi¹nxa²tũ¹xĩ¹. 14 Yxãn¹ta¹, a²nũ²a²
ĩ²li³te²su² te²an²tu³, Sũ³na² ĩ³yau³khai³xa²
ũ³hũ¹ai¹na¹jau³nũ³a² ĩ³na²kxi²sain¹kxai²nãn²tu³,
a²ẽ¹nãu³nũ¹na² ĩ³na²wxe³nha³kxi²sain¹kxai²nãn²tu³,
ĩ³nũ³sa³la³la³kxi³hũ³jau³la³ hãĩ¹nxe²
kon³jau³hũ³nxe² yen³kxi³hai¹nhĩ³nx2na³ni¹.
A²ẽ¹nãu³a¹ yen³kxi³hai¹nhĩ³nx2na³ni¹.
A²nxe³jah¹lo²su²kxai²nãn²tu³, ya³lxu¹xi²ti³he¹nxa³ha²kxai³,
ka³te³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³lai¹nha²kxai³
ai¹nhĩ³nx2na³ni¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe³nxa²ha¹te¹ txu¹ha³ka³lxai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxe³jau³xai²na² ũ³hũ¹sẽ¹li¹.
San¹kxai²nãn²tu³, ya³lxu¹xi²sa²nxa³kxe³su²
ũ³whi¹sai¹xi²te³lhxã³ ã³wxã³ti³hex1toh³nxa³lho³li¹.
Nxe³te³lhxã³nxa¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— İ³txu¹ni¹. Nĩn¹ka³tu³, wxa²wẽ³sãi¹ah³la²
ĩ³kaix¹son¹ka³tu³, te²a² wxãi²na² wã³li¹ja³hẽ¹ni¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxe³to³ta¹:

— Txa²in³txi³la³ yũ³te²txã³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
txu¹ha³ka³lxai²na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxı¹:

— Wxa²wãn³txai²na² a²wẽ³sãi¹yah³la²
yũ³nxa²nxa³jau³xai²na² wãn³txi³khai¹xai²la¹xĩ¹.
A²wẽ³sãi¹a² ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³kin¹jah³la², tẽ³sxã³
yxau²xai³li¹nhẽ³ni¹. Tẽ³sxã³ yxau²xai³lhxã³
ã³to³hi¹nhẽ³ni¹. Nĩn¹ka³tu³, a²ha² kwẽn¹taı²na²
tẽ³in¹jah¹lai²na², hai³txi³ wxa²wẽ³sãi¹sxa³xĩ¹.
Nxe³ha²kxai³ wãn³txi³tu³ ĩ³ye³i¹nxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³nxa²ha¹te¹, txu¹ha³ka³lxai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hxi²kan¹jah¹lãi³. Hı¹na² ĩ²a¹i¹. Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a² a²wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²su²
ye¹lxı¹.

20 Jã¹nxa¹jau³su², Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹kı³ju³ta²

ĩ³yau¹ũ³sẽ¹li¹. İh¹ti¹la³tã³ o²la³kxi²hĩ³kı³te²la¹ku²,
nha¹nhai¹. Nxe³ju³ta²su¹, kxã³nhxĩ¹nu¹taı²na²

txa²sũ³nũ²nãu³xu¹taı²na² wã³la³ka³txai²na²

so¹lxı³ o²la³kxain¹to³sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹

Yxãn¹ta¹, wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² Ju³te²a²

nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² so¹lxı³

ĩ³ye³kxi²yah³lxı³to³hin¹taı¹ti²ti¹, Txa²wã¹sũ³na²

Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹kı³ju³ta²su¹.

Yah³lxı¹nha²kxai³: “İ³wi¹lxon³kxi²si¹kı³jau³su²

o²la³kxi²na¹tũ¹xã¹.” Nha¹kxai²nãn²tu³, İh¹ti¹la³tã³

wain³txi³ o²la³kxi²hĩ³nha¹te²la¹ku², nha¹nhai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

²¹ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxet3sã¹nxi¹. Txa²wãn³txai²na² yxo²ĩ²sẽ¹ni¹.
Ha³lo²a² hau³kon³tẽ³na³ni¹. Nxe³tãu³a¹.
“Txa²wã¹wĩ³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹kĩ³jau³la³
o²la³kxi²na¹tũ¹xã¹.” Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
hai³txi³ wã³la³ka³ta²nãu³ai²na² so¹lxi³
o²la³kxah¹lxa³nha²kxai³, hai³txi³
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² so¹lxi³ o²la³kxah¹lxa³nha²kxai³,
yah³lxin¹tũ¹xĩ¹. Yxãn¹ta¹, ha³lo²a²
ĩ²li³jut3sũ³ju³ta² he¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
nxe³yah³lxin¹tãu³a¹ sa²wai³wait3sxã³ Txa²wã¹wĩ³na²
ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹yah³lxin¹jau³la³ o²la³kxah¹lxin¹tũ¹xĩ¹.

²² Yxãn¹ta¹, kwẽn¹ta²na² Sa³ma³ri³tã²na² nũ³ka³txi³
ĩ³nxai²na²: “Txa²wã¹wĩ³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹kĩ³jau³su²
o²la³kxi²sĩ¹na¹xã¹.” Yah³lxin¹kxan²ti³, hai³txi³
Txa²wã¹wĩ³na² wi¹lĩ²tũ³ka³txi³sah²lxa³nxi¹.
Yxãn¹ta¹, txa²nũ³ka³txi³na¹xai²na² Ju³te²a²
nũ³ka³txi³na¹xai²na² Txa²wã¹wĩ³na²
wi¹lĩ²tũ³ka³txi³su² sĩ¹na¹xĩ¹. Nxe³sĩ¹na¹ju³ta²sa¹:
Txa²wã¹wĩ³na² a²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su²
jah¹la² Ju³te²a² nũ³ka³txi³jah¹lo²su² na³ni¹.
A²nxe³jah¹la² wxa²kõ³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
ha³lo²an¹tũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² a²kõ³nxe³ti³
kãi³yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²lxi³tu¹xĩ¹.
Nxe³ha²kxai³, Ju³te²a² nũ³ka³txi³na¹xai²na²
Txa²wã¹wĩ³na² wi¹lĩ²tũ³ka³txi³sĩ¹na¹xĩ¹. ²³ Yxãn¹ta¹
ha³lo²a² hau³kon³tũ¹xĩ¹. A²ha¹kwẽn¹ta²na¹
hau³kon³na³ni¹. Nxe³kxai²nãn²tu³: “Txa²wã¹wĩ³na²
wain³txi³ wi¹lxi³kxi²ti³hi¹ta¹tũ¹xã¹.”
Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³, txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹
wi¹lxi³na³nha²sxã³ wi¹lxi³kxi², wãn³txi³tu³

wi¹lxo³kxi² nxe³ki³kxai²nān²tu³, wain³txi³
 wi¹lxo³kxi²ti³hit1hĩ³ki³tā³ni¹. Jā¹nxe³sxā³, wain³txi³
 o²la³kxi²ti³hi¹ki³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹wĩ³na²
 ten³nē³kxe³su² hĩ³nx2na³ni¹. 24 Nxe³ju³ta²
 sa²kxai³lu¹, Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹
 txa²wā¹ye³na² i²ki³kxah³lo²su² nxa³xĩ¹,
 txa²wā¹sĩ³na² yũ²nxa³jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹.
 Nxe³kxan²ti³, ka³te³na² a²si³yxau³tāu³su² ha²kxai³,
 txa²wā¹ẽ¹nāu³a¹ au³txi³ i²ta³lu²nē³jah¹lo²su²
 ha²kxai³, nx2na³na¹. Nxe³ha²kxai³:
 “Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ wi¹lxon³kxi²txai²lā¹.”
 Nxe³ki³kxai²nān²tu³, txa²wā¹ẽ¹nāu³a¹ whāi²na¹
 wi¹lain³nha²sxā³ wi¹lxo³kxi², wān³txi³tu³ wi¹lxo³kxi²
 nxe³si¹ki³jau³su² o²la³kxi²ya³sa³ni¹. Ju¹ta² so¹lxĩ³
 wain³na³ni¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹, txu¹ha³ka³lxai²na²
 wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² te²a², a²i³lxa² Me³si²ah³la²,
 wxā³nũ¹nhẽ³tu¹wi¹. Jau¹xai²na² so¹lxĩ³
 ā³ne³wxe³sa³nhai¹. Wxā³nũ¹nhẽ³kxai²nān²tu³
 a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ũ³nhẽ³tu¹wi¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹.

— Txai²na², i³ye³kxi¹nxa²ha¹te³na¹xai²na²
 Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²sa¹xĩ¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxe³hĩ¹na¹, i³ye³ta³lu²nxa³hĩ¹na¹
 a²sa³wi³ha³lxĩ³nāu³xa² ā³wā³li² tĩ³xi²sxā³
 Je³su²jah³lai²na² txu¹ha³ka³lxai²na²
 i³ye³kxi²yhu¹ju³ta²i²ain¹ka³tu³, a²sa³wi³ha³lxĩ³nāu³xa²

sa²kxai³lu² ĩ³wã³txain¹kxan²ti³ kɔn³ton³ti²
yxau³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Yã¹te²ta³ ten³nxa²ji¹wi¹? Nxe³jau³xa²
ĩ³ye³kxai¹nxa³ha²kxai³:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ txu¹ha³ka³lxai²na²
ĩ³ye³kxai¹nĩn¹ji¹ku¹, nxe³nxa²nha¹nhai¹. Nxe³jau³xa²
ĩ³ye³kxai¹nxa³ha²kxai³, ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxe³te³na¹, txu¹ha³ka³lxai²na²
a²kwa³ta³lẽ³na² ã³sxã³ sxi²yhe³na² ĩ³xi²ka³tu³,
a²nũ²a² sxi²yhe³nai²na² yxau³ain¹tũ³ka³txa²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

29 — Ne³ka²ki²sah¹lxi³sa¹lxi¹. Nũ¹ã¹ in³txa²
yxau²na³li¹. A²nxe³jah¹la², txa²si³to¹na¹tãu³su²
tãu³a¹ kãi³to³ha¹ju³ta² yxo²ha³kxa¹
ĩ³tih³nxe³sain¹na²li¹. Wxã³sxã³ ĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²sin²ta²i¹, jah¹lai²na²su¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². 30 Nxe³te³na¹, tũ¹ka³txai²na²
sa²kxai³lu² sxi²yhe³na² aun³ti² wa²li³ain¹ka³tu³,
Je³su²jah³la² a³ya³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

31 Nxe³nxa²ha¹te¹ a³ya³tain¹nxa³tã³lxa¹
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu¹, Je³su²jah³la²
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. ĩ³yain³txa²sĩ¹nhẽ³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Yxãn¹ta¹:

— Txa²yain³txi³la³ ĩ³yai³na¹tũ³la³ yũ²na³li¹.
Yxãn¹ta¹, ã³ne³wxe³yah²lxa³lxi¹. Je³su²jah³la²
wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
e³lain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— A²nũ²a² ã³xa² yain³txa² tẽ³sxã³
ũ³hũ¹ain¹te²tãn²ku², kị³nhai¹. Nẽn³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— “Ĩ³yain³sxã³ ũ³kxi²sa³nhã¹.” Na¹kxai²nãn²tu³,
ka³li³sa²hĩ³nx2na³li¹. Ju¹ta² yã¹nxe³sxã³
Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹la² a²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³
te³nain¹jau³su² sa²yo²we¹ta¹na¹kxai²nãn²tu³
Txa²wĩ³na² wa³ka³li³yu³ta² ta³lu²na¹kxai²nãn²tu³,
ka³li³sa²hĩ³nx2na³li¹. “Ĩ³yain³sxã³ ũ³kxi²sa³nhã¹.”
Na¹ke³la³te²kxai³, ju¹ta² yã¹nxe² ai³sxã³
ka³li³sa²hĩ³nx2na³li¹.

35 Jã¹nxa¹jau³su², wxa²nũ³kã³txi³ ĩ³nxai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
“T³la³kxa² kị³ha¹li¹ kị³ha¹li¹ sa²tã³tĩ¹tãu³a¹ so¹lxi³,
ka³ya³txa² kan¹tãu³a¹ wxa²nãu²so¹jah³lxi³hẽ¹li¹.”
Nxe³yah³lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹, txa²wãn³txi³kxai³lu¹
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xa² sa²kxai³lu¹: “Ta¹wi¹.
Ha³na³ka³lxi³ ten³sa²ka²la¹sxã³ ha³lo²ai²na²
ĩ²sa²sai¹jah³lxi³hẽ¹li¹. A²nũ²a² ka³lxa¹tũ³kã³txa²
wxã³ain¹na³li¹. Txa²wãn³txa² te³nain¹jau³su²
wxã³ain¹na³li¹. Wãn³txi³khaix3tu³
ĩ³yau¹ũ³hain¹kị³kxai²nãn²tu³, tũ¹kã³txai²na²
ye³jen¹na² sa²yo²wet1sain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹, ha³lo²a²
kãu³kị³jut3sxan³ta¹. Hau³kon³khai¹nx2na³li¹.
Ka³ya³txa² kan¹ta³lun²sxã³ ĩ³si³sa³te³kxi²na³na¹.
Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³, tũ¹kã³txai²na²
sa²yo²wet1sa²te³lhxã³, nxe³sain¹ju³ta³nũ³a²
hau³kon³na³li¹.” 36 Jã¹nxa¹jau³su², yain³txa²
wxa²nãu²so¹te²su² te²an²tu³, a²yo³ha² yũ³tu¹wi¹.
Nxe³kxai²nãn²tu³ ka³lih³tu¹wi¹. Jã¹nxe³jut3sũ³nxe²,
a²nũ²a² sa²yo²wet1si¹hain¹yah³lxin¹jau³nũ³su²

o²la³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³, a²nxe³tũ³ka³txa²
 sa²yo²wetlsain¹tũ³ka³txi³nũ³a², ka³te³na²wi¹tāu³a²
 yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Nain¹kxai²nān²tu³, wxāi²na²
 sa²kxai³lu² ka³lih³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yain³txa²
 wxa²nāu²so¹te²su² te²a² ka³li³hain¹kxa² yā¹nxe²
 yah³lxin¹tu¹wi¹.

37 Txa²wā¹ki³na¹xai²na² Txa²wi³na²
 wa³ka³li³yu³ta² wa³kon³ki³jut3sũ³na³li¹.
 A²wi¹lhĩ¹nān²tu³ txa²sa³wi³ha³lxĩ³su² te²an²tu³,
 txa²wān³txa² wi¹jau³xa² ĩ³ye³sxā³ a²nũ²a²
 ĩ³yau¹ũ³hain¹sān²kxai²nān²tu³, hā²wxān³txa³
 a²si³yo³nān²ta³ txa²sa³wi³ha³lxĩ³ ā³su² te²kxai³lu¹,
 te²yā¹nxe³sxā³ txa²wān³txa² wi¹jau³xa²
 āh¹ ĩ³ye³sxā³ ĩ³yau¹ũ³hain¹to³kxai²nān³tu³,
 ha³lo²a² hau³kon³na³na¹, nxe³kxai²nān²tu³,
 ain³kxain¹tũ³ka³txai²na² sa²yo²wetlsain¹tu¹wi¹.
 Nxe³ju³ta² jut3sũ³nxe² txa²sa³wi³ha³lxa²
 a²wi¹lhĩ¹na² txa²wān³txa² wi¹jau³xa² ĩ³ye³sxā³
 a²nũ²a² ĩ³yau¹ũ³hain¹sān²tũ³ka³txa² yain³txa³ki³a²
 ũ³whĩ¹tũ³ka³txi³hũ³tũ³ka³txi³sai¹nha²kxai³,
 hā²wxān³txa³, ha³na³ka³lxĩ³ txa²sa³wi³ha³lxĩ³
 ā³su² te²a² sa²kxai³lu¹, ān³ta³lo³hēt1sxā³
 txa²wān³txa² wi¹jau³xa² a²nũ²a² āh¹
 ĩ³yau¹ũ³hain¹ka³tu³, ain³kxain¹tũ³ka³txa²
 sa²yo²wetlsain¹tu¹wi¹. A²nxe³te²a² sa²wi³ha³lxĩ³
 ā³xa² ā³ta³lo³hēt1sxā³ wān³txa² wi¹jau³xa² e³te²su²
 te²nũ³ka³txa² ka³ya³txa² kan¹ta³lun²te²ki³a²
 wxa²nāu²so¹tũ³ka³txi³hũ³tũ³ka³txi³sai¹nha²kxai³
 nxai¹nhĩ³nx2na³li¹. Nxe³kxai²nān²tu³,
 txa²sa³wi³ha³lxa² yain³txa³ki³a² ũ³whĩ¹te²hũ³te²ain²txi³
 ĩ³ka³li³hi², ha³na³ka³lxĩ³, txa²sa³wi³ha³lxĩ³

ẵ³xa² ka³ya³txa² kan¹ta³lun²te²ki³a²
 wxa²nău²so¹te²hũ³te²ain²txi³ ĩ³ka³li³hi²,
 nxe³hĩ³nx²na³li¹. Ha³lo²a², nxe³jut³sũ³na³li¹.
 Nxe³ju³ta²na², Sũ³na² wăn³txa², kxă³nxă¹jau³xa²
 ẵ³si³wxĕ³no³tê³jau³xu¹ta²na², nxe³te³nah¹lxi¹.
 “A²nũ²a² yain³txa³ki³a² ũ³whĩ¹i², a²nũ²a² ẵ³su²
 te²an²tu³, yain³txa² wxa²nău²so², ain¹tu¹wi¹.”
 Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³jau³xa²na², a²ya³la³lyau³tũ³
 jau³xa²la¹i¹. 38 Jă¹nxe³kxe³hũ³nxe², Sa³ma³ri³tă²na²
 nũ³kă³txai²na² txa²wăn³txa² wi¹jau³xa²
 ĩ³yau¹ũ³txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²năn²tu³,
 sa²yo²wet¹sain¹tu¹wi¹. A²nxe³tũ³kă³txai²na²,
 kxăn³su² a²nũ²a² ẵ³lxi³tũ³kă³txa² wăn³txa²
 wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³hai¹nhxai²na²hē³li¹.
 Yxăn¹ta¹, kwĕn¹ta²na² so¹lxi³ ha³lo²a²
 hau³kon³yain¹na³li¹. Ain¹ka³tũ³, wxa²wăn³txa²
 ain³kxi¹nx²tain¹ka³tũ³, sa²yo²wet¹sain¹tu¹wi¹.
 Sain¹kxai²năn²tu³, wxa²nũ³kă³txai²năn²tu³,
 a²wi¹lhĩ¹na² o²la³kxah¹lxan³kxan²ti³,
 ha³lo²a² wi¹ju³ta² a²nũ²a² nũ³kă³txai²na²
 sa²yo²wet¹sain¹ju³ta³nũ³a² a³ya³ti²yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Yah³lxin¹ju³ta² jut³sũ³nxe², a²nũ²a² ka³ya³txa²
 wxa²nău²so¹te²hũ³nxe² a²yain³txa²ki³a²
 ũ³whĩ¹xa³kxan²ti³ wxa²nău²so¹te²hũ³nxe²,
 yah³lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

39 Nxe³nxă²ha¹te¹, ye³jen¹nău³kxai³lu¹,
 a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³kă³txa² Si³ka²thĩ³nai²na²
 yxau³ain¹tũ³kă³txa² ẵn³yă³nhai¹tũn³tũ³kă³txi³su²
 te²kxai³lu¹, Je³su²jah³la² sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³tũ³kă³txai²na² ha³la³je¹na² txu¹ha³ka³lxi²na²
 wăn³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain³kxain¹jau³xa²

sa²kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lai²na², txa²ha³lo²a²
txa²wē³son³ti³na¹hī¹nān²tū³ kâi³xi²yxau²xai³la¹ju³ta²
hu³, yxo²ha³kxa² nūn²ta¹ ĩ³ye³kxi²tū¹li³ũ³sa³na²li¹.
Txu¹ha³ka³lxai²na² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la²,
Nxe³jau³xai²na², a²nũ²a² nũ³ka³txai²na²
ain³kxain¹ka³tū³, Je³su²jah³la² sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hē¹la².

40 Ain¹ka³tū³, Sa³ma³ri³tā²na² nũ³ka³txai²na²
sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² ĩ³ha¹txain¹ka³tū³,
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Kan²txi³, txa²sxi²ha² yxau³ya³sa²sān²sī¹nhē³li¹.
Yhain¹ka³tū³, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ye³ha¹li¹
a³lan²yain¹ta¹hxai²hē¹la².

41 Yain¹ka³tū³, ha³na³ka³lxi³ Si³ka²thi³nai²na²
wā³kon³tū³ka³txa² ān³yā³nhai¹txe³nūn³tū³ka³txa²
ka³lxa¹nūn³tū³ka³txa² sa²kxai³lu²,
Je³su²jah³la² wān³txa² ain³kxain¹ka³tū³,
sa²yo²we¹tain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².

42 Nxe³te³nah¹lxi¹, tū¹ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹,
txu¹ha³ka³lxai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxet3sān²si¹nxi¹. Hī¹na² sa²yo²we¹tain¹nha¹xī¹.
Je³su²jah³la² a²yo²wān³txi³khai³xa²
ain³kxain¹nha¹ka³tū³ sa²yo²we¹tain¹nha¹xī¹.
Kxān³su², wxa²wān³txa² so¹lxi³
ain³kxi¹nxa²to³nha¹ta¹ti²tū³ni¹. Yxān¹ta¹, hī¹na²
wxa²wān³txain²txi³ ain³kxi², Je³su²jah³lai²na²
wān³txain²txi³ ain³kxi², nxe³sa²sīn¹jau³su²
wi¹wi¹nxe² sa²yo²we¹tain¹nha¹xī¹. Nha¹ka³tū³,
Je³su²jah³lai²na² Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su²
na³na¹. Yuh³xai²nān¹tū³ka³txi³kī³na¹xai²na²

ko³nxe³thin¹ki³ju³ta² sa²wa²su¹tẽ³jah¹lo²su² na³na¹.
Jau¹xa² a³la³kxi²nha¹xĩ¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹jah¹la² ki³lha³lxa²
ĩ³we²txi²jau³su²

⁴³ Nxe³nxa²ha¹te¹, ye³ha¹li¹ a³lan²ti³kxai³lu¹,
Je³su²jah³la² wa²li³ka³tu³ ha³lo²a² Ka³li³le²a²ko³xa²
ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴⁴⁻⁴⁵ Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lai²na²,
a²ha³lo²khai³xa² ã³wih¹sxã³ ĩ³xi²kxai²nãn²tu³,
a²ka³lxa¹ti³khai³xa² ĩ³wet1si¹nyhain¹jau³la³
yũ³ai¹nxa³i¹. Jãx1sain¹nũn³na³li¹. Je³su²jah³la²
wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³, Ka³li³le²a²ko³xa²
ã³wih¹ka³tu³, Ka³li³le²a²ko³xan¹tũ³ka³txa²
sa²kxai³lu² ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ju³ta²na²sa¹:

— Je³su²jah³lai²na² wi¹kãi³jah¹lo²su² na³na¹.
Ha³la³je¹nhĩ¹nai³tã², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ãn³yãn³ki³nũ²kxi¹xain¹sxã³
ĩ³yai³ni², Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³ka²li¹te³lhxã³
o²la³kxi², ain¹ta¹ti²tu³na¹. Nxe³hĩ¹nai³tã²
Je³su²jah³lai²na² yxau³ya³nhẽ³lain¹sxã³, ha³lo²a²
nũ³kxũn³ju³ta² so¹lxi³ kãi³ya³nhẽ³lain¹ta¹tu³na¹.
Ĩ²ta³lun²ki³ta¹tu³na¹. Wi¹kãi³jah¹lo²su² na³na¹.
Ka³li³le²a²ko³xan¹tũ³ka³txai²na² wãn³txa²,
nxe³nha²ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³, Je³su²jah³lai²na²
ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴⁶ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹,
sxi²yhe³na² Ka²na³thĩ³na² ã³wih¹xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³thĩ³nãu³ai²na², ha³la³je¹nhĩ¹nai³kxai³
Je³su²jah³la² ĩ³yau³khai³xa² ã³sa²yãt1sxã³
yain³txi³yau³ wi¹khaix1jau³xa² sa²wet1ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nxe³thĩ³nãu³a¹, hĩ¹na² ã³wih¹xi²ka³tu³,
a²nũ²a² a²hxi²kan¹jah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Ka³far³na³ũ²thĩ³na², Ka²na³thĩ³nai²na²
kũ³we²ki²la² un²ta³kxi²nxa³thĩ³na² yxau³jah¹lo²su²,
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² a²ki³lha³lxa²
ĩ³ton³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

47 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²wĩ³nai²na² sa²kxai³lu²
a²ẽ¹nã¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— Hĩ¹na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ain³kxi²na¹nhã¹.
Je³su²jah³la² he¹na³na¹. Ju³te²a²ko³xa² a³li³ka³tu³
Ka³li³le²a²ko³xai²na² he¹na³na¹. Ĩ²sxã³
ĩ³ye³kxai¹na¹tũ¹xã¹. Ain¹ka³tu³ a²wĩ³nai²na²
sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² ĩ³ha¹txi²sxã³ kãin²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wẽ³sa² ya³lu²saun³kxi²sa²na³li¹.
Kan³si²sxã³ ĩ²sxã³ we²txi²sxũ³xi²sẽ¹li¹. A²wĩ³na²
wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

48 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu²,
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²yen³kxa²nũ³kxũn³te²a²ĩ²yah³lxan³kxai²nã²tu³
yxō²ĩ²sah¹lxin¹ju³ta² ten³ti³hex¹yah³lxa³lxi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

49 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²hxi²kan¹jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Hĩ¹na² kan³sxã³
wxã³sẽ¹li¹. Kãu³kxi²txa³hẽ¹li¹. Txa²wẽ³sa²
ya³lu²kxi²sa²ju³ta²yan³txi³su², na¹nhai¹.

50 Yxãn¹ta¹:

— Ā³nxĩ³xi²txu¹li¹. Wãi³lxa² wi¹we²nxi²sxã³
wi¹yxau³ye³nx²na³li¹, hĩ¹na²su¹. Je³su²jah³la²
wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na²,
a²wĩ³nai²na² sa²kxai³lu¹ ain³kxi²ka³tu³

ã³nxi³xi²te³lhxã³nxe²xai³ta¹hxai²hẽ¹la². 51 Ai³ka³tu³,
tĩh³na² kan³si²ka³tu³, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
sa²kxai³lu¹, a²hxi²kan¹jah³lai²na² sxi²ha² yxau³sxã³
a³li³ain¹te²nãu³xa² sa²kxai³lu¹, ĩ³ha¹txi²sxã³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²wẽ³sa² wi¹we²nxi²sxã³ ka³tẽn³ti³
yxau³na²li¹. Nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

52 Ain¹ka³tu³, a²hxi²kan¹jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wã³txi³sxi³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³hĩ¹nai³tã¹ we²nxi²lhai¹li¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
ĩ³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Sũn²ta³tai³tã² u³je³na³ka² ã³ni²lã³ni²hĩ¹nai³tã²
wẽ³sa² ĩ³sũ²kxi²sxã³ ĩ³we²nxi²khaix¹sĩn¹na²hẽ³li¹.
A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² wãn³txa²ta¹hxai²hẽ¹la².

53 Nxe³ju³ta², a²wĩ³nai²na² ain³kxi¹xi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Hã³xã¹. Sũn²ta³tai³tã² te²yã¹nxe³hĩ¹khai³xai³tã²,
ti¹kxai²na² son³txi³ai³tã², Je³su²jah³lai²na²
ĩ³ye³kxi²sain¹na²hẽ³na¹. “Ã³nxi³txu¹li¹.
Wxa²wẽ³sa² we²nxi²sxã³, ka³tẽn³ti³ yxau²na³li¹.”
Sain¹na²hẽ³na¹. Wain³na³na¹. Je³su²jah³la²
yxo²ĩ²a¹xã¹. A²wĩ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³la³
ĩ³ye³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
a²wĩ³nãn²txi³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
yxo²ĩ², a²sxi²ha² yã³lxi³hain¹tũ³ka³txain²txi³
yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ yxo²ĩ²,
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

54 Nxe³ju³ta²na² Je³su²jah³la² nũ³kxũn³txi³
kãi³ain¹ju³ta², Ju³te²a²ko³xa² wa²li³sxã³
Ka³li³le²a²ko³xa² ã³wih¹sxã³ yxau³hĩ¹na¹

kāi³ain¹ju³ta¹, ā³ta³lo³hē²ti²sxā³ nū³kxūn³txi³
 kāi³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

5

ī³ye³na² a²yo²ka³teh³nāu³a¹ yxau³jah¹la²
 ī³we²txi²jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ kwēn¹ta²kxai³lu¹ Ju³te²a²
 nū³ka³txa² ā³yā³nū¹tain¹sxā³ ī³yai³ni², Sū³na²
 ī³wā³nxīn²kxi², nxe³ain¹je³nāu³wa³kxa²
 hau³kon³ye²ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³te³lhxā³,
 Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, Je³ru³sa³lē²thi³na²
 wā²ka³la³sxā³ a³li³nhē¹ta¹hxai²hē¹la².

2 A²nxe³thi³nāu³a², sxih²yo²a² o³ve²a³
 nū³ka³txa² ā³wi²xi²ta³yo²a² yū³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ta³yo²a² a²yo²ka³teh³nāu³a², ī³ye³na² a²ī³lxa²
 Be³te³sa²ta²yau³xa² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³je³nai²na²
 a²yo²ka³teh³nāu³a², sxi²ha² ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹
 thi³na² yū³ta¹hxai²hē¹la². 3 A²nxe³thi³nāu³a¹,
 a²nū²a²nāu³xa² ī³ton³tū³ka³txa² ye³han³tū³ka³txa²,
 su³kan²ta³kxi²tū³ka³txa², txa²wā¹nū²ai²na² whāi²na¹
 kan²ta³kxi²tū³ka³txa² sxa²ho³hain¹to³ta¹hxai²hē¹la².

4 Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Sxa³sxā³ wah³nxe² sxa³na¹nhā¹
 Na¹kxai²nān²ty³, ha³lo²a² Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹
 wā²nxūh¹ ī³yī¹li²nū¹nhē³ju³ta² hau³kon³na³na¹.
 Nxe³kxai²nān²ty³, Sū³na² a²sa³wi³sa² oh³xan¹jah¹la²
 a³ka³nxī²xi²sxā³ wxā³nū²la² ī³yau³xai²na²
 sa²ta³kāu³ta³kāu³nxe²na³na¹. Nxe³kxai²nān²ty³,
 a²nū²a² ī³ton³te²su² ī²li³te²su² te²an²ty³
 ā³nxai³lhxā³, a²nū²a² ā³xa² yxo²ha³kxa¹
 ā³ne³ka²ta¹sai¹sxā³ ā³nxai³kxai²nān²ty³,
 ī³yau³xa² ā³nū¹nha²na³na¹. A²nxe³jah¹lo²su²

kxai²nã²tu³, we²nxi²ta³lu²nai¹nhĩ³nx2na³na¹.
 Kxã³su² te²yã¹nxe³to³hxai²na²hẽ³na¹.
 Jã¹nxe³nẽ³tũ¹xã¹. Nxe³tãu³a¹, ĩ³yau³xa²
 ã³nũ¹sa²sxã³ we²nxi²sa²ju³ta², txai²li² ten³sa³nhã¹.
 A²nũ²a² ĩ³ton³tũ³ka³txa² wãn³txa², a²ẽ¹nãu³a¹
 ĩ³ye³kxi²nha²sxã³, nxẽn³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ain¹sxã³ sxa²ho³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 5 A²nxe³tũ³ka³txai²na², in³jah³la² ye³ha¹li¹
 ka³na³ki¹ hxi²ka² hxa³sxã³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
 wxa²sa²wa²li³ki²sxã³ nxe³ko³xa², kan²ta³kxi²
 sxa²xai³kwẽ³kon³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²
 a²nũ²a²nãu³xai²na² nxũ²kwai³ye³ye³lo³tãu³a¹
 sxa³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². 6 Nxe³nxa²ha¹te¹,
 Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ yau³son³ye²ka³tu³,
 sxa³yain¹jah¹la² ĩ²i², a³lu²txi³ ĩ³ton³ju³ta² ã³ne³wxe²,
 ai¹nha²kxai³ ĩ³wã³txi³te³nah¹li¹:

— We²nxi²ti³ten³khai¹nxe³nxa²ji¹wi¹? Je³su²jah³la²
 wãn³txa²ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxe³nxa²ha¹te¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxet3sã¹li¹. We²nxi²txi³
 ten³khai¹sa³nhai¹. Na¹ha²kxai³ yxau³sxã³
 ĩ³yau³xai²na² ã³ta³kãu³ta³kãu³ju³ta³nũ³a²
 wah³nxe³to³ha¹i¹. We²nxi²sa²txai²li¹. Na¹ta¹
 a²nũ²a² ĩ²sa³te²la³ yũ²nxa³i¹. Sa²nxa³kxe³su²,
 ĩ³yau³xai²na² ã³ta³kãu³ta³kãu³kxai²nã²tu³,
 hai³txi³ a²nũ²a² sa²ha³lxo¹so¹sa²sxã³ ĩ³ye³na²
 ũ³nhũ¹sa²te²la³ yũ³sa²nxa³kxe³su², ã³nxai³lhxã³
 ã³nũ¹a¹tũ¹xã¹. Nxe³na¹te²i³, a²nũ²a² ã³xa² so¹li³
 ã³ne³ka²ta¹sain¹sxã³ ĩ³yau³xa² ã³nũ¹ain¹ka³tu³,
 we²nxain¹na³li¹. Yxãn¹ta¹txai²na² ã³nũ¹sa²sxã³
 we²nxi²sa²ju³ta³la³ yũ³sa²nxa³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩ³sa²yxau³sxã³ wxa²sxan¹ka³lo³ai²na²
sa²sot¹sxã³ ã³nxai³txu¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Ai¹nha²kxai³, in³jah³lai²na² sa²kxai³lu²
kwẽ¹ta²kxai³ we²nxi²ta³lu²ni²ka³tu³,
a²sxa³ka³lo³a² wã²nxũh¹ sa²so¹sxã³,
a²yu³kxa² ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹na¹,
Sa²ba³to³ nxe³ju³ta², Ju³te²a² nũ³ka³txa²
ĩ³ye¹nxi²yhain¹to³ju³ta² ti³wa³ki³lon³ta¹hxai²hẽ¹la².
10 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa²
a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² ã³nhai¹tũn³tũ³ka³txa²
wãn³txi³kxai³lu¹, in³txa² we²nxi²jah¹lai²na² ĩ²sxã³
ĩ³ye³kxain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Hĩ¹na² sa²ba³to³ nxe³ki³tã³li¹. Kĩ³sa²kxai³,
ha³ya³kxa² wxa²sxan¹ka³lo³ai²na² tẽ³sxã³
ã³nxai³șĩn¹txa²hẽ¹li¹. On³sxã³ kãi³xa³lxi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Yxãn¹ta¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— A²nũ²a²ĩ³we²txi²sa³jah¹la²ĩ³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹.
“Wxa²sxan¹ka³lo³ai²na² sa²so¹sxã³ ã³nxai³txu¹li¹.”
Sain¹na²li¹. In³jah³lai²na² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩh¹te²ta³ ĩ³ye³kxi¹nxain¹thi²li¹?
“Wxa²sxan¹ka³lo³ai²na² sa²so¹sxã³ ã³nxai³sẽ¹li¹.”
Nxe³nxain¹tẽ³nũ¹tai²li² ĩh¹te²khaix³ta³
ĩ³ye³kxi¹nxain¹thi²li¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Yxãn¹ta¹, we²nxi²jah¹lai²na², Je³su²jah³la²
a²ĩ³lxa² a³la³kxi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe³ju³ta²sa¹:
Ha³la³je¹nĩn³kxai³, a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa²
ã³yãn³ki³nũ²kxai¹nha²kxai³, Je³su²jah³la² hãĩ³a²
ĩ³ha²li²si³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³, Je³su²jah³la²

he¹ya¹nxa³ha²kxai³, we²nxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
ko³nxe²ĩ³yi¹li²hain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

14 Nxe³nxa²ha¹te¹, ye³jen¹nãu³kxai³lu¹,
Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²nãu³a¹
he¹ain¹tãu³kxai³lu¹, in³jah³lai²na² ĩ³ha¹txain¹ka³tũ³,
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Hĩ¹nai²li² wi¹lain³kxi²nhãn¹nhai¹. Nĩ¹nha²kxai³,
a²wẽn³txa³ ko³nxe³ju³ta³la³ kãi³xi²sxã³
yxau²xai³txa³hẽ¹li¹. Kãi³in¹kxai²nãn²tũ³,
ha³lo²a² ã²la² khãuh³lxa³thin¹khai¹nxe³ju³ta²
a³ya³tin¹kxa²yan³ti³su² ya³nxa²ha¹i¹.
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe³ka³tũ³, in³jah³lai²na² sa²kxai³lu²
a³li³sxã³ Ju³te²a² nũ³kã³txa² a²hãi¹tũn³te²nãu³xa²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩ³we²txi²sa³jah¹la² a²ĩ³lxa², Je³su²jah³lai²na²
ĩ³we²txi²sa³hẽ²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Nxe³ju³kxai³lu¹,
Je³su²jah³lai²na² sa²ba³to³ nxe³ju³ta²
ĩ³we²txi²ju³kxai³lu¹, Ju³te²a² nũ³kã³txa²
a²hãi¹tũn³te²nãu³xa² sa²kxai³lu¹ kãin²
ĩ³xan³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³xan³tai¹nha²kxai³,
Je³su²jah³la² khãuh³lxa³tain¹ju³ta² te³ni²,
Je³su²jah³la² ĩ³su²lhã³te³lhã³ o²la³kxi²,
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³si¹hain¹jau³su², Je³su²jah³la²
a³ya³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wĩ³na² wa³kon³na²wi¹. Ha³ya³kxa²
wa³kon³ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Ai¹nha²kxai³, Txai²na²
sa²kxai³lu² wa³kon³nũ³na¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Ain¹nx²ah¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 ã³nhã¹tũ³te²nã³xai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²
 ĩ³su²lhã³ti³ten³khai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ain¹jau³xa²sa¹:

— Je³su²jah³lai²na² sa²ba³to³ nxe³ju³ta²
 sa²yxo²ã³sxã³ wa³kon³nãn³khi³. Nain¹jau³su²:
 “Sũ³na² Si³yau³tã³u³a¹ Txa²wĩ³nai²la¹i¹.”
 Ain¹na³li¹. Ain¹sxã³te²yã¹nxe³te²lox³nha²sxã³ã²la²
 ko³nxe³khai¹nxe³ju³ta² kãi³nãn³khi³. Nain¹jau³su²,
 ĩ³su²lhã³te³lhã³ã²la²ten³khai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² hxi²kan¹khai¹nxe³jau³su²

19 Nxe³nx²ah¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
 ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹li¹:

— A²ya³la³tu³ wãn³txan²tu³ ĩ³ye³ya³nx²ta¹i¹.
 Hai³txi³ A²tah²na¹xai²na² a²yen³kxa² nũh¹
 kãi³a¹ju³ta² yũ²nxa³i¹. Hxi²kan¹txi³ nũh¹
 kãi³sa²hxai²nxa³hẽ¹li¹. Na¹ha²kxai³, hã¹sxã³
 Txa²wĩ³na² yen³kxa² kãi³ju³ta² so¹li³,
 A²tah²na¹xai²na² ĩ²sxã³ kãi³a¹i¹. Txa²wĩ³na²
 kãi³ju³ta² ha³kxa¹ kãi³hxi²so¹ya³nx²ta¹i¹.

20 Jã¹nxe³jau³su², Txa²wĩ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³xa²sa¹:
 “Txa²ki³lha³lxa² a³li²na¹nhã¹. Na¹ha²kxai³,
 a²yen³kxa² kãi³a¹ju³ta² ha³kxa¹
 ĩ³yau¹ũ³ai¹nhxai²na¹hẽ³na¹.” Sa²na³li¹. Nxe³sa²ju³ta²,
 hĩ¹na² ĩ³ton³jah¹la² we²txi²ye¹nx²ta¹te¹ni²ti¹.
 Ye¹nx²ta¹ha²kxai³, a²yen³kxa² nũ³kxũ³te²a²
 kãi³ya³nx²ta¹te¹ni²ti¹. Yxãn¹ta¹, ye³jen¹na²
 a²yen³kxa²ã²la²nũ³kxũ³khai¹nxe³te²a²ka³lxa¹te²a²,
 Txa²wĩ³na² ĩ³yau¹ũ³sa³tu¹wi¹. Sa³kxai²nãn²tu³,
 kãi³ya³nx²ta¹tu¹wi¹. Na¹ju³tai²nãn²tu³,
 wxa²nũ³ka³txai²nãn²tu³, ĩ²yah³lin¹kxai²nãn²tu³:

“Nũ³kxũn³khai¹nx2nxã³ko¹. Jã¹nxũn³nxa³ko¹.
 Wxã²kxai³yah³lxin¹tu¹wi¹. 21 Jãx1nha¹ju³tai²nãn²tu³ta¹,
 txa²nũ³kxũn³nha¹ju³tai²nãn²tu³ta¹: Txa²wĩ³na²
 hxi²ka², a²nũ²a² ya³lu²kxan²ti³, hxi²kan¹txi³
 i³we²ti¹xi²sxã³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ye²ha²kxai³,
 ka³ten³su² we²txi²jah¹lai²la¹i¹. Jã¹nxe³sxã³
 A²tah²na¹xai²na² a²nũ²a² a²te³na¹kxa² so¹lxĩ³,
 ya³lu²ju³ta² ka³ten³txi³ we²txi²jah¹lo²sa¹i¹.
 22 Jã¹nxa¹ju³xai²nãn²tu³ta¹, txa²hxi²kan¹txi³
 ha³lo²a² wã²nxũ¹hain³nha¹ju³tai²nãn²tu³ta¹:
 A²nũ²a² ha³lo²ai²na² yxau³ai¹nhĩ¹na²
 kãĩ³yxau²xai³lain¹ju³tai²nãn²tu³, Txai²na²
 A²tah²na¹xai²na², yxan¹nãũ³a¹ ha³lo²a²
 wã²nxũ¹hĩ²sxã³ wã²nxũ¹hain³nha¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³,
 kãĩ³ain¹kxa² yã¹nxe³sxã³, wi¹lhin¹te²nũ³ka³txa²
 wi¹lhin¹sxã³ i³yĩ¹li²na¹ha²kxai³, ha³na³ka³lxĩ³
 i³lxĩ³thi¹nxa³tũ³ka³txa² i³lxĩ³sxã³ i³yĩ¹li²nxa³ha²kxai³,
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ nxe²xai³lai¹na¹tu¹wi¹.
 Na¹kxai²nãn²tu³, Txa²wĩ³na² hxi²kan¹txi³lot3sa²sxã³
 ha³lo²a² wã²nxũ¹hain³nha¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²su¹,
 Txa²wĩ³na² a²ẽ¹nãn¹ju³su² te³nah¹lxĩ¹: “Txai²li²
 hai³txi³ a²nũ²a² kãĩ³yxau²xai³lain¹ju³ta²
 i³yĩ¹lain¹nxa³lho³na¹. Yxã¹ta¹, Txa²tah²hai²na²
 so¹lxĩ³ i³yĩ¹lain¹tũ¹xã¹.” Sain¹na³li¹.
 Sai¹nha²kxai³, ha³lo²a² hxi²kan¹txi³
 wã²nxũ¹hain³nha¹tu¹wi¹. 23 Na¹ha²kxai³
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³sa²nẽn¹kxi²sain¹tu¹wi¹.
 Txa²wĩ³na² i³sa²nẽn¹kxain¹kxa² yã¹nxe³sain¹tu¹wi¹.
 Ju¹ta² Txa²wĩ³na² ten³na³li¹. Yxã¹ta¹,
 a²nũ²a² i²li³te²nãn²tu³, A²tah²na¹xai²na²
 i³sa²nẽn¹kxi²sai¹nxa³kxai²nãn²tu³, te²yã¹nxe²

Txa²wĩ³nãin²txi³ ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lain²txi³
ĩ³sa²nẽn¹kxai¹nhĩ³nx2nxa³i¹.

24 A²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³ e³kxi¹nx2ta¹i¹. A²nũ²a²
a²ten³te²su² te²an²tu³, txa²wãn³txa² ain³kxi²,
Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na² yxo²ĩ²i²,
nxe³sain¹sĩn¹kxai²nãn²tu³, ka³te³na² wi¹tãu³a¹
a²lhun³tu² yxau²xai³lain¹na³li¹, kwẽn¹tai²nah¹lxi¹.
A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³, wi¹wi¹nxe²
kwẽn¹tai²na² ya³lu²tãu³ã¹ a³li³ã³ya¹ka³tu³,
ka³ten³nãu³a² sa²kxai³lu² ã³sa²ha³ti³sa²sai¹sxã³
yxau³ain¹na³li¹. A²nxe³jah¹la², yxan¹nãu³a¹
hã¹i¹nxe³sxã³ wi¹lhin¹sxã³ ĩ³yĩ¹lain¹nha¹tu¹wi¹.
A²hĩ¹na², kãi³ yxau²xai³lain¹ju³ta², ain¹nha¹tu¹wi¹.

25 A²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹.
A²nũ²a² ko³nxe³ti³ kãi³ain¹te²su² te²an²tu³,
ya³lu²te²hũ³sxã³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
yxau²xai³lain¹tũ³ka³txi³sain¹na³li¹. Yxãn¹ta¹ha³lo²a²
hau³kon³tu¹wi¹. Nxe³tãu³a¹ a²nũ²a² ya³lu²te²
yã¹nxe³tũ³ka³txai²nãn²tu³, Txa²wãn³txa² Sũ³na²
Tah²na¹xai²na² wãn³txa² ain³kxi²sain¹kxai²nãn²tu³,
a²ha¹ ain³kxi²sain¹te²a² whã¹na¹ tah²lxi³ka³ten³su²
yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Kwẽn¹tai²na² hã³lo²a²
hau³kon³na³li¹. 26 Nxe³ju³ta² Txa²wĩ³na² ka³te³na²
six3ka³ti³yah³lo²khai³xai²la¹i¹. Nxe³te²sa²kxan²ta¹
ai¹nha²kxai³, A²tah²na¹xai²na² ka³te³na²
si³ka³ti³na²kxa² yã¹nxe³te²su² te²yã¹nxe³sxã³
ti³hit1sa³na²hẽ³li¹.

27 Jã¹nxa¹jut3su² Txa²wĩ³na²
ĩ³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹: “Wxã¹na² a²nũ²a²
Tah²si¹lxi¹. Nxa²ha¹i¹. Nxa²ha¹ha²kxai³
hxi²kan¹txi³lo³txa²ha¹i¹.” Txa²wĩ³na² sa³na²hẽ³li¹.
Sa³ha²kxai³ Txai²na² hxi²kan¹txi³ a²nũ²yxo²ha³kxa¹
kãi³yxau²xai³lain¹ju³ta² wã²nxũ¹hain³nha²sxã³

ĩ³yĩ¹lai¹na¹tu¹wi¹. Txai²na² a²nũ²a² Tah²sa¹i¹.
 Txa²wĩ³na² Tah²nũn³sa¹i¹. Na¹ha²kxai³ ai¹na¹tu¹wi¹.
 28 Txa²wãn³txai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²,
 ĩ³wã³wã³txi³yhah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. “Ĩh¹nxe³jau³ta³
 e³ji¹ku¹.” Sah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. Ha³lo²a² nxe²xai³tu¹wi¹.
 Nxe³tãu³a¹ a²nũ²a² e³la² ya³lu²hãin¹kxi²te²su² te²a²
 txa²wãn³txa² ain³kxi²sain¹tu¹wi¹. Sain¹kxai²nãn²tu³
 ka³ten³su² a³li³ain¹tu¹wi¹. 29 A³li³ain¹kxai²nãn²tu³,
 a²nũ²a² wi¹lhin¹sxã³ kãĩ³ain¹te²nũ³ka³txa²
 ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²sxã³ ka³te³na² wi¹tãu³a¹
 yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹, a²nũ²a²
 ĩ³lxi³thi¹nxa³txi³ kãĩ³ain¹te²nũ³ka³txa² ha³na³ka³lxi³
 ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²sxã³, Sũ³na² ĩ³hi³txain¹ju³ta²
 ã³yu¹kã³ain¹tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹ju³ta² wxa²ye³ka¹tẽ³jau³su²

30 Txai²li² hxi²kan¹txi³ a²yen³kxa² nxũ¹hĩ²sxã³
 kãĩ³te²txã³xi¹. Yxãn¹ta¹, Txa²wĩ³na² wãn³txa²
 ain³kxi²so¹sxã³ wã²nxũ¹hain³nha²sxã³ ĩ³yĩ¹lai¹na¹i¹.
 Na¹ha²kxai³ wain³txi³ wã²nxũ¹hain³nha¹i¹.
 Na¹ha²kxai³ hai³txi³ txa²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³
 te³na¹jau³la³ o²la³kxi²te²txã³i¹. Yxãn¹ta¹ Txa²wĩ³na²
 ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lo²nu¹tai²na² te³nain¹jau³xa² so¹lxi³
 o²la³kxi²te²sa¹i¹.

31 Txa²yen³kxa² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³te³lhxã³
 na¹i¹. Wãn³txa² so¹lxi³ e³kxi¹nx2ta¹i¹.
 Yxãn¹ta¹. “Wxa²wãn³txa² wãn³txi³sxa³i¹.”
 Nxe³sah²lxin¹nhai¹. Nxe³na¹jau³xai²na² nũh¹
 txai²na² so¹lxi³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹kxai²nãn²tu³,
 a²nũ²a² ã³xa² ĩ³ye³yxo²nũ¹sai¹nxa³kxe³su²
 ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹kxai²nãn²tu³ ĩ³wã³ti³sah¹lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.
 32 Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² ã³jah¹la² txa²yen³kxa²
 ĩ³hen³txi³nxa²lxi³si¹sain¹jau³su² e³na³li¹.

A²nxe³jah¹lai²na²wãn³txa²ĩ³ye³kxi¹nx2ti³ye²sain¹jau³xa²
wãn³txi³khai³xai²la¹i¹. 33 Jã¹nxa¹jau³su²,

Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² ĩ³ye³sxã³, txa²yen³kxa²
ĩ³yau¹ũ³nx2ti³na²hẽ³li¹. Nxe³jut3su²,

ha³la³je¹nai³tã² wxa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ĩ³sa²si¹hã³ain¹yah³lxin¹tai¹ti²ti¹. A²nxe³tũ³ka³txa²

Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² wãn³txa² ain³kxain¹tai¹ti²ti¹.

34 Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² ĩ³ye³yxo²nũ¹si¹sain¹jau³su²
yũ³sa²nxa³kxan²ti³ wain³txi³ e³a¹wi¹. Na¹ta¹

Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ĩ³ye³sxã³ txa²yen³kxa²
ĩ³yau¹ũ³nx2ti³na²hẽ³li¹. Ya³nx2ta¹i¹.

Nxe³na¹jau³xai²na² ain³kxi¹xi²si¹nx2ta¹jau³su²
wxa²kq³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²

sa²wa²sut1si¹nx2ta¹jau³su² e³kxi¹nx2ta¹i¹.

35 Jã¹nxa¹jau³su², Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã²
wi¹sa²ko²ko²kxi²nẽ³te²hũ³nxe²yxau²xai³la³kxi¹nx2tain¹to³tai¹ti²ti¹.

Nxe³nx2txai¹nha²kxai³, jũ¹nxe² kxãn³su²
wxa²sa²kĩ³kxi¹nx2tain¹ju³tai²na² wi¹lxon³kxi²

yxau²xai³la³kxain¹yah³lxi³to³hin¹tai¹ti²ti¹.

36 A²nxe³jah¹la², txa²yen³kxa² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³tai¹ti²ti¹.
Na¹ka³tu³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txa²

hxi²kan¹ju³ta² yũ²na³li¹. Nxe³ju³ta²sa¹:
Txai²na¹xai²na² ha³lo²a² kãi³ya³nx2ti³to³ha¹i¹.

Txa²wĩ³na² wa³ka³li³yu³ta² kãi³ta³lun²si¹sa²jau³su²
ĩ³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³li¹. Nxe³si¹sa²jau³su²

kãi³ya³nx2ti³to³ha¹i¹. Ya³nx2ta¹ha²kxai³ Txa²wĩ³na²
ĩ³sa²si¹hã³sa²jau³xa² wxa²ye³ka¹txa²lxa¹i¹.

Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txa²
txa²yen³kxa² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³kxa² yã¹nxe²,

txa²kãi³a¹ju³ta² ã²la² hxi²kan¹khai¹nxe²
wxa²ye³ka¹txa²lxa¹i¹. 37 Jã¹nxe³jut3su²,

Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lo²nu¹ta²na²
 ĩ³ye³sxã³ sa²wxi²kat1sa³na²hẽ³li¹.
 Txa²wĩ³na² sa²wxi²kat1si¹sa²jau³xai²na²
 ĩ³ye³kxi¹nx2ti³si¹sain¹to³nha²hẽ³li¹. Yxã¹ta¹,
 wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² Txa²wĩ³na²
 wãn³txa² ain³kxah¹lxa³nha²kxai³, Txa²wĩ³na²
 ĩ²yah³lxa³nha²kxai³ yah³lxi³hxai¹nhẽ³li¹.
 Yah³lxin¹kxan²ti³ ĩ³ye³kxi¹nx2ti³jah¹lai²la¹i¹.
 38 Wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na², hai³txi³
 Txa²wĩ³na² wãn³txi³la³ wxa²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³
 ã³wih¹ti³he¹nxe³nx2ti³xa³i¹, Txa²wĩ³na²
 ĩ³sa²si¹hã³sa²kxah³lo²su² na¹xai²na²
 sa²yxo²wet1sah²lxa³nha²kxai³lu¹. 39-40 Jã¹nxai¹jau³su²,
 wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na², Sũ³na² ha³te³h³nxã³nxai²
 kxã³nxai³tã² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³jau³xu¹ta²na²,
 kãin² o²la³kxah¹lxi³to³hin¹ta¹ti²ti¹, “Txãx1ti³xai²na²
 a³la³kxi²ki³kxai²nã²tu³ ka³te³na² wi¹tãu³a¹
 a³ya³ti²ki³tũ¹xã¹.” Nxe³yah³lxi³to³hin¹ta¹ti²ti¹.
 Yxã¹ta¹, nxe³ta³nxã³nxai²nã¹jau³xa²
 nxe³te³nah¹lxi¹: “Ka³te³na² wi¹tãu³a¹
 a³ya³ti²na¹tũ¹xã¹.” Yah³lxin¹kxai²nã²tu³,
 Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su²
 te²a², wxã³sxã³ ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.”
 Ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ha²kxai³, wxa²yu³ta²,
 wxã³sah¹lxin¹ke³la³te²kxai³, ka³te³na²
 wi¹tãu³a¹ ũ³yen³kxi¹nx2ti³hĩ³na¹i¹. Yxã¹ta¹
 wxã³ti³he¹yxah²lxan³ta¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³
 ka³te³na² wi¹tãu³a¹ ũ³yhen³kxi¹nx2ta¹ju³ta²
 yũ²nxã³i¹.

41 Txai²li² a²nũ²a² wi¹lhin¹si¹sa²jau³la³
 yxo²kwain³sa²nxã³nhai¹. 42 Na¹ta¹,
 wxa²ẽ¹nã¹jau³la³ ĩ²ta³lun²nx2ta¹i¹, Txai²li².

Wxa²ē¹nāu³a¹ au³txi³, hai³txi³ Txa²wā¹sū³na²
 Si³yxau³tāu³a¹ a³lxi²ti³hex¹yah³lxi³to³hxa³lxi¹.
 43 Yah³lxi¹nha²kxai³, Txa²wī³na²
 ī³kwa³na³sa³ha²kxai³ wxā³sxā³ yxau³ya³nx2ta¹i¹.
 Ya³nx2ta¹kxa²ha³tā³nxān²txi³ en²syah¹lxin¹ta¹ti²ti¹.
 Nxe³yān¹ta¹, a²nū²a² ā³lxi³te²su² te²an²tū³,
 nūh¹ hxi²kan¹txi³lo³nha²jah¹lan²tū³
 wxā³ya³nx2ti³kxai²nān²tū³, te²su²
 ten³yah³lxi³hī³nxa¹lxi¹. 44 Wi¹lhin¹si¹nhyah¹lxin¹jau³xa²
 so¹lxi³ ten³kxi²nhyah¹lxi³to³hi¹lxi¹. Yah³lxin¹kxe³su²,
 wi¹lhin¹si¹ye²yhu¹jau³su² wxa²yxo²a²
 so¹lxi³ e³yah³lxi¹lxi¹. Yah³lxin¹ta¹, Sū³na²
 Si³yxau³ka³txa² ka³na³ka³nat3so¹lxin³jah¹la²
 wi¹lhin¹si¹nx2ti³jau³la³ ten³kxah¹lxi³to³hxa³lxi¹.
 Yah³lxi¹nha²kxai³, kō³nxe² Sū³na² Si³yxau³ka³jah¹la²
 sa²yxo²we¹jah²lxan³tho³li¹. 45 Txai²li²
 wxa²ē¹nān¹jau³su² yuh³lxa³kxi²nhyah¹lxin¹jau³su²
 a³la³kxi²na¹nha¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su²
 te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³lai²na² ī³ye³sxā³
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²yen³nāu³a¹
 kō³nxe³thin¹si¹nhē³jau³la³ ī³ye³kxain¹tū¹xā¹.
 Jā¹nxe³te³lhxā³ txā²nān³khi³ kī³nhā¹.”
 Wxa²ē¹nāu³a¹ sah¹lxi³hxai¹nhē³li¹. Hai³txi³,
 Jā¹nxe³sah¹lxi³txa³hē¹li¹. txai²la³ kō³nxe³thin¹si¹nx2ta¹jau³la³,
 Txa²wī³na² ī³ye³kxain¹nxa³lho³li¹. Yān¹ta¹,
 a²nū²a² ā³xa² Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na²
 on³si¹nx2txai¹nxa³jau³su² e³na³li¹. Nxe³ju³ta²,
 wxa²ē¹nān¹jau³su² te³nah¹lxi¹: “Wi¹lhin¹sxā³
 yxau²xai³kī³tū¹xā¹. Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na²
 a²wān³txa² o²la³kxi², a³la³kxi², to³kī³tā³na¹.

Ki³sa²kxai³, ki³tã¹xã¹.” Yah³lxi³to³hi¹lxi¹.
 Jã¹nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Moi³se²ah³lu¹ta²na²
 on³si¹nx²txai¹nxa³jau³xa² e³na³li¹. Wxa²nũ³ka³txi³
 i³nxai²na² Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na² wãn³txa²
 sa²yxo²ã³yah³lxi¹nha²kxai³ nx²na³li¹.
 46 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu¹, kxã³nhxĩ¹nu¹ta²na²
 Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² ha³teh³nxã³nxa²
 ũ³wha²li¹lain¹jau³xa², Sũ³na² Si³yxa³tãu³a¹
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxa³tãu³lot³sa²ju³ta²
 ũ³wha²li¹la³kxi¹nx²ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
 Yxãn¹ta¹ sa²yxo²ã³yah³lxi³hxai¹nhẽ³li¹.
 A²nxe³jau³xa² Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na²
 wãn³txai²na² sa²yxo²we¹tain¹yah³lxin¹ke³la³te²kxai³
 txa²wãn³txain²txi³sa²yxo²wet¹sah²lxi³nũ³nhĩ³nxa¹lxi¹.
 47 Yxãn¹ta¹ Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na² wãn³txa²
 sa²yxo²ã³yah³lxi³hxai¹nhẽ³li¹. Ain¹yah³lxin¹kxai²lẽ¹,
 hai³txi³ txa²wãn³txi³la³ sa²yxo²wet¹sah²lxin¹ju³ta²
 yũ²nxa³i¹. Je³su²jah³la² wãn³txa²ta¹hxai²hẽ¹la².

6

Je³su²jah³la² a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa²
 ũ³yhai²ta³lxain¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nãu³kxai³lu¹
 Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, i³ye³na²
 Ka³li³le²a²ye³na² a²i³lxi³ ã³xa² Ti³be³ri²a³ti²ye³na²
 ã³yxo²ha³ti³sai¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Ain¹ka³tũ³, a²nũ²a²
 ka³lxa¹tũ³ka³txa² ã³si³tẽ³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Je³su²jah³la² nũ³kxũn³txi³, a²nũ²a² i³ton³te²su²
 te²a² i³we²txi²na³na¹. Nxe³ju³ta² i²ti³ten³sa³nhã¹.
 Ain¹sxã³ Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

3 Ain¹nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na²
 sa²kxai³lu¹ wã³la³ka³txa² txi²ta³lo³kxa²

wa²li³nhê¹ta³nũ²ti²sxã³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
whãi²na¹ ã³wxe³yain¹ta¹hxai²hê¹la². 4 Nxe³hĩ¹na²,
Pas²kwa²tũ³xa² ĩ³yai³nain¹ju³ta³nũ³a²
yau³son³yain¹ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³je³na³kxa²
Ju³te²a² nũ³kã³txa² ã³yãn³ki³nũ²kxi¹xi²sxã³,
kxã³nhxĩ¹nu¹ta²kxai³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
nũ³kxũn³txi³ sa²hau³ko³tain¹ju³tu¹ta²kxai³
sa²wa²lho¹xi²sxã³ ain³kxi¹xi²te³lhxã³
o²la³kxain¹to³ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³je³na³kxa²hĩ¹na²
yau³son³yain¹ta¹hxai²hê¹la². 5 Nxe³nxa²ha¹te¹,
Je³su²jah³lo²su²te²kxai³lu¹ten³sa²ka²la¹sxã³, a²nũ²a²
ka³lxa¹tũ³kã³txai²na² wxã³yain¹tũ³kã³txai²na²
ĩ²ain¹ka³tu³, ĩ³ye³sxã³ Fi³li²pah³la²
ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩ¹ti¹la³ta³ yain³txi³nũ³xa² ũ³yho³hi²sxã³
so¹kxi²kĩ³te³ji¹wi¹? A²nũ²a² kãi²li³tũ³kã³txai²na²
ũ³yhai¹tain¹kĩ³txai²li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa²
ta¹hxai²hê¹la². 6 Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³lai²na²
a²ẽ¹nãn¹jau³su²te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo²a²a³la³kxi²na¹nhã¹. Txa²kãi³a¹ju³ta³nũ³a²
a³la³kxi²na¹nhã¹. Yxãn¹ta¹, Fi³li²pah³lai²na²
ĩ³wã³txai¹na¹tũ¹xã¹. Jah¹lai²na² ye³kan¹txi³
yxO²ĩ²sa²ta³nxa², sa²nxa³ta³nxa², nxe³sa²ju³ta²
ĩ³wa³ka³nxe³sxã³ ĩ²a¹tũ¹xã¹. Nxe³sxã³ Je³su²jah³la²
ĩ³ye³sxã³ Fi³li²pah³lai²na² ĩ³wã³txain¹ta¹hxai²hê¹la².

7 Nxe³nxa²ha¹te¹, Fi³li²pah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— A²yain³txi³nũ³xa² hxi²kan¹txi³ ũ³yho³hxi²sxã³
so¹kxi²kĩ³sxa³lho³li¹. Nxe³ju³ta², a²nũ²a²
ka³na³ka³na³jah¹lo²na¹xai²na², kwẽ³kxa²
hãi¹nxe³ti³xa² wa³ko³ni² yxau²xai³lhxã³

wa³kon³sa²tē³na¹kxai²nān²tu³, hxi²kan¹txi³
 ũ³yho³hin²nx³lho³li¹. A²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txai²na²
 yain³txa² jũ¹nxe³tũ³xa² he³la³ko³
 ũ³hũ²xai³kĩ³txai²li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

8 Nxe³ain¹tāu³, a²sa³wi³sxa² a²i³lxa² Ān³tre²ah³la²,
 Si³māu² Pe²jah³la² a²lon³yah³la² te²wān³txi³kxai³lu¹:

9 — Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. In³txa² wēn³su² na³li¹.
 A²nxe³jah¹la² yain³txi³nũ³xa² nũ³ha¹li¹ nũ³ha¹li¹
 ka³na³ki¹ yũ², ai³na² ha¹li¹ yu², nx²na³li¹. Yxān¹ta¹,
 a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txai²la¹i¹. Wi¹lhit¹sxā³
 yain³txai²na² ũ³hũ²xai³kĩ³kxe³su² te²la¹ku¹, na¹nhai¹.

10 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² wān³txa² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nx³i¹. Ā³wxe³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su²
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹.
 Ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ko³xa², ha³lo²a²
 si³sa² au³nũ¹lhi²ko³xa² kāin²ko³xa²
 ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ in³txi³nũ³ka³txa²
 wā³li³kha³lhon¹tũ³ka³txa² 5.000 nxe²
 wā³li³kha³lhon¹tũ³ka³txi³su² ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³tũ³ka³txai²na² ā³wxe²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

11 Ā³wxe²xai³ain¹ka³tu³ Je³su²jah³lai²na²
 sa²kxai³lu², a²yain³txi³nũ³xai²na² sa²so¹sxā³
 Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³wi¹lxi³kxi²ki³jau³xa²
 i³ye³ta³lun²ka³tu³, a²nũ²a² ā³wxe³yain¹tũ³ka³txai²na²
 sa²kxai³lu² ũ³hũ²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Jā¹nxe³te²hũ³nxe² ai³na² ũ³hũ²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

12 Nxe³sxā³, a²nũ²a² wā³li³kha³lhon¹tũ³ka³txai²na²
 yxo²ha³kxa¹ ũ³ki²lā³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Ũ³ki²ta³lu²nain¹te²ka³ka¹:

— A²yain³txa² a²wā³kon³kxa²kxai³,
 wxa²sa²wxe³jah³lxi³hē¹li¹. Kwa²ān³tĩ¹kxi²nē³lha³tai¹.

Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
nxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Jã¹nxain¹te²ka³ka¹, yain³txi³nũ³xai²na²
ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³tũ³xai²na²
wxa²sa²so¹xi²nũn³sxã³ ha³ti²a² hxi²ka²
hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³tẽ³na²,
ne³ki²lhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² nũ³ka³txai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, ha³lo²a² nũ³kxũn³ju³ta²na²
ĩ²ain¹ka³tũ³, ĩ³ye³kxi² nxe²ka³li³yhain¹te³nah¹lxi¹:

— A²ya³la³tũ³, Je³su²jah³lai²na² Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³u¹ta²na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³nẽ³jah¹la²
Sũ³na² hxi²ka² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³kxah³lai²la¹i¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Ain¹ka³tũ³:

— Je³su²jah³la²i³a¹tũ¹xã¹. Hxi²kan¹txi³lot³si¹kxi³jau³su²
i³a¹tũ¹xã¹. A²nũ²a²ka³lxa¹tũ³ka³txai²na²a²ẽ¹nãu³a¹
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹Je³su²jah³la²wã²nxũh¹
a³la³kxi²kxe³su², wã²nxũh¹wa²li³sxã³wã³la²
kĩn³ka³ta²wa²li¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ĩ³ye³na² a²ne³ka³na²ha² wxã³jau³su²

16-17 Nxe³nxa²ha¹te¹, ĩ³yo²ka²nxah¹ti³kxai³lu¹,
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu² ĩ³ye³na²
ka³nain¹ka³tũ³, ka²no¹a² hãu¹ta³ka³lo³a²
kan³sxã³ ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tũ³,
Ka³far³na³ũ²thĩ³na² ãn³yo²ha³ti³sai¹te³lhxã³
ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³nxah¹hain¹kxan²ta²,
Je³su²jah³la² he¹yai¹nxa³kxan²txa¹,
ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Nũ²la², kãin²sa²it3ti²,
ĩ³ye³na² kãin²sa²ta³kãu³hi², yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nũ²la², u²lxũ³kwa³lxĩ¹nha² ai³nũ²la²,
a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txi³su² te²kxai³lu¹,

ten³sa²tã³ain¹tãu³, Je³su²jah³la² i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 i³ye³na² ne³ka³nah²nãu³a¹ ti³ne³wxe³yxau²xai³sxã³,
 ka²no¹ai²na² ãn³tĩ³xi²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

O²khaix1nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 — İh¹nxe³khai³hĩn³te²la¹ku², ki³nhai¹.

A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁰Yxãn¹ta¹:

— Txain²txi³na¹we¹.

Ha³ya³kxa²

yuh³lxi³jah³lxi³hẽ¹le¹.

Je³su²jah³la²

i³kaix1tain¹jau³xa² ta¹hxai²hẽ¹la².

²¹ Ai¹nha²kxai³, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
 sa²kxai³lu¹ i³ye³sxã³ Je³su²jah³la²
 ka²no¹ai²na² ã³wi¹hũ³si¹hain¹jau³su²
 i³ye³kxain¹ka³tũ³, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
 ã³wi¹hũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tũ³, a²ha²
 kwẽn¹tai²na² ha³lo²a² ã³yo²ha³ti³sai¹sxã³
 a³ya³tain¹ko³nũ³a² a³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² ka³lxa¹tũ³kã³txa² Je³su²jah³la²
 ã³te³nain¹jau³su²

²²⁻²⁴ Nxe³nxa²ha¹te¹, ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹,
 a²si³yo³nãn¹tũ³kã³txa² sa²kxai³lu² i³ye³nai²na²
 a²yo²ha³tih³nãu³a¹ hã¹i¹nxe³sxã³ yxau³tũ³kã³txa²
 sa²kxai³lu¹ kã¹i²li³tũ³kã³txa² sa²kxai³lu¹, Je³su²jah³la²
 ãn³te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la², Nxe³lain¹te³nah¹lxi¹.

— Je³su²jah³la² ãh¹ i²ti³ten³sa³nhã¹. Ti¹ai²na²
 sũn²ta³tai³tã² Je³su²jah³lai¹tã² yxau³ye²nẽ³lhxã³
 yain³txi³nũ³xa² ũ³hũ¹nhẽ³tai¹tu³na¹. A²nxe³tũ³xa²,
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ i³wi¹lxo³kxi²sãn²sxã³
 ũ³hũ¹nhẽ³tũ³xai²na², i³yain³sxã³ ũ³ki²ki³tai¹tu³na¹,
 ti¹ai²na²sã¹. Yxãn¹ta¹, hĩ¹na² Je³su²jah³lain²txi³
 he¹ai¹nxa³ha²kxai³, a²sa³wi³ha³lxain²txi³
 he¹ai¹nxa³ha²kxai³, ain¹na³na¹. İh¹nũ¹ai²la³tã³

he¹ai¹nhĩ³te²la¹ku², ai¹na¹nhã¹. Sũn²ta³tai³tã²,
ka²no¹a² ka³lo³ka³na³ka³nat³sxã³ so¹lxi³
a³li³sxã³ ã³yxo²ha³ti³sai¹ain¹na²hẽ³nã¹.
A²nxe³ka³lo³ai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² so¹lxi³
a³li³ain¹na²hẽ³na¹. Hai³txi³ Je³su²jah³lo²la³,
ka²lo¹ai²na² ã³nxai³ai¹nxa³hẽ³na¹. Ĩh¹nũ¹ai²la³tã³
yxau³ain¹te²la¹ku², ãn³yxo²ha³tih³nãn¹thĩ³na²
Ka³far³na³ũ²thĩ³na² yxau³ain¹te²la¹ku²,
ai¹na¹nhã¹. Yxãn¹ta¹, kwẽn¹tai²na²
ka²no¹a² kãin²ka³lo³a² ka³lo³ha¹li¹
yũ³nẽ³na³na¹. Nũ¹ã¹, Ti³be³ri²a³ti²thĩ³na²
a³li³sxã³ ti¹ai²na² ã³wi¹hũ³nẽ³lain¹ka³lo³a²
nĩn²ju²na¹. A²nxe³ka³lo³ai²na² kan³sxã³
ã³wih¹sxã³ ã³yxo²ha³ti³sai¹na¹tũ¹xã¹.
Nũ¹ka³nãu³a¹, Ka³far³na³ũ²thĩ³na²
ã³nxai³sxã³, Je³su²jah³la² ãn³te³nxĩ²na¹tũ¹xã¹.
Kãi²li³tũ³ka³txai²na² ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ka³tũ³, te²yã¹nxe³sxã³ ka²no¹ai²na²
kãin²ka³lo³ai²na² kan³sxã³ ã³yxu¹kxã³wi¹hain¹ka³tũ³,
ã³yxo²ha³ti³sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² yain³txi³nũ³hũ³nxe²
yxau³ya³nhẽ³jah¹lo²su²jau³su²

²⁵ Ain¹ka³tũ³, yxan¹yxo²ha³tih³nãu³a¹ Je³su²jah³la²
ĩ³ha¹txain¹ka³tũ³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ĩh¹nxe³hĩ¹nai³tã²
wxãn¹thai¹li¹? Kãi²li³tũ³ka³txai²na² wãn³txa²,
ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁶ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³tã³ ã³ten³sah¹lxin¹ji¹?
A²ya³la³tũ³ wãn³txi³tũ³ e³kxi¹nx2ta¹i¹.
Sũn²ta³tai³tã² Txa²wã¹sũ³na² wã³nxĩn¹ju³ta²

kāi³ya³nx2ta¹tai¹ti²ti¹. Ju¹ta² ĩ²yah³lxin¹tai¹ti²ti¹.
 Yah³lxin¹kxan²ti³ Txa²wā¹sũ³na² wā³nxĩn¹ju³ta²
 ye³kan¹yah³lxa³nha²kxai³: “Je³su²jah³lai²na² Sũ³na²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su²na³na¹.”
 Sah²lxa³nha²kxai³, hāi¹nxe³sxā³ kwa²
 yain³txi³nũ³xa² so¹lxi³ ũ³ki¹khai¹yxah³lxin¹kxa²
 yā¹nxe³te³lhxā³ ā³ten³sah¹lxi¹lxi¹.
 27 Ne³ka²sah¹lxi³sa¹lxi¹. A²yain³txi³nũ³xa²
 ān³ten³yah³lxin¹tũ³xa² wa³su³txi³ ān³khot3sxā³
 hxi³kan³tũ³xai²la¹i¹. A²nxe³tũ³xai²na² so¹lxi³
 wa³kon³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Yxān¹ta¹,
 yain³txi³nũ³xā³xa² a²yain³txi³nũ³khai³xa²
 hxi³kan³ti³hē¹nx2nxa³tũ³xa², kxā¹nxa² ha³ta³nxān²txi³
 yxau²sa²tē³tũ³xa², yũ³nũn³na³li¹. A²nxe³tũ³xai²na²
 ĩ³yain³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²ka³te³na² wi¹tāu³a¹
 yxau²sa²tē³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³
 a²yain³txi³nũ³khai³xai²na² wa³kon³jah¹lxi³hē¹li¹.
 Nxe³tũ³xai²na², txai²na² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lot3sa²kah³lo²na¹xai²na²
 ũ³hũ¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³si¹nx2ta¹jau³su²
 Txa²wĩ³nu²khai³xa² hxi²kan¹txi³lot3sa³na²hē³li¹.
 Sa³ha²kxai³txa²hxi²ka¹na¹ju³ta²wxa²ye³ka¹nx2ti³tai¹ti²ti¹.
 Ta¹hxi²hē¹la².

28 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² kāi²li³tũ³kā³txai²na²
 wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ wa³ka³li³yu³ta²
 wa³kon³ti³ten³sa²sĩn¹nhai¹. Nha¹kxai²nān²tu³,
 ĩh¹nxet3sxā³ kāi³sĩn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxi²hē¹la².

29 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

— “Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹
 a²wa³ka³li³yu³ta² wa³kon³ti³ten³sa³nhā¹.”
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹

ĩ³sa²si¹hã³sa²kxah³lo²na¹xai²na²sa²yxo²wet¹sah¹lxi³hẽ¹li¹.
 Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³Txa²wã¹sũ³na²Si³yxau³tãu³a¹
 a²wa³ka³li³yu³ta²kãi³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

30 Nxe³nxa²ha¹te¹, kãi²li³tũ³ka³txai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹:

— A²yen³kxa²wã³nxĩn¹ju³ta²kãi³ũ¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹.
 Ju¹ta²ĩ²nha¹kxai²nãn²tu³sa²yxo²we¹txa²nha¹tu¹wi¹.
 Nxe³ju³ta², yã¹te²wa³ka³li³yu³ta²
 kãi³jah¹lo²sa²nhĩn¹ji¹wi¹? 31 Jãx¹nha¹jau³su²,
 kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²txa²sũ³na²nãu³xu¹tai²na²
 ha³lo²a²a²nũ²a²yxau²xai³lxa³ko³xa²
 yxau²xai³lain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.

Nxe³hĩ¹nu¹tai²na², yain³txi³nũ³xa²
 ma²na³tũ³xa², Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na²
 ũ³hũ¹ain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³tũ³xu¹tai²na²,
 ĩ³yai³nain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³ju³tu¹tai²na²,
 Sũ³na²ha³teh³nxã³nxa²ũ³wha²li¹jau³xa²sa¹:
 “Yain³txa²oh³nãu³u¹tai²nãn²tũ³xa²,
 ĩ³yain³si¹hain¹jau³su²ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.”
 Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³jau³xau³hxai²tẽx¹
 jã¹nxe³sxã³kãi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ta¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na²Si³yxau³tãu³a²
 hi²sen³su²so¹lxi³a²yain³txi³nũ³xa²,
 ma²na³tũ³xa², ũ³hũ¹nx²ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
 Hai³txi³Moi³se²ah³lo²nu¹tai²nãn²ta³
 ma²na³tũ³lxa³ũ³hũ¹nx²ti³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²ti¹.
 A²nxe³tũ³xu¹tai²na²wxa²sũ³na²nãu³xu¹tai²na²
 Ju³te²a²nũ³ka³txi³ĩ³nxu¹tai²na²
 ĩ³yain³yah³lxi³to³hxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.

Yxã¹ta¹, hai³txi³ oh³nãu³u¹ta²nã¹tũ³khai³su²
 ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹. Hã¹nxe³sxã³
 khon³sxã³ hxa³n³tũ³su² ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 Yxã¹ta¹, kwẽ¹ta²na² Txa²wĩ³nu¹ta²na²
 ũ³hũ¹nx2ti³tũ³xa², ã²la² wi¹khai¹nxe³tũ³xa²,
 a²yain³txi³nũ³khai³xa² oh³nãu³u¹ta²nã¹te²
 yain³txi³khai³su², ũ³hũ¹nx2ti³na³li¹.
 33 A²nxe³tũ³xa² a²yain³txi³nũ³khai³xa²
 Txa²wĩ³nu¹ta²na² ũ³hũ¹nx2ti³tũ³xa²,
 oh³nãu³a¹ ĩ³sa²si¹ka³ti²nũ¹nx2ti³ha²kxai³,
 ka³nxi²nũ¹nx2ti³na³li¹. Nxe³ha²kxai³,
 nxe³tũ³xa²na² ha³lo²an¹tũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na²
 ĩ³yain³yah³lxin¹kxai²nã²tũ³, ka³tẽ³na² wi¹tãu³a¹
 yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
 ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxe³nxa²ha¹te¹, kã²li³tũ³ka³txai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹:
 — Txa²hxi²kan¹jah¹lã³. A²yain³txi³nũ³khai³xa²na²
 wa³su³txi³ãn³si³wi¹wi¹sxã³ũ³hũ²sa²tẽ³kxi²sa²to³sĩ¹nhẽ³li¹.
 Ten³khaix¹sa²sĩ¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹
 ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
 — Txai²na² yain³txi³nũ³khaix³hũ³nxe², ã²la²
 wi¹khai¹nxe³tũ³hũ³nxe² yxau³ya³nx2ta¹i¹.
 Nxe³ya³nx2ta¹jut3sũ³ju³ta¹, “Heh³sa³nhã¹.”
 Yah³lxin¹kxai²nã²tũ³, yain³txi³nũ³xa²
 ĩ³yain³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Yah³lxin¹kxai²nã²tũ³,
 ũ³ki²sxã³ ĩ³ka³li³hi², ka³tẽ³su² yxau²xai³li²,
 yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Jã¹nxe³jut3sũ³nxe², wxã²na²
 wxã³sxã³ sa²yxō²wet1sah¹lxin¹kxai²nã²tũ³,
 ka³tẽ³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³sa²tẽ³yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Yah³lxin¹kxai²nã²tũ³, wxa²yxau²xai³lyah³lxin¹jut3sũ³ju³ta¹
 heh³nxa²lxi³xa³ha²kxai³, ya³lxu¹nxa²lxi³xa³ha²kxai³,

yah³lxin¹jut3sũ³nxe², wa²su¹wa²sun¹khai¹nxe²,
 ka³lih³khai¹nxe², ka³te³na² wi¹tâu³a¹
 yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nx¹lxi¹.

36 Yxân¹ta¹, wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na²
 wã³nxĩn¹ti³ kãi³ya³nx2ta¹ju³ta² ha³ta³nxân²txi³
 wxa²ye³na² ĩ²sah²lxin¹kxa²ha³ta³nxân²txi³
 sa²yo²wet1sah¹lxa³lxi¹. Ya³nx2ta¹i¹.

37 A²nũ²a², Txa²wĩ³na² wxa²sa²hait1sa²so¹sxã³
 ũ³hũ¹sain¹kxe³su² te²a² yxo²ha³kxa¹ ân³si³tẽ³la³kxi²
 wxã³sain¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³, a²nũ²a²
 ĩ²te²hũ³te²a² ã³si³tẽ³la³kxi² wxã³sain¹kxai²nân²tu³
 ĩ³sa²si¹wha²lxain¹nx¹lho³li¹.

38 Nxe³ju³ta²
 Txai²na² oh³nãu³a¹ ka³nx¹xi²sxã³ wxã³ya³nx2ta¹i¹.
 Na¹tẽ³na¹xai²na¹, txa²ẽ¹nãu³a¹ yxo²kwai³na¹jau³su²
 e³kxi²nha¹jau³su² kãi³te²txã³i¹. Yxân¹ta¹,
 Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lo²nu¹tai²na²
 te³nain¹tâu³lai¹nhĩ³nx2na³li¹. Nxe³jau³xa²

sa²wai³wait3sxã³ kãi³te²sa¹wi¹. 39 Txa²wĩ³na²
 ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na² ten³ju³ta²sa¹:

A²nũ²a² ũ³hũ¹sa²te²nũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
 yxan¹nãu³a¹ yuh³xai²nân¹ta³ko³xai²na² hxi³ta³ũ³a¹
 ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti¹hi¹tain¹si¹sa²jau³nũ³su²
 te³ni², hai³txi³ ka³na³ka³na³te² he³la³ko³
 tau³ton³sxã³ ân³tĩ¹kxi²sa²si¹hxa³jau³nũ³su²
 te³ni² Txa²wĩ³na² nx2na³li¹.

40 A²nũ²a²
 nũ³ka³txa², Sũ³na² Tah²na¹xai²na² yxo²i²sa²sxã³
 sa²yo²wet1sain¹tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹, ka³te³na²
 wi¹tâu³a¹ yxau²xai³lain¹ju³ta², Txa²wĩ³na² te³ni²,
 yxan¹nãu³a¹ yuh³xai²nân¹ta³ko³xai²na² hxi³ta³ũ³a¹
 ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹hai¹na¹ju³ta³nũ³a²
 Txa²wĩ³na² te³ni², nx2na³li¹. Ta¹hxi³hẽ¹la².

41 Ain¹ka³tu³, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na²

ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu²
ĩ³we¹tai¹nxa³jau³su²ĩ³he³son³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Txai²li², yain³txi³nũ³khaix³hũ³nxe²
oh³nãu³a¹ kã³nxa² wxã³ya³nx2ti³jah¹lo²sa¹i¹.
Nxe³jau³xai²na². Je³su²jah³la² wãn³txai²na²,

ĩ³we¹tain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 42 Ĩ³we¹tai¹nxa³te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na²a²nũ²so¹lxin³na³li¹. Jo³se²ah³la²
a²ki³lha³lxai²la¹i¹. A²wĩ³na² ĩ²i², a²hã³ka³na²
ĩ²i², nxe³te²sa²ki³tã³li¹. Ain¹ki³sa²kxai³,

ĩh¹nxe³jau³xa²yan³ti³ta³ wãn³txai²na² oh³nãu³a¹
kã³nxa² wxã³ya³nhẽ³jau³xai²na² e³kxi²nẽ³te²sin²tã³?
Ju³te²a²nũ³ka³txa²ta¹hxai²hẽ¹la².

43 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Ha²ya³kxa² ĩ³wet¹sah¹lxan³jau³xa²
ĩ³he³son³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. 44 A²nũ²a²

kwa²to³toh³lxi³ ã³si³tẽ³la³kxi²sa²jah¹la² yũ²nxa³i¹.

Nxe³ju³ta² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹la² Txa²wĩ³nai²la¹i¹.

Nxe³ha²kxai³ txa²wĩ³nai²na² ĩ³kaix¹tain¹kxe³su²

te²a² so¹lxi³ ã³si³tẽ³la³kxi²sain¹tu¹wi¹.

Ān³si³tẽ³la³kxi²sain¹kxai²nãn²tu³ yan¹nãu³a¹

ha³lo²ai²na² ne³ki³son³tãu³a¹ ka³ten³su²

ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹tai¹na¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹

Txa²wĩ³na² hi²se³na² te³nai¹nxa³kxe³su² te²la³

ã³si³tẽ³la³kxi²sai¹nxa³lho³li¹. 45 Jã¹nxa¹jau³su²

e³a¹i¹. Ha³te³h³nxã³nxãn¹jau³xu¹ta²kxai³lu¹,

kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² a²nũ²a² Sũ³na²

wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka³txu¹ta²kxai³lu¹,

ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ³na²

Si³yxau³tãu³a¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a²ya³la³lyau³tu³

ĩ³yau¹ũ³hain¹tu¹wi¹.” Kxã³nxu¹tai²nãn¹jau³la³

ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³jau³xau³hxai²tẽx¹

jã¹nxe³sxã³ kwẽn¹tai²nãn²tu³, Txa²wĩ³nai²nãn²tu³

a²ya³la³lyau³tu³ ĩ³yau¹ũ³nx2ti³na³li¹.
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, Txa²wĩ³na² wãn³txai²na²
 ain³kxi², ã³ne³wxe², nxe³yah³lxin¹te²su² te²
 ĩ³nxa² so¹lxi³ ã³si³tẽ³la³kxi²sah¹lxin¹tu¹wi¹.
 46 A²nũ²a² yuh³xai²nãn¹te²la³ hai³txi³ Txa²wĩ³na²
 ĩ²te²sxa³yu²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹, Txai²na¹xai²na²
 Txa²wĩ³na² a²yen³nãu³a¹ ĩ²yxau³na¹ju³ta²
 wxã³na¹hẽ³li¹. Na¹ha²kxai³, Txai²na² so¹lxi³
 Txa²wĩ³na² ĩ²te²sa¹i¹.

47 Jã¹nxa¹jau³su², a²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³
 e³ya³nx2ta¹i¹. A²nũ²a² sa²yo²wet1sain¹te²su²
 te²an²tu³ a²ka³te³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹.
 48 Nxe³na¹ju³ta², txai²na² yain³txi³nũ³khaix3hũ³nxe²
 yxau³ya³nx2ta¹i¹. Sa²yo²wet1sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³,
 heh³nx2ti³xa³jut3sũ³nxe², wi¹wi¹nxe²
 yxau²xai³lyah¹lxin¹tu¹wi¹. 49 Jã¹nxa¹jau³su²,
 wxa²sũ³na²nãu³xu¹ta²na² ha³lo²ai²na²
 a²nũ²a² yxau²xai³lai¹nxa³ko³nãu³u¹ta²na²
 yxau²xai³lain¹tãu³u¹ta²na², yain³txi³nũ³xa²
 ma²na³tũ³xa² ĩ³yai³nain¹to³kxa²ha³ta³nxãn²txi³,
 hãi¹nxe³sxã³ ya²lun¹txi³hxa³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
 50 Yxãn¹ta¹ oh³nãu³u¹ta²na² ka³nxi²nũ¹nx2ti³tũ³xa²
 ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. A²nxe³tũ³xai²na²,
 a²nũ²a² ĩ²li³te²la³ ĩ³yain³kxai²nãn²tu³
 ya³lu²nx3tho³li¹. 51 Txai²na² yain³txi³nũ³hũ³nxe²
 oh³nãu³u¹ta²na² ka³nxi³xi²sxã³ a³ti¹nx2ta¹i¹.
 Nxe³tũ³xai²na², a²nũ²a² ĩ²te²hũ³te²su² te² ĩ³nxa²
 ĩ³yain³kxi²sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, a²ka³tẽ³nyu³ta²
 so¹lxi³ yxau²xai³lha²tẽ³yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Nxe³tũ³xa² ũ³hũ¹nx2ta¹tũ³xai²na² txa²sĩ³nai²la¹i¹.
 Txa²sĩ³nai²na² yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na²
 whã²na¹ ũ³hũ¹nx2ta¹i¹. A²ka³tẽ³nyu³ta²

yxau²xai³lyah³lxi³sih¹nx2ta¹jau³su² ya³nx2ta¹i¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

52 Nxe³jau³xai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txa²
ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu²
ain³kxi²yah³lxi³ka³tũ³ĩ³xan³ta³kxah¹lxi³ta¹hxai²hē¹la².
Ain¹ka³tũ³ã³kwa³lxi²wi²kxi²ĩ³wã³txa³kxi²nhah¹lxi³te³nah¹lxi¹:

— Ko³txi³hi¹ki³sxa³nhai¹. Ĩh¹nxet3sxã³,
Je³su²jah³lai²na² a²sĩ³na², ĩ³yain³si¹nhē³jau³su²
ũ³hũ¹nē³lain¹te²la¹ku¹, ki³nhai¹.
Yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².

53-54 Nxe³nx2a¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²ya³la³tũ³ wãn³txi³tũ³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹.
Txai²na², Sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²sa¹i¹. Na¹te³na¹xai²na¹,
a²nũ²a² a²ten³te²su² te² ĩ³nxai²nãn²tũ³,
txa²sĩ³nai²na² ĩ³yai³ni², txa²ti³ha²yau³xai²na²
ĩ³na², nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³, ka³te³na²
wi¹tãu³a¹ hĩ¹na² yũ³nx2ti³ha²kxai³,
yxan¹nãu³a¹ ha³lo²ai²na² hxi³txan³tãu³a¹
ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹nx2ta¹ha²kxai³,
nxe³nx2ta¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹, txa²sĩ³nai²na²
ĩ³yain³yah³lxan³kxai²nãn²tũ³, txa²ti³ha²yau³xai²na²
ĩ³na²yah³lxan³kxai²nãn²tũ³, hai³txi³ ka³te³na²
wi¹tãu³la³ yũ³nx2ti³xa³lho³li¹. 55 Wxã²na²
yain³txi³nũ³xa² wi¹tũ³xa² ĩ³yai³ni², ĩ³yau³xa²
wi¹jau³xa² ĩ³na², yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³, ũ³ki²sxã³
ka³lih³yah³lxi³hĩ³nxã¹lxi¹. Yxãn¹ta¹, ha³lo²a² ã²la²
wi¹te²a² yũ²na³li¹. Nxe³ju³ta²sa¹: Txa²sĩ³nai²na²
yain³txi³khai³su² ha²kxai³, txa²ti³ha²yau³xai²na²
ĩ³na²ki³jau³khai³su² ha²kxai³, nxe²na³li¹. A²nxe³te²a²
ĩ³yai³ni², ĩ³na², nxe³kxi²sah¹lxin¹kxai²nãn²tũ³,

te²yã¹nxe³sxã³ ãn³sen³sai¹khai¹nxe³sxã³ kãin²
ĩ³ka³lih³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. 56 A²nũ²a²,

txa²sĩ³nai²na² ĩ³yai³ni², txa²ti³ha²yau³xai²na²
ĩ³na², nxe³sain¹te²su² te²an²tu³,

ã³nũ²ti²sa²sxã³ nxũ²kwai³yxau³sai¹nha²kxai³,
nxũ²kwai³yxau³ai¹na¹ha²kxai³, ya³sai¹nhĩ³nx²na³li¹.

57 Jã¹nxa¹jau³su², Txa²wĩ³nu¹tai²na² ka³te³na²
si³ka³ti³lyah³lai²la¹i¹. A²nxe³jah¹la²,

ĩ³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³li¹. Sa³ha²kxai³,
Txa²wĩ³na² a²ka³ten³yu³ta² ũ³hũ¹sa²kxa²

so¹lxi³ yxau²xai³to³ha¹i¹. Nha¹ha²kxai³,
te²yã¹nxe³sxã³, a²nũ²a² txa²sĩ³na²

ĩ³yain³kxi²sain¹kxai²nãn²tu³, txa²ka³te³na¹ju³ta²
ũ³hũ¹ai¹na¹kxa² so¹lxi³ ka³ten³su²

yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. 58 Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²,
wxa²sũ³nũ²nãu³xu¹tai²na² ma²na³tũ³xu¹tai²na²

so¹lxi³ ĩ³yai³nain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
Ain¹to³kxan²ti³, hãĩ¹nxe³sxã³ ya²lun¹ti²hxa³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.

Yxãn¹ta¹, txa²sĩ³nai²na² oh³nãu³u¹tai²na²
ka³nxĩ³xi²nũ¹nx²ti³tũ³xai²la¹i¹. Hai³txi³

ma²na³tũ³xa² yã¹nxe³tũ³sxa³i¹. Yxãn¹ta¹, ã²la²
wi¹khai¹nxe³tũ³xai²la¹i¹. A²nxe³tũ³xai²na², a²nũ²a²

ĩ³yain³kxi²sain¹kxai²nãn²tu³, hxa³nxa³kxe³su²
ka³ten³su² so¹lxi³ yxau²xai³sa²tẽ³ain¹tu¹wi¹.

59 Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la², sxi²ha²
Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxain¹thĩ³na² yxau³sxã³

ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³far³na³ũ²thĩ³na²
nxũ²kwai³ye³lan¹thĩ³na² yxau³yain¹sxã³

ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Je³su²jah³la² wãn³txa² ka³ten³yau³la²na³li¹.
Nxe³jau³su²

60 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la²
 ă³si³tē³la³kxain¹tũ³ka³txa² ă³nhai¹tũn³tũ³ka³txa²
 sa²kxai³lu² ka³lxa¹tũ³ka³txa² sa²kxai³lu²
 wãn³txai²na² ain³kxain¹ka³tũ³, ĩ³xan³ta³kxain¹sxă³
 ĩ³ye³kxi²yhain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² an³txi³si¹nhě³jau³xai²la¹i¹.
 On³jau³sxa³i¹. Ain³kxa¹sah¹lxi³txa³hě¹li¹.

61 Ain¹jau³xai²na², Je³su²jah³la² a²ē¹nău³a¹
 wă²nxũh¹ a³la³kxi²nũ²la², ain³kxain¹ta¹hxai²hě¹la².
 A²sa³wĩ³ha³lxi³nău³xai²na² an³ta³kxain¹jau³xa²
 ĩ³he³son³kxi²yhain¹jau³xa² wă²nxũh¹
 a³la³kxi²ta¹hxai²hě¹la². Nxe³ka³tũ³,
 ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wãn³txai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²
 ĩ³xan³ta³kxi²sah¹lxin¹tă²na³li²? 62 Yah³lxin¹kxai²năn²tũ³,
 ye³jen¹na² ĩ³sa²yxau³sxă³ ĩ³na¹tu¹wi¹.
 Ha³lo²a² kxăn³su² yxau³na¹tău³u¹ta²na²
 ka³la³xi²sxă³ ĩ³na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²năn²tũ³
 ĩ³na¹ju³ta³nũ³a² ĩ²yah³lxin¹kxai²năn²tũ³ ĩh¹nxet3sxă³
 kăi³yah³lxi³te³lin¹ji¹? 63 Jă¹nxa¹jau³su² e³a¹i¹.
 Txa²wă¹sũ³na² Yău³ka³jxah¹la² so¹lxi³ a²ka³te³na²
 wi¹tău³a¹ ũ³hũ¹nx2ti³jah¹lai²la¹i¹. Yxăn¹ta¹,
 txa²wă¹sĩ³na² so¹lxi³ a²ka³te³na² wi¹tău³a¹
 yũ²nxa³i¹. Ya³nx2ta¹i¹. Yah³lxin¹kxai²năn²tũ³,
 txa²wãn³txa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²
 yxo²ĩ²sah²lxin¹kxai²năn²tũ³, Txa²wă¹sũ³na²
 Yău³ka³jxah¹la² yxau³ya³nx2ti³ha²kxai³, ka³te³na²
 wi¹tău³a¹ yxau³yah³lxin¹tu¹wi¹. 64 Yxăn¹ta¹,
 wxa²yu³ta² ă³yă³nhai¹jah³lxin¹tũ³ka³txa²
 yxo²ĩ²sah²lxa³lxi¹. Ta¹hxai²hě¹la². Nxe³ju³ta²
 Je³su²jah³la² a²wi¹lhĩ¹năn¹ju³ta²na² ta²nũ²

a³la³kxi²ta³lun²ta¹hxai²hē¹la². A²nũ²a²
 yxo²i²ai¹nxa³te²su² te²a² a³la³kxi², ye³jen¹nũ³a¹
 ko¹ko¹xa² hxi²ka²nũ³a¹ ã³yũ³jah¹lo²nũ³a² a³la³kxi²,
 ta¹hxai²hē¹la².

65 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na²
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wĩ³nai²na² i³kaix¹tain¹kxe³su² te²a²
 so¹lxi³, wxã³sxã³ ã³si³tē³la³kxi²sain¹tu¹wi¹.
 Yxãn¹ta¹ i³kaix¹tai¹nxa³ke³la³te²kxai³, te²la³
 wxã³ti³hex¹sai¹nxa³lho³li¹. Ye¹nx2ta¹ten¹ti¹.
 Kwẽn¹tai²na² yxo²i²sah²lxan³ju³ta²na²,
 ha³la³je¹nhĩ¹nĩ³na² a³la³kxi²ye¹nx2ta¹li¹, txai²li¹.
 Na¹ha²kxai³ ye¹nx2ta¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

66 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³
 ãn³si³tē³la³kxain¹tũ³ka³txa² ã³nhai¹tũn³tũ³ka³txai²na²
 sa²kxai³lu² ka³lxa¹tũ³ka³txai²na²
 sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² ã³na¹sxã³
 ha³ya³kxa² ã³si³tē³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

67 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
 a²sa³wi³ha³lxi³khai³xai²na² hxi²ka² hxn³sxã³ ha¹li¹
 wxa²sa²so¹xi²nũn³tũ³ka³txa² i³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²nũ³ka³txe²i³nxai²na² ã³na¹sah¹lxi³nũn³te³lin¹ji¹wi¹?
 Ta¹hxai²hē¹la².

68-69 Nxe³nxa²ha¹te¹, Si³mãu² Pe²jah³la²
 i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. A²nũ²a² ã³lxi³te²la³
 ãn³si³tē³la³kxi²șĩn¹nxa³lho³li¹. Wxa²wãn³txai²na²
 so¹lxi³ ka³ten³yau³la³ șĩn¹na³li¹. Nha¹ha²kxai³
 yxo²i²nxa²nha¹nhai¹. Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 Wi¹lhin¹ta² Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su² nhi¹lxi¹.
 Jau¹xai²na² yxo²i², a³la³kxi² sĩ¹na¹nhai¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

70 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wã²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²yu³ta² hxi²ka² hxa³sxã³ ha¹li¹
wxa²sa²so¹xi²nũ³tũ³ka³txa² ĩ³nxai²na² ĩ²sxã³
sa²so¹nxai²lxa¹ta¹ti²ti¹. Na¹kxa²ha³ta³nxãn²ti³,
wxa²nũ³ka³txi³nãu³ai²na² ka³na³ka³na³tin¹te²a²,
a²ta³hũ³te²si¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

71 Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tãu³a²su¹:
Ju³ta²sah³la², Si³mãu²ah³la² Ki³lo²ko³xa²
yxau³nũ¹jah¹la² a²ki³lha³lxa², ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lai²na² Ju³ta²sah³lai²na² ye³jen¹su²
ko¹ko¹xa² hxi²ka² Je³su²jah³la² ã³yũ³hũ¹te³lhxã³
ta¹hxai²hẽ¹la²:

— A²sa³wi³ha³lxi³su² na¹xã¹. Hxi²ka²
hxa³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²sa²tũ³ka³txi³su²
na¹xã¹. Ain¹kxa²ha³ta³nxãn²txi³,
ĩ³ko¹xkq¹son²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

7

Je³su²jah³la² a²wã³tã³nãu³xa² e³kxi²nyhain¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xa²
so¹lxi³ yxau²xai³to³ta¹hxai²hẽ¹la². Hai³txi³
Ju³te²a²ko³nãu³a¹ yxau²xai³ta¹hxai²nxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³ta², Ju³te²a² nũ³ka³txa²
ã³nhai¹tũ³te²nãu³xai²na² ĩ³su²lhã³ti³ten³ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³kxa²yan³ti³su² ta¹hxai²hẽ¹la². 2-3 Nxe³hĩ¹na²,
Ju³te²a² nũ³ka³txa² sxi²ha² wẽ³sa² sa²ton³sxã³
yxau³sxã³ ĩ³yain³yah³lxi³te³lhxã³ nxe³je³na³kxa²
yau³son³ye²yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
Je³su²jah³la² a²wã³tã³nãu³xa² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ai³nhxu¹lxi¹. Ju³te²a²ko³nãu³ai³tã²
ai³nhxu¹lxi¹. Nhĩn¹kxai²nãn²tu³, wã³nxĩn¹ti³

kăi³in¹ju³ta² wxa²sa³wi³ha³lxi³nău³xa²
 i³yau¹ũ³txain¹sĩ¹nhẽ³li¹. 4 “A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 sa²yo²wet1sa³txai²lă¹.” Nhĩn¹kxai²năn²tũ³, hăi³a²
 yxau³sxă³ kăi³sĩn¹txa³hẽ¹li¹. E³lẽ³na² yxau²xai³sxă³
 kăi³je¹txain¹sĩ¹nhẽ³li¹. 5 Nxe³jau³xai²na²,
 a²wă³tă³nău³xa² yxo²i²ai¹nxa³jau³su²
 i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

6-7 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wăn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe²nxa³wi¹. Txa²hxi²kĩ³li³la³ hau³ko³nxa³i¹.
 Yxăn¹ta¹ wxa²nũ³kă³txa² hxi²kĩ³la² hau³kon³na³li¹.
 Nxe³ha²kxai³ yuh³xan¹tũ³kă³txai²na²
 yxo²kwĩn¹kxi¹nx2txai¹nxa³lho³li¹. Yxăn¹ta¹
 Txai²li² yxo²kwĩn¹kxi²sain¹na³li¹, a²ko³nxe³ti³
 kăi³ain¹ju³ta² i³tih³nxai¹na¹ha²kxai³lu¹. 8-9 Wxăi²na²
 ai³jah³lxi³sxă³ â³yăn³kxi²nũ²kxi¹xi²sxă³
 i³yain³ja¹hain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yăn¹ta¹,
 Txai²li² ain²nxa³lho³li¹, txa²hxi²kĩ³li³la³
 hau³ko³nxa³ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hẽ¹la²
 Yhain¹ka³tũ³, Je³su²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xa² kan²txi³
 yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².

Sxi²ha² wẽ³sa² sa²ton³sxă³yxau³yah³lxi³jau³su²

10 Yxau³ta¹, a²lon³ti³tău³xa² ai³kxa² si³yo³năn²tũ³,
 Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² hăi³txen³su²
 ai³sxă³ â³yăn³ki³nũ²kxi²yhain¹tũ³kă³txa²
 â³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Nxe³hĩ¹na²,
 Ju³te²a² nũ³kă³txa² â³nhai¹tũn³te²nău³xa²
 hi²sen³su² Je³su²jah³la² ân³te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ă³te³nain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— ĩh¹ti¹la³tă³ he¹ain¹ji¹, Je³su²jah³la²su¹?
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Ain¹sxã³, a²nũ²a² kã²li³tũ³kã³txai²na² kãin²ĩ³he³son³kxain¹jau³kxai³lu¹:

— Wi¹lhin¹jah¹lai²la¹i¹. A²nũ²a² kwa² ha²ya³kxa²ka³lxa²nxa³tũ³kã³txa² wãn³txa² nxe³ha²kxai³:

— Nxe²nxa³i¹. Jah¹la² wãn³txa² a²nũ²a² ã³xa²tĩh³na² wi¹tĩh³na² ã³na¹sxã³ ko¹tĩh³na² so¹lxi³ã³ke³x3te³lhxã³ e³sĩn¹na³li¹. Ĩ³we¹ki³jau³sa²sĩ¹nxa³i¹. Kwa² ha²ya³kxa² ka³lxa²nũ³nxa³tũ³kã³txa² wãn³txa²nxe³ha²kxai³, ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nain¹ta¹, hai³txi³ a²nũ²a² e³lẽ³na²ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Ju³te²a² nũ³kã³txa²yuh³lxi³yhu¹jau³su² ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²a²nũ²a² nũ³kã³txa² ĩ³yai³nxai³lain¹ju³ta²ĩ³yai³nã³wi³ti³lox3tai¹nhĩ¹na¹, Txa²wã¹sũ³na²Si³yxau³tãu³a¹ sxi²ha² ã³wih¹ka³tu³, wãn³txa²wi¹jau³xa² hxi²kan¹jau³xa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 15 Nain¹jau³xai²na²sa²kxai³lu², Ju³te²a² nũ³kã³txa² sa²kxai³lu²ĩ³wã³txi³sxã³ ĩ³hxi²ka¹tai¹nxa³ha²kxai³, ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na², hai³txi³ ha³teh³nxã³yu³ta³la³o²la³kxi²ki³kxa² yã¹nxain¹hxai²nxa³te³nai¹ti²ti¹. Nxe³kxan²ti³, wã²nxũh¹ a³la³kxi²na³li¹. Ĩh¹nxe³khai³nxe³sxã³ a³la³kxi²khai³nxe³sxã³ĩ³ye³ain¹te¹la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na²wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wãn³txai²na² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹jau³xai²na², hai³txi³ txa²wãn³txi³khai³sxa³i¹. Nxe³jau³xai²na²Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹la² wãn³txai²la¹i¹.

17 Jã¹nxa¹jau³su², wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²nãn²tu³,
 “Txa²wã¹wĩ³na² a²ẽ¹nãu³a¹ au³ti³ te³nain¹jau³su²
 jau³xa² so¹lxi³, sa²yxo²we¹ti³ten³sa³nhã¹.”
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, a²hxi²kĩ³lxa²
 a³la³kxi²yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
 txa²wãn³txai²nãn²tu³ ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹jau³xai²nãn²tu³
 Txa²wĩ³na² Si³yxau³tãu³a² wãn³txi³khai³xa²,
 nxe³kxai²nãn²tu³ ha³na³ka³lxi³ ain³nha²sxã³
 a³la³kxi², kwa² txa²ẽ¹nãn¹jau³khai³xa² so¹lxi³
 nxe³kxai²nãn²tu³ ha³na³ka³lxi³ ain³nha²sxã³
 a³la³kxi² yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.

18 Nxe³ju³ta², wã²nxũh¹ Txai²li²
 hxi²kan¹txi³lo³nha²sxã³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹ke³la³te²kxai³,
 wi¹lhin¹si¹sah¹lxin¹jau³nũ³su² ten³hĩ³na¹i¹.
 Yxãn¹ta¹, Txai²li² hai³txi³ te²txã³xi¹.
 Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹ta²na²
 wi¹lhin¹si¹sain¹jau³xa² so¹lxi³ ten³sa³nhai¹.
 Na¹ha²kxai³, wi¹lhin¹ki³lxo³nha²sxã³ e³jah¹lo²txã³i¹.
 Wãn³txi³khai³xa² so¹lxi³ ĩ³ye³kxi¹nx2ti³to³ha¹i¹.

19 Jã¹nxa¹jau³su² kxã³nhxĩ¹nu¹ta²na²
 Moi³se²ah³lu¹ta²na² ĩ³kwa³na³nx2tain¹jau³xa²
 ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
 Nxe³kxa²ha³tã³nxãn²ti³ wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxa²
 yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²ã³yah³lxi³hxain¹ta¹ti²ti¹.
 Hã¹nxe³sxã³ ĩ³hã³nũx3sah¹lxi¹lxi¹.
 ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³tã³ su²lhã³sah²lxun¹yah³lxin¹ji¹?
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxe³nxa²ha¹te¹, ka³lxa¹tũ³ka³txai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Kõ³nxe³te²yãu³ka³txa² nxũ²kwai³yxau³nxa²jah¹lo²sa²nhi¹lxi¹.
 Nxe³ha²kxai³ e³wen¹nhĩ¹lxi¹. A²nũ²a²

ĩ³su²lhã³nxa²ti³ten³te²la³ yũ³sĩ¹nxa³i¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³i¹. ĩ³wã³txa³kxi²nhyah¹lxi¹lxi¹.
Txa²wã³nxĩ¹na¹ju³ta² ye³ka³na³ka³na³ta² so¹lxi³
sa²ba³to³ nxe³ju³ta² hã¹nxe² ĩ³ye¹nxi²to³kĩ³ju³ta²
kã¹³ya³nx2ta¹tai¹ti²ti¹. Kã¹³ya³nx2ta¹ha²kxai³
ĩ³wã³txi³sxã³ ĩ³xan³ta³kxi²sah¹lxi¹lxi¹.
22-23 Txa²wãn³txa² wi¹lĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na², Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ĩ³kwa³na³nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. In³txa²
wẽ³sa² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹si¹nx2ti³jau³su²
ĩ³kwa³na³nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³te³nah¹lxi¹:
“In³txa² wẽ³sa² a³li³lah¹kxai²nãn²tu³, ye³ha¹li¹,
ye³ha¹li¹, ye³ha¹li¹, ye³ha¹li¹ a³la²ni²ka³tu³
ha³lo²a² hau³kon³na³li¹. Nxe³tãu³a¹, wẽ³sai²na²
ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹jah¹lxi³hẽ¹li¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
Yxãn¹ta¹, ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹yah³lxin¹ju³ta²
hai³txi³ Moi³se²ah³lu¹tai²nãn²ta³
ãn³si³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹. A²nxe³jah¹lu¹tai²na²
hã¹nxe³sxã³ ain³kxi¹xi²yah³lxin¹te³lhxã³
ĩ³kwa³na³nx2ti³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹,
kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Moi³se²ah³la²
yũ³ti³he¹nxa³hĩ¹nũ¹tai²na² wxa²sũ³nũ²nãu³xu¹tai²na²
kã¹³ ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Yah³lxi³nha²kxai³,
“A²hxi²kĩ³li³yu³ta² ã³nhau³ko³tã³na¹. Hĩ¹na² wẽ³sa²
ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³la²ni²na³na¹.”
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, kwẽn¹ta²kxai³,
ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹yah³lxi³hxain¹tai¹ti²ti¹.
Yah³lxi³nha²kxai³, “A²hxi²kĩ³lxa²
hau³kon³na³na¹.” Nxe³kxai²nãn²tu³, “Sa²ba³to³

nxe³ju³ta² ĩ³ye¹nxi²to³kĩ³ju³ta³la²na³na¹.”
 Yah³lxin¹kxa²ha³ta³nxān²txi³, in³txa² wē³sa²
 ũ³sa³si³tũ³ko¹kxā¹yah³lxi¹hxain¹tai¹ti²ti¹.
 Ān³kāu³kāu³la³kxah¹lxi³hxai²nxān³tai¹ti²ti¹.
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² a²wān³txa²
 ũ³sa³si³tũ³ko¹kxā¹si¹nx2ti³jau³xu¹tai²na²
 sa²yxo²ā³yah³lxin¹kxa²yan³txi³su²
 yah³lxi³hxain¹tai¹ti²ti¹. Ju¹ta²,
 wi¹kāi³yah³lxi³hxain¹tai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹,
 txai²na¹xai²na² sa²ba³to³ nxe³ju³tai²na² a²nũ²a²
 ĩ³ton³jah¹la² sa²we²txi²sxā³, txa²wā¹nũ²na²
 whāi²na¹ sa²we²txi² ta³lu²nai¹na¹tai¹ti²ti¹. Nxe²
 kāi³a¹ju³ta², ā²la² wi¹ju³ta², ā²la² wā³nxĩn¹ju³ta²
 kāi³ya³nx2ta¹tai¹ti²ti¹. Nxe³ya³nx2ta¹ha²kxai³,
 ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³, ĩ³xan³ta³kxi²sah¹lxin¹ji¹wi¹?
 24 Jā¹nxa¹jau³su², wxa²nũ³kā³txi³ ĩ³nxai²na²
 txa²hxi²kĩ³li³la³ txa²kāi³a¹ju³ta² a³la³kxi²yah³lxa³lxi¹.
 Yah²lxan³kxan²ti³, ko³nxe³thin¹te²la³
 ĩ³yĩ¹li²sah¹lxi¹lxi¹. Jā¹nxe³sah¹lxi³txa³hē¹li¹.
 Ju¹ta² wai³nxa³i¹. A²nũ²a² ā³xa², a²hxi²kĩ³lxa²
 kāi³ain¹ju³ta² a³la³kxi²ta³lun²yah³lxan³kxai²nān²tu³,
 kwa²to³to³h³lxi³, ko³nxe³thin¹te²la³
 ĩ³yĩ¹lain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Ju¹ta², wai³nxa³i¹.
 Yxān¹ta¹: “A²nũ²a² ā³xa², a²hxi²kĩ³lxa² kāi³ain¹ju³ta²,
 wain³txi³ ĩ³yĩ¹lai¹na¹tũ¹xā¹.” Yah³lxin¹kxai²nān²tu³:
 “Ye³ka¹ka¹nha² ĩ²sxā³ a³la³kxi²ta³lu²nain¹sxā³
 ĩ³yĩ¹lai¹na¹tũ¹xā¹.” Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, wain³txi³
 ĩ³yĩ¹lain¹yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Jā¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la²

Sũ³na²

A²hxi²kan¹ta²

Si³yxa³tāu³lo³jah¹lo²sain¹ji¹?

25 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tũ³kã³txa²
 ã³nhai¹tũ³tũ³kã³txa² kã³lxa²nxa³tũ³kã³txa²
 wã²nxũh¹ĩ³ye³li³yah³lxi³te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na², fa³ri³se²a² nũ³kã³txa²
 ĩ³su²lhã³lhu¹nain¹kxah³lo²nũ³su² ta²lu¹i¹.
 26 Ain¹kxa²ha³ta³nxãn²txi³, e³lẽ³na² e³ti²tu³wi¹.
 Ta¹, fa³ri³se²a² nũ³kã³txai²na² kɔn³to³nxe²
 yxau²xain³tain¹na³li¹. Nxe³ain¹kã³tu³:
 “Je³su²jah³lai²na² Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su²
 na³na¹.” Nxe³jau³xai²na² fa³ri³se²a²
 nũ³kã³txa² hxi²kan¹txi³nũ³kã³txa² a³la³kxi²sxã³
 kɔn³ton³tain¹ji¹ku¹, kĩ³nhai¹. 27 Yxãn¹ta¹,
 ti³hexl¹te²sxa³yu²hẽ³li¹. Je³su²jah³lai²na²
 yxau³sxã³ to¹nain¹ko³xa² ĩ²ta³lun²kĩ³tã³li¹.
 Yxãn¹ta¹, Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²nũ³su² jah¹la²
 wxã³ya³nhẽ³kxai²nãn²tu³, yxau³sxã³
 to¹nain¹ko³nũ³a² ĩ²ti³he¹nxe³hĩ³kĩ³sxa³i¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ³na²
 sxi²ha² yuh³xai²nãn¹thĩ³na² yxau³sxã³
 kãin²kait1sxã³ ĩ³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²nũ³kã³txi³ĩ³nxai²na²ĩ²sah¹lxi³te²jah³lin¹ji¹wi¹?
 Na¹ju³ta², hai³txi³ kwa² hxi²kan³ti³lo³nha²sxã³,
 Txai²li² wxã³hĩ³nã²nxa³i¹. Yxãn¹ta¹,
 a²ya³la³tu³ a²si³ka³ti³yah³lu¹tai²na²
 ĩ³sa²si¹hã³sa³ha²kxai³, wxã³na¹hẽ³li¹.
 A²nxe³jah¹lu¹tai²na² ĩ²ain¹te²jah³lxa³lxi¹.
 29 Yxãn¹ta¹, Txai²li² ĩ²ain¹te²sa¹i¹.
 Jah¹la² txa²si³yxau³na¹tãu³u¹tai²la²na³li¹.

ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lo²sain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³,
ĩ²ain¹te²sa¹i¹. Ta¹hxi²hẽ¹la².

30 Nxe³sxã³ i³sxã³ sa²so¹ti³te³nain¹ta¹,
hxi²ka¹nxa³to³tain¹ta¹hxi²nxa³hẽ¹la², Je³su²jah³la²
a²hxi²kĩ³lxi³la³ A²wĩ³na² ĩ³yi¹li²nũ¹ju³ta²
hau³kon³ye²nxa³ha²kxai³la². 31 Ain¹ka³tu³,
ãn³yãn³ni²la³kxã¹ain¹nũn³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu²
Je³su²jah³la² sa²yxo²we¹tain¹ta¹hxi²hẽ¹la².
Nxe³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² wã³nxĩn¹ju³ta² ka³lxa¹ju³ta²
kãi³sĩn¹na³li¹. Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² sĩn¹na³li¹. A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³txa³ke³la³te²kxai³, a²nũ²a² ã³xa²
Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ke³la³te²kxai³,
wxã³ya³nhẽ³ke³la³te²kxai³, te²su² hxi²kan¹txi³
a²hxi²kĩ³la² ã²la² wã³nxĩn¹ju³ta³la³ ã²la²
ka³lxa¹ju³ta³la³ kãi³ya³nhẽ³lhĩ³nx²nxa³i¹.
Ta¹hxi²hẽ¹la².

Fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² Je³su²jah³la² ĩ³sa²so¹te³lhã³
ĩ³kwa³na³jau³su²

32 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² nũ³ka³txa²
wãn³txai²na², Je³su²jah³la² a²hxi²kĩ³lxa²
kãi³ju³ta² ĩ³he³son³ti³sxã³ ĩ³ye³lain¹jau³xai²na²
sa²kxai³lu¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
ain³kxi²yhain¹ta¹hxi²hẽ¹la². Yhain¹ka³tu³,
fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² wã³nxĩn¹te²
si³yxau³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² whã¹na¹
nũ²la², po³li²sa² nũ³ka³txa² ĩ³kaix¹sxã³
ĩ³sa²si¹hã³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² ĩ³sa²so¹sxã³ ã³wa²la¹sah¹lxi³sĩ¹nhẽ³li¹.
Ta¹hxi²hẽ¹la².

33 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ĩ³ye³kxain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Jũ¹nxe² kxãn³su² yxau³ya³nx2ta¹ka³tu³,
hã²wxãn³txa³ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. Ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹ta¹na²
yxau³tãu³a¹ ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. 34 Na¹kxai²nãn²tu³,
ã³ten³sah¹lxin¹kxa²ha³ta³nxãn²txi³
a³ti¹xi²sah¹lxan³tho³li¹. Hxi²kan¹txi³ ĩ³hi²txi²sa²sxã³
ai³la³kxi²sah¹lxan³tho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
35-36 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ³ka³txai²na²
e³kxi²yhu¹ah³lxi³te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nũ¹la³ta³ ã³nxĩ³te³lhxã³ nain¹ji¹?
Ĩh¹nũ¹la³ta³ ã³nxĩ³ai¹nha²kxai³, hxi²kan¹txi³
ĩ³hi²txi²sxã³ ĩ³ha¹txi²xain¹ki³sxa³jau³la³ e³ain¹ji¹?
Nũ¹ã¹ ha³lo²a² wa³ka³li³ko³u¹ta¹na² Kre²ka²
nũ³ka³txa² yxau³ain¹ta³ko³xu¹ta¹la²na³li¹.
A²nxe³ko³xu¹ta¹na² txa²wã¹nũ³ka³txi³su²
te²ki³na¹xai²na² ã³nhai¹tain¹nũn³tũ³ka³txa²
ã³yãn³kwa³li²wi²kxi²sxã³ yxau³ya³yhai¹nhai¹.
Nũ¹ka³nãn¹ta³ko³nãu³a¹ ã³nxĩ³si¹jau³nũ³su²
e³ji¹ku¹, ã³yãn³kwa³li²wi²kxain¹tũ³ka³txu¹ta¹na²
ta³nxa² ã³nxĩ³sxã³ ĩ³hen³txain¹te³lhxã³ e³ji¹ku¹,
Kre²ka² nũ³ka³txi³khai³xu¹ta¹na² ta³nxa²
ĩ³hen³txain¹te³lhxã³ e³ji¹ku¹, ki³nhai¹. Jah¹la²
wãn³txa², “Ã³ten³sah¹lxin¹kxa²ha³ta³nxãn²txi³,
ĩ³ha¹txi²sah¹lxan³tho³li¹. Hxi²kan¹txi³ ĩ³hi²txi²sa²sxã³
ai³la³kxi²sah¹lxan³tho³li¹.” Nxe³ain¹jau³xai²na²
ĩh¹nxe² a²si³yxau³tãu³khai³su² ji¹ku¹, ki³nhai¹.
A²nũ²a² nũ³ka³txai²na² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

Ĩ³yau³xa² wi¹jau³xa² ka³wã³lxã² wxa²ẽ¹nãu³a¹
ha³li³kan³nih¹nx2ti³ti³hũ³ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

37 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² ã³yãn³ki³nũ²kxi²yhain¹sxã³
ĩ³yain³ye²yhain¹ju³ta², ĩ³yain³ ne³ki³so³te³lhxã³

hxi²kan¹khai¹nxe³te² a³la²ni²tâu³a¹, Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu¹ i³sa²yxau³sxã³ kãin² i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² i²te²hũ³te²su² te² i³nxã²tu³:
“Ya³lxu²sa³nhã¹.” Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
wxã³sxã³ i³na²kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹.
38 Sa²yxu²wet¹sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, i³yau³xa²
wi¹jau³xa² i³na²wxe³nhyah¹lxin¹kxai²nãn²tu³,
nxe³jau³xai²nãn²tu³, hxa³ya³nx2ti³xa³lho³li¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wxã²na² ya³lxu²yah³lxa³nha²kxai³,
a²nũ²a² ã³xa² ya³lxu²te²su² te²a²
i³na²kxi¹nx2txai¹nha²kxai³, yah³lxin¹tu¹wi¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, nxe³jau³xai²na²,
hxa³nxa³jau³xai²na², wi¹jau³xai²na²
ka³wã³lxa² ka³lxa¹jau³xa², wxa²ẽ¹nãu³a¹
ha³li³kan³nih¹nx2ti³ti³hũ³nxe² nxe³ye¹nx2ti³tu¹wi¹.
A²nũ²a² ã³xa² ya³lxu²te²su² te²a²
i³na²kxi¹nx2ti³si¹hai¹na¹jau³su² ya³nx2ta¹i¹.
Wãn³txai²na² Sũ³na² ha³te³h³nxã³nxãn¹jau³su²
ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³
wãn³txi³khai³xai²la¹i¹. Sa²yxu²wet¹sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³,
wxã³sxã³ yxau²xai³lyah³lxin¹ju³ta²,
nxe³jau³xau³hxai²tẽx¹ jã¹yxah³lxin¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

39 A²nxe³ jau³jau¹xai²na², Je³su²jah³lai²na²
e³jau³xai²na², Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³jxah¹la²
ã³nxũ²kwai³yxau³kxi²nẽ³ju³ta³nũ³a²
e³ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxu²i²sxã³ yxau²xai³ki³te²su² te²na²
whã²na¹ Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³jxah¹la²
ã³nxũ²kwai³yxau³kxi²nẽ³ju³ta³nũ³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹na¹, Txa²wã¹sũ³na²
A²yãu³ka³jxah¹la² ã³hũ¹nẽ³lxa³hĩ¹na¹, Je³su²jah³la²

wã³txai²na² e³ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹,
 ye³jen¹nãu³a¹, Je³su²jah³la² ka³ten³su²
 i³sa²yxau³xi²sã³ oh³nãu³a¹ ka³la³xi²tãu³a¹
 wxi²kin³ti³to³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tũ³, Jũ¹nxe²
 ye³jen¹nũn³tãu³a¹, Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
 ũ³hũ¹nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹, yã³n³ta²na²
 ũ³hũ¹nẽ³lxa³hĩ¹na¹, wã³txai²na² Je³su²jah³la²
 e³ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² nũ³ka³txa² i³yo²nũ¹yhai¹nxa³jau³su²

⁴⁰ E³ka³tũ³ta¹, a²nũ²a² ã³yã³n³nũ²kxain¹tũ³ka³txai²na²
 ã³nhai¹tũ³tũ³ka³txa² nxe³jau³xai²na²
 ain³kxain¹ka³tũ³, e³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na², Sũ³na²i³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³jah¹lo²khai³sin²ta¹.
 Ai¹nha²kxai³.

⁴¹⁻⁴² A²nũ²a² ã³lxi³tũ³ka³txa² i³ye³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³ka³txa²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²sin²ta¹. Ain¹ta¹,
 a²nũ²a² ã³lxi³te²nãu³xa² e³te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³i¹. Je³su²jah³lai²na² Ka³li³le²a²ko³xa²
 a³li³la¹sã³ tøn¹jah¹lai²la¹i¹. Yxã¹ta¹ Sũ³na²
 ha³teh³nxã³nxã¹jau³su² te³nah¹lxi¹: “Sũ³na²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² jah¹la²,
 Ta³vi²yah³lu¹ta²na² a²sa³wit³su² ha²kxai³,
 te²su² Be³lẽ²thĩ³na² Ta³vi²yah³lu¹ta²na²
 tøn¹kxu¹jã¹nxe³thĩ³na² tøn¹jah¹lo²su²
 ha²kxai³, nxe³tu¹wi¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
 Hai³txi³, Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²la³ Ka³li³le²a²ko³xa²
 a³li³la¹te²sxa³jai¹ti²ti¹. Yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴³ Yhain¹ka³tũ³ yxo²nũ¹yhain¹ju³ta³la²
 yũ³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². ⁴⁴ Nxe³sã³

Je³su²jah³la² i³te³lhã³ ain¹ta¹, hai³txi³
hxi²ki³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

*Ju³te²a² nũ³kã³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²
yxo²i²ai¹nxa³jau³su²*

45 Nxe³hĩ¹na¹, so³ta²to² nũ³kã³txai²na² sa²kxai³lu²
Je³su²jah³lai²na² i³sxã³ so¹ai¹nxa³kxe³su², aun³ta²
wã³lain¹ka³tũ³ wã³nxĩn¹te² si³yxau³kã³ta³nãu³xa²
ĩ³xi²ye²yhu¹ha²kxai³ fa³ri³se²a² nũ³kã³txa²
ĩ³xi²ye²yhu¹ha²kxai³ nxe³ye²yhain¹nũ²la²:

— ĩh¹nxe³ju³ta²yan³ti³ta³ i³sxã³ so¹sxã³
tẽ³ain¹yah²lxan³kxe³su², hãĩ¹nxe³sxã³ aun³ta²
wã³lxa²xĩ³xi²yah³lxin¹thi²li¹? Fa³ri³se²a²
nũ³kã³txai²na² wãn³txa², wã³nxĩn¹te²
si³yxau³kã³ta³nãu³xa² wãn³txa², ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

46 Nxe³ta¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ain³kxain¹nha¹jau³xan²tũ³,
hxi²kan¹txi³ a²nũ²a² so¹lxin³ke³la³te²kxai³
e³hĩ³sĩ¹nxa³i¹. So³ta²to² nũ³kã³txa² wãn³txa²
ta¹hxai²hẽ¹la².

47-49 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ³kã³txai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹la²ki³han³jau³xa² yxo²i²yah³lxi³nũ³nhĩn¹tan²tai²?
ĩ²sah¹lxi³sĩ¹nhẽ³li¹. Fa³ri³se²a² nũ³kã³txi³na¹xain²txi³
yxo²i²nha¹te²la³ yũ³ti³hexlĩsĩn¹nxa³ha²kxai³,
a²hxi²kan¹txi³nãu³xain²txi³ yxo²i²ain¹te²la³
yũ³ti³hexlĩsĩn¹nxa³ha²kxai³, nha¹nhai¹.
Nxe³ta¹, a²nũ²a² nũ³kã³txai²na²
ha³nxe¹khin¹tũ³kã³txai²na² ha³tẽh³nxã³nxa²
ã³ne³wxe³ti³he¹nxe²nxa³tũ³kã³txai²na²
so¹lxi³ yxo²i²ain¹na³li¹. Te²su²
khãuh³lxa³thin¹tũ³kã³txai²la¹i¹. Yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

50-51 Ain¹ka³tu³, Ni³ko³tê²yah³lo²su² te²kxai³lu¹,
fa³ri³se²a² nũ³ka³txain²txi³ nxe³te²su² te²kxai³lu¹,
ha³la³je¹nhi¹nai³kxai³ ka³nxah³ta² Je³su²jah³la²
ĩ²te³lhxã³ wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lo²su²
te²kxai³lu¹, kwẽ¹ta²kxai³ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la²ko³nxe³te²la³kwa²lox3ki³ten¹tu³wi¹.
Hai³txi³ wãn³txa² e³ain¹jau³xa²
ain³kxi²ki³sxa³ha²kxai³, ha³lo²a²
kãi³ain¹ju³ta² ĩ²ki³sxa³ha²kxai³, nxe³ki³kxe³su²
ĩ³lxi³thin¹si¹ki³sxa³jau³su² kwa² ox3ki³ten¹tu³wi¹.
Nxe³ki³ju³ta² wi¹te²sĩ³lxi²nxa³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

52 Yxãn¹ta¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txa²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Kwa²nhi¹lxi¹. Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³,
Je³su²jah³lai²na² ten³nxa²sĩn¹ji¹? Je³su²jah³lai²na²,
Ka³li³le²a²ko³xa² tøn¹jah¹lo²su² na³li¹. Nxe³ha²kxai³,
hxi²kan¹txi³hex1jah¹lo²sxa³i¹. Wxãi²na²

Ka³li³le²a²ko³xa² tøn¹jah¹lo²nũn³sĩn¹ji¹?
Ĩ²sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ka³li³le²a²ko³xa²
tøn¹jah¹lo²nũ³ka³txa², hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ a²wãn³txa² ĩ³hen³txi³nẽ³jah¹la²
yũ²nxa³i¹. Hai³txi³ ka³na³ka³na³te² he³la³ko³
yũ²nxa³i¹. Sũ³na² ha³teh³nxã³nxa²,
wi¹wi¹nxe² ĩ²txa²sĩ¹nhẽ³li¹. Nhĩn¹kxai²nãn²tu³,
nxe³nha¹jau³xai²na² wxa²ye³ka¹nhat1sĩ¹nhẽ³li¹.
Fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

53 Ain¹ka³tu³, ĩ³ye³ ã³na¹ain¹ka³tu³,
ha³na³ka³lxi³ sxi²lho³ta² ai³thĩ³na² aun³ti²
ĩ²yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

8

Txu¹ha²ko³nxe³ti³kãi³ta¹ka³lxa²ĩ³so¹ain¹jau³su²

1 Yxã¹ta¹, Je³su²jah³la² wã³la³ka³txa²
 O³li³ve²ra³ka³txa² ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la².
 2 Nxe³nxã²ha¹te¹, ka³nxã³ha²ta³kxai³lu¹,
 Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² yuh³xai²nãn¹thĩ³na²
 ã³wi²xi²ka³tũ³, a²nũ²a² ka³lxa¹txi³
 ã³wã³nxẽ²kxain¹ka³tũ³, Je³su²jah³lai²na²
 ã³wxe³yain¹sxã³ Sũ³na² wãn³txa²
 i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3-4 Nxe³nxã²ha¹te¹,
 ha³teh³nxã³nxã² hoh³lxi³su² nũ³ka³txa²
 ã³nhai¹tũ³tũ³ka³txa², fa³ri³se²a² nũ³ka³txa²
 ã³nhai¹tũ³tũ³ka³txa² nũ²la², txu¹ha² so¹sxã³
 nxe³te²a² whã²na¹ ã³wi²kxain¹ka³tũ³, a²nũ²a²
 nũ³ka³txai²na² a²nxũ²kwai³ye³la³nãu³a¹
 fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³
 txu¹ha³ka³lxa²na² ũh³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ũh³wxe³ain¹te²an¹jau³kxai³lu¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txa²
 wãn³txa² Je³su²jah³lai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxet3sã¹lxi¹.
 Txu¹ha³ka³lxa²na² ha³la³je¹nhĩ¹nĩ³na²
 in³txa² wa³ka³lxa² kwa² sxa³te²su² te²a²
 ũ³whĩn¹ti³sĩn¹na²li¹. A²nxe³ta¹ka³lxa²na² kō³nxe³ti³
 kãi³ju³tan¹te²kxa²ya³lhu² i³so¹sxã³ tẽ³sxã³
 wxã³sĩ¹na¹li¹. Kō³nxe³thin¹ta¹ka³lxu³su² sĩn¹na³li¹.
 ĩh¹nxe³ kãi³nha¹lhon³ku² nha¹hẽ²li¹.

5 Nxe³ju³ta², Moi³se²ah³lu¹ta²na²
 ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³jau³xa²sa¹: “Tah³lxa³ka³ta²
 so¹sxã³ ã³nan³sxã³txu¹ha²kō³nxe³thin¹ta¹ka³lxa²na²
 ã³ya²lu¹jah¹lxi³hẽ¹li¹.” Moi³se²ah³la² wãn³txa²
 sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxã¹ta¹, wxã²na²
 Je³su²jah³la² i³nxai²na² ĩh¹nxe² kãi³sĩ¹na¹ju³ta²
 i³ye³kxi²sa²sĩn¹te³lin¹ji¹? Fa³ri³se²a² nũ³ka³txa²
 wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². 6 Nxe³jau³xai²na²,

ta²ko¹ta²kon¹jau³xai²na², fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na²
ĩ³ye³ain¹sxã³:

— Je³su²jah³la² ko³nxe³ti³ e³txai²lã¹.
Nxain¹jau³su², ĩ³wa³ka³nxe³sai³nain¹te³lhxã³
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³yãn¹ta¹,
Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ã³si³ka³tã³wxe³sxã³,
kĩ³h³nxa² wxa²wha²li¹lhẽn¹jain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ka³tũ³, fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² ăh¹
ĩ³ye³ye³lin³tain¹to³tâu³:

— ĩh¹nxe³ju³ta³ kãi³kxi²kĩ³te³ji¹?
ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Nxe³ain¹to³tâu³,

7-8 Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ĩ³sa²yxau³yain¹sxã³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Wxa²nũ³ka³txi³nãũ³xai²na² kuh³lxa³txi³
kãi³ti³he¹nxe²nxãn³jah¹lo²su² te² ĩ³nxa²,
tah³lxa³ka³ta² a²wi¹lhĩ¹nãn¹ka³ta² sa²so¹sxã³,
txu¹ha³ka³lxai²na² ã³nan³jah¹lxĩ³sã²nhẽ³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³ ăh¹ ã³si³ka³tã³wxe³sxã³
kĩ³h³nxa² ăh¹ wxa²wha²li¹lhẽn¹jain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na²
sa²kxai³lu², Je³su²jah³lai²na² wãn³txai²na²
ain³kxain¹ka³tũ³, a²hxi²kan¹ta² a²wi¹lhĩ¹na²
ta²nũ², tah³lxa³ka³ta² ã³na³nxa³kxe³su²
hãi¹nxe³sxã³ wa²li³yhu¹sãn²nũ²la² hã²wxãn³txa³
a²wã³kon³tũ³ka³txai²li² ha³na³ka³lxĩ³
ka³na³ka³nat3sxã³ ai³lxa² wa²li³i², ă³la³te²la³
ha³na³ka³lxĩ³ ka³na³ka³nat3sxã³ ai³lxa² ă³to³hi²,
jã¹nxe², jã¹nxe² nxe³ka³tũ³, wax3ta³, ai³lxa² ă³sxã³
ĩn²hxan³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Kuh³lxa³txi³ kãi³jah¹lo²sa¹xã¹. Nx-
ain¹jau³su², Je³su²jah³la² wãn³txa²
ain³kxi¹xain¹jau³su², hãi¹nxe³sxã³ ai³lxa² ă³sxã³,

ĩn²hxa³ĩn¹ta¹hxa²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³,
 Je³su²jah³la² so¹lxi³ yxau², txu¹ha³ka³lxi²na²
 so¹lxi³ sax3nũn³sxã³ yxau², nxe³ya³ta¹hxa²hẽ¹la².
 10 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹, ãh¹
 ĩ³sa²yxau³sxã³, ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³nxi¹. A²nũ²a² ĩn²hxa³kxi¹nxai¹nĩn²ju²ni¹.
 ĩ³ya²lu¹txa²te³lhxã³ nxe³nxain¹tũ³ka³txa²
 ĩn²hxa³kxi¹nxai¹nĩn²ju²ni¹. Ta¹hxa²hẽ¹la².

11 Yxã¹ta¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. ĩ³ya²lut1sain¹te³lhxã³
 nxe³tũ³ka³txa² yũ²nxa³i¹. Txu¹ha³ka³lxi²na²
 wãn³txa² ta¹hxa²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
 Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hai³txi³ Txai²li² ĩ³ya²lu¹txa²lxa¹ju³ta³nũ³la³
 ten³sa²nxa³nhi¹. ĩ³txu¹ni¹. Nĩn¹kxai²nãn²tu³,
 ãh¹ kō³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³txa³hẽ¹ni¹.
 Ta¹hxa²hẽ¹la².

“Txai²na² ha²te¹te²hũ³jah¹lo²sa¹i¹.” Nxe³jau³su²

12 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
 a²nũ²a² nũ³ka³txa² ãh¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txai²na² Sũ³na² yen³kxa²ĩ³yau¹ũ³nx2ti³jah¹lo²sa¹i¹.
 Na¹ha²kxai³, sa²yo²wet1sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³,
 a²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³ a³la³kxi², ka³te³na²
 wi¹tãu³a¹ yxau²xai³li² yah³lxin¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³
 ha²te¹te²hũ³jah¹lo²sa¹i¹. Na¹te³na¹xai²na²,
 ãn³si³tẽ³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, hai³txi³
 a²ta³a² ha³lo²la³ ka³nxah³jut3sũ³ju³ta³la³
 yxau²xai³yah²lxa³nha²kxai³, hai³txi³ kō³nxe³ti³
 kãi³sxã³ yxau²xai³yah²lxa³nha²kxai³,
 yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, hã¹nxe³sxã³

ha²te¹jut3sũ³ju³ta² so¹lxi³, ka³te³na² wi¹tãu³a¹
so¹lxi³, yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txa²
ã³nhai¹tũ³tũ³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xain¹jau³xa²sa¹:

— wã²nxũ^h¹ wxã²na² so¹lxi³ e³nhi¹lxi¹. A²nũ²a²
ã³xa² ĩ³ye³yo²nũ¹nxa²nxa³kxe³su² e³nhi¹lxi¹.
Nhĩ¹nha²kxai³, wãn³txi³khai³xa² e³sĩn¹nxã³lxi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe²nxa³i¹. Txai²na², a²nũ²a² ã³xa²
ĩ³ye³yo²nũ¹sa²nxa³kxe³su² e³a¹kxan²ti³,
wãn³txi³khai³xa² e³a¹i¹. Na¹ha²kxai³,
txa²si³yxau³na¹tãu³a¹ ĩ²nha², yxan¹nãu³a¹
ĩ³te³lhxã³ na¹tãu³a¹ ĩ²nha², te²sa¹i¹.
Nxe³te³sa¹jau³su², wi¹la³la³kxi²te³sa¹jau³su²,
wãn³txi³tu³ e³a¹i¹. Yxãn¹ta¹, wxã²na²
txa²si³yxau³na¹tãu³a¹ ĩ²sah¹lxa³nha²kxai³,
yxan¹nãu³a¹ ĩ³te³lhxã³ na¹tãu³a¹ ĩ²sah¹lxa³nha²kxai³,
nxe³sah²lxin¹tũ³ka³txi³su² syah¹lxi¹lxi¹.

15 Wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na², txa²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³
e³a¹jau³la³ a³la³kxi²sah¹lxi³hxai²nxã³nhẽ³li¹.
Sah²lxan³kxan²ti³ wã²nxũ^h¹ wxã²in²txi³
on³si¹sah¹lxan³jau³su² ain³sxã³ e³kxi²sah¹lxi¹lxi¹.
Yxãn¹ta¹, txain²txi³, a²nũ²a² ã³xa² ĩ³lxi³thi¹nxa³te²la³
ox3tain¹te²txã³i¹. 16 Na¹kxan²ti³, ĩ³lxi³thi¹nxa³te²la³
ox3tai¹na¹ke³la³te²kxai³: “Ĩ³lxi³thin¹te²sxã³lxi¹.”
Nai¹na¹ke³la³te²kxai³, wãn³txi³su² so¹lxi³
e³kxai¹nhĩ³na¹i¹. Hai³txi³ ki³ha³nhĩ³nxã²nxa³i¹.
Na¹ha²kxai³, txa²wĩ³na², ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹ta²na²
whã²na¹ ain³nha²ya³sa²na³li¹. Ya³sa³ha²kxai³,
wain³txi³ ox3ja³sain¹na³li¹. Hai³txi³ Txai²na²

so¹lxi³ nũ¹hain³nha¹ju³ta³la³ yũ²nxa³i¹.
17 Nxe³ju³tai²na², Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³jau³xau³hxai²tẽx1tã²
wxa²nũ³ka³txi³ ã³nxai²na² a³la³kxi²yah³lxin¹jau³xa²,
nxe³te³nah¹lxi¹: “Ha³lo²a² yxau²xai³ju³ta²,
a²nũ²a² ha¹li¹ ã²sxã³ ã³we²txi²yhain¹jau³xa²
ã³ye³kxi²nẽ³kxai²nãn²tu³, nxe³jau³xai²na² so¹lxi³
wãn³txi³khai³xai²la¹i¹. Yxo²i²yhu¹ki³jau³sin²tai¹.
Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³,
ha³lo²a² ã²sxã³ ã³ye³kxi²nẽ³kxai²nãn²tu³,
nxe³jau³xai²na² so¹lxi³ yxo²i²yhu¹ki³jau³nũ³su²
te²sin²ta²ku² nxe³hĩ³ki³tã³li¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
18 Ju¹ta²yã¹nxe³sxã³, Txi²na¹xain²txi³
txa²yen³kxa² ã³yau¹ũ³nx2ta¹ha²kxai³,
Txa²wĩ³na² ã³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tain²txi³
ã³yau¹ũ³nx2ti³nũ³nha²kxai³, nxe³ya³nx2ti³to³nha¹nhai¹.
Nha¹ha²kxai³, ha¹lin¹te³na¹xai²na²
ã³we¹txi²yhu¹nha¹jau³xai²na² wãn³txi³khai³su²
sĩn¹na³li¹. Yxo²i²yhu¹ki³jau³su² sĩn¹na³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
19 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² nũ³ka³txai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, ã³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:
— ã³h¹nũ¹la³tã³ wxa²wĩ³na² yxau³sĩn¹te²la¹xã³?
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹, ã³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Wxa²nũ³ka³txi³ ã³nxai²na² Txain²txi³
ã²sah¹lxi³te²sxa³nha²kxai³, Txa²wĩ³nãn²txi³
ã²yah³lxi³te²sxa³nha²kxai³, nxe³yah³lxi³hxai¹nhẽ³li¹.
ã²sah¹lxin¹ke³la³te²kxai³, Txa²wĩ³na²
ã²yah³lxi³nũ³nhĩ³te²si¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
20 Nxe³jau³xai²na², Je³su²jah³la² ã³ye³sxã³,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ sxi²ha²

yuh³xai²nân¹thĩ³nãu³a² yxau³sxã³, kwa³ta³lẽ³na²
 kãin²tẽ³na², Ju³te²a² nũ³kã³txa² ũ³yho²hi²kĩ³ki³nũ³a²
 ũ³hã¹ain¹tẽ³na²u²lxi³yxau²nxa³sxã³ĩ³ye³jau³xai²na²,
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³te³lhxã³
 ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na²
 Ju³te²a² nũ³kã³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²
 ĩ³xan³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, i³sxã³
 sa²so¹ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². A²hxi²kĩ³lxa²
 A²wĩ³na² ĩ³yĩ¹li²nũ¹je³na² hau³kon³ye²nxa³ha²kxai³
 ta¹hxai²hẽ¹la².

— Ā³nxĩ³na¹tãu³a¹ ã³si³tẽ³la³kxi²sah²lxan³tho³li¹.
 Nxe³jau³su²

21 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
 ãh¹ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ye³jen¹na² ĩ³na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nãn²tu³,
 ãn³te³nxi²sah¹lxin¹kxa²ha³tã³nxãn²txi³
 a³ti²sah¹lxan³tho³li¹. Yah³lxin¹ka³tu³, wxa²ko³nxe³ti³
 kãĩ³yah³lxin¹ju³ta² sa²wa²su¹nyhah¹lxan³kxe³tu³,
 hãĩ¹nxe³sxã³ ya²lun¹jah³lxin¹tu¹wi¹.
 Ā³nxĩ³na¹tãu³a¹ wxa²yu³ta² hxi²kan¹txi³
 ãn³si³tẽ³la³kxi²sah¹lxan³tho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Yxãn¹ta¹, Ju³te²a² nũ³kã³txa² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Jah¹la² e³jau³xa², “ĩ³na¹tãu³a¹ hxi²kan¹txi³
 ã³si³tẽ³la³kxi²sah²lxan³tho³li¹.” Sĩn¹ten¹tu³wi¹.
 Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tãu³a¹ ko³nũ¹kĩ³sxa³nhai¹.
 ĩ³ya²lu¹nha²te³lhxã³ e³ji¹ku¹ kĩ³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxa²si³yxau³yah³lxin¹tãu³a¹ ha³lo²ai²na²
 yuh³xan¹ko³xai²la²na³li¹. Yxãn¹ta¹
 txa²si³yxau³na¹tãu³a¹ oh³nãn¹ko³xu¹taĩ²la²na³li¹.
 Wxãĩ²na², ha³lo²ai²na² yuh³xan¹tũ³kã³txi³sah¹lxi¹li¹.
 Yxãn¹ta¹Txai²li²ha³lo²ai²na² yuh³xai²nãn¹te²sin²nxa³i¹.

24 Na¹ha²kxai³, oh³nã¹jah¹lo²na¹xai²na²
 hxi²ka¹na¹jau³xa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹ten¹ti¹.
 “Wxa²kō³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxa² yo³ha²
 sa²wa²su¹nhyah¹lxan³kxe³su². Ya²lun¹jah³lxin¹tu¹wi¹.
 Ya³nx2ta¹ten¹ti¹.” Yxã¹ta¹, “Txa²kō³nxe³ti³
 kãi³a¹kxa² yo³ha² sa²wa²su¹nha²ti³ten³sa³nhã¹.”
 Yah³lxin¹kxai²nã²tu³: “Je³su²jah³lai²na²
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ txa²kō³nxe³ti³
 kãi³a¹kxa² yo³ha² sa²wa²su¹nha²sa²kxah³lo²su²
 na³na¹.” Nxe³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Sah²lxan³kxai²lẽ¹.
 Hãi¹nxe³sxã³ wxa²kō³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxa²
 yo³ha² sa²wa²su¹nhyah¹lxan³kxe³su²
 ya²lun¹jah³lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩh¹ju³tan¹nũ²su² nhĩn¹te²sin²tã³?
 Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹ Je³su²jah³la²
 wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³i¹. Txa²si³yxau³na¹tãu³a²
 kxã³nxai³tã² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²ti¹.
 Na¹ka³tũ³, a²wi¹lhĩn¹nã¹jau³xai²na²
 ye³ka³lxa¹txi³ ĩ³ye³ya³nx2ti³to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹.
 26 Jã¹nxa¹jau³su² wxa²kō³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
 ĩ³tih³nxe³nx2ta¹jau³nũ³a² kãin² wã³kon³na³li¹.
 Nxe³jau³xai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹kxai²nã²tu³
 wãn³txa² so¹lxi³ ĩ³ye³kxi¹nx2ti³hĩ³na¹i¹.
 Yxã¹ta¹ ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na²
 a²ya³la³lyau³tũ³ jau³tũ³ e³jah¹lai²la¹i¹.
 Nxe³jau³xai²na² ain³kxi²so¹kxi²na¹ka³tũ³, a²nũ²a²
 ha³lo²an¹tũ³ka³txai²na² ãh¹ ĩ³hen³txain¹to³ha¹i¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Yxăn¹ta¹ hai³txi³ Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³la³ ã³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxã³hẽ¹la².
 Je³su²jah³la² ĩ³sa²si¹hã³jah¹la² a²ĩ³lxa²,
 Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²
 ã³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxã³hẽ¹la².

— Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³li¹.
 Je³su²jah³la² wãn³txa², yhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³jau³xai²na², kwẽn¹ta²na² ha³ta³nxãn²txi³,
 hai³txi³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹ti³nãu³xa²
 ã³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxã³hẽ¹la². 28 Ai¹nha²kxai³,
 Je³su²jah³lo²su²te²kxai³lu¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

— Nxe³jah³li³sã²li¹. Txa²hxi²kĩ³la²
 kwẽn¹ta²na² ã³ne³wxe³nx2ti³xa³i¹. Yxăn¹ta¹
 ye³jẽn¹nãu³a¹ sa²ka²la¹hẽt1so¹sa²sxã³
 ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Nxe³tãu³a¹
 ã³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹jau³nũ³a²sa¹:
 “Je³su²jah³lai²na², Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² na³li¹.
 Hai³txi³ wã²nxũh¹ hxi²kan¹txi³lo³nha²sxã³
 wã²nxũh¹ o²la³kxi²jah¹lo²sxa³i¹. A²wĩ³na²
 wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hain¹jau³xa² so¹li³
 sa²wai³wait3sxã³ e³jah¹lo²su² na³li¹.”
 Sah¹lxin¹tu¹wi¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³
 txa²ha³lo²a² ã³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹.

29 Na¹ha²kxai³ ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹ta²na² whã²na¹
 yxau³ya³to³ha¹i¹. Nũh¹ yxau³ye²na¹ju³ta²yan³ti³su²,
 Txa²wĩ³na² ã³na¹sa²ju³ta² yũ²nxã³i¹, a²yen³kxa²
 ĩ³ka³li³si¹hai¹na¹jau³su² sa²wai³wait3sxã³
 kã³to³ha¹ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
 30 Nxe³nxã²ha¹te¹, Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la²
 ĩ³ye³kxain¹nxã²ha¹te¹, a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa²
 hi²sen³kxai³lu¹ yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² nũ³kā³txa²
a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² ã³nhait1so¹tũ³kā³txa²
wãn³txi³kxai³lu¹, ã³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
ĩ³sa²si¹hã³kxah³lo²sin²tai¹. Wãn³txa² so¹lxi³
e³jah¹lo²sin²tai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

*Wa²su¹wa²sun¹khai¹nxe² yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹.
Nxe³jau³su²*

³¹ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
Ju³te²a² nũ³kā³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²
ã³nhait1so¹tũ³kā³txai²na² ã³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wãn³txa² jau¹xai²na² a²lhun³tu²
sa²wai³wait3sxã³sa²yo²wet1sa²tẽ³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³,
txa²sa³wi³ha³lxi³nãu³khai³sah¹lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.

³² Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, a²ya³la³tu³khai³nxe²
ã³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

³³ Nxe³nxa²ha¹te¹, ã³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:
— Txa²yu³tai²na², Ju³te²a² nũ³kā³txi³na¹xai²na²
A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³su²
nha¹i¹. Hxi²kan¹nha¹i¹. Nha¹ha²kxai³,
hai³txi³ a²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²a²
ĩ³kwa³na³sain¹sĩn¹ju³ta² wa³ka³li³lot3sxã³
yxau²xai³ti³hex1sĩ¹nhxain²nxa³hẽ³li¹. Wa²su¹wa²su¹
yxau²xai³tũ³kā³txi³su² sĩ¹nhxai²na¹hẽ³li¹.
Nha¹ha²kxai³, ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³:
“Wa²su¹wa²sun¹yah³lxin¹tu¹wi¹.” Sa²nhĩn¹thi²li¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁴ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:
— A²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹.
A²nũ²a² a²te³nĩn¹kxa² kq³nxe³ti³

kãi³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, wxa²kq³nxe³ti³
 kãi³yah³lxin¹ju³ta³lot3sxã³ yxau²xai³yah³lxĩ³hĩ³nxa¹lxĩ¹.
 Hxi²kan¹txi³ ã³na¹yah³lxĩ³hĩ³nx2nxã³lxĩ¹.
 A²nũ²a² yxo²ha³nxe¹lxĩ³txi³su² te²a²
 i³kwa³na³nx2ti³ju³ta³lot3sxã³ yxau²xai³yah³lxin¹jut3sũ³nxe²
 yxau²xai³yah³lxĩ³hĩ³nxa¹lxĩ¹. Hai³txi³
 wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³ti³hex1yah³lxĩ³hĩ³nx2nxa³lxĩ¹,
 kq³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ti¹.
 35 Jã¹nxa¹jau³su², sxi²ha² a²nũ²a² yxau³ju³ta²sa¹:
 a²wa³kxên³yah³la² a²ta²ha² so¹lxĩ³, kan²txi³
 a²wa³kxên³yah³la² sxi²ha² yxau³ya³tu¹wi¹.
 Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² ã³xa², a²wa³kxên³yah³lai²na²
 kwa² wa³ka³li³yu³ta³lo³kxe³su² te²a², kan²txi³
 yxau²nxa³lho³li¹, hxi²ka¹nxa³ha²kxai³lu¹.
 36 Jã¹nxa¹jau³su², wxãi²na² sa²kxai³lu²
 wxa²kq³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta³lot3sxã³
 yxau²xai³yah³lxĩ³to³hi¹lxĩ¹. Yxãn¹ta¹,
 A²tah²na¹xai²na² hxi²kan¹txi³na¹xai²na²
 wxa²wa²su¹txa²lxa¹kxai²nãn²tu³ wa²su¹wa²sun¹khai¹nxe³sxã³
 yxau³yah³lxin¹tu¹wi¹. Hai³txi³
 wxa²kq³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta³lot3sxã³
 yxau²xai³yah²lxan³tho³li¹. 37 Wxa²nũ³ka³txa²,
 A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³sah¹lxin¹ti²ti¹.
 Yah³lxin¹kxa²ha³ta³nxãn²txi³, i³su²lhã³sa²ti³ten³yah³lxĩ¹lxĩ¹.
 Txa²wãn³txa² yxo²i²sah²lxan³kxe³su² yah³lxĩ¹lxĩ¹.
 38 Nxe³ju³ta², txa²wãn³txa² i³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xa²,
 a²yen³kxa² Txa²wĩ³na² i³yau¹ũ³sa²kxa² so¹lxĩ³
 i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Te²yã¹nxe³sxã³, wxa²nũ³ka³txi³
 i³nxai²na² kãi³yah³lxin¹ju³ta², wxa²sũ³na²
 i³yau¹ũ³nx2ti³ju³ta² so¹lxĩ³ kãi³yah³lxĩ³to³hi¹lxĩ¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².
 39-40 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa²

wãn³txi³kxai³lu¹, ã³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³i¹. A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
txa²sũ³nu²su² sãn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³sah¹lxi¹lxi¹.
Yah³lxin¹kxan²ti³, sa²yxo²we¹tain¹yah³lxi³hxai²nxã³nhẽ³li¹.
Sa²yxo²we¹tain¹yah³lxin¹ke³la³te²kxai³

wi¹kãi³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Wxa²kãi³yah³lxin¹ju³ta²
A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² kãi³ain¹ju³ta² yã¹nxe³sxã³
wi¹kãi³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Yxãn¹ta¹,

yah³lxi³to³hxa³lxi¹. ã³lxi³yah³lxi¹lxi¹.

ĩ³su²lhã³sa²ti³ten³yah³lxi¹lxi¹. Txai²na²,

a²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³: “Txa²wã¹sũ³na²

Si³yxau³tãu³a¹ ain³kxi²so¹na¹jau³xa²

so¹lxi³ ã³ye³kxã¹nxe³nx2ta¹xã¹.” Na¹ta¹

ĩ³su²lhã³sa²ti³ten³yah³lxi¹lxi¹. Ju¹ta²

yã¹nxe³ju³tan²ta³, hai³txi³ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²nãn²ta³

ten³ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹, wxa²nũ³ka³txai²na²

wxa²sũ³na² ã³yah³la² kãi³jut3sũ³nxe²

yxau²xai³yah³lxi¹lxi¹. 41 Nxe³nxa²ha¹te¹,

Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²

wãn³txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² ã³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ti³he¹nxe²nxa³i¹. Txa²nũ³ka³txai²na², hai³txi³

a²nũ²a² wa³ka³lxa² a²wẽ³ha³lxi³su² ti³hex1sãn¹nxa³i¹.

Txa²wĩ³na² ka³na³ka³na³jah¹lo²su² sãn¹na³li¹.

Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ oh³nãu³u¹tai²nãn¹jah¹la²

txa²wĩ³nu²su² sãn¹na³li¹.

42-43 Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txa²

nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wxa²wĩ³nu²su²

ke³la³te²kxai³, a³lxi²sah¹lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Yxãn¹ta¹,

sah¹lxi³to³hxa³lxi¹. Txa²si³yxau³na¹tãu³su²

tãu³a¹, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³la²na³li¹.
 Nũ¹ã¹, yxau³na¹ka³tũ³, a³li³sxã³ ko¹xai²na²
 wxã³na¹hẽ³li¹. Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³li¹.
 Hai³txi³, txa²ẽ¹nãu³a¹ wã²nxũ¹
 ĩ³ye³kxi²nha²sxã³: “Wxã³na¹tũ¹xã¹.” Nxe³sxã³
 wxãn²nxa³hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹, wxãi²na²
 hai³txi³ txa²wãn³txi³la³ ã³ne³to³nx2ti³to³hxa³i¹,
 ain³kxi²ti³ten³sah¹lxa³nha²kxai³lu¹.
 44 Wxa²sũ³nu²khai³xa², Sa³ta³na²jah¹lo²la³
 sũ³nu²lo³jah³lxi¹lxi¹. Yah³lxin¹jau³su²,
 wxa²sũ³nai²na² a²ẽ¹nãu³a¹ ko³nxe³ti³
 kãi³ti³ten³na³li¹. Jã¹xah³lxin¹jau³su²,
 kãi³yah³lxi¹lxi¹. A²nxe³jah¹la² Sa³ta³na²jah¹la²,
 txa²wã¹si³kxã³nãu³u¹ta²nãn²tũ³ ha²ya³kxa² a²nũ²a²
 ĩ³su²lhã³ai¹nhxai²nxa³hẽ³li¹. Hai³txi³ a²ya³la³tũ³
 wãn³txa² e³ti³he¹xai¹nhxai²nxa³hẽ³li¹, a²wãn³txa²
 wi¹le³jau³la³ a²ẽ¹nãu³a² yũ²nxa³ha²kxai³lu¹.
 ĩ³ye³ki³ha¹kxi²nẽ³kxai²nãn²tũ³, a²ẽ¹nãu³a²
 a²ko³nxe³ti³ e³jau³su² sa²sai¹nha²sxã³ e³kxi²nẽ³na³li¹,
 ki³han³ta² a²si³yxau³tãu³khai³jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹.
 45 Yxãn¹ta¹ Txai²na² a²ya³la³lyau³tũ³ jau³tũ³
 so¹lxi³ e³to³ha¹i¹. Na¹ha²kxai³ wxãi²na²
 sa²kxai³lu² yxo²ĩ²sah¹lxi³to³hxa³lxi¹. 46 Txai²li²
 wi¹lhin¹jah¹lo²sa¹i¹. Na¹ha²kxai³, wxa²nũ³ka³txa²
 hxi²kan¹txi³ txa²ko³nxe³ti³ kãi³a¹ju³ta³la³
 a³ya³ti²kxi²sah¹lxan³tho³li¹, yũ³sa²nxa³ha²kxai³lu¹.
 “A³ya³ti²na¹xã¹.” Yah³lxin¹ke³la³te²kxai³,
 ũ³yhe³kat1sah¹lxi³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹, ko³nxe³ju³ta²
 yũ³sa²nxa³kxai²nãn²tũ³, wãn³txa² so¹lxi³
 e³a¹kxai²nãn²tũ³, ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³
 yxo²ĩ²sah¹lxi³to³hxa³ji¹? 47 Nxe³ju³ta²,
 wxa²yu³ta²na²: “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹

a²wē³ha³lxi³su² nha¹xã¹.” Yah³lxin¹ke³la³te²kxai³,
 Sũ³na² wãn³txa² ain³kxain¹yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.
 Yxãn¹ta¹, wxãi²na² Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 a²wē³ha³lxi³sah¹lxa³lxi¹. Yah³lxin¹jau³su² Sũ³na²
 wãn³txa² ain³kxain¹yah³lxi³hxai²nxã³nhẽ³li¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² A³bra³ãu²ah³la², nxe³jau³su²

⁴⁸ Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³: “Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 a²wē³ha³lxi³sah¹lxa³lxi¹.” Sa²nhĩn¹ji¹? Wxãi²na²
 ko³nxe³thin¹tũ³ka³txi³sa²nhi¹lxi¹. Sa³ma³ri³tã²na²
 nũ³ka³txi³sa²nhi¹lxi¹. Ko³nxe³te²na² yãu³ka³txa²
 nxũ²kwai³wxe³nha²jah¹lo²sa²nhi¹lxi¹. Wãn³txi³su²
 e³sĩn¹nxa³ji¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴⁹ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹.

— Txa²nxũ²kwai³nãu³a¹, hai³txi³ ko³nxe³te²
 yãu³ka³txi³la³ yũ³sa²nxa³i¹. Na¹ha²kxai³
 Txa²wĩ³na² wi¹lhin¹si¹ha¹jau³xa² e³a¹i¹.
 Yxãn¹ta¹ wxãi²li² on³si¹sah¹lxan³jau³su²
 ĩ³ye³kxi²sah¹lxi³to³hi¹lxi¹.

⁵⁰ Na¹ta¹,
 wi¹lhin¹si¹sah¹lxin¹jau³su² yũ³sa²nxa³kxan²ti³
 Txai²li¹ wi¹na³li¹. Txa²wĩ³na² ka³na³ka³na³jah¹la²
 wi¹lhin¹si¹sa²jau³xa² e³na³li¹. Jã¹nxe³ha²kxai³,
 jah¹la² e³kxi¹nx2ti³te³nah¹lxi¹: “Ju³te²a² nũ³ka³txi³
 ĩ³nxai²na², Je³su²jah³la² wi¹lhin¹si¹yah³lxin¹jau³su²
 e³jah¹lxi³hẽ¹li¹.” Txa²wĩ³na² nxe³nx2ti³na³li¹.
 Nxe³nx2ti³ha²kxai³, nxe³si¹sah¹lxin¹jau³su²
 ĩ³ye³kxi²sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, Txa²wĩ³na²
 wi¹lhin¹te²la³ ĩ³yĩ¹li²nx2ti³hĩ³nx2na³li¹.
 Yxãn¹ta¹, sah²lxan³kxai²lẽ¹. ĩ³lxi³sxã³

ĩ³yĩ¹li²nx2ti³hĩ³nx2nxa³i¹. 51 A²ya³la³tu³
e³kxi¹nx2ta¹i¹. A²nũ²a² txa²wãn³txai²na²
sa²yxo²wet1sain¹kxai²nãn²tu³, hai³txi³
ya³lu²ain¹ju³ta³la³ a³ya³ti²xai¹nxa³lho³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

52 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa²
wãn³txi³kxai³lu¹.
— Hã³xã¹. A²ta³a² nxũ²kwai³yxau³nxa²sĩn¹na³li¹.
Nxe³nxa²sĩ¹nhã²kxai³, e³nhi¹lxi¹. “A²nũ²a²,
Txa²wãn³txa² sa²yxo²wet1sain¹kxai²nãn²tu³
ya³lu²ain¹ju³ta³la³ a³ya³ta¹nxa³lho³li¹.” Nhi¹lxi¹.
Nhĩn¹jau³xai²na² a²ta³a² wãn³txai²la¹i¹.
Ne³kxa¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹. A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na²
ya³lu²ju³ta² a³ya³ti²ha²kxai³, a²nũ²a² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³nẽ³tũ³ka³txain²txi³ ya³lu²ju³ta²
a³ya³ti²sxã³ ya²lun¹ti³hxa³nai¹nha²kxai³,
nxe³sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Ki³ha³nhi¹lxi¹.
53 A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na², txa²sũ³nũ¹ta²na²
ya³lu²jah¹lu¹ta²na²kãin²khai¹xain¹sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
Wxã²na² ã³sen³sai¹nhĩn¹ji¹? Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³nẽ³tũ³ka³txa²
ya²lun¹ti³hxa³nain¹nũn³sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
Ĩh¹nxe³ju³tan¹jah¹lo²su² nhĩn¹ji¹?
“A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² ã³sen³sai¹na¹ha²kxai³, Sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ wãn³txa² ĩ³hen³txi³nẽ³tũ³ka³txa²
ã³sen³sai¹na¹ha²kxai³, na¹xã¹.” Nhĩn¹ji¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la².

54 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹.
— Txa²li², kwa² wxi²kin³ti³to³nha¹ju³ta³la³
yũ²nxa³i¹. Kwa² wxi²kin³ti³to³nha¹kxai²nãn²tu³,
txa²wãn³txi³la³ ĩ³wã³txi³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³,
wain³txi³ ĩ³wã³txi³sah¹lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Yxãn¹ta¹,

Txa²wĩ³nu¹taí²na² wxi²kin³ti³tot3sa²jah¹lu¹taí²la²na³li¹.
 A²nxe³jah¹lu¹taí²na² wxa²nũ³kā³txi³
 ĩ³nxai²na² ĩ³ye³kxi²yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
 “Txa²wã¹sũ³nu²su² sĭn¹na³li¹.” Yah³lxi³hxai¹nhẽ³li¹.
 55 Yah³lxin¹kxa²ha³ta³nxã²txi³, ĩ²ain¹yah³lxi³te²sxã³lxi¹.
 Yxã¹ta¹, Txai²li² Txa²wĩ³nu¹taí²na² ĩ²ain¹te²sa¹i¹.
 Na¹kxai²nã²tu³: “Ī²te²txã³i¹.” Nxe³na¹kxai²nã²tu³
 ki³ha³nhĩ³na¹i¹. Ki³han³yah³lxin¹kxa²
 yã¹nxe³jah¹lo²su² hĩ³na¹i¹. Yxã¹ta¹, Txai²li²
 Txa²wĩ³na² ĩ²i², Txa²wĩ³na² wãn³txa²
 sa²yo²we¹ti² nxe³jah¹lo²sa¹i¹. A²ya³la³tu³
 wãn³txi³tu³ e³a¹i¹. 56 Jã¹nxai¹jau³su²,
 wxa²sũ³nũ¹taí²na² A³bra³ãu²ah³lu¹taí²na²,
 txa²hxi²kĩ³la² ĩ²i² txa²wxã³na¹ju³taí²na²
 ĩ²i², kxã³nhxĩ¹nãu³u¹taí²na² ĩ²sa³na²hẽ³li¹.
 Nxe³sa³ha²kxai³ ka³lih³kxi²khaix¹na²hẽ³li¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².
 57 Nxe³ta¹, Ju³te²a² nũ³kā³txa²
 ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
 — Kwa²nhi¹lxi¹ Yah³lon¹te²sxã³lxi¹,
 Wxa²yxaun¹ju³ta² A³bra³ãu²ah³lu¹taí²na²
 ĩ²lxa²nxã³hẽ³n³khi³, nxa²nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
 58 Nxe³nxã²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:
 — A²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³ e³a¹i¹. Kxã³nxu¹taí²na²
 A³bra³ãu²ah³lu¹taí²na² tɔn¹ti³he¹nxã³hi¹nũ¹taí²na²
 yxau³to³ha¹i¹, Txai²li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa²,
 Ju³te²a² nũ³kā³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²
 ta¹hxai²hẽ¹la².
 59 Yxã¹ta¹, Ju³te²a² nũ³kā³txai²na²
 a²hxi²kan¹txi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu¹ tah³lxa³ka³ta²
 so¹sxã³:
 — Je³su²jah³la² ã³na³na¹tũ¹xũ³. Kxe³sxan³thai¹le¹.
 Je³su²jah³la² hãĩ³a² ĩ³ha²li¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na²

sxi²nhãu³a¹ wa²li³ã¹sxã³ ha³lo²a²
 ã³waix³txi²ta¹hxai²hẽ¹la².

9

Ye³han³sxã³ *wen¹jah¹la²* *Je³su²jah³la²*
ye³we²txi²jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹,
 a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² whã²na¹,
 ã³nxi³ain¹te³na¹, in³jah³la² ye³han³jah¹la²,
 a³li³la¹hĩ¹nũ¹ta²na² ye³han³sxã³ wen¹jah¹la²,
 i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³ka³tu³ta¹,
 a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² wãn³txi³kxai³lu¹,
 i³wã³txain¹te²an¹jau³kxai³la¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Jah¹la² ĩh¹nxe³ju³ta²
 ye³han³sxã³ a³li³la¹sĩn¹te²sin²ta¹? Jah¹la² ta³nxa²,
 a²wĩ³nu²su² ta³nxa² a²hã³ka³nũ²su² ta³nxa²,
 a²kõ³nxe³ju³ta² kãi³ai¹nha²kxai³, jah¹la² ye³han³sxã³
 a³li³la¹sĩn¹te²sin²ta¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

3 Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
 i³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe²nxa³i¹. A²wĩ³nai²la³ ta³nxa²,
 a²hã³ka³nai²la³ ta³nxa², a²wẽ³sai²la³
 ta³nxa², hai³txi³ kõ³nxe³ti³ kãi³ai¹nha²kxai³
 ye³han³si¹hain¹ju³ta³la³ yũ²nxa³i¹. Yxãn¹ta¹,
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ nũ³kxũn³khaix¹ju³ta²
 ye³we²txi²tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tu³, Sũ³na²
 nũ³kxũn³ju³ta²nãn²tu³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 i²ain¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³te³lhxã³, kxã³nãu³ai³tã² jah¹la²
 ye³han³sxã³ a³li³la¹nha²hẽ³li¹. 4-5 Na¹ha²kxai³,
 hĩ¹na² wa³kõ³na¹tu¹wi¹. Txa²na¹xai²na²
 yuh³xai²nãn¹ta³kõ³xai²na² yxau³na¹tãu³a²
 sa²ha²te¹jah¹lo²hũ³nxe² yxau³yai¹na¹i¹. Na¹ha²kxai³,

hĩ¹na² ha²te¹jut3sũ³nhĩ¹na¹ wa³ko³na¹tu¹wi¹.
 Txa²wĩ³nu¹tai²na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na²
 a²wa³ka³li³yu³ta² wa³ko³na¹tu¹wi¹. Yxã¹ta¹,
 jũ¹nxe² ye³jen¹nãu³a¹, Txa²wĩ³na² yxau³tãu³a¹
 ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. Txai²na² ha²te¹jah¹lo²na¹xai²na²
 ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. Na¹kxa²si³yo³na¹,
 yuh³xai²nã¹ta³ko³xai²na² ka³nxah³jut3sũ³ju³ta²
 yxau³ain¹tu¹wi¹. Nxe³tãu³a¹, hxi²kan¹txi³
 wa³kon³ki³sxa³lho³li¹. Jã¹nxe³kxa²yan³ti³su²,
 a²hĩ¹nai²na², ha³lo²a² ha²te¹jut3sũ³nhĩ¹nai²na²
 wa³ko³na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

6-7 Nxe³ka³tũ³, wãn³txai²na² ĩ³ye³ta³lun²ka³tũ³,
 yuh³xa² ĩ³ka³su³hã¹ka³tũ³, a²nũ³xa² wxa²we¹ka³tũ³,
 ye³han³jah¹la² a²ye³na² wxa²sa²ye³to¹ka³tũ³,
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— ĩ³txu¹li¹. ĩ¹na³tũ³, ĩ³ye³na² a²ĩ³lxa²
 Si³lo³e²ye³na² wxa²ye³hi³lxi³nhã¹nhu¹li¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te² ĩ³lxa²
 a²si³yxau³tãu³khai³xa², ĩ³sa²si¹hã³kxe³su²
 nxe³te²ju²hẽ³la². Nxe³nxa²ha¹te¹, in³txai²na²
 sa²kxai³lu² ĩ³te³na¹, wxa²ye³hi³nha²ka³tũ³,
 wi¹ ĩ³ye³ten³nha²sxã³ ten³sa²tã³ta¹hxai²hẽ¹la².

8-9 Nxe³nxa²ha¹te¹, in³txai²na² we²nxi²nxa²ha¹te¹,
 a²nũ²a² nũ³ka³txa² sa²kxai³lu² in³txai²na² ĩ²sxã³
 ĩ³ye³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³, a²nũ²a² kxã³su²
 ĩ²ain¹to³tũ³ka³txai²na² kwẽ¹ta²na² ĩ²sxã³ ĩ³ye³i²,
 ã³nũ³ka³txa² in³txai²na² a²sxi²ye³na² kxã³su²
 yxau³kxi²yhai¹tũ³ka³txan²ta³ kwẽ¹ta²na² ĩ²sxã³
 ĩ³ye³i², nxe² ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² sa²kxai³lu², kxã³su²
 ye³han³jah¹lo²sin²tai¹? Kxã³su²

a²yen³kxa² so¹te³lhxã³ hã¹nxe³sxã³
 i³yai³nxũ³hain¹to³jah¹lo²sin²ta¹? Nxe³nxa²ha¹te¹,
 ha³na³ka³lxi³, a²nũ²a² ã³nũn³tũ³ka³txa²
 wãn³txi³kxai³lu¹, i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Hã³xã¹. Jah¹la²khai³xai²la¹i¹. Nxe³nxa²ha¹te¹,
 ha³na³ka³lxi³, ã³nũn³tũ³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹,
 i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³i¹. Yxãn¹ta¹ nxe³jah¹lo²hũ³na³li¹.
 Nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹,
 ye³han³jah¹lo²nũ¹ta²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txai²la³na¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
 10 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a²nãu³xai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹, ye³han³sxã³ we²nxi²jah¹la²
 i³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe²sxã³ wxa²ye³na²i³ye³we²txi²nhãn¹thi²li¹?
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Nxe³nxa²ha¹te¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
 — In³txai²na², a²i³lxa² Je³su²jah³la², wxã³sxã³
 a²nũ³xa² wet¹sxã³ wxa²ye³to¹lhain¹na²li¹.
 Sain¹ka³tũ³, i³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:
 “İ³txu¹li¹. ĩn¹kxai²nãn²tũ³, Si³lo³e²ye³na²
 wxa²ye³hi³nha¹sẽ¹li¹.” Sain¹na²li¹. Sain¹ka³tũ³,
 txai²na²sa²kxai³lu²i³na¹ka³tũ³ wxa²ye³hi³lxi³nha¹li¹.
 Na¹ka³tũ³, txa²wã¹ye³nai²na² whã²na¹
 i³ye³ten³nha¹li¹. Ye³han³jah¹la² wãn³txa²,
 ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a²nãu³xai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹, i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ye³we²txi¹nxa²jah¹lai²na², ĩh¹ti¹la³tã³
 yxau³ain¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹:

— Ko³xain¹nxa³nhai¹. In³txai²na² wãn³txa²,
 ta¹hxai²hẽ¹la².

Fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² kãin² i³wã³txain¹jau³su²

13-14 Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la² a²nũ³xai²na²
wet1sxã³ in³txai²na² i³ye³we²txain¹ju³ta²,
Sa²ba³to³ nxe³ju³ta², Ju³te²a² nũ³ka³txa²
wa³kon³ti³he¹nxain¹to³hxa³je³na³kxa²
i³ye³we²txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
a²nũ²a² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu², in³txa²
ye³han³sxã³ a³li³lah¹jah¹lai²na² tẽ³sxã³, fa³ri³se²a²
nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũn³tũ³ka³txa² a²yen³nãu³a¹
ã³yxo²o³tũ¹yhai¹ta¹hxai²hẽ¹la². 15 Nxe³te³nah¹lxi¹,
ã³h¹ i³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— İh¹nxet3sxã³ i³ye³ten³nhãn¹yu²lhai¹li¹?
Fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹, in³jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— A²nũ²a² hi²sen³su² a³lũ³nũ³xai²na²
wxa²ye³to¹lhain¹na²hẽ³li¹. Sai¹nha²kxai³,
wxa²ye³hi³nha¹ka³tũ³, i³ye³ten³nha¹hẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na²
ĩ²li³te²a² e³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na², hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ i³sa²si¹hã³kxah³lo²sxa³i¹, Sa²ba³to³
nxe³ju³ta² hã¹nxe³sxã³ i³ye¹nxı²to³kı³ju³ta²
sa²yxo²ã³jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² i²li³tũ³ka³txa²
ã³lxi³tũ³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe²nxa³i¹. Jah¹lai²na² wi¹lhın¹jah¹lai²la¹i¹.
İ³lxi³thi¹nxa³kxai²nãn²tũ³, hxi²kan¹txi³
wã³nxİn¹khai¹nxe³ju³taı²na² kãı³ai¹nhı³nx2nxa³i¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹sxã³, hai³txi³
i³wi¹lhi²nxain¹ju³ta³la³yũ³ti³hex1ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

17 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na²

sa²kxai³lu², in³txai²na² ye³han³sxã³
we²nxi²jah¹lai²na² ãh¹ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— “Je³su²jah³lai²na² ĩ³ye³we²txi²sa³hẽ¹li¹.”
Nhi¹lxi¹. Nhĩ¹nha²kxai³, jah¹lai²na²
ĩh¹nxe³ju³ta¹nũ²su² hĩ³nhĩn¹te²la¹xã³?
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, in³txai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³i¹. Je³su²jah³lai²na², Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ wãn³txa² ĩ³hen³txi³nẽ³jah¹lai²la¹i¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

18-19 Yxã¹ta¹, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na²
ã³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². In³txai²na²
kxãn³su² ye³han³sxã³ yxau²xai³ju³ta²,
ã³ne³to³hai¹nxa³ha²kxai³, ha³la³je¹nĩn³kxai³
ĩ³ye³we²txi²ju³ta² ã³ne³to³hai¹nxa³ha²kxai³, Ju³te²a²
nũ³ka³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nxa³kxe³su², a²wĩ³na²
ĩ³kaix¹so², a²hã³ka³na² ĩ³kaix¹so², ain¹ka³tu³,
ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na², wxa²ki³lha³lxa²sĩn¹te²la¹xã³?
“Ye³han³sxã³ a³li³la¹jah¹lai²la¹i¹.” Ya³nhi¹lxi¹.
Ya³hxin¹jau³su², ĩh¹nxet³sxã³ wi¹ten³sa²tã³sĩn¹ji¹wi¹,
hĩ¹na²su¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

20-21 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²wĩ³na² a²hã³ka³na²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na², txa²wẽt³su² sĩn¹na³li¹. Ye³han³sxã³
a³li³la¹sĩn¹na²hẽ¹li¹. Jau¹xai²na² so¹lxi³
ã³ne³wxe³nha¹nhai¹. Yxã¹ta¹, ĩh¹nxet³sxã³,
kwẽn¹tai²na² wi¹ten³sa²tã³te²sin²ta²ku²,
ĩh¹nxe³te²ta³ ye³we²txain¹te²sin²ta²ku², sĩ¹na¹nhai¹.
Nxe³jau³xa² kō³txi³hex¹sĩn¹nxa³nhai¹. Jah¹lai²na²
in³txai²la¹i¹. Wẽn³sxa³i¹. Nxe³te²na² ĩ³ye³kxi²sxã³
ĩ³hau³ko³txa²lxain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxe³jau³xai²na², a²wĩ³na² a²hã³ka³na²
wãn³txai²na², fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na²
yuh³lxi³khaix¹nẽn³tain¹jau³su²ĩ³ye³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²wĩ³nai²na², a²hã³ka³nai²na² a²ẽ¹nãu³a²
yuh³lxain¹jau³xa²sa¹:

— ĩ³hen³txain¹ki³sxa³lho³na¹. “Je³su²jah³lai²na²,
Txa²wã¹sũ³na²A²hxi²kan¹ta²Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su²
na³li¹.” Nxe³ki³kxai²nãn²tu³, fa³ri³se²a²
nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka³txa²
ã³nũ²kxi²ki³thĩ³na²ũ³nhũ³sa²tã³ha³lo²sai¹nẽ³lhĩ³nx²na³na¹.
Nxe³ju³taĩ²na², fa³ri³se² nũ³ka³txa²
wã²nxũ¹hain³nhain¹te³nai¹ti²tu³na¹.
Jã¹nxẽn³kxa²yan³ti³su² ĩ³hen³txain¹ki³sxa³lho³na¹.
A²wĩ³na² a²hã³ka³na² a²ẽ¹nãn¹jau³su², ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nain¹jau³su², ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Ko³sĩn¹nxa³nhai¹. Jah¹lai²na² wẽn³sxa³i¹.
Ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. A²wĩ³na² a²hã³ka³na²
wãn³txa²fa³ri³se²a²nũ³ka³txa²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ti¹, fa³ri³se²a²
nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu¹ ãn³ta³lo³hêt¹sxã³
in³txa² ye³han³jah¹lai²na² ĩ³kaix¹tain¹sxã³
ũh³yxo¹tu³nha²sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ye³we²txi²nxa²ju³ta², Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ so¹lxi³ sa²nẽn¹kxi¹txain¹sĩ¹nhẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³lai²na² ĩ³lxi³thin¹jah¹lo²sxa³i¹.
Sa²nẽn¹kxi²sĩn¹txa³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Yxãn¹ta¹, in³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² wi¹lhin¹jah¹lo²su² ta³nxã²,
ĩ³lxi³thi¹nxa³jah¹lo²su² ta³nxã², nxe³yah³lxin¹jau³su²,
ko³nxe²nx²ti³nxa³nhai¹. Yxãn¹ta¹, kxãn³su²
ye³han³sxã³ yxau³hxai²na¹hẽ³li¹. Hĩ¹na²

wi¹ten³sa²tã³a¹nhai¹. Jau¹xai²na² so¹lxi³
 ã³ne³wxe³na¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹:

— İh¹nxe³ju³ta² kãi³kxi¹nxain¹sĩn¹thai¹li¹?
 İh¹nxe³sxã³ã³ye³wex2nhĩn¹thai¹li¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Yxãn¹ta¹, in³jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Jau¹xai²na² ĩ³hen³txi³nx2ta¹te¹ni²ti¹.
 Yxãn¹ta¹ ain³kxi²sah¹lxan³te¹ni²ti¹.
 Nxe³jau³jau¹xai²na² İh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ah¹
 ãn³ta³lo³hẽ¹ti² ne³ka¹te³lhxã³ ten³yah³lxin¹ji¹wi¹?
 “Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³su² sĩ¹na¹tũ¹xã¹.”
 Yah³lxi³nũ³nĩn¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

28-29 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na²
 sa²kxai³lu¹, yxo²an³ta³ti³ on³sih¹xa³jau³su²
 ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxã²na² so¹lxi³, Je³su²jah³la² a²sa³wit3su²
 nhi¹lxi¹. Txa²nũ³ka³txai²na² Moi³se²ah³lu¹ta²na²
 a²sa³wi³ha³lxi³su² sĩ¹na¹i¹. Kxã³nhxĩ¹nu¹ta²na²
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ Moi³se²ah³lu¹ta²na²
 ĩ³ye³kxi²sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹,
 Je³su²jah³lai²na² İh¹nxe³ju³tu¹ta²nãn¹te²nũ²su²
 te²sin²ta²ku², nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

30-31 Nxe³nxa²ha¹te¹, in³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe²nxa³i¹. Jah¹lai²na² txa²ye³na²
 ye³wex²txi²sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³kxan²ti³:
 “İh¹nxe³ju³tu¹ta²nãn¹te²nũ²su² te²sin²ta²ku².”
 Yah³lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹: “İh¹nxe³ju³ta²yan³ti³ta³
 ĩ³wã³txa³kxi²yah³lxin¹ji¹ku¹.” Ye¹nx2ta¹i¹.
 ĩ¹ne³ka²sah¹lxi³hẽ¹li¹. A²nũ²a² wi¹lhini¹jah¹lo²su²
 kxai²nãn²tu³, “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 sa²nẽn¹kxi²na¹xã¹. Sa²yxo²hau³ko³ta¹xã¹.”

Nxe³kxai²năn²tu³, a²nxe³jah¹la² wăn³txa²
 so¹lxi³, Txa²wă¹sũ³na² Si³yxau³tău³a¹
 ain³kxai¹nhĩ³nx2na³li¹. Yxăn¹ta¹
 kō³nxe³thin¹jah¹lo²su² wăn³txi³la³,
 hai³txi³ Txa²wă¹sũ³na² Si³yxau³tău³la³
 ain³kxi²txi³hex1jau³sxa³i¹. 32-33 Jă¹nxa¹jau³su²,
 Je³su²jah³lai²na² txa²ye³nai²na² whăi²na¹
 ye³we²txi²sa³na²hě³li¹. Nxe³ha²kxai³,
 wi¹lhin¹jah¹lai²la¹i¹. Jah¹lai²na² wăn³txa²,
 Sũ³na² Si³yxau³tău³a¹ ain³kxi²na³li¹.
 Nxe³ha²kxai³, ye³we²txi²sa³na²hě³li¹.
 Je³su²jah³lai²na² ăn³si³wxe³tău³a¹ Txa²wă¹sũ³na²
 Si³yxau³tău³sin²tai¹. Nxe²nxa³ke³la³te²kxai³,
 hxi²kan¹txi³he¹xai¹nhĩ³nx2nxa³i¹.
 Hxi²kan¹txi³ sa²hau³kot3sai¹nhĩ³nx2nxa³i¹.
 Jă¹nxa¹jau³su², txa²wă¹ha³lo²a² ko¹xai²na²,
 ăn³si³wxe³hĩ¹nu¹tai²năn²tu³ta¹, kxăn³su²
 nxe²xai³ka³tu³ta¹, hai³txi³ a²nũ²a² ye³han³sxă³
 a³li³la¹jah¹lo²su² ye³we²txi²ju³ta³la³,
 yũ³ti³hex1ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²ti¹. Yxăn¹ta¹,
 kwên¹tai²na² so¹lxi³, Je³su²jah³lai²na²
 ye³we²txi²sa³na²hě³li¹. Jah¹lai²na²,
 wi¹lhin¹jah¹lai²la¹i¹. Ya³nx2ti³to³ha¹i¹.
 Ta¹hxai²hě¹la².

34 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na²
 wăn³txi³kxai³lu¹:

— Kō³nxe³thin¹jah¹lo²su² nhi¹lxi¹. Yăn³tai²na²,
 wxa²hă³ka²ê¹nău³a¹ a³li³la¹xan³ta³lxa²
 kō³nxe³ti³ kăi³nhĩn¹nũ²hě³li¹. Nhĩ¹nha²kxai³,
 ye³han³sxă³ a³li³la¹jah¹lo²su² nhi¹lxi¹.
 Kō³nxe³thin¹jah¹lo²su² nhi¹lxi¹. Wăn³txai²na²
 i³tih³nxe³sa²nhĩn¹te²ji¹khi³. Nxe³nxa²ha¹nhai¹.

Nxe³ain¹ka³tũ³, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na²
 sa²kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxain¹thĩ³na²
 ã³nhũ³sa²tã³ha³lo²sai¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

*A²nũ²a² ye³han³te²hũ³nxe² yxau²xai³tũ³ka³txi³su²
 ĩ³yau¹ũ³jau³su²*

³⁵ Nxe³ju³ta², ã³nhũ³sa²tã³ha³lo²sai¹xain¹ju³ta²na²
 a²ha³tã³nxa², Je³su²jah³lai²na² ain³kxi²te³na¹,
 ĩ³ha¹txi²ka³tũ³ ĩ³wã³txi³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lo³jah¹la² yxo²ĩ²in¹ji¹wi¹? Je³su²jah³la²
 wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁶ Nxe³nxa²ha¹te¹, in³jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hxi²kan¹jah¹lãi³. Ĩh¹jah¹lo²tã³te²la¹xã³?
 Yxo²ĩ²ti³ten³sa³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁷ Ai¹nhã²kxai³, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txai²na² ĩ²sa¹lxi¹. Nxe³te²na¹xai²na²
 ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹jah¹lo²na¹xai²na², Txa²wã¹sũ³na²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³sa²jah¹lo²sa¹wi¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁸ Nxe³nxa²ha¹te¹, in³jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Yxo²ĩ²nxa²ha¹nhai¹.
 Ain¹sxã³: “Je³su²jah³lai²na² hxi²kan¹khai¹nx²na³nã¹.
 Ye³ka¹na¹nhã¹, hĩ¹na²sã¹.” Ain¹ka³tũ³,
 ã³ka³tih³wxe³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁹ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na²

wãn³txi³kxai³lu¹:
 — Txai²na¹xai²na² wxa²ha³lo²ai²na² wxã³na¹hẽ³li¹,
 Na¹ka³tũ³, txa²wãn³txa² wi¹jau³xai²na² a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxain¹to³ha¹i¹. Ai¹na¹ka³tũ³,
 txa²wãn³txai²na² sa²yxou²wet¹sain¹tũ³ka³txa²
 yũ², ha³na³ka³lxi³ sa²yxou²wet¹sai¹nxa³tũ³ka³txa²
 yũ², nxe³tu¹wi¹. Nxe³ju³ta², a²nũ²a²

yxo²ha³kxa¹ wã²nxũ¹hain³nha¹ain¹tu¹wi¹.
 Nain¹ju³ta²sa¹: A²nũ²a² nxe³te²hũ³te²la³:
 “Ye³han³te²hũ³nxe² yxau²xai³la¹xã¹.
 Wãn³txi³khai¹lxa³ a³la³kxi²sa²nxã³nhã¹. Yxãn¹ta¹,
 ten³khaix¹sa³nhã¹.” Nxe³te²su² te²an²tu³,
 sa²yxō²wet¹sain¹kxai²nãn²tu³, wãn³txi³khai¹lxa³
 a³la³kxain¹tu¹wi¹. Sain¹kxai²nãn²tu³,
 wi¹ten³sa²tã³te²hũ³nxe² yxau²xai³lain¹tu¹wi¹.
 Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² ã³su² te²hũ³te²la³:
 “Wãn³txi³khai¹lxa³ wi¹la³la³kxi²na¹nhã¹.
 Wi¹ten³sa²tã³te²hũ³na¹xã¹.” Nxe³te²su² kxai²lẽ¹.
 Sa²yxō²ã³sain¹tũ³kã³txi³su² hũ³nx2na³li¹. Te²lẽ¹.
 Wãn³txi³khai¹lxa³ a³la³kxi²nxa³kxe³su², hã¹nxe³sxã³
 ye³han³te²hũ³nxe² yxau²xai³tũ³kã³txi³su²
 hũ³nx2na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu², fa³ri³se²a²
 nũ³kã³txa², kwa² yxau³yain¹tũ³kã³txa²
 ka³lxa²nxa³tũ³kã³txa² sa²kxai³lu² ain³kxi²te³na¹,
 i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

— Txa²nũ³kã³txai²na² ha³ta³nxãn²txi³
 ye³han³te²hũ³nxe² yxau²xai³tũ³kã³txi³sa²nũn³sĩn¹te³ji¹wi¹?
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe²nxa³i¹. “Wi¹ten³sa²tã³te²hũ³na¹xã¹.”
 Yah³lxi¹hxai¹nhẽ³li¹. Nxe³ju³ta²su¹:
 “Ye³han³te²hũ³na¹xã¹. Wãn³txi³khai¹lxa³
 a³la³kxi²nhã²nx3nhã¹.” Yah³lxin¹ke³la³te²kxai³,
 ko³nxe³te²la³ i³yĩ¹li¹nx2ta¹ju³ta³la²
 yũ³nx2ti³hĩ³nx2nxa³i¹. Yxãn¹ta¹,
 wxa²yu³ta² yah³lxi³hxai²nxã³nhẽ³li¹.
 “Wi¹ten³sa²tã³te²hũ³nha¹nhai¹.” Yah³lxi³hxai¹nhẽ³li¹.

Yah³lxin¹kxai²lẽ¹ Wãn³txi³khai¹lxa³
a³la³kxi²yah³lxan³kxe³su², wxa²kō³nxe³ju³ta²
so¹lxi³ yxau²xai³yah³lxi³to³hi¹nha²kxai³, Txai²li²
kō³nxe³te²la³ ĩ³yĩ¹li¹nx2ta¹ha²kxai³, nx2na³li¹.
Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

10

O³ve²a² nũ³kā³txi³hũ³tũ³kā³txi³su² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1-2 Nxe³nxā²ha¹te¹ nxe³hĩ¹na² Je³su²jah³lai²na²
sa²kxai³lu², wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
ĩ³ye³ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³ye³sxã³ ha³lo²a² Je³su²jah³la²
a²sa³wi³ha³lxa² yxau²xai³ye²yhu¹ju³ta³la³
ĩ³yau¹ũ³nẽ³te³lhxã³ ĩ³ye³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jau³xa²sa¹:

— Txa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ka³yxuh³xa² o³ve²a³
nũ³kā³txi³hũ³tũ³kā³txi³su² ha²kxai³, Txai²na¹xai²na²
o³ve²a² a²wa³kxẽn³yah³lo²hũ³jah¹lo²sa¹ha²kxai³,
nx2na³li¹. Nxe³jau³xai²na² ĩ³ye³sxã³
ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. O³ve²a²
a²wa³kxẽn³yah³lo²su² nxe³kxai²nãn²tu³: “O³ve²a²
sxi²ha² ã³wi¹ha¹tũ¹xã¹.” Nxe³kxai²nãn²tu³,
wain³txi³ sxih²yo²a² so¹lxi³ ã³wi¹hĩ³nx2na³li¹.
Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² kō³nxe³thin¹te²su²
te²a², o³ve²a² kãi³sa²no¹jah¹lo²su² te²a²,
hãi¹nxe³sxã³ hãi³a² yu³tã³lxi³ ĩ³ka³la³sxã³
sxi²ha² ã³wi¹hai¹nhĩ³nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹,
a²wa³kxẽn³yah³lo²su² te²kxai³lu¹, sxih²yo²a²
so¹lxi³ ã³wi¹hai¹nhĩ³nx2na³li¹. 3 “Ã³wi¹ha¹tũ¹xã¹.”
Nain¹kxai²nãn²tu³, a²nũ²a² ã³xa² sxih²yo²a²
yo²ĩ²jah¹la² sa²yo²than²kxai¹nhĩ³nx2na³li¹.

Ain¹nũ²la², a²wa³kxẽn³yah³lai²na² a²o³ve²a²
 i³kaix1tai¹nxai²nãn²tu³, a²wa³kxẽn³na²
 a²yxo²wãn³txa² a²o³ve²ai²na² ain³kxai¹nhĩ³nx2na³li¹.
 Nxe³ha²kxai³, a²wa³kxẽn³yah³lai²na²
 sa²kxai³lu² a²o³ve²a² nũ³ka³txai²na²
 ka³na³ka³nat3sxã³ yau³ã³lxi³ i³yĩ¹li²xai³ain¹sxã³,
 i³kaix1tai¹nha²kxai³, ã³ne³ka²ta¹sxã³ ãn³tẽ³ain¹sxã³
 wa²li³ai¹nhĩ³nx2na³li¹. 4 Tũ¹ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹
 wa²li³ta³lu²nain¹ka³tu³, a²wa³kxẽn³yah³lai²nãn²tu³
 ã³ne³ka²ta¹sxã³ ai³lai¹nha²kxai³, a²o³ve²a²
 nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²yon³nãn²ta³
 ã³naun³ti² hi¹tai¹nha²kxai³, nxe³ai¹nhĩ³nx2na³li¹.
 A²wa³kxẽn³yah³la² a²yxo²wãn³txa² a²ne³nxẽ³kxai³
 ain³kxain¹sxã³ ã³naun³ti² hi¹tai¹nhĩ³nx2na³li¹.
 5 Yxãn¹ta¹, hai³txi³ a²nũ²a² toh³lxa³ti³su² te²la³
 o³ve²a² nũ³ka³txa² ã³naun³ti² hi¹tai¹nhĩ³nx2nxa³i¹.
 Hãi¹nxe³sxã³ ã³naun³ti¹kxai¹nhĩ³nx2na³li¹. A²nũ²a²
 toh³lxa³ti³su² te²yxo²wãn³txa² ne³nxẽ³kxai³
 ain³kxi¹xai¹nxa³kxe³su² ã³naun³ti¹kxai¹nhĩ³nx2na³li¹.

6 Nxe³jau³xai²na² i³yau¹ũ³jau³xai²na², Je³su²jah³la²

i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, a²si³yxau³tãu³a¹
 a²nũ²a² nũ³ka³txa² ã³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

— Txai²na²wi¹lhin¹te²wa³kxẽn³yah³lo²hũ³te²sa¹i¹.

Nxe³jau³su²

7 ã³ne³wxe³ai¹nxa³ha²kxai³, Je³su²jah³la²
 wãn³txi³kxai³lu¹, ãh¹i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Txai²li²

o³ve²a² yxau³thĩ³na² sxih²yxo²hũ³te²sa¹i¹.

8 Na¹ha²kxai³, a²nũ²a² ã³xa² ã³ne³ka²ta¹sain¹sxã³
 wxã³ye¹nx2tain¹tai¹ti²ti¹. Wxã³ye¹nx2tain¹sxã³
 i³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹tai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹,
 txa²nũ³ka³txai²na² ain³kxai¹nxa³tai¹ti²ti¹.

ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹tũ³ka³txa², ko¹ko¹xa²
a²o³ve²a² kãi³sa²no¹jah¹lo²su² kãi³jut3sũ³nxe²
ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹tai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹,
txa²nũ³ka³txa² ain³kxai¹nxa³sxã³ a²o³ve²a²
a²nũ²a² toh³lxa³ti³su² te²yxo²wãn³txa²
ain³kxai¹nxa³jut3sũ³nxe², a²ki³han³jau³xai²na²
txa²nũ³ka³txa² ain³kxai¹nxa³tai¹ti²ti¹. 9 Yxãn¹ta¹,
Txai²li² sxih²yxo²hũ³te²sa¹i¹. Na¹kxai²nãn²tu³,
o³ve²a² sxih²yxo²a² ã³wi¹hain¹kxai²nãn²tu³,
wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³lai¹nhĩ³nx2na³li¹.
Wi¹lha²hau³ko³kxe³su² te²a² wa²su¹wa²su¹ wa²li³i²,
ã³yã³wi²hi², jã¹nxe², si³sa² wi¹ju³ta² yain³te³lhxã³
a³ti², ai¹nhĩ³nx2na³li¹. Te²yã¹nxe³te²hũ³nxe²,
a²nũ²a² a²ten³te²su² te²an²tu³, Txai²na²
yxo²ĩ²sain¹kxai²nãn²tu³, ka³te³na² wi¹tãu³a¹
wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. 10 Jã¹nxa¹jau³su²,
a²nũ²a² kãi³sa²no¹jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³, sxi²ha²
ã³wxã³kxai²nãn²tu³, hã¹nxe³sxã³ a²o³ve²a²
kãi³i², i³su²lhã³i² wxa²kho³ti², nxe³te³lhxã³
wxã³hĩ³nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹, Txai²na¹xai²na²
ha³lo²ai²na² wxã³na¹ju³tai²na², txa²ka³te³na²
wi¹la¹tãu³a¹, a²nũ²a² ã³hũ¹te³lhxã³, kãin²
ũ³hũ¹te³lhxã³ wxã³na¹hẽ³li¹. Na¹ha²kxai³,
wa²su¹wa²sun¹khai¹nxe² ka³te³na² wi¹tãu³a¹
yxau²xai³lain¹tu¹wi¹.

11 Txai²li² wi¹lhin¹te² wa³kxẽn³yah³lo²hũ³te²sa¹i¹.
A²wi¹lhin¹te² wa³kxẽn³yah³la² a²o³ve²a²
a³lxi²khai¹nxe³te²su² na³li¹. Ain¹sxã³,
ya³lu²kai¹nhĩ³nx2na³li¹. Te²yã¹nxe³te²hũ³nxe²,
Txai²na¹xai²na² txa²nũ³ka³txa² a³lxi²khai¹nxe³te²su²
te³na¹xai²na², ya³lu²kxain¹te²su² na¹i¹.
Txa²ka³te³na¹yu³ta² ã³na¹ũ³hain¹jah¹lo²su²

na¹i¹. 12 Yxã¹ta¹, a²nũ²a² o³ve²a²
 wa³kxẽ³sxa³te²su² te²an²tu³, kwa² a²yo³ha² so¹lx³
 yxo²kwain³jau³su² wa³kon³te²su² te²an²tu³, hai³txi³
 a²o³ve²a² ya³lu²kxain¹jah¹lo²su² ti³he¹nx2nxa³i¹.
 A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³: “Hau³xa²
 yau³son³na³na¹.” Nxe³kxai²nãn²tu³, o³ve²ai²na²
 ã³na¹sxã³ yuh³lxa³txi³ ã³ni³hai¹nhĩ³nx2na³li¹.
 Nxe³kxai²nãn²tu³, a²si³yo³nãn²ta³ hau³xai²na²
 sa²kxai³lu² ã³wxã³kxai²nãn²tu³, o³ve²a² a³li²sin³sxã³
 i³sxã³ sa²so², sa²tã³ ã³ka³txe²ta³lxai¹ni²,
 nxe³ai¹nhĩ³nx2na³li¹. 13 Jah¹lai²na², kwa² yo³ha²
 so¹lx³ yxo²kwain³jau³su² wa³kon³jah¹lai²na²
 yuh³lxa³txi³ ã³ni³hain¹ju³ta², a²yo³ha²
 so¹lx³ yxo²kwain³jau³su², hai³txi³ o³ve²a²
 a³lx²nxa³jau³su², ã³na¹sxã³ yuh³lxa³txi³
 ã³ni³hai¹nhĩ³nx2na³li¹. 14 Yxã¹ta¹,
 a²wi¹lhin¹te² wa³kxẽ³yah³lo²su² te²ain²txi³
 a²o³ve²a² ye³ka¹nai¹nha²kxai³, a²o³ve²ain²txi³
 a²wa³kxẽ³yah³la² ye³ka¹nai¹nha²kxai³
 yu³hain¹na³li¹. Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe², Txai²na¹xain²txi³
 txa²nũ³ka³txa² ye³ka¹nai¹na¹ha²kxai³,
 txa²nũ³ka³txain²txi³ ye³kan¹sai¹nha²kxai³
 yu³sain¹na³li¹. 15 Txai²na² Txa²wĩ³na²
 ye³ka¹na²waun¹nyhu¹a³sa²na³li¹. Sa³kxa² yã¹nxe²,
 txa²nũ³ka³txa² ye³ka¹na²waun¹nyhu¹a³sa²na³li¹.
 Na¹ka³tu³, txa²nũ³ka³txa² a³lx²na¹kxe³su²
 na¹ha²kxai³, txa²ka³te³na¹ju³ta² ã³na¹ũ¹hain¹sxã³
 ya³lu²kxai¹na¹jah¹lo²su² na¹i¹. 16 Na¹ha²kxai³,
 a²o³ve²a² wa³kxẽ³yah³la² ka³na³ka³na³jah¹lo²su²
 nxe³kxan²ti³, hai³txi³ o³ve²a² ka³na³ka³na³tũ³ka³txa²
 so¹lx³ wã²lo³tain¹te²sxa³yu²hẽ³li¹. Yxã¹ta¹,

ă³lxi³tũ³kă³txi³nău³xa² ha³lo²a² yu³tă³lxi³ yu³ta²
 kă³lxa¹ju³ta² yxau³tũ³kă³txi³nău³xa² yxo²ha³kxa¹
 wăi²lo³tain¹te²ju²hě³li¹. Jă¹nxe³kxe³hũ³nxe²,
 txa²nũ³kă³txa² yu³tă³lxi³ yu³ta² kă³lxa¹ju³ta²
 yxau³tũ³kă³txi³nău³xa² yxo²ha³kxa¹,
 Txai²na¹xai²na² a³lxi²nũ³na¹tũ³kă³txi³nău³xai²la¹i¹.
 A²nxe³tũ³kă³txi³nău³xai²na² sa²so¹ti³ten³sa³nhai¹.
 Te²su², txa²wăn³txa² ain³kxi²sain¹nũ³tu¹wi¹.
 Sain¹kxai²năn²tu³, Txai²na² a³lxi²sai¹nha²kxai³,
 a³lxi²wau¹nyhai¹nha²kxai³ ya³sain¹tu¹wi¹.
 Ya³sain¹kxai²năn²tu³, ha³lo²a² yu³tă³lxi³
 yu³ta² kă³lxa¹ju³ta² yxau³ain¹tũ³kă³txi³su²
 kxa²ha³tă³nxăn²ti³, a²jut¹so¹lxi³
 yxau³jut³sũ³nxe² nxe³tũ³kă³txi³nũ³ai²la¹i¹.
 Nxe³sxă³, a²hxi²kan¹jah³lo²na¹xai²na²
 kă³na³kă³na³jah¹lo²na¹xai²na² so¹lxi³
 na¹ha²kxai³, txa²nũ³kă³txai²na² sa²kxai³lu²
 txa²kă³lxa¹ti³hũ³tũ³kă³txi³su² nxe³ha²kxai³,
 ai¹nhĩ³na¹i¹.

17 Txai²li², txa²kă³te³na¹yu³ta² hxi²kan¹txi³
 ă³na¹a¹kxai²năn²tu³, hă²wxăn³txa³
 sa²so¹xi²na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²năn²tu³, kă³te³na²
 wi¹tău³a¹ so¹lxi³ yxau²sa²tě³a¹tu¹wi¹.
 Na¹ha²kxai³, ă³na¹a¹kxai²năn²tu³, sa²so¹xi²te³lhxă³
 ă³na¹să²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³na²
 a³lxi²sain¹na³li¹. 18 Hai³txi³ a²nũ²a²
 ă³xa² hxi²kan¹txi³ txa²kă³ten³yu³ta³la³
 sa²so¹kxi²sa²nxa³lho³li¹. Yxăn¹ta¹. Txai²na¹xai²na²
 txa²ē¹nău³a¹ te³na¹jau³xa² so¹lxi³ hxi²kă¹ka¹nhe²la²
 txa²kă³ten³yu³ta² ă³na¹a¹ka³tu³, ya³lu²na¹tu¹wi¹.
 Hxi²kan¹txi³ txa²kă³ten³yu³ta² ă³na¹ũ³sxă³
 ya³lu²na¹ha²kxai³, hă²wxăn³txa³, hxi²kan¹txi³

sa²so¹xi²sxã³ ka³tēn³su² ĩ³sa²yxau³xi²na¹ha²kxai³,
na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹jau³xai²na², Txa²wi³na²
a³lxi²sa³ha²kxai³, ĩ³kwa³na³sa²jau³xai²la¹i¹.
Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Wãn³txai²nãn²tu³, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na²
ain³kxain¹ka³tu³, wi¹ ĩ³we¹yhu¹xa³kxe³sxu²,
a²ẽ¹nãu³a¹ e³kxi²nĩ¹nha²sxã³ ã³nhai¹tã³yhain¹sxã³
yxau³ye²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxe³te³nah¹lxi¹, ã³nhait¹so¹tũ³ka³txa²
ka³lxa¹tũ³ka³txa² e³te³nah¹lxi¹:

— Hã³xã¹. Kō³nxe³te² yãu³ka³txa²
nxũ²kwai³yxau³jah¹lai²la¹i¹. Wen¹sxã³
e³jah¹lo²txã³li¹. Ain³kxain¹ya³sah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.

21 Yxãn¹ta¹, ã³nhait¹so¹tũ³ka³txa² ã³xa²
e³te³nah¹lxi¹: “Nxe²nxa³i¹. Jah¹lai²na²
wi¹lhin¹jah¹lai²la¹i¹.” E³ain¹jau³xa², hai³txi³
kō³nxe³te² yãu³ka³txa² nxũ²kwai³yxau³jah¹la²
wãn³txi³sxa³i¹. Jã¹nxe³kxa¹, kō³nxe³te²
yãu³ka³txa² nxũ²kwai³yxau³jah¹lo²su²kxa¹,
hxi²kan¹txi³ ye³han³jah¹lo²su² a²ye³na²
ye³we²ti²ti³hex¹hĩ³nx²nxa³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

*Ju³te²a² nũ³ka³txa² hi²sen³su² Je³su²jah³la²
e²nain¹jau³su²*

22 Nxe³nxa²ha¹te¹, wa³txi²tãu³a¹, ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³hĩ¹na¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ã³yãn³ki³nũ²kxain¹sxã³ ĩ³yain¹tai¹ni², ĩ³ka³li³hai¹ni²,
Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³ka³li³si¹hain¹jau³su²
ĩ³ye³kxi², ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yãn³tai²na²,
Sũ³na² sxi²ha² yuh³xai²nãn¹thĩ³nũ¹tai²na²,
ko¹ko¹xa² nũ³ka³txa² sa²kho³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹, Ju³te²a² nũ³ka³txu¹tai²na² ãh¹

sa²hau³ko³txi¹xi²ta¹hxai²hê¹la². A²kxã³nxu¹ta²na²
 sa²hau³ko³txi¹xi²ju³tu¹ta²na², kwên¹ta²na² a²nũ²a²
 nũ³ka³txai²na² ain³kxi¹xi²te³lhã³ ã³yân³ki³nũ²kxi²,
 i³ka³li³hi², i³yain³ti² ain¹ta¹hxai²hê¹la².
 Ain¹sxã³, sa²hau³ko³txi¹xi²ju³tu¹ta²na²
 ain³kxi¹xi²te³lhã³ ta¹hxai²hê¹la². 23 Nxe³tâu³a¹,
 Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
 a²ti²ta³lo³kxan¹thĩ³na², Sa³lo³mâu²yah³lu¹ta²na²
 ton³thĩ³na² ã³nxai³lha²the³ta¹hxai²hê¹la².
 24 Nxe³te³nah¹lxi¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 ã³nhai¹tũ³te²nâu³xa² ã³ki³ka³ti³kxain¹sxã³
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxet3si¹lxi¹. Kxã³su²i³wã³wã³ta³kxi²sa²sĩ¹nhxai¹nhê³li¹.
 Jã¹nxe³sa²sĩ¹txa³hê¹li¹. Si³ka³ka³kxi²
 i³ye³kxi²sa²sĩ¹nhê³li¹. Nhĩn¹kxai²nãn²tu³:
 “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxa³u³tâu³a¹ A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxa³u³tâu³lo³jah¹lo²su² na¹xã¹.”
 Nhĩn¹kxai²nãn²tu³, i³wa²su¹wa²sut¹sxã³
 i³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhê³li¹. “Nxe³sa²kxah³lo²sa¹i¹.”
 Nxe³sa²sĩ¹nhê³li¹. Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 a²hxi²kan¹txi³nâu³xa², ta¹hxai²hê¹la².

25 Nxe³nxã²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
 i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— A²lau³ya³nx2ti³to³ha¹ta¹ti²ti¹. Na¹ta¹,
 yxo²i²sah²lxan³ta¹. Jã¹nxã¹jau³su²,
 txa²wa³ka³li³yu³ta²na² kãi³ya³nx2ta¹ju³ta²na²,
 Txa²wĩ³nu¹ta²na² hxi²kan¹txi³lot3sa³ha²kxai³
 kãi³ya³nx2ti³to³ha¹ta¹ti²ti¹. Na¹ha²kxai³,
 txa²hxi²ka¹na¹ju³ta² ã³ye³yxo²nũ¹sa²sxã³
 i³yau¹ũ³nx2ti³to³ha¹ta¹ti²ti¹. 26 Nxe³ya³nx2ta¹kxa²ha³ta³nxãn²txi³,
 yxo²i²sah²lxan³ta¹. Wxã²na² txa²nũ³ka³txi³sah¹lxa³lxi¹.
 Nxe³ha²kxai³, yxo²i²sah²lxan³ta¹. 27 Yxãn¹ta¹,

txa²nũ³ka³txa² ha³na³ka³lxin³na³li¹. Txa²wãn³txa²
 ain³kxi²sain¹tũ³ka³txi³su² na³li¹. Sain¹ju³ta²,
 ka³yxuh³xa² o³ve²a² nũ³ka³txa² ain³kxi²sxã³,
 a²wa³kxên³yah³la² a²yxo²wãn³txa² so¹lxĩ³
 ain³kxain¹kxe³hũ³nxe², txa²nũ³ka³txa²
 ain³kxi²sain¹na³li¹. Ĩ²lxa²ta³lu²nai¹na¹tũ³ka³txi³su²
 na³li¹. Nai¹nha²kxai³, ãn³si³tẽ³la³kxi²sa²tũ³ka³txi³su²
 na³li¹. 28 Ka³tẽ³na² wi¹tãu³a¹ ã³hũ¹ai¹na¹i¹.
 Na¹ha²kxai³ ĩ³xan³ta³kxai¹nĩn¹ju³ta²
 yxau²sa²tẽ³ti³he¹nxai¹nx3tho³li¹. Txai²li²,
 txa²nũ³ka³txa² nũ³kxũn³txi³ sa²hau³ko³jah¹lo²sa¹i¹.
 Na¹ha²kxai³, a²nũ²a² ko³nxe³thin¹jah¹lo²su²
 kxai²nãn²ty³: “Je³su²jah³la² a²sa³wi³sxa²
 sa²so¹kxi²na¹tũ¹xã¹.” Nxe³kxan²ti³,
 txa²hxi²ka³nãu³a¹ sa²so¹kxi²sa²nyhain¹ju³ta³la³
 yũ²nxa³i¹. 29 Jã¹nxa¹jau³su², txa²nũ³ka³txai²na²
 Txa²wĩ³na² ã³hũ¹sa²tũ³ka³txai²la¹i¹. Txa²wĩ³na²
 hxi²ka²nãu³a¹ yxau³tũ³ka³txi³su² na³li¹.
 Nxe³ha²kxai³, a²nũ²a² ko³nxe³thin¹jah¹lo²su²
 kxai²nãn²ty³: “Je³su²jah³la² a²sa³wi³sxa²
 sa²so¹kxi²na¹tũ¹xã¹.” Nxe³kxan²ti³ Txa²wĩ³na²
 hxi²ka²nãu³a¹ sa²so¹kxi²nyhain¹ju³ta³la³ yũ²nxa³i¹.
 Txa²wĩ³na² kãin² nũ³kxũn³khaix¹jah¹lai²la¹i¹. Ā²la²
 kãin² nũ³kxũn³te²la³ yũ²nxa³i¹. Nxe³ha²kxai³,
 Txa²wĩ³na² nyhai¹nxa³lho³li¹. 30 Txai²na²
 A²tah²na¹xai²na², Txa²wĩ³nãin²txi³te²sa¹i¹.
 Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

31 Nxe³te³na¹ Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu¹, tah³lxa³ka³ta²
 sa²so¹sxã³ tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la²
 ã³nan³sxã³ ã³ya²lu¹te³lhxã³ ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Ain¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹

ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wĩ³na² wa³ka³li³yu³ta² wi¹ju³ta² ka³lxa¹txi³
kãi³sxã³ ĩ³yau¹ũ³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²ti¹. Ĩh¹nxe²
kãi³a¹ju³ta² ĩ³xan³ta³kxi²sa²sxã³ su²lhã³sa²te³lhxã³
yah³lxin¹ji¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Nxe³te³na¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hai³yo¹. Wi¹kãi³nhi¹lxi¹. Wi¹kãi³nhĩn¹ju³ta²kxai³,
su²lhã³nxa²hĩ³sĩn¹nxa³i¹. Yxãn¹ta¹, wxa²yxo²a²
ko³nxe³ti³ e³nhi¹lxi¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
ko³nxe³te²lo³jau³su² e³kxi²nhĩ¹lxi¹. Wxãi²na² a²nũ²
so¹lxin³nhĩ¹lxi¹. Nhĩn¹kxan²ti³, Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ hi¹nha²nhi¹lxi¹. “Txai²na²
txa²wĩ³nãin²txi³te²sa¹i¹.” Nhi¹lxi¹. Nhĩ¹nha²kxai³,
su²lhã³nxa²sĩ¹na¹ju³ta³nũ³a² wain³na³li¹. Ju³te²a²
nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xai²na²
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ a²ha³te³h³nxã³nxa² wi¹ko³nha²sxã³
a³la³kxah¹lxi¹lxi¹. Nxe³jau³xai²na²sa¹:
“Txai²na¹xai²na² Sũ³na² Si³yxau³te³na¹xai²na²
e³kxi¹nx2ta¹te³nah¹lxi¹: ‘Wxa²nũ³ka³txi³
ĩ³nxai²na², txa²nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³sah¹lxi¹lxi¹.
Yah³lxi¹nha²kxai³, sũ³nãin²jah³lxi¹lxi¹. Ya³nx2ta¹i¹.’”

Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² wãn³txa²
ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. 35 Wãn³txi³kxai³xai²la¹i¹.
Hai³txi³ sa²yxo²ã³kijau³sxn³tai¹. Nxe³ju³ta²
Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹, nxe³te³nah¹lxi¹:
“Wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na², txa²wãn³txai²na²
ũ³hũ¹nx2ta¹tai¹ti²ti¹. Yah³lxi¹nha²kxai³
sũ³nãin²jah³lxi¹lxi¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.

“Sũ³nãin²tain¹na³na¹. Txai²yã¹nxain¹na³na¹.”
 Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹, a²ẽ¹nãn¹jau³su²,
 yhain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. 36 Jã¹nxai¹jau³su², Txai²na²
 Je³su²jah³lo²na¹xai²na² Txa²wĩ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³sa²kah³lo²sa¹i¹.
 Nxe³sa²sxã³ yuh³xai²nãn¹ko³xai²na²
 ĩ³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³li¹. Na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³na²
 a²wa³ka³li³yu³ta² kãi³te³lhxã³ wxã³na¹hẽ³li¹.
 Jã¹nxe³sa²ju³tan¹te²ka³ya³tũ³: “Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ A²tah²sa¹i¹.” Ya³nx2ta¹i¹.
 Na¹ha²kxai³, hai³txi³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 ko³nxe³te²lo³jau³su² e³nxa³i¹. Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³:
 “Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ko³nxe³te²lo³jau³su²
 e³nhi¹li¹.” Sah¹lxin¹ji¹wi¹? 37-38 Txa²kãi³a¹ju³ta²,
 Txa²wĩ³na² kãi³kxa²yã¹nxe³sxã³ kãi³ya³nx2ta¹i¹.
 Na¹kxai²nãn²tũ³, txa²kãi³a¹ju³ta²na²
 ĩ²sah¹li³sxã³ wxa²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³
 yxo²ĩ²sah¹li³hẽ¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tũ³:
 “Je³su²jah³la² yxo²wãn³txa² yxo²ĩ²nxa³lho³na¹.”
 Yah³lxin¹kxan²ti³, txa²kãi³a¹ju³ta² so¹li³
 ĩ²sah¹li³hẽ¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tũ³:
 “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ kãi³kxa²
 yã¹xain¹na³na¹, Je³su²jah³lo²su¹.”
 Nxe³sah¹li³hẽ¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tũ³,
 ha³lo²a² a³la³kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹.
 “Sũ³nãin²txi³na¹xã¹. Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ nxũ²kwai³yxau³na¹ha²kxai³,
 nxũ²kwai³yxau³sa³ha²kxai³ ya³ha¹xã¹.”
 Nxe³na¹jau³su² a³la³kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Yxãn¹ta¹, txa²kãi³a¹ju³ta², Txa²wĩ³na² kãi³kxa²
 yã¹nxẽn²nxa³ke³la³te²kxai³, ki³ha³nhĩ³na¹i¹.

Na¹ke³la³te²kxai³, txa²yxo²wãn³txai²na²
 sa²yxo²ã³sah¹lxin¹ju³ta² wai³nh³nx²na³li¹. Yxãn¹ta¹,
 nxe²nxa³i¹. Ki³han³jah¹lo²txã³i¹. Txa²wi³na²
 kãi³kxa² yãx¹jah¹lo²sa¹i¹. Je³su²jah³la² wãn³txa²
 ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxe³ka³tu³, Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 a²hxi²kan¹txi³nãu³xai²na² ĩ³xan³ta³kxain¹sxã³
 ĩ³sa²so¹te³lhxã³ãh¹o²la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ta¹
 Je³su²jah³lai²na² au³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su²
 te²kxai³lu¹, ã³ain¹sxã³ Jor³tãu²yau³xa²
 ãn³yxo²ha³ti³sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³,
 nũ¹ã¹ ha³lo²a² a²wi¹lh¹nh¹nai³tã²
 Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² a²nũ²a² ĩ³yau³xa²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhu¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a¹,
 kwẽn¹tai²na² Je³su²jah³la² ã³wi¹hain¹sxã³
 yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 41 Ain¹te³na¹, a²nũ²a²
 ka³lxa¹tũ³ka³txa² ã³tĩ³yhain¹sxã³ a³ya³txain¹sxã³
 ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² wã³nxĩn¹khaix¹jah¹lai²la¹i¹.
 Jah¹lai²na² a²nũ³kxũn³ju³ta², kxã³nhxĩ¹nai³tã²
 Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² ĩ³yau¹ũ³ta³lun²nẽ³te³nai¹ti²ti¹.
 Hai³txi³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tãn³ta³, ha³lo²a²
 wã³nxĩn¹ju³ta³la³ kãi³ya³nhẽ³lhĩ¹nxa³tai¹ti²ti¹.
 Nxe³kxan²ti³, wãn³txi³khai³xa² so¹lxi³
 ĩ³ye³kxi²nẽ³lhxã³ Je³su²jah³lai²na² wã³nxĩn¹sxã³
 kãi³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³lhĩn¹te³nai¹ti¹ti¹. A²nũ²a²
 ka³lxa¹tũ³ka³txai²na² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

42 Ain¹kxe³tu³ a²nũ²a² kãi²li³tũ³ka³txa²
 Je³su²jah³la² sa²yxo²we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

11

La²sa³ro³jah³la²ya³lu²jau³su²

1-2 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² a²ĩ³lxa² La²sa³ro³jah³la²
 ta¹hxai²hẽ¹la². Sxi²je³na² Be³tãn²ya³thi³na²
 yxau³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²a²
 a²ha³ĩ³ta³ka³lxa² Mar²ta³ka³lxa² yxau²,
 a²ha³ĩ³ta³ka³lxa² ã³xa² Ma³ri²a³ka³lxa² yxau²
 nxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa²
 Ma³ri²a³ka³lxa²na² sa²kxai³lu², ye³je¹nhĩ¹kxai³lu²,
 ĩ³ka³li³sxã³ hĩ³ne³kxa² wi¹lũ³tẽ³kxa²
 sa²so¹sxã³, Je³su²jah³la² a²yu³kxa² whã¹na¹
 ũ³yhu³to¹la³kxi²ka³tu³, a²ne³kĩ³sa³nãu³a¹
 ne³kĩ³sa³lu²kxi²kxe³su² wxa²so¹sxã³
 Je³su²jah³lai²na² a²yu³kxa² ũ³yhu³ho³la³kxi²,
 ta¹ka³lu³nũ³su² ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹,
 a²hĩ¹nai²na¹ ũ³yhu³to¹la³kxi²nxa³hĩ¹na¹,
 Ma³ri²a³ka³lxa²na² a²lon³yah³la² La²sa³ro³jah³la²,
 kãin² ĩ³ton³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹na²,
 Je³su²jah³la² u²yxau³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Kãin²
 ĩ³ton³ju³tan¹te²ka³ya³tu³ti¹, a²ha³ĩ³ti³nãu³xai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² u²lxi³
 ĩ³ye³kxi²ti³hi¹nyha¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Txa²wã³tã³xai²na²
 a³lxin¹kxah³lo²su² te²a² ĩ³ton³kxi²sa¹sa²na³li¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Nxe³jau³kxai³lu¹, Je³su²jah³la²
 sa²kxai³lu¹, ain³kxi²sxã³ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— ĩ³ton³ta¹hẽ¹li¹. Nxe³yãn¹ta¹, hai³txi³
 ya³lu²ju³ta² wa³ka³li³yu³ta³lot³sxã³ yxau²nx³tho³li¹.
 Nxe³ju³ta², Sũ³na² Si³yxau³jah¹lu¹tain²txi³
 wxi²kin³ti³ton³te²la³ ti³hi¹nha²ha²kxai³, txain²txi³
 Sũ³na² Tah²na¹xain²txi³ wxi²kin³ti³ton³te²la³

hi¹sa³ha²kxai³, nha¹tu¹wi¹. Nxe³nha¹ju³ta² a²nũ²a²
yxou²ha³kxa¹ĩ²sain¹sĩn¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la² Mar²ta³ka³lxain²txi³
a³lxĩ², Mar²ta³ka³lxai²na² a²ha³lĩn³ta³ka³lxain²txi³
a³lxĩ², La²sa³ro³jah³lain²txi³ a³lxĩ²,
ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². 6-7 Ai¹nha²kxai³,
wãn³txai²na² La²sa³ro³jah³lai²na²
ĩ³ton³ju³ta² a²ha³ta³nxa² ain³kxi²nha²ka³tu³,
hãĩ¹nxe³sxã³ yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². Ye³ha¹li¹
a³lan²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² ye³ha¹li¹
a³lan²nũ²la² yxau²ta³lun²te²ka³kxah¹lxĩ¹,
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxĩ³nãũ³xa²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Ju³te²a²ko³nãũ³a¹ ã³nxai³ki³kai³
jãx1yah³sah¹lxĩ³hẽ¹li¹. La²sa³ro³jah³la² ĩ²ki³txai²li¹.
Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxĩ³nãũ³xai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ju³te²a² nũ³ka³txa²
ã³nhai¹tũn³te²nãũ³xai²na² ha³la³je¹nai³tã²
su²lhã³nxain¹te³lhxã³, tah³lxa³ka³ta²
ã³nan³nxain¹ju³ta² ten³khaix1ain¹to³tai¹ti²ti¹.
Jãĩ¹nxe³nxain¹kxa²yan³ti³su², nũ¹ãĩ¹ Ju³te²a²ko³nãũ³a¹
ã³nxai³lin1ju³ta³nũ³a² wi¹khai¹nxe³hĩ³te²la¹ku²,
nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

9-10 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xain¹te²an1jau³kxai³lu¹:

— Ne³ka²ki²sah¹lxĩ³hẽ¹li¹. Txai²li²
yuh³lxĩ³sa²nxã³nhai¹. Txa²ha³lo²a²
yut3sũ³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹i¹. U³je³na³kai²li²,
a³li³xi¹nxa²ha¹te¹, ĩ³ha²te¹te²jai¹ti²ti¹.
A²ha²te¹ju³ta², ã³nxai³ki³kxai²nãn²tu³,

hxi²ka¹ka¹nhe² ai³lhĩ³kĩ³tã³li¹. Hai³txi³
 ã³sa²tã³yo²thu²kã¹hĩ³kĩ³sxa³i¹, txa²wã¹ha³lo²a²
 ha²te¹ju³ta² wi¹lĩ²kĩ³sa²kxai³lu¹. Nxe³yã¹ta¹,
 ka³nxa³hi²nẽ³na³na¹. Ha²te¹ju³ta²
 ne³kĩ³son³na³na¹. Nxe³kĩ³kxai²nã²tu³,
 ka³nxah³ju³ta² ã³nxai³kĩ³kxai²nã²tu³,
 ã³sa²tã³yo²thu²kã¹hĩ³kĩ³tã³li¹. Ha²te¹ju³ta³la³
 yũ²nxa³ha²kxai³ ye³ka³nxa³nhẽ³ha²kxai³,
 nxe³hĩ³kĩ³tã³li¹. Jã¹nxe³jut3sũ³nxe² kwẽ¹ta²na²
 Twa²wĩ³na² a²hxi²kĩ³lxa² ĩ³yĩ¹li²nũ¹sa²ju³ta²
 hau³ko³nxa³i¹. Hau³ko³nxa³ta³lxa¹ Txai²na¹xai²na²
 ha²te¹jut3sũ³ju³ta² ã³nxai³lhĩ³na¹i¹. Na¹ha²kxai³,
 hxi²ka¹ka¹nhe² Ju³te²a²ko³nãu³a¹ ã³nxai³la¹tu¹wi¹.
 Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²
 su²lhã³sa²ti³te³nain¹na³li¹. Sain¹kxan²ti³
 yuh³lxi³sa²nxã³nhai¹. Txa²wĩ³na² ĩ³yĩ¹li²nũ¹sa²ju³ta²
 hau³ko³nxa³ta³lxa², hai³txi³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³la³
 hxi²kan¹txi³ su²lhã³sai¹nxa³lho³li¹.

11 Na¹ha²kxai³, txa²wã¹ya³la² La²sa³ro³jah³la²,
 ãu³xi²na³li¹. Ju¹ta¹ wxa²yũ³kxi²te³lhxã³
 ã³nxai³la³kxi²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² wãn³txa²
 ta¹hxai²hẽ¹la².

12-13 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
 wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Jah¹lai¹tã²
 ãu³xi²ke³la³te²kxai³ we²nxi²tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
 Yxã¹ta¹ ã³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 Je³su²jah³lai²na² e³jau³xai²na², La²sa³ro³jah³la²
 ya³lu²jau³su² ĩ³ye³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Yxã¹ta¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
 ã³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². La²sa³ro³jah³la²
 ãu³xi²sxã³ ĩ³ye¹nxi²sxã³ nxe³te²an¹jau³xa² so¹lxi³,

ain³kxi²nhain¹ta¹hxai²hê¹la². 14-15 Nxe³nxa²ha¹te¹,
Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹ sa²wai³wait³sxã³
ĩ³ye³kxain¹jau³xa²sa¹:

— La²sa³ro³jah³la² ya³lu²na³li¹.
He¹sxĩ²nxa³kxa²yu³hxa² ya³lu²na³li¹. Nxe³ju³ta²
Txai²na² wi¹na³li¹. Ha³lo²a² wã³nxĩn¹ju³ta²
ĩ²yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ yxo²ĩ²yah³lxin¹tu¹wi¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wi¹lxon³kxi¹nx²ti³tu¹wi¹.
Ju¹ta² ka³li³sa³nhai¹. Yxãn¹ta¹
ã³nxai³la³kxa¹sah¹lxi³hê¹li¹. Ta¹hxai²hê¹la².
16 Ai¹nhai²kxai³, To³me²ah³la² ha¹lin¹tĩ³xa¹
ton²txi³ya³ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³jah¹la²
wãn³txi³kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ã³nxai³ya³sah²lxi³nũ³nhê¹li¹.
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² ya³lu²kxai²nãn²tu³,
ya³lu²kxa¹sah¹lxi³nũ³nhê¹li¹. Yhain¹ta¹hxai²hê¹la².

Ya³lu²ju³ta² ka³ten³su²ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹khai³jah¹lo²su²

17 Nxe³nxa²ha¹te¹, nũ¹ã¹ko³xa² Je³su²jah³la²
yau³son³nxa²ha¹te¹, wãn³txa² La²sa³ro³jah³lai²na²
ya³lu²sxã³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²nxe³hĩ¹nai³kxai³
sa²nĩ³kxain¹jau³su², ain³kxain¹ta¹hxai²hê¹la².

18 Nxe³thĩ³na² Be³tãn²ya³thĩ³na²,
a²ha³lĩn³ti³tãu³xa² ha¹lin¹te²nãu³xa² Mar²ta³ka³lxa²
Ma³ri²a³ka³lxa² nxe³ta¹ka³lxu³nãu³xa²
yxau³ain¹thĩn³su² ta¹hxai²hê¹la².
A²nxe³thĩ³na² hai³txi³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
kũ³we²ki²la² un²ta³kxi²nxa³thĩn³su²
ta¹hxai²hê¹la². 19 Nxe³ha²kxai³,
Ju³te²a² nũ³ka³txa² ka³lxa¹tũ³ka³txa²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nai²na² a³li³ka³tu³, a²ha³lĩn³ti³tãu³xa²

ai³la³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²lon³yah³la²
 ya³lu²kxain¹ju³ta² sa²ye³kwẽ²kxi¹xi²yhain¹te³lhxã³,
 tĩ³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ²⁰ Nxe³ju³ta²,
 Mar²ta³ka³lxai²na², a²wãn³txa² Je³su²jah³la²
 tĩ³yhain¹jau³su² ain³kxi²te³na¹, sxi²ha² a³li³ka³tu³,
 ã³ne³kxauh²sxã³ i³ha¹txi²ka³tu³, hau³hau³kon³sxã³
 Ma³ri²a³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² kan²txi³
 yxau³ha²kxai³, ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ²¹⁻²² Ai¹nha²kxai³,
 Mar²ta³ka³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, i³ha¹txi²sxã³
 i³ye³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Wxã²na²
 he¹in¹ke³la³te²kxai³ txa²wã³tã³xa²
 ya³lu²hĩ³nx2nxa³i¹. Yxãn¹ta¹, ya³lu²kxa²ha³tã³nxãn²txi³,
 hĩ¹na² a²yen³kxa² a²te³nĩn¹kxa² Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ i³wã³txai¹nĩn¹kxai²nãn²tu³, te²su²
 ũ³hũ¹nxain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

²³ Nxe³ka³tu³, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxa²wã³tã³xai²na² ka³tẽn³su²
 i³sa²yxau³xi²tũ¹xĩ¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁴ Yxãn¹ta¹, Mar²ta³ka³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Yxan¹nãu³a¹ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
 ne³ki³son³tãu³a¹, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 ka³tẽn³su² i³sa²yxau³xain¹tu¹wi¹.
 Nxe³ki³tãu³a¹, txa²wã³tã³xai²na² ka³tẽn³su²
 i³sa²yxau³xi²nũn³tu¹wi¹. Jau¹xai²na² wi¹ko³nha¹i¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁵ Nxe³na²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
 i³ye³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Txai²na², ya³lu²ju³ta² Ka³tẽn³su²
 i³sa²yxau³xi²ti³hi¹khaix3jah¹lo²sa¹ha²kxai³,
 txa²wã¹ka³tẽn³nãu³a¹ a²si³yxau³jah¹lo²sa¹ha²kxai³
 sa¹xi¹. Txai²na² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ka³tẽ³na²

wi¹tâu³a¹ ũ³hũ¹ai¹na¹jah¹lo²sa¹xi¹. Na¹ha²kxai³,
a²nũ²a² a²ten³te²su² te²an²tũ³ yxo²ĩ²sa³kxai²nãn²tũ³,
ya³lu²kxan²ti³ ka³tẽn³sa²tũ¹xĩ¹. 26 Jã¹nxe³jut³su²,
a²nũ²a² a²ten³te²su² te²an²tũ³, yxo²ĩ²sa³sxã³
yxau²xai³kxai²nãn²tũ³, te²su² ya³lu²nxa³lho³ni¹.
Txa²wãn³txai²na² ain³kxi²sa²sxã³ yxo²ĩ²san¹ji¹xi¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxe³nxa²ha¹te¹, ta¹ka³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxe³nxa²ha¹nhai¹.
Wxãi²na² Txa²wã¹sũ³na² Tah²si¹lxi¹.
Txa²wã¹sũ³nu²khai³xa² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tâu³lo³txa²kah³lo²si¹lxi¹. Txa²ha³lo²ai²na²
yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² ã³wxã³kxi²sa²jah¹lo²sa²nhi¹lxi¹.
Jau¹xai²na² yxo²ĩ²nxa²ha¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ĩ³nãn³jau³su²

28 Nxe³nxa²ha¹te¹, ĩ³ye³kxi²ta³lun²nxa²ha¹te¹,
ta¹ka³lxai²na² ai³nũ²la², a²ha³lĩn³ta³ka³lxa²
Ma³ri²a³ka³lxa² ĩ³kaix¹ka³tũ³, ha³na³ka³lxi³ so¹sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² he¹na³ni¹.
Ĩ³kaix¹txa²na³ni¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Ai¹nha²kxai³, nxe³jau³xai²na²
sa²kxai³lu² Ma³ri²a³ka³lxai²na² sa²kxai³lu²
ain³kxi²te³na¹ ĩ³sa²yxau²ã³sxã³ Je³su²jah³la²
ĩ³ha¹txi²te³lhxã³ ã³nxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
30-31 Nxe³hĩ¹na¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² sxi²nhãu³a²
yxau³yain¹tũ³ka³txa², Ma³ri²a³ka³lxai²na²
ãin²ti³ju³ta² wxa²ye³kwxẽn²ki¹xain¹te³lhxã³
yxau³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka³txai²na²
sa²kxai³lu² Ma³ri²a³ka³lxai²na² ĩ³sa²yxau²ã³sxã³
a³li³ju³ta²ĩ²ain¹ka³tũ³, aun³ta²ĩ³hi¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Kwã³kxa² ĩ³nã³te³lhxã³ a³li³sxã³ ai²na³li¹.
 Ain¹sxã³, ĩ³hi¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a¹
 Je³su²jah³la² sxi²yhen³nãu³ai²nã²ta³ a³li³xa³kxe³su²,
 hã¹ixe³sxã³ ha³lo²a² Mar²ta³ka³lxai²na²
 ĩ³ha¹txain¹tãu³a¹ he¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

32-33 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ma³ri²a³ka³lxai²na²
 sa²kxai³lu¹ ã³nxai³ka³tũ³ Je³su²jah³la²
 ĩ³ha¹txi²ju³tan¹te²kxa³ya³tũ³ti¹, Je³su²jah³la² yũ³kxa²
 ã³yũ³nẽ³ka³la³kxi²te³nah¹li¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. A²kxã³nxai³tã²
 wxa²he¹ũ³xi²san¹ke³la³te²kxai³, txa²wã³tã³xai³tã²
 ya³lu²kxi²sa²hĩ³nx²nxa³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³sxã³, ta¹ka³lxain²txi³ ĩ³nã³nha²kxai³,
 Ju³te²a² nũ³ka³txa² ta¹ka³lxai²na²
 ã³sa²si³hẽ¹yhu¹tũ³ka³txain²txi³ ĩ³nã³nai¹nha²kxai³,
 nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹ju³ta²
 Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ĩ²sa²tẽ³kxi²nha²sxã³
 ĩ³yat¹sai¹kxi²nha²sxã³, ău³txi³ a²ẽ¹nãu³a²
 ăin²ti³khaix¹ta¹hxai²hẽ¹la². 34 Nxe³te³nah¹li¹,
 ĩ³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

— ĩ³hi¹ti¹la³ta³ sa²nũ³kxah¹lin¹thai¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³nxa²ha¹te¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹li¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Wxã³sxi²txa²sĩ¹nhẽ³li¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Ain¹ka³tũ³, Je³su²jah³la² ĩ³nã³ta¹hxai²hẽ¹la².

36 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tũ³ti¹, Ju³te²a²
 nũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Kãin² a³li²khaix¹nai¹nhxai²na²hẽ³li¹.
 ĩ²jah¹li³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Yxã¹ta¹, a²nũ²a² kũ³we²ki²la²
 ka³lxa²nxa³tũ³ka³txa² e³te³nah¹li¹:

— Jah¹lai²na² a²nũ²a² ye³han³tũ³kā³txa²
 ye³we²txain¹jah¹lo²su² te³nai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹,
 La²sa³ro³jah³lai²na² ya³lu²te³lhxā³ nxe³ju³ta²
 hxi²kan¹txi³ sa²hau³ko³tain¹hĩ³te²la¹ku²,
 hxi²ka¹nxa³te²la¹ku², ki³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

La²sa³ro³jah³la²ka³ten³su²ĩ³sa²yxau³xi²jau³su²

38 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹
 a²ẽ¹nāu³a¹ au³txi³ kãin² ãin²ti³ha²kxai³,
 sa²nĩ³kxain¹ti³xa² tĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Tah³lxẽ³na² tah³lxa³ka³txa² a²ne³tã³lxa²
 ũ³nhe³tĩ¹kxi²wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Tĩ³xain¹ka³tu³ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Tah³lxa³ka³txai²na², sa²ne³than²kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
 Yxān¹ta¹, Mar²ta³ka³lxai²na² ya³lu²jah¹lai²na²
 a²ha³lĩn³ta³ka³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
 — Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Hĩ¹na² ka³lu²sxã³
 ũn³nhai¹. Ye³ha¹li¹, ye³ha¹li¹ a³lan²hĩ¹nai³tã²
 ya³lu²na²hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hãĩ¹nxe³sxã³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 yxo²ĩ²txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
 Sũ³na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta² ĩ²yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Ya³nx2ta¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

41-42 Ain¹sxã³, a²nũ²a² nũ³kā³txai²na²
 tah³lxa³ka³taĩ²na² sa²ne³than²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ju³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
 sa²yxō²ka²la¹nha²sxã³ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Wĩ³na² nxe³txi¹. Txa²wãn³txai²na²
 ain³kxi²san¹te¹ni²ti¹. San¹ju³ta²
 ka³lih³khaix1sa³nhai¹. Txa²wãn³txa² yxo²ha³kxa¹
 wxãĩ²na² ain³kxi²sa²jah¹lo²si¹lxi¹. Yxān¹ta¹,
 a²nũ²a² nũ³kā³txai²na² ãn³nũ²kxi²sxã³

he¹ya³sain¹tũ³kā³txai²na² a²yo²ha³kxa¹,
 ain³kxi²sa²si¹hai¹na¹jau³su², Wĩ³na² ĩ³nxai²na²
 ĩ³si²si¹hã³san¹ju³ta² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 yxo²ĩ²sa²si¹hai¹na¹jau³su², wãn³txai²na² e³a¹li¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

43 Ain¹te³na¹ kãin² ĩ³kaix¹te³nah¹li¹:

— La²sa³ro³jah³lãi³. Yã²ha³we¹. Wa²li³txu¹le¹.

Kxe³sxa³thai¹le¹.

44 A²nũ²a² ya³lu²te³nũ¹ta²kxai³lu² wa²li³ka³tũ³,
 wã²la²ka³lo³a² sa²hxi²tai³kxi²nha²ha²kxai³,
 sa²yu³tai³kxi²nha²ha²kxai³, a²yen³nãu³a¹
 wã²la²ka³lo³a² sa²ye³wa²lãu¹kxi²nha²ha²kxai³,
 nxe³sxã³ wa²li³ta¹hxai²hẽ¹la². A³li³ka³tũ³:

— Sa²ta²lhon¹ta³kxi²sxã³ a²nũ² so¹li³
 ã³na¹jah¹li³hẽ¹li¹. Ā³nxai³txai²li¹. Je³su²jah³la²
 wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² hãĩ³a² wxa²ĩ³so¹si¹hain¹jau³su²

45 Nxe³ju³ta², Je³su²jah³lai²na² a²nũ²a² ya³lu²te²a²
 sa²yo²ka³ta³wxe³xi²ju³ta², Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 Ma³ri²a³ka³lxai²na² ha³la³ka³lxa³lon³kxi²tũ³ka³txa²
 ã³nhait¹so¹tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² ka³lxa¹tũ³ka³txa²
 sa²kxai³lu² ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ²ain¹tẽ³na¹,
 Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

46 Yxãn¹ta¹,
 kwa² ha²ya³kxa² ha¹lin¹te²a² ã³sxã³
 fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũn³tũ³ka³txa²
 ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³lai²na²
 kãĩ³ju³tai²na² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

47-48 Ain¹ka³tũ³ta¹, wã³nxĩn¹te²
 si³yxau³ka³khai³nãu³xa² sa²kxai³lu²,
 fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² sa²kxai³lu² whãĩ²na¹
 nũ²la², a²hxi²kan¹ti³nãu³xa² so¹li³

ãn³yãn³ki³nũ²kxi¹xi²ti³hi¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ain¹te³nah¹lxi¹:

— İh¹nxet3sxã³ kãi³kĩ³te³ji¹? Je³su²jah³lai²na²
wã³nxĩn¹sxã³ kãi³ju³ta² ha²ya³kxa²
kãi³ti³he¹te³sxa³i¹. Nxe³ha²kxai³, hãĩ¹nxe²
ã³ain¹kĩ³ju³ta² wi¹lxa³i¹. Hãĩ¹nxe²
ã³ain¹kĩ³kxai²nãn²tũ³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
yxō²ĩ²ain¹tu¹wi¹. “Je³su²jah³la² so¹lxi³
sa²yo²we¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹, ko¹ko¹xa²
nũ³ka³txa² ĩ³kwa³na³nẽ³tũ³ka³txa² Ro³ma²no³
nũ³ka³txa² sa²yo²ã³ya³sah¹lxi³hẽ¹li¹.”
A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ nain¹tu¹wi¹.
Jã¹nxain¹kxa²yan³ti³su², kĩ³nhai¹. Jã¹nxain¹kxai²lẽ¹.
Ro³ma²no³ nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²,
ĩ³xan³ta³kxi²nẽ³kxai²nãn²tũ³: “Ju³te²a²
nũ³ka³txai²na² sa²yo²ã³sain¹nãn³khi³.”
Nẽ³lain¹kxai²nãn²tũ³, nũ³kxũn³txi³
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ sxi²hxain²txi³
wi¹khai¹nxe³thĩ³nãn²txi³, sun²tã¹hxa³ti²,
txa²wã¹nũ³ka³txain²txi³ sun²tã¹hxa³ti²,
nxe³nẽ³lain¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³nẽ³lain¹kxa²yan³ti³su²,
ha³lo²a² ko³nxe³khai¹nxe³ju³ta³nũ³ai²na²
ũ³hũ¹nẽ³kxa²yan³ti³su² kĩ³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

49-52 Yxãn¹ta¹ a²nxe³te²a² kwẽ³kon³tãu³a¹
wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khaix3jah¹la²,
ka³na³ka³na³jah¹la², Kai³fa²sah³la²,
a²wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Ta¹wi¹. Ko³nha²sxã³ e³yah²lxa³lxi¹.
Wã³nxĩn¹jau³su² sa²nẽn¹nha²sxã³ e³yah³lxi¹lxi¹.
Ha³lo²a² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²su¹,
a²nũ²a² ka³na³ka³na³te²a² so¹lxi³
ya³lu²kxi²nẽ³kxai²nãn²tũ³ txa²wã¹kĩ³na¹xai²na²

yxo²ha³kxa¹ ka³ten³su² yxau²xai³lhĩ³kĩ³tã³li¹.
 Ju¹ta² wi¹lhĩ³nx2na³li¹. Yxã¹ta¹, jah¹la²
 ya³lu²kxi²nẽ³lxa³kxai²lẽ¹. Txa²wã¹kĩ³na¹xai²na²
 Ju³te²a² nũ³ka³txi³kĩ³na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹
 ko¹ko¹xa² nũ³ka³txa² sun²tã¹hxa³tẽ³tu¹wi¹.
 Ju¹ta² wi¹lxa³i¹. Jã¹nxe³ka²yan³ti³su²,
 ya³nx2ta¹i¹. ã³ne³wxe³yah²lxan³ji¹? Kai³fa²sah³la²
 a²yxowã³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³xai²na²,
 Kai³fa²sah³lai²na² yxo²a² e³kxan²ti³, Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ a²wã³txi³khai³xa², ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³te³nah¹lxĩ¹, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 a²ẽ¹nã¹jau³su²:

— Txa²wã³txa², wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khai³xa²
 Kai³fa²sah³la² a²nxũ²kwai³nãu³a¹,
 ã³nxũ²kwai³wxe³nũ¹hai¹na¹tũ¹xã¹. Ai¹na¹ka³tu³,
 Kai³fa²sah³lai²na² sa²kxai³lu² a³la³kxi²nxa³kxe³tu³,
 a²yxowã³so¹lxĩ³, wã³txai²na² e³tũ¹xã¹.
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tãu³khai³xa²sa¹:

— Ye³jen¹na² Je³su²jah³lai²na² ya³lu²tũ¹xã¹.
 Ya³lu²kxai²nã²tu³, Ju³te²a² nũ³ka³txain²txi³
 sa²hau³ko³ti², te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
 a²wẽ³ha³lxa² yxo²ha³kxa¹ ha³lo²a² ĩ²li³ko³nãu³a¹
 ã³kax3te²kax3te²nũh¹lxĩ²kxi²tũ³ka³txain²txi³
 ã³yã³sa²ki³nũ²kxi² ain¹tũ¹xã¹. Jã¹nxe³te³lhxã³
 Je³su²jah³la² ya³lu²tũ¹xã¹. Kai³fa²sah³lai²na²
 a²wã³txa² a²si³yxau³tãu³a² ta¹hxai²hẽ¹la².

53 Nxe³ka³tu³, Kai³fa²sah³lai²na² ĩ³ye³ta³lun²ka³tu³,
 ain³kxain¹tũ³ka³txa² wã³txi³kxai³lu¹,
 wi¹lĩ³we¹yhu¹sxã³ ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Hai³yo¹. Je³su²jah³lai²na² ya³lu²ju³ta³nũ³a²

wain³na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hī¹nān¹te²tu³,
su²lhā³si¹jau³nū³su²ĩ³ne³wa³kon³nhain¹ta¹hxai²hē¹la².

54 Nxe³ha²kxai³, hai³txi³ Ju³te²a²ko³xa² e³lē³na²
Je³su²jah³lo²la³ āh¹ yxau²xai³ta¹hxai²nxa³hē¹la².
Yxān¹ta¹, ko¹xai²na² ā³ka³tu³ ā³nxai³ka³tu³,
ha³lo²ai²na² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xai²na²,
yxō²ka³teh³xan¹thĩn³su² thĩ³na² ā³nxai³ka³tu³,
sxi²yhe³na² E³fra³ĩ²thĩ³na² ā³wih¹sxā³
a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² whāi²na¹,
yxau³nū¹hah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².

55 Nū²la², Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² yau³son³nū²la²
a²nū²a² ha³lo²a² yxau³ain¹tū³ka³txa²
ka³lxa¹tū³ka³txa² Je³ru³sa³lē²thĩ³na² aun³ta²
ā³tū³xain¹ta¹hxai²hē¹la². Ha³lo²an¹je³na³kxa²
ā³nī¹li²nxa³hī¹na¹ aun³txa² ā³tū³xain¹ta¹hxai²hē¹la².
A²nxā³ta² a²ko³nxe³thi¹nain¹ju³ta²

wxa²han³kxi²ti³nha²te³lhā³ nxain¹ta¹hxai²hē¹la²
56 A²nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la²
ā³te³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹,
Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² yuh³xai²nān¹thĩ³na²

yxau³sxā³ĩ³wā³txi³sxā³ĩ³ye³li³yah³lxi³te³nah¹lxi¹:

— Ā³yān³ki³nū²kxi¹xi²sxā³ ĩ³yain³te³lhā³
nxe³ki³tāu³nū³ā¹, Je³su²jah³lai²na²
wxā³ai¹nhĩ³te²la¹ku² ain¹ki³nhai¹.
Īh¹nxe³tin¹jau³la³ e³in¹ji¹ku¹, nxa²ha¹nhai¹.
Nxe³yhu¹ah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².

57 Nxe³ju³ta¹na², ha³na³ka³lxi³ wā³nxĩn¹te²
si³yxau³tū³ka³txa² fa³ri³se²a² nū³ka³txa² ain¹sxā³,
ĩ³kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² kwa² ĩ²te²hū³te²su² te² ĩ³nxān²tu³,
Je³su²jah³la² he¹tāu³la³ wī¹ko³nha²te²la³ na¹nhā¹.
Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ĩ³hen³txi³sah¹lxi³sī¹nhē³li¹.

Je³su²jah³lai²na² i³sxã³ sa²so¹si¹hai¹nha¹jau³nũ³su²
nha¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

12

Je³su²jah³la² Be³tãn²ya³thĩ³na² yxau³jau³su²

1 Nxe²xai³nũ²la² Pas²kwa²je³na³kxa²
yau³son³nxe³hĩ¹na¹, ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
a³la²ni²sxã³ ãn³te²ti²xai²nxa³hĩ¹na¹, Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu¹ Be³tãn²ya³thĩ³na² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³thĩ³na² La²sa³ro³jah³lo²su² te²a²,
ha³la³je¹nai³kxai³ ya³lu²ju³ta² Je³su²jah³la²
a²hxi²ka² sa²yxo²ka³ta³wxe³xi²kxah³lo²su²
te²a² a²yxau³thĩn³su², ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nxe³thĩ³nãn¹tũ³ka³txa²
yain³txa² wxa²we¹tain¹sxã³ Je³su²jah³la²
ĩ³yain³yain¹te³lhxã³ ĩ³ka²la¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
ĩ³ka³li³kxi²sxã³ ĩ³sa²nẽn¹kxain¹te³lhxã³
ĩ³ka²la¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta²
La²sa³ro³jah³lai²na² ĩ³yain³yain¹nũ³nha²kxai³,
Mar²ta³ka³lxai²na² a²yain³txa² wet¹sxã³
ũ³ai¹nha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la². 3 ĩ³yai³nai¹nhĩ¹na¹
Ma³ri²a³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² hĩ³ne³kxa²
ha³nẽ³yau³xa² wi¹lũ³khai¹nxe³jau³xa²
a³li²khai¹nxe³jau³xa² Nar²tu³khai³nxe³jau³xa²,
tẽ³sxã³ Je³su²jah³la² a²yu³kxa² whã²na¹
ã³yu³kẽ¹kxi², ta¹ka³lxai²na² a²nẽ³kĩ³sa³na¹
Je³su²jah³la² a²yu³kxa² ĩ³yu³ya³na³ta³kxi²,
nxe³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a¹
sxi²nhãu³ai²na² whã²na¹ wi¹lũ³ne³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
4 Yxãn¹ta¹, Ju³ta²sah³lo²su² Ki³lo²thĩ³na²
tõn¹jah¹lo²su², Je³su²jah³lai²na² a²sa³wit³su²

ye³jen¹na²ko¹ko¹xa²hxi²ka²ã³yũ³hũ¹ain¹jah¹lo²nũ³su²
jah¹la²kxai³lu²e³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁵E³te³nah¹lxi¹:

— Hĩ³ne³ka³yau³xai²na²a³lxi²khaix¹nxe³jau³xai²la¹i¹.
A²nxe³jau³xai²na²ũ³yho³hi²kĩ³kxai²nãn²tu³,
ũ³yho³hi²kĩ³txã³nxa²kãin²khaix¹nxe³txã³nxa²
300 nxe³txã³nxa²so¹kxi²hĩ³kĩ³tã³li¹.
Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³a²nũ²a²yen³kĩ³txa²khai¹nxe³tũ³ka³txa²
ã³yxu¹nũ³ai¹nhĩ³kĩ³tã³li¹. Yxã¹ta¹nxe³kĩ³sxa³wi¹.
Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³tã³ã³yxu¹nũ³ain¹kĩ³sxa³ji¹?
Na¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁶Yxã¹ta¹, ki³han³ta¹hxai²hẽ¹la².
Hai³txi³a²nũ²a²yen³kĩ³txa²tũ³ka³txa²
a³lxi²yhu¹si¹jau³su², Ju³ta²sah³la²a²ẽ¹nãu³a¹
au³txi³ĩ³ye³kxi²nhã²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Yxã¹ta¹,
Ju³ta²sah³lai²na²kãi³ũ³o¹jah¹lo²su²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³ta²sa¹:

— Txa²wã¹ũ³yho³hi²kĩ³txã³nxũ³a²wi¹wi¹nxe²
ũ³hã¹kxi²sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ye³jen¹na²a²yen³kxa²
ũ³yho³hi²kĩ³txai²li¹. Je³su²jah³la²wãn³txa²ĩ³ye³sxã³
Ju³ta²sah³lai²na²ĩ³ye³kxain¹kxan²ti³, hãĩ¹nxe³sxã³
ũ³hã¹te³lhã³ũ³hũ¹yhain¹txã³nxũ³a², Ju³ta²sah³la²
kãi³ũ³o¹kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁷Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Hãĩ¹nxã¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹,
Ma³ri²a³ka³lxai²na²su¹. Ye³jen¹nãu³a¹
ya³lu²na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³a²nũ²a²
sa²nĩ³kxi²sain¹tu¹wi¹. Nxe³sa²ju³ta³nũ³su², a²ha²
ka³tẽ³su²yxau²xai³la¹hĩ¹nai²na², ta¹ka³lxai²na²
txa²nũ²ai²na²ya³lu²na¹jut³sũ³nxe², hĩ³ne³kxa²
wi¹khai¹nxe³jau³xa²ũ³hẽn¹ta³kxi²sa²sxã³

sa²hau³kot3syē²nx2ti³te¹ni²ti¹. Hāi¹nxā¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹.
 8 Jā¹nxā¹jau³su², a²nũ²a² yen³ki³txa²tũ³kā³txa²
 kan²txi³ yxau³ya³nx2tain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹,
 Txai²li² hai³txi³ kan²txi³ yxau³ya³nx2ti³nxā³lho³li¹.
 Nxe³ha²kxai³ yxau³ya³nx2ta¹hĩ¹nai²na²
 ta¹ka³lxai²na² sa²hau³kot3sain¹ju³ta²na² wain³na³li¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

La²sa³ro³jah³la² su²lhā³te³lhxā³jau³su²

9 Nxe³nxā²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³kā³txa²
 ka³lxā¹tũ³kā³txa² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²
 a²yxau³ju³ta² a²ha³tā³nxā² ain³kxai¹nha²kxai³,
 wxā³sxĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³lain²txi³
 wxā³sxĩ²i², La²sa³ro³jah³la² Je³su²jah³la² hxi²ka²
 ya³lu²ju³ta² ka³tēn³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹kxah³lo²su²
 jah¹lain²txi³ wxā³sxĩ²i², nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 10-11 Ain¹ka³tũ³, ya³lu²ju³ta² ka³tēn³su²
 ĩ³sa²yxau³xi²si¹kxah³lai²na² ĩ²ai¹nha²kxai³,
 ā³nhai¹tũ³tũ³kā³txa² sa²kxai³lu² ka³lxā¹nũ³tũ³kā³txa²
 sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxā³ya³kxai³lu¹, wā³nxĩn¹te²
 si³yxau³ka³txa² nũ³kā³txa² sa²kxai³lu¹
 La²sa³ro³jah³lai²na² ĩ³su²lhā³te³lhxā³
 ĩ³nē³wa³kon³nhain¹ta¹hxai²hē¹la².

— Je³su²jah³lain²txi³ ĩ³su²lhā³i²,
 La²sa³ro³jah³lain²txi³ ĩ³su²lhā³i², ju¹ta² wi¹na³li¹.
 A²nũ²a² yxo²ha³kxā¹ sa²yxo²we¹tain¹kxā²ya³ti³su²
 ki³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² Je³ru³sa³lē²thĩ³na² ā³wih¹jau³su²

12-19 Nxe³nxā²ha¹te¹, a²ka³nxā³ha²ta³kxai³lu¹,
 a²nũ²a² ka³lxā¹tũ³kā³txa², Pas²kwa²nxe³je³na³kxā²
 ĩ³yain³si¹jau³nũ³su² ā³yān³ki³nũ²kxain¹tũ³kā³txi³su²,

ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²,
 Je³su²jah³la² Je³ru³sa³lẽ²thi³na² yau³son³ju³ta²
 a²ha³ta³nxa² ain³kxain¹ka³tu³, he³la³nxã³nxa²
 sa²nãu²so¹sxã³ ĩ³ne³khou²hain¹ka³tu³,
 ĩ³kaix1tain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩ³sa²nẽn¹kxi²sĩn¹nxa²ha¹tu¹wi¹.
 Nxe³ha²kxai³, wxã²na² Je³su²jah³lo² ĩ³nxai²na²,
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lo³txa²kah³lo²su² te² ĩ³nxai²na²,
 wxã³nhi¹lxi¹. Txa²nũ³ka³txi³na¹xai²na²
 I³sa³e² nũ³ka³txi³na¹xai²na², Txa²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³su² nhi¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ka³tu³, Je³su²jah³la² ju³mẽn²ta²
 wẽ³sa² a³ti²sxã³ ka³tih³yau³kxi²sxã³
 wxã³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Wxã³yain¹ju³ta²na²,
 Sũ³na² ha³tẽh³nxã³nxãn¹jau³xau³hxai²tẽx1tã²
 e³te³nah¹lxi¹:

— Si³ãu²thĩ³na² yxau³tũ³ka³txa² nxe³txi¹.
 Ha²ya³kxa² yuh³lxi³sẽ¹li¹. Wxa²hxi²kan¹txa²
 Si³yxau³tãu³a¹ wxã³tu¹wi¹. Ju³mẽn²ta²
 wẽn³su² ka³tih³yau³kxi²sxã³ wxã³tu¹wi¹.
 ĩ²txa²hẽ³li¹.

Kxã³nxãn¹jau³xa². ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 A²nxe³jau³xau³hxai²tẽx1 jã¹nxe³sxã³ hĩ¹na²
 Je³su²jah³la² wxã³yain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Wxã³yain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² kãĩ²li³tũ³ka³txai²na²
 Je³su²jah³la² ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ju³ta² a²ha³ta³nxa²,
 fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũn³tũ³ka³txa²
 sa²kxai³lu² ain³kxain¹nũ²la² kãĩn² ĩ³xan³txi³sxã³
 ĩ³ye³kxi²nyhu¹ah³lxi³te³nah¹lxi¹:

— ĩ²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²
 hxi²kan¹ti³hex1nẽ³lxa³nhai¹. A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹

ã³si³tẽ³la³kxain¹na³li¹. ã³na¹nẽ³lain¹sxã³
 Je³su²jah³lai²na² so¹li³ sa²yxo²we¹tain¹te³ji¹khi³.
 Na¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹,
 Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³li³nãu³xai²na²
 ha³lo²ai²na² ã³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 ã³ne³wxe³ai¹nxa³ju³ta²sa¹:

— İh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ kãi²li³tũ³ka³txai²na²
 Je³su²jah³lai²na² kãn² ĩ³sa²nẽn¹kxain¹te²la¹ku²,
 İh¹nxe³ju³khai³ta³ kãi³ain¹ji¹ku², na¹nhã¹.
 A²sa³wi³ha³li³nãu³xa² a²ẽ¹nãn¹jau³su²
 ta¹hxai²hẽ¹la². Kwẽn¹ta²na² ta¹hxai²hẽ¹la².
 Yxãn¹ta¹, yxan¹nãu³a¹ Je³su²jah³la²
 ya³lu²sxã³ ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxa³xi²sxã³
 wxi²kin³ti³ton³te²la³ ne³ti³hi¹nha²tãu³a¹ ha³lo²ai²na²
 ã³sa²wã²la³kxi¹xain¹sxã³ ã³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ain¹te³nah¹li¹:

— Hai³yo¹. Hĩ¹na² ã³ne³wxe³sa³nhã¹.
 Je³su²jah³la² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxa³tãu³lo³kxah³lo²su² na³na¹. Nxe³ha²kxai³,
 Sũ³na² ha³tẽh³nxã³nxãn¹jau³xa², “Wxa²hxi²kan¹txa²
 Si³yxa³tãu³a¹ wxã³tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai²na²
 wain³txi³ ĩ³ye³i², ha³na³ka³li³ kxã³nxai³tã²
 a²nũ²a² kãi²li³tũ³ka³txai³tã² Je³su²jah³la²
 kãn² ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ju³tai³tã² wain³txi³
 ĩ³sa²nẽn¹kxi² ain¹na²hẽ³na¹. A²sa³wi³ha³li³nãu³xa²
 nha²ta¹hxai²hẽ¹la².

Kre²ka²nũ³ka³txa²Je³su²jah³la²ã³te³nain¹jau³su²

²⁰ Nxe³nxa²ha¹te¹, nxe³hĩ¹na² a²nũ²a²
 ka³lxa¹khaix¹nxe³tũ³ka³txa² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
 ã³yãn³ki³nũ²kxi¹xi²sxã³ ĩ³yain³yah³li³te³lhã³
 Sũ³na² Si³yxa³tãu³a¹ ĩ³ka³li³si¹jau³xa²
 ĩ³ye³yah³li³te³lhã³ wxã³yah³li³ta¹hxai²hẽ¹la².

Yah³lxi³ha²kxai³, Kre²ka² nũ³ka³txa²
yau³xã³li³ e³ain¹tũ³ka³txa² kwa² ha²ya³kxa²
ka³la²nxa³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu², a²nũ²a²
ka³lxa¹khai¹nxe³tũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²yhu¹sxã³
ã³ya³lxi²yhu¹sxã³ tũ³nhaun¹nain¹nũn³sxã³
wxã³ain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². 21 A²nxe³tũ³ka³txai²na²
Kre²ka² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Fi³li²pah³lai²na²
a³ya³ti²sxã³ ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lai²na², Fi³li²pah³lai²na²,
Bet³sa³i²ta³thĩ³na² Ka³li³le²a²ko³xa²
wi³wi³to³thĩ³na² yxau³sxã³ tɔn¹jah¹lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Nxet³si¹lxi¹. Je³su²jah³la² ĩ²ti³ten³sa²sĩn¹nhai¹.
Kre²ka² nũ³ka³txa² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxe³te³na¹, Fi³li²pah³lai²na² sa²kxai³lu²
ain³kxain¹sxã³ wxe²ã³ain¹nũ²la², ã³n³tre²ah³la²
a³ya³ti¹xi²ya¹nũ²la² ĩ³ye³kxi²ya¹nũ²la²,
ha¹lin¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ã³tũ³xi²ya³nhũ²la²,
Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
23 Ain¹ka³tũ³, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Kwẽn¹tai²na² wxi²kin³ti³to³ti³hit¹sa³tu¹wi¹.
Hĩ¹na² ye³jen¹na² ya³lu²na¹ju³ta² yũ³tu¹wi¹.
Hã²wxãn³txa³ ka³tɛn³su² ĩ³sa²yxau³xi²sxã³
oh³xan¹ko³xa² wa³li²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹hĩ¹na¹
wxi²kin³ti³to³ti³hit¹sa²ju³ta³nũ³a² yũ³tu¹wi¹,
Txai²na² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot³sa²kah³lo²su² te²sa¹ha²kxai³lu¹.
24 Jã¹nxa¹ju³ta² sa²kxai³lu¹ a²ya³la³tũ³ wãn³txi³tũ³
ĩ³ye³kxi¹nx²ta¹i¹. Ha³lo²a², nxe³jut³sũ³ju³ta²sa¹:
Ka³yã³ki³a² kĩh³nũ³xa² ũ³whĩ¹ki³kxai²nãn²tu³,
hau³hau³kon³sxã³ a²ki³ai²na² wa³lu³lon³sxã³

hxa³ka³tu³, a²nxã³nxa² tah²nxã³nxa²
 ã³kwa³lxi²xi²sxã³ wi¹ka³lũ³sxã³ ki³ka³lxa¹txi³
 ã³ki³i²te²jai¹ti²ti¹. Nxe³yã¹ta¹, nxe³ki³ai²na²
 hxa³nxa³kxai²lẽ¹. Tah²nxã³ta³ ũ³sai¹nxa³kxe³su²
 hã¹i¹nxe³sxã³ nũh¹ yxau³te²jai¹ti²ti¹.
 Jã¹nxe³jut3sũ³nxe², Txai²na¹xai²na²
 ya³lu²na¹kxai²nã²tu³, a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa²
 ka³te³na² wi¹tãu³a¹ tah²lxi³ ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹.
 25 Jã¹nxa¹jau³su², wxã²na² sa²kxai³lu²
 i³ye³kxi²nhyah¹lxin¹kxai²nã²tu³: “Yuh³xai²na²
 ti¹ai²na² yxau³na¹hĩ¹na² txa²wi¹la¹tãu³a¹
 so¹lxi³ a³lxi²sa³nhã¹.” Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txa² sa²yxo²ã³a¹kxa²ti³ ya³lu²ju³ta²
 ten³sa²nxa³nha¹. Nxe³nhyah¹lxin¹kxai²nã²tu³
 Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² yxau²xai³lyah²lxan³tho³li¹.
 Yxã¹ta¹: “Yuh³xai²na² yxau³na¹hĩ¹na¹
 txa²wi¹la¹tãu³la³ a³lxi²sa²nxa³nhã¹. Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txa² yxo²i²a¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 su²lhã³sain¹kxa²ti³ yxo²i²a¹ju³ta²
 ã³na¹nxa³lho³na¹.” Nxe³yah³lxin¹kxai²nã²tu³,
 ka³te³na² a²wi¹lxon³kxi²tãu³a¹ kan²txi³
 yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wi¹. 26 Jã¹nxa¹jau³su²,
 a²nũ²a² i²li³te²su² te² i³nxã²tu³:
 “Je³su²jah³la² a²sa³wit3so¹na¹tũ¹xã¹.”
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nã²tu³, sa²wai³wait3sxã³
 ã³si³tẽ³la³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Sah²lxin¹kxai²nã²tu³,
 ha³lo²a² i²li³jut3sũ³ju³ta² he¹a¹kxai²nã²tu³,
 txa²sa³wi³ha³lxi³ i³nxai²na² whã²na¹
 ã³nho³yha³sah¹lxin¹tu¹wi¹. A³sah¹lxin¹kxai²nã²tu³,
 sa²yxo²wet1sah²lxin¹kxai²nã²tu³, Txa²wi³na²
 wi¹lhin¹si¹nx2ti³jau³la³ i³ye³kxi¹nx2ti³tu¹wi¹.

Je³su²jah³la²ya³lu²ju³ta³nũ³a², i³yau¹ũ³jau³su²

27 Na¹ha²kxai³, txa²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³
hxi²waun³ta³kxi²nhã²ha²kxai³, ãin²ta³kxi²nhã²ha²kxai³
nha¹nhai¹. Nha¹ha²kxai³, ãh¹nxe² Txa²wĩ³na²
e³kxi²te³la¹ji¹wi¹? “Wĩ³na² nxe³txi¹.

Ha³lo²a² khãuh³lxa³ti³hit1sa²ju³ta³nũ³a²
nxe³sa²ju³ta²yan³ti³su² sa²so¹xi²sẽ¹li¹.”

Nxe³te³la¹ji¹? Yxãn¹ta¹, hxi²kan¹txi³
jau¹xai²na² i³ye³kxin²nxa³lho³li¹. Txi²li²

khãuh³lxa³ti³hit1sa²ju³ta³nũ³ai²na²
ã³ne³khauh²kxi²si¹sa²ju³su² wxã³na¹hẽ³li¹.

Nxe³sa²ju³ta³nũ³a² ã³na¹ti³ten³sa²nxãn³nhai¹.
Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
e³lẽ³na² A²wĩ³na² e³te³nah¹lxi¹:

— Wĩ³na², nxe³txi¹. Wxi²kin³ti³to³nhat1sxã³
i³yĩ¹li²nhat1je¹txai¹nhu¹li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa²,
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹, oh³nãu³a¹ yxau³jah¹la²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxi²kin³ti³to³nha²sxã³ i³yĩ¹li²nha²yai²na¹li¹.
Jã¹yxai¹na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxe³jau³xai²na², a²nũ²a² ãn³yãn³nũ²kxain¹tũ³kã³txa²
a²ne³nxẽ³na² ain³kxain¹ka³tu³, ha³lo²a²
a³la³kxai¹nxa³kxe³su² e³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Ta²li¹na²li¹. Nxe³nxa²ha¹te¹, ã³lxi³te² nũ³kã³txa²
e³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Oh³xan¹jah¹la² e³kxi²te²sin²ju²li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

30 Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹, a²nũ²a² nũ³kã³txai²na²
i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wĩ³na² wãn³txi³na² i³ye³kxi²nẽ³jau³xĩ³na²
ain³kxi²si¹nx2ti³jau³su² e³na³li¹. Hai³txi³,

Txai²na² so¹lxi³ ain³kxi²si¹sa²jau³su² e³xa³wi¹.
 31 Kwên¹ta²na² yuh³xai²nân¹tũ³ka³txa² ko³nxe³ti³
 kãi³ain¹ju³ta² a²yo³ha² ain³nha²ta³lu²nain¹na³li¹.
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ain³nhain¹ka³tu³
 ko³nxe³te²lo³tain¹tu¹wi¹. Kwên¹ta²na²

hã³lo²a² hau³kon³na³li¹. Nxe³ha²kxai³,
 kwên¹ta²na² yuh³xai²nân¹ko³xa² a²wa³kxên³yah³la²
 Sa³ta³na²jah¹la² ã³nhũ³sa²tã³ain¹tu¹wi¹.

32 Ai¹nha²kxai³, Txai²na² Txa²wã¹sũ³na²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²kah³lo²na¹xai²na²
 sa²kxai³lu² sa²so¹sa²sxã³ sa²ka²la¹hêt1sain¹sxã³
 su²lhã³sain¹kxai²nân²tu³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 i³kaix1sa²so¹ai¹na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hê¹la².

33 Wãn³txai²na² Je³su²jah³lai²na² i³ye³ka³tu³,
 ye³jen¹na² su²lhã³ain¹ju³ta³nũ³a², hi³sa³ka³txa²
 ã³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ ya²lu¹kxi²nê³lain¹ju³ta³nũ³a²
 i³yau¹ũ³nha²yain¹ta¹hxai²hê¹la².

34 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² ã³yãn³ki³nũ²kxi²xain¹tũ³ka³txai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹ha³teh³nxã³nxãn¹jau³xa²
 kxã³nxu¹ta²na² ã³wha²li¹la³kxi²nê³jau³xu¹ta²na²sa¹:
 “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² jah¹la² kxã¹nãu³a¹
 ha³ta³nxãn²txi³, ka³tẽ³na² so¹lxi³
 yxau²wa³to²hi²sa²tẽ³tu¹wi¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
 Jau¹xai²na² wain³jau³xai²la¹i¹. Yxãn¹ta¹,
 wxa²wãn³txi³kxai³lu¹: “Txai²na² Sũ³na²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²kah³lo²na¹xai²na²
 sa²ka²la¹hêt1sain¹sxã³ su²lhã³sain¹tu¹wi¹.”
 Nxe³nhi¹lxi¹. Nhĩn¹kxai²nân²tu³, ka³tẽn³su²
 yxau²wa³to²hi²sa²tẽ³hĩ³nx2nxã³lxi¹,
 Wxãi²li¹. Nhĩ¹nha²kxai³, Wxãi²na²

Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lo³txa²kah³lo²su² nhĩn¹ji¹ku¹,
 ĩh¹nxe³ju³tan¹nũ³su² nhĩn¹ji¹ku¹ nxa²nha¹nhai¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹:

— Jũ¹nxe² hĩ¹na²kxai³, ha²te¹jah¹lo²na¹xai²na²,
 Sũ³na² yen³kxa² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³jah¹lo²na¹xai²na²
 yxau²xai³lya³nx2ta¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³,

yxau³ya³nx2ta¹hĩ¹na¹ txa²wãn³txa²
 ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. A²ya³la³tu³ wãn³txan²tu³
 a³la³kxah¹lxin¹txai²lã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
 a²ha²te¹ju³ta² ã³nxai³ti³hũ³nxe², a²ya³la³lyau³tu³
 wi¹la³la³kxah¹lxin¹tu¹wi¹. Jã¹nxa¹jau³su²,

ka³nxah³ju³ta² ã³nxai³kĩ³kxai²nãn²tu³: “Ĩh¹nũ¹la³ta³
 ã³nxai³lah¹lon³ku².” Nxe³hĩ³kĩ³tã³li¹.

Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe², Txai²na¹xai²na²,
 ha²te¹jah¹lo²na¹xai²na² ã³nxĩ³sxã³

he¹ya³nx2ti³nxa³kxai²nãn²tu³, na¹kxa²si³yo³na¹,
 ka³nxah³ju³ta² ai³yah³lxin¹jut3sũ³nxe²: “Ĩh¹nũ¹la³ta³

ai³na¹lhon³ku².” Nxe³yah³lxin¹jut3sũ³nxe²,
 yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,

hxi²kan¹txi³ txa²wãn³txa² ain³kxi²sah²lxan³tho³li¹.
 Sah²lxan³kxe³su², a²ya³la³lyau³tu³,

a³la³kxi²yah³lxi³hĩ³nx2nxã³lxi¹. 36 Nxe³ha²kxai³,
 he¹ya³nx2ta¹hĩ¹na¹ txa²wãn³txai²na²

ain³kxi², sa²yxo²we¹ti², nxe³sah¹lxi³hẽ¹li¹.
 Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ Txai²yã¹xah¹lxin¹tu¹wi¹.

Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, a²nũ²a² ã³xa²
 a²ya³la³lyau³xan²tu³ ĩ³yau¹ũ³hain¹yah³lxin¹tu¹wi¹.

Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ sa²ha²te¹tain¹te²hũ³nxe²
 yxau²xai³yain¹yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³jau³xai²na² e³ta³lun²te²ka³ka¹ Je³su²jah³la²
 ã³na¹ain¹sxã³ ã³no¹wxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ju³te²a² nũ³kã³txa² Je³su²jah³la²
sa²yxo²ã³ain¹jau³su²

³⁷ Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la² ha³lo²ai²na²
 yxau²xai³lhĩ¹na², wã³nxĩn¹sxã³ kãi³ju³ta²
 ka³lxa¹ju³ta² kãi³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yain¹kxan²ti³,
 Ju³te²a² nũ³kã³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²
 sa²yxo²we¹tain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². ³⁸ Ha³lo²a²
 sa²yxo²we¹tai¹nxa³ju³ta²na², yãn³ta²na²
 I³sa³i²ah³lu¹ta²na², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 wãn³txa² ĩ³hen³txi³nẽ³jah¹lu¹ta²na² e³te³nah¹lxi¹:

— Sũ³nãĩ³. Txa²wã¹wãn³txain²txi³
 ĩ³hen³txain¹kĩ³jau³xain²txi³
 sa²yxo²we¹tẽ³lai¹nxa³ha²kxai³, Sũ³nu²
 ĩ³nxai²na² nũ³kxũ³nĩn¹ju³txain²txi³
 ye³kan¹ti³he¹nxai¹nxa³ha²kxai³, nxe²na³li¹.
 Kxã³nxãn¹jau³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.

A²nxe³jau³xu¹ta²kxai³ nxe³je³na³kxa²ti¹ai²na² so¹lxi³,
 a²ya³la³tu³ nxe³jau³xau³hxai²tẽx¹ jã¹nxe³sxã³,
 Ju³te²a² nũ³kã³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²
 Je³su²jah³la² sa²yxo²we¹tain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
³⁹ Jã¹nxain¹jut³su² Ju³te²a² nũ³kã³txai²na² sa²kxai³lu¹
 hxi²kan¹txi³ Je³su²jah³la² sa²yxo²we¹tai¹nxa³ju³ta²
 I³sa³i²ah³lu¹ta²kxai³ wãn³txa² yau³ã³lxi³ yãn³ta²na²
 e³te²an¹jau³kxai³lu¹:

⁴⁰ — Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² ĩ³ye³sxã³ a²nũ²a²
 ĩ³lxi³thin¹ti³he¹nxa³tũ³kã³txa² ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:
 “Ĩ³lxi³thin¹ti³hex¹yah³lxi¹hxai²nxãn³tai¹ti²ti¹.
 Yah³lxi¹nha²kxai³, ye³han³te²hũ³nxe²

yxau², nex³kax³tũ³te²hũ³nxe² yxau²,
yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²lẽ¹.
Txa²nũ³kxũ³na¹ju³ta³la³ ye³kan¹txi³
ĩ²ti³hex¹sah¹lxa³nha²kxai³, Txa²wãn³txa²
wi¹jau³xa²nex³kan¹txi³ã³ne³to³yhah²lxa³nha²kxai³,
yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²lẽ¹.
Wxã³sxã³ wxa²kõ³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
wxa²wa²su¹txa²txi³si¹sah¹lxin¹jau³la³
wxã³yah²lxan³tho³li¹. Jã¹yxah³lxin¹kxa²yan³ti³su²
ya³nx²ta¹i¹. Wxã³sah¹lxin¹ju³ta²
ten³ti³hex¹sa²nxã³nhai¹, kãin²
ĩ³lxi³thin¹ti³hex¹yah³lxa³nha²kxai³lu¹. Sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹wãn³txa²na²hẽ³li¹.

I³sa³i²ah³lu¹ta²na² ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Nxe³jau³xau³hxai²tẽx¹tã², I³sa³i²ah³lu¹ta²kxai³lu²
kxã³nhxĩ¹nu¹ta²kxai³, Je³su²jah³la²
ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² wxi²kin³ti³ton³khaix¹jah¹lo²su²
na³na¹. I³sa³i²ah³lu¹ta²na² a²ẽ¹nãn¹jau³la³,
ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³:

— Je³su²jah³la², ha³lo²ai²na² wxã³ju³ta²nũ³a²
ĩ³ye³a¹tũ¹xã¹. Ain¹sxã³, wãn³txai²na²,
Ju³te²a² nũ³kã³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²,
Je³su²jah³la² sa²yxo²we¹ta¹nxa³jau³nũ³u¹ta²na²
ĩ³ye³kxũ¹nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

42-43 Nxe³kxa²ha³ta³nxã²ti³, Ju³te²a²
nũ³kã³txai²na² a²hxi²kan¹txi³ nũ³kã³txa²
ha³ta³nxã²txi³ wxa²hait¹so¹yhain¹tũ³kã³txa²
ka³lxa¹tũ³kã³txa² Je³su²jah³la² sa²yxo²we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹, hai³txi³ sa²yxo²wet¹si¹hain¹jau³la³
txa²wã¹ẽ¹nãu³a² ĩ³sai¹sxã³ e³lẽ³na²

ĩ³ye³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la², fa³ri³se²a² nũ³ka³txa²
yuh³li³yhu¹jau³su² ha²kxai³la².

— Ju³te²a² nũ³ka³txa² ă³nũ²kxi²ki³thĩ³na²
ũh³nũ³sa²tă³ha³lo²sai¹nẽ³lain¹kxa²yan³ti³su²,
ki³nhai¹. Ki³sa²kxai³ kɔn³to³ni² yxau³ki³tũ¹xă¹.
Fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² ĩ³wi¹lhin¹si¹nhẽ³jau³xa²
so¹lxĩ³ kăin² yxo²kwain³ki³ta³nă¹, a²ẽ¹nău³a²su¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹kxai²lẽ¹. A²nũ²a²
wi¹lhin¹si¹hain¹jau³su² so¹lxĩ³, kăin²
yxo²kwai³nain¹kxai²lẽ¹. Hai³txi³ Sũ³na²
Si³yxau³tău³a¹ wi¹lhin¹si¹hain¹jau³la³
yxo²kwai³nain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Ain¹jau³su²,
hai³txi³ Je³su²jah³la² sa²yo²wet1si¹hain¹jau³la³
e³lẽ³na² ĩ³ye³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

Je³su²jah³la² wăn³txa², kɔ³nxe³te²la² ĩ³yĩ¹lain¹jau³su²

44 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wăn³txi³kxai³lu¹,
kăin² ĩ³kaix1te³nah¹lxĩ¹:

— A²nũ²a² a²ten³te²su² te²an²tu³,
sa²yo²wet1sain¹kxai²năn²tu³, Txa²wĩ³na²
ĩ³sa²si¹hă³sa²jah¹lu¹taĩ²na² sa²yo²we¹tain¹nũ³nhĩ³nx2na³li¹.
Hai³txi³ Txaĩ²na²so¹lxĩ³ sa²yo²wet1sai¹nhĩ³nx2nxa³i¹.

45 Jă¹nxa¹jau³su², Txain²txi³ a²nũ²a²
yxo²ĩ²sain¹kxai²năn²tu³ Txa²wĩ³na²
ĩ³sa²si¹hă³sa²jah¹lain²txi³ yxo²ĩ²ain¹nũ³nhĩ³nx2na³li¹.

46 Txai²li² yuh³xai²năn¹ko³xai²na² wxă³na¹ju³ta²,
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ sa²ha²te¹te²hũ³nxe²
wxă³na¹hẽ³li¹. Na¹kxai²năn²tu³, a²nũ²a²
sa²yo²wet1sain¹kxai²năn²tu³, hai³txi³ kɔ³nxe³ti³
kăĩ³kxa² wah³yu³ta³la³ ka³nxah³jut3sũ³ju³ta³la³
yxau²xai³lai¹nx3tho³li¹. 47 Yxăn¹ta¹, a²nũ²a²
ĩ²li³te²la³ txa²wăn³txai²na² a²ne³nxẽ³na²

so¹lxi³ ain³kxi²sain¹kxan²ti³, a²ẽ¹nãu³a¹
 au³txi³ sa²yo²wet1sai¹nxa³kxai²nãn²tu³,
 hai³txi³ ko³nxe³te²la³ ox3tain¹nxa³lho³li¹,
 Txai²li¹. Na¹jut3su² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 wxa²wa²sut1si¹hai¹na¹jau³su², ha³lo²ai²na²
 wxã³na¹hẽ³li¹. Hai³txi³ a²nũ²a² ko³nxe³te²la³
 ox3tain¹te³lhxã³ nxe³jah¹lo²txã³i¹, Txai²li¹.
 48 Yxã¹ta¹, a²nũ²a² en²sa³ha²kxai³, txa²wãn³txa²
 sa²yo²ã³sa³ha²kxai³, a²nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³,
 ko³nxe³te²la³ ĩ³yĩ¹lain¹ju³ta³nũ³a² yũ³tu¹wi¹.
 Nxe³ju³ta²sa¹, txa²wãn³txai²nãn²tu³, hĩ¹na²
 ĩ³ye³kxai¹na¹jau³xai²nãn²tu³, yxau²sa²tẽ³xai³ka³tu³
 hu³, yxan¹nãu³a¹ ha³lo²ai²na² hxn³tãu³a¹,
 a²nxe³jah¹la² txa²wãn³txai²na² wi¹jau³xai²na²
 ain³kxi¹xain¹tu¹wi¹. Ain¹kxai²nãn²tu³, “Je³su²jah³la²
 wãn³txa² wi¹jau³xa² kxã³nxa² sa²yo²ã³a¹hẽ³li¹.
 Hĩ¹na² Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³lxi³sxã³
 ĩ³yĩ¹li²sa²nxa³lho³li¹.” Ain¹tu¹wi¹.

49 Txa²wãn³txa² e³a¹jau³xai²na², kwa²
 hxi²kan¹txi³lo³nha²sxã³ e³nxa³i¹. Nxe³yãn¹ta¹,
 Txa²wĩ³nu¹ta²na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹ta²na²
 ĩ³kwa³na³sa³na²hẽ³li¹. Nxe³sa²jau³xa²
 ĩ³wet1sa²so¹sxã³ e³a¹i¹. 50 Txa²wĩ³na² wãn³txa²,
 ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa², ka³te³na² wi¹tãu³a¹ a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ yxau²xai³te³lhxã³ ĩ³kwa³na³nẽ³na³li¹.
 Nxe³ju³ta³, a³la³kxi²na¹nhai¹. Na¹ha²kxai³,
 Txa²wĩ³na² wãn³txa² ĩ³wet1sa²so¹na¹jau³xa² so¹lxi³
 e³ya³nx2ta¹i¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

13

Je³su²jah³la²

a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²

wxa²yu³hĩn³ta³kxã¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pas²kwa²nxe³je³na³kxa²,
Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² ã³yã³ki³nũ²kxain¹sxã³
kãin² ĩ³yain³tai¹ni² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
ĩ³ka³li³si¹hain¹jau³su² ĩ³ye³kxai¹ni², nxe³je³na³kxa²
yau³son³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹na²,
Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² whã²na¹
sxi²ha² thĩ³nãu³xã¹ yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxau³ain¹nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
a²ẽ¹nã¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kĩ³la², Txa²wĩ³na² ĩ³yĩ¹li²nũ¹sa²ju³ta²
hau³kon³na³na¹. Yuh³xai²nã¹ko³xai²na²
wa²li³sxã³ Txa²wĩ³na² yxau³tãu³a¹
ĩ³na¹ju³ta³nũ³a² yau³son³kxi²na³na¹. Na¹ha²kxai³,
txa²sa³wi³ha³lxi²na² yuh³xai²nã¹ko³xa²
a²sa³wi³ha³lxi³ye²te²nũ³ka³txai²na²
kxã³su² a³lxi²hxai²na¹hẽ³nã¹. Ka¹txi³
a³lxi²sa²tẽ³hxai²na¹hẽ³na¹. Na¹ha²kxai³,
kãin² a³lxi¹na¹ju³ta² txa²sa³wi³ha³lxi²na²
ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹tũ¹xã¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

2 Yxã¹ta¹, Ju³ta²sah³la² Je³su²jah³la² a²sa³wi³sxa²
ha³la³je¹nai³kxai³tã² Sa³ta³na²jah¹la² wã³txa²
ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Ju³ta²sah³lãi³. Je³su²jah³la²
ĩ³kox¹kq¹son²kxi¹sẽ¹li¹. Sa³ta³na²jah¹la²
yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹:

— Hã³xã¹, na¹tu¹wi¹. Ju³ta²sah³la²
yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na²
ĩ³kox¹kq¹son²kxi²si¹jau³nũ³su², Ju³ta²sah³lai²na²
ain³kxi²so¹sxã³ a²ẽ¹nãu³a¹ wxa²sa²no¹kxin¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³kxe³su², Ju³ta²sah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na².
wã³kon³te²nãu³xai²na² whã²na¹,

yxau³yain¹ta¹hxai²hē¹la². ³Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ti¹,
Je³su²jah³lai²na²sa²kxai³lu¹a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na²,
sa²kxai³lu¹whāi²na¹ā³yān³ki³nū²kxi¹xi²sxā³
ĩ³yai³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, ha³lo²a²
Je³su²jah³la²nūh¹a³la³kxi²ta³lun²ta¹hxai²hē¹la².

— Txa²wĩ³na²hxi²kan¹txi³lot³sa³na²hē³nā¹.
Na¹ha²kxai³ha³lo²a²yxō²ha³kxa¹hxi²ka¹na¹nhā¹.
Kxā³nxa², Txa²wĩ³na²ye³na¹a³li³sxā³
wxā³na¹hē³na¹. A¹hĩ¹na¹, Txa²wĩ³na²yxau³tāu³a¹
ĩ³na¹tū¹xā¹. Yxān¹ta¹, txa²sa³wi³ha³lxi²na²
kāin²a³li²na¹nhā¹. Na¹ha²kxai³, hĩ¹na²
ĩn²nxa³ta³lxa¹txa²a³lxi²khaix¹na¹ju³ta²
ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹tū¹xā¹. Nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la².
⁴⁻⁵ Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ti¹, Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu¹ĩ³yain³ta³lun²sā²nxa³kxe³tu³, nūh¹
ĩ³sa²yxau³sxā³a²wā²la²wi²kxi²nha²ka³lo³a²
sa²sai¹kxi²nha²sxā³ũ³ha¹nū²la², to³a²ya³ka³lo³a²
wā²la²ka³lo³a²ũ³yhu³yā³na³kxi²nha²ki³ka³lo³nū³a²
so¹sxā³sa²si³wa³lāu²kxi²nha²ka³tu³,
ĩ³yau³xa²kwa³ta³lē³nāu³a¹ā³nē¹so¹nū²la²,
a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na²a²yu³kxa²sa²kxai³lu¹
wxa²yu³hĩn³ta³kxi², wā²la²ka³lo³ai²na²
sa²si³wa³lāu²kxi²nha²ka³lo³ai²na²
ũ³yhu³yā³na³ta³lxi³kxi²ũ³yhu³ya³na³ta³kxi²
nxe²xai³yain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁶ Nxe²xai³yain¹nū²la²,
Pe²jah³la²ā³wxā³nū²la²:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³
wxa²yu³hĩn³ta³kxi²sa²te³lin¹ji¹? Pe²jah³lai²na²
wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

⁷ Nxe³ta¹, Je³su²jah³la²wān³txi³kxai³lu¹:

— Kāi³kxi¹nxa²ha¹ju³ta²kwēn¹ta²na²

ã³ne³wxe²nxã³lxi¹. Yxã¹ta¹, a²yan¹nãu³a¹
wi¹lã³ne³wxe³nx2tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxe³nxa²ha¹te¹, Pe²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxã²i²na²ã³sen³sai¹sa²sxã³hxi²kan¹khaix¹te²si¹lxi¹.
Nĩ¹nha²kxai³ wxa²yu³hĩn³ta³kxi²sa²txa³hẽ¹li¹.
A²nũ²a² hxi²kan¹te²su² te²a² a²sa³wi³ha³lxa²
yu³kxa² wxa²yu³hĩn³ta³kxi²ki³ju³ta² wai³nxa³i¹.
Nxe³ha²kxai³ yu³kex3nũ³nxa²hxa³lho³li¹.
Pe²jah³lai²na² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²yu³hĩ³la³kxi¹nxa²hxa³kxai²nãn²tu³,
txa²sa³wit3sa²hĩ³nx2nxa³lxi¹. ã³nhẽ¹txa²hĩ³nxãn²nxa³i¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxe³nxa²ha¹te¹, Pe²jah³lai²na² wãn³txa²
te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Txa²hxi²ka³na²
whãi²na¹ wxa²hxi²hĩ³la³kxi², txa²yu³ka³na²
whãi²na¹ wxa²yu³hĩn³ta³kxi², txa²ne³ka³nai²na²
whãi²na¹ wxa²ne³hĩ³la³kxi², nxe³sẽ¹li¹.
Txa²yu³kxa² so¹lxi³ wxa²yu³hĩn³ta³kxi²sa²txa³hẽ¹li¹.
Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, wxa²sa³wi³sxa³khai³sa³tu¹wi¹.
Ju¹ta²ten³sa³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹nũ²a² whãi²na¹ ho³xi²han³kxi²te³nha²,
nxe³ki³kxai²nãn²tu³, hã²wxãn³txa³, txa²wã¹yu³kxa²
so¹lxi³ nã³ti³nẽ³lhĩ³nx2na³li¹. Nxe³kxai²nãn²tu³,
wxa²yu³hĩn³ta³kxi²nha²ki³kxai²nãn²tu³,
txa²wã¹nũ²a² whãi²na¹ han³kxi²ta³lun²nẽ³lhĩ³nx2na³li¹.
Jã¹nxa¹jau³xai²na², wxa²nũ³ka³txi³
ĩ³nxai²na² han³ta³lun²nx2ti³kxe³hũ³nxe²
wxa²kq³nxe³yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²lxa¹ta¹ti²ti¹.
Yxã¹ta¹, wxa²yu³ta² ka³na³ka³na³jah¹la²

so¹lxi³ on³yah³lxi¹lxi¹. A²nxe³jah¹la²,
 ko³nxe³ju³ta² yxau²xai³lain¹na³li¹. Txa²wã¹nã³ta²
 han³kxi²nxa³te²hũ³nxe² a²ko³nxe³ju³ta²
 yxau²xai³lain¹na³li¹. 11 Nxe³jau³xai²na², Je³su²jah³la²
 ha³lo²a² a³la³kxi²kxe³su²:

— Ju³ta²sah³lai²na² ye³jen¹na²
 ko¹ko¹xa² hxi²ka²nãu³a¹ ã³yũ³sain¹tũ¹xã¹.
 Nxe³nha²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na²,
 a³la³kxi²ta³lun²kxe³su², i³ye³sxã³:

— Wxa²yu³ta² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³
 on³yah³lxi¹lxi¹. A²nxe³jah¹la² ko³nxe³ju³ta²
 yxau²xai³lain¹na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxe³nxa²ha¹te¹, wxa²yu³hĩn³ta³kxain¹ta³lun²nxa²ha¹te¹,
 wã²la² ũ³whi²kxi¹xi²nhã²nũ²la², ã³wxe³xi²nũ²la²,
 Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²yu³hĩn³ta³kxi¹nx2ta¹ju³txai²na²
 a²si³yxau³tãu³a¹ i³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wi¹.
 ã³ne³wxe³nx2ti³xa³ta²lu¹i¹. 13 Nxe³tãu³a² sa²kxai³lu¹:
 “Txa²sũ³nu²yah³lãi³, Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³.
 Nxe³sah¹lxi³to³hi¹lxi¹. Jau¹xai²na², wain³txi³
 e³yah³lxi³to³hi¹lxi¹, wxa²sũ³nũ²sa¹ha²kxai³,
 wxa²hxi²kan¹txi³sa¹ha²kxai³, nxe³na¹i¹. 14 Yxã¹ta¹,
 wxa²yu³hĩn³ta³kxi²nẽ³ju³ta² a²sa³wi³sxa² so¹lxi³
 a²wa³ka³li³yu³ta²la¹i¹. Hai³txi³ a²hxi²kan¹jah³la²
 a²sa³wi³ha³lxa² yu³kxa² wxa²yu³hĩn³ta³kxi²ju³ta³la²
 yũ²nxa³i¹. Nxe³kxan²ti³, Txai²na¹xai²na²
 wxa²sũ³nu²su² na¹kxan²ti³, wxa²hxi²kan¹txi³su²
 na¹kxan²ti³, wxa²yu³hĩn³ta³kxi¹nx2ta¹te¹ni²ti¹.
 Jã¹nxe³nhat1jah³lxi³hẽ¹li¹. 15 Kãi³kxi¹nx2ta¹ju³ta²
 i³ye³ũh¹nx2ta¹i¹. Nxe³nx2ta¹ju³txai²na²

kãi³kxi¹nx2ta¹kxa²yãx1nhat1jah³lxi³hẽ¹li¹.

16 Jã¹nxa¹jau³su², a²sa³wi³sxa² hxi²ka¹nxa³i¹.
Yxãn¹ta¹ a²sũ³na²yah³la² hxi²kan¹te²lã²na³li¹.
Jã¹nxe³sxã³, ã³kwa³na³nx2ta¹te²su²
te³na¹xai²na² hxi²kan¹te²sa¹i¹. Yxãn¹ta¹
ĩ³kwa³na³nx2ta¹kxe³su² te² ã³nxai²na²
hxi²kan¹nx2ti³hĩ³nx2nxa³i¹. 17 Nxe³na¹jau³xai²na²,
ã³ne³wxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, sa²yxo²wet1sa²sxã³
kãi³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
wi¹lxon³kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹.

18 Yxãn¹ta¹, txa²wãn³txai²na²
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na², wxa²yu³tai²na² ã³sxã³
ã³yũ³so¹nx2ta¹kxe³su² te² ã³nxai²na² so¹lxi³
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Nxe³nx2ta¹kxe³su² te² ã³nxai²na²
ye³kan¹txi³ ã³nx2ta¹jah¹lo²sa¹i¹. Yxãn¹ta¹,
wxa²yu³tai²na² sa²yxo²ã³san¹jah¹lo²nũ³su² te²
ĩ³nxa² yũ³ah³lxi¹lxi¹. A²nxe³jah¹lo²su², Sũ³na²
ha³teh³nxã³nxãn¹jau³xa² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
e³te³nah¹lxi¹. “A²nũ²a² yain³txi³nũ³xa²
ĩ³yain³ya³sain¹jah¹lo²su² te²a² ha³ta³nxãn²txi³
ĩ³kox1ko¹son²kxi²sain¹tu¹wi¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
A²nxe³jau³xau³hxai²tẽx1 jã¹nxe³sxã³ ye³jen¹na²
a²nũ²a² kãi³kxi²sain¹tu¹wi¹. Sain¹kxai²nãn²tu³,
ha³teh³nxã³nxãn¹jau³xa² a²ya³la³tu³
ta³lun²tu¹wi¹. 19 Yxãn¹ta¹, Txai²na¹xai²na²
ha³lo²a² ã³hũ¹nx2ti³xa³ta³lxa² wãn³txai²na²
ĩ³tih³nxe³nx2ta¹i¹. Nxe³nx2ta¹ka³tu³,
hã²wxãn³txa³ ã³nhau³ko³khai¹nxe³tãu³a¹ ha³lo²a²
ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, txa²wãn³txai²na²
yxo²ĩ²sah¹lxin¹tu¹wi¹. “Hai³yo¹. Je³su²jah³la²
wãn³txi³khai³xa² so¹lxi³ ã³ye³kxi²nẽ³tai¹ti²ti¹.
Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta²

Si³yxau³tâu³lo³kxah³lo²su² na³li¹.
 Sah¹lxin¹tu¹wi¹. 20 A²ya³la³tu³ wân³txi³tu³
 e³kxi¹nx2ta¹i¹. A²nũ²a² i²li³te²su² kxai²nân²tu³,
 txa²sa³wi³sa² i³sa²si¹hã³a¹kxe³su² te²a²
 sa²yo²we¹tũ³sain¹kxai²nân²tu³, a²nxe³jah¹lo²su²
 kxai²nân²tu³, Txai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na²
 sa²yo²wetlsain¹nũ³nhĩ³nx2na³li¹. Sain¹kxai²nân²tu³,
 Txa²wĩ³nu¹ta²na² i³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹ta²na²
 sa²yo²we¹tain¹nũ³nhĩ³nx2na³li¹.

— Ko¹ko¹xa² hxi²ka²nãu³a¹ ã³yũ³sai¹nĩn¹tu¹wi¹.
 Nxe³jau³su²

21 Nxe³nxa²ha¹te¹, i³ye³ta³lun²nxa²ha¹te¹,
 Je³su²jah³la² a²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ kãin²
 i³ain²ta³kxi²nha²ha²kxai³, i³ye³te³nah¹li¹:

— A²ya³la³tu³ wân³txi³tu³ e³kxi¹nx2ta¹i¹.
 Wxa²yu³ta² ka³na³ka³na³tin¹te² i³nxa² ko¹ko¹xa²
 hxi²ka²nãu³a¹ ã³yũ³sai¹nĩn¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu², a²sa³wi³ha³li³nãu³xa²
 sa²kxai³lu² i³wã³wã³ta³kxi²nha²sxã³ ã³nĩ²la³kxi²
 ta³lun²nhain¹te³nah¹li¹:

— ĩh¹nxe³te²la³ta³ i³yxaih²kxi²ki³te²la³ji¹?
 A²ẽ¹nãu³a¹ nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la²

23 A²nxe³tâu³a² a²sa³wi³sxa² Je³su²jah³la²
 a³li²khai¹nxe³kxah³lo²su² te²a² Je³su²jah³la²
 a²wi³lẽ³nãu³a¹ sa²nẽn¹kxi²khaix1nxe³je³nãu³a²
 ã³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxe³nxa²ha¹te¹,
 Pe²jah³lai²na² wân³txi³kxai³lu¹, a²sa³wi³sxa²na²
 hãĩ³a² i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

— Ya²ha³we¹. Je³su²jah³la² i³ye³kxi¹txai¹nhẽ³li¹.
 “Ĩh¹te²ta³ i³ye³kxin¹te²la¹xã¹?” Nxe³txai¹nhẽ³li¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³sxai²na² Je³su²jah³la²
sa²nên¹kxi²khaix¹nxe³je³na² ã³wxe³jah¹lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ĩh¹te²tan³te²la¹xã³?
Yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— A²yain³txi³nũ³xa² sa²so¹sxã³
yain³txi³yau³xa² ã³hũ¹kxi²sa²sai¹sã²na¹ka³tũ³,
ĩ³kox¹kox¹son²kxi²sa²jah¹lo²nũ³ai²na²
ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³jah¹lo²su² na³li¹.

Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tũ³, Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu² yain³txi³nũ³xa² sa²so¹sxã³ a²yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹sxã³ Ju³ta²sah³la² sa²kxai³lu²,
Ki³lo²ko³xa² tøn¹jah¹la² sa²kxai³lu², Si³mãu²ah³la²
a²tah²yah³la² sa²kxai³lu², ã³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxe³tũ³xai²na², Ju³ta²sah³lai²na² sa²so¹sxã³
ĩ³yai³nain¹tãu³ Sa³ta³na²jah¹la² sa²kxai³lu²
Ju³ta²sah³lai²na² a²nxũ²kwai³nãu³a¹
ã³nxũ²kwai³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, Ju³ta²sah³la²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo²a² kãi³te³lhxã³ nĩn¹ju³ta² hxi²wa³su³sẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Yxãn¹ta¹, wãn³txai²na² hãĩ³jau³xai²na²
a²si³yxau³tãu³la³ hai³txi³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
ã³wxe³yain¹tũ³ka³txai²na² a³la³kxain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

29 A³la³kxai¹nxa³ju³ta²sa¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
a²ẽ¹nãn¹jau³xa² ĩ³ye³kxi²nha²jau³xa²sa¹:

— Ju³ta²sah³lai²na², txa²wã¹yo³hi²ki³txã³nxũ³a²
ũ³hã¹kxi²nẽ³jah¹lo²su² na³na¹. Nxe³ha²kxai³,

Je³su²jah³lai²na² wãn³txai²na² Ju³ta²sah³la²
 ĩ³ye³kxain¹jau³xai²na²sa¹: “Yain³txi³nũ³xa²
 Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² ĩ³yain³kĩ³tũ³nxũ³a²
 ũ³yho³hi²so¹kxi²si¹hain¹jau³su² ta³nxa²,
 a²nũ²a² a²yen³kxi³hxa³te²su² te²a²
 txa²wã¹yo³hi²kĩ³txã³nxũ³a² ũ³hũ¹si¹hain¹jau³su²
 ta³nxa², nxe³hĩ³nx2na³na¹ Je³su²jah³la² wãn³txa²su¹.”
 A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² a²ẽ¹nãn¹jau³su²
 ta¹hxi²hẽ¹la².
 30 Nxe³ka³tũ³, Ju³ta²sah³lai²na²
 a²yain³txi³nũ³xai²na² sa²so¹kxi²sxã³
 ĩ³yain³ta³lun²ka³tũ³, wa²li³ka³tũ³ ka³nxah³ju³ta²
 wa²li³ta¹hxi²hẽ¹la².

Wãn³txa²tah²yau³xa²ĩ³kwa³na³jau³su²

31 Nxe³nxa²ha¹te¹, wa²li³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
 wãn³txi³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxa² wã³kon³te²nãu³xa²
 ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Kwẽn¹tai²na² ha³lo²a² hau³kon³na³li¹.
 Na¹ha²kxai³, Txai²na² wxi²kin³ti³to³ti³hit1sa³tu¹wi¹.
 Nxe³sa²ju³ta², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ²sain¹tu¹wi¹.
 Sain¹kxai²nãn²tũ³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 txa²kãĩ³a¹ju³ta² ĩ²sain¹kxai²nãn²tũ³: “Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ wxi²kin³ti³ton³khai¹nx2na³li¹.”

A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹, sain¹tu¹wi¹.
 32 Sain¹kxai²nãn²tũ³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 a²hxi²ka² wxi²kin³ti³to³ti³hit1sa³tu¹wi¹,
 kwẽn¹tai²nah¹lxi¹. Sa³kxai²nãn²tũ³, a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ ĩ²sain¹kxai²nãn²tũ³: “Hai³yo¹.
 Je³su²jah³lai²na² wi²kin³ti³ton³khai¹nx2na³li¹.
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wxi²kin³ti³ton³kxa²
 yã¹nx2na³li¹.” Sain¹tu¹wi¹. 33 Txa²wẽ³ha³lxãĩ³.
 Jũ¹nxe² kxãn³su² yxau³ya³nx2ta¹ka³tũ³

ã³nxi³na¹tu¹wi¹. Na¹tãu³a¹, ã³ten³sah¹lxin¹tu¹wi¹.
 Sah¹lxin¹ta¹, ã³te³lhxã³ na¹tãu³a¹ hxi²kan¹txi³
 ã³si³tẽ³sah¹lxan³tho³li¹. Nxe³na¹jau³xai²na²,
 Ju³te²a² nũ³kã³txai³tã² ã³ye³kxai¹na¹tai¹ti²ti¹.
 Hĩ¹nai²na² jau³jau¹xai²na² yã¹nxe³jau³xa²
 ya³nx2ta¹i¹. 34 Na¹ha²kxai³, wãn³txa²
 tah²yau³xa² ã³kwa³na³nx2ta¹i¹. Nxe³jau³xa²sa¹,
 a³lxí²waun¹nhat¹jah³lxí³hẽ¹li¹. A³lxí¹nx2ta¹kxa²
 yã¹nxe³nhat¹jah³lxí³hẽ¹li¹.

35 Nxe³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu³,
 txa²sa³wi³ha³lxí³lo³txa²lxa¹jau³xa² a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ aín³kxi²nx2tain¹tu¹wi¹. “Tũ¹kã³txai²na²
 Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxí³khai³nũ³kã³txai²la¹i¹.”
 Nxe³nyhain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

*Pe²jah³lai²na² Je³su²jah³la² sa²yxo²ã³jau³nũ³a²
 ã³yau¹ũ³jau³su²*

36 Nxe³nxa²ha¹te¹, Si³mãu² Pe²jah³lai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ìh¹nũ¹la³ta³ ã³te³lin¹ji¹?
 Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹:

— ã³te³lhxã³ na¹tãu³a¹ hxi²kan¹txi³
 ã³si³tẽ³kxi²sa²nxãn³tho³li¹, hĩ¹nai²na²su¹. Yxãn¹ta¹,
 yxan¹nãu³a¹ ã³si³tẽ³kxi²san¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
 wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Nxe³ta¹, Pe²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Hĩ¹na²
 ã³si³tẽ³nxa²ha¹ju³ta² ten³khaix¹sa³nhai¹.
 Ìh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ hĩ¹na² ã³si³tẽ³nxa²ha¹ju³ta³la³
 yũ²nxa³te²la¹xã³? A³lxí²khai¹nxa²ha¹nhai¹.
 Na¹ha²kxai³, su²lhã³sain¹kxan²ti³
 ã³nã¹nxa²hxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

38 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— “A³lxi¹nxa²ha¹jau³su² su²lhã³sain¹kxan²ti³ã³nã¹nxa²hxa³lho³li¹.” Sah¹lxi¹lxi¹. Yxã¹ta¹, ko³nhxa²sxã³ e³xã³lxi¹. A²ya³la³tu³, wã³n³txi³tu³e³kxi¹nxa²ha¹i¹. Ka³la³ka³la²a² i³yai²li²nxa³ta³lxa¹, wxã¹na² ten³si¹sa²nxã³jau³nũ³su² ye³ha¹li¹ka³na³ki¹ nxe² i³ye³xi²to³hin¹tu¹wi¹: “Je³su²jah³la²i²ti³hex¹te²txã³i¹.” Nxe³kxi²san¹tu¹wi¹. Jau³su²ya³nxa²ha¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

14

Txa²wã¹wĩ³na² i³la³kxi²si¹nhẽ³jau³su²
i³yau¹ũ³jau³su²

¹ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wã³txi³kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Hxi²waun³ta³kxi²yhah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.

Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ yxo²i²jah³lxi³hẽ¹li¹. Jã¹nxe³sxã³ yxo²i²sah¹lxi³hẽ¹li¹. ² Txa²wĩ³na²

sxi²nhãu³a¹ ka³lxa¹khai¹nxe³thĩ³na² yũ²na³li¹. Na¹ha²kxai³, nũ¹ka³nãu³a¹

wxa²ha³lo²su² ko³su² nũn³tãu³a¹ nũ¹ka³nãu³a¹ sa²hau³ko³kxi¹nx2ti³te³lhxã³ ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹.

Wxa²ha³lo²su² ko³su² nũ³ã¹ yũ²nxa³ke³la³te²kxai³ i³hen³txi³nx2ti³hĩ³na¹i¹. “Yũ²nxa³i¹.”

Nxe³nx2ti³hĩ³na¹i¹. Yxã¹ta¹, yũ²na³li¹.

³ Na¹kxai²nãn²tu³, i³na¹kxai²nãn²tu³, wxa²ha³lo²a²sa²hau³ko³ta³lun²kxi¹nx2ta¹kxai²nãn²tu³,

ã³wa³li¹xi²na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nãn²tu³,

ã³sa²so¹nx2ta¹tu¹wi¹. Kan²txi³

yxau³ya³sa²si¹nx2ta¹jau³su² nx2ta¹tu¹wi¹.

Na¹kxai²nãn²tu³, ha³lo²a² i²li³jut3sũ³ju³ta²

he¹a¹tãu³a¹ yxau³ya³sah¹lxin¹tu¹wi¹.

⁴ Nxe³ju³ta², tĩh³na² ã³nxĩ³na¹tĩh³na²nũ³a²

wi¹la³la³kxah¹lxi¹nha²kxai³, ha³lo²a² ã³nxĩ³te³lhxã³
na¹tâu³a¹ wi¹la³la³kxah¹lxi¹nha²kxai³, yah³lxi¹lxi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁵ Nxe³nxa²ha¹te¹, To³me²ah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxe²nxa³i¹. Ha³lo²a²,
ã³nxĩ³nhĩn¹ko³nũ³a²ko³nũ¹ti³he¹nxe³nxa³sĩn¹nxãn³nhai¹.
Sĩn¹nxa³ha²kxai³, ĩh¹nxet3sxã³ tĩh³na²
ã³nxĩ³nhĩn¹tĩ³nha²nũ³a² sa²kxai³lu²
wi¹la³la³kxi²nha²hĩ³nha¹ji¹ku¹, nha¹nhai¹.

⁶ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txai²li² tĩ³nhũ²sa¹ha²kxai³, Txai²li²
a²ya³la³tu³ te²sa¹ha²kxai³, Txai²li² ka³te³na²
Si³yxau³tâu³sa¹ha²kxai³, te²sa¹i¹. A²nũ²a²
a²ten³te²su² te²an²tu³, ã³si³tẽ³sa³kxai²nãn²tu³,
Txa²wĩ³na² a³ya³ti²tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹,
ã³si³tẽ³sa²nxa³kxai²nãn²tu³, Txa²wĩ³na²
a³ya³ti²sxĩ²ai¹nx3tho³li¹. ⁷ Wxa²yu³ta²na², kxãn³su²
Txa²wĩ³na² ĩ²ain¹yah³lxi³hxai²nxã³nhẽ³li¹, Txai²li²
ye³kan¹txi³ ĩ²sah¹lxi³nhxai²nxã³nha²kxai³lu¹.
Wi¹li²sah¹lxin¹ke³la³te²kxai³, Txa²wĩ³na²
ye³kan¹txi³ ĩ²yah³lxi³nũ³nhĩ³nxa¹lxi¹.
Yxãn¹ta¹, nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³ wi¹li²sah¹lxi¹lxi¹.
Sah¹lxi¹nha²kxai³ Txa²wĩ³nãn²txi³ ye³kan¹txi³
wi¹li²yah³lxi³nũ³nxa¹lxi¹.

⁸ Yxãn¹ta¹, Fi³li²pah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Wxa²wĩ³na²
ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ju¹ta²na² so¹lxi³
ten³sa²sĩn¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁹ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Fi³li²pah³lãi³. Kxãn³su² yxau³ya³nx2ti³to³ha¹i¹.
Ya³nx2ta¹kxan²ti³, txa²hxi²ka¹na¹ju³ta²
ye³kan¹txi³ ĩ²sah¹lxan³ji¹wi¹? A²nũ²a²

ĩ²sa²te²su² te²an²tu³, Txa²wĩ³na² ĩ²nũn³te²su²
hĩ³nx2na³li¹. Nxe³ha²kxai³, ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³:
“Wxa²wĩ³na² ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹.” Nĩn¹ji¹wi¹?
10 Ne³ka²kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Txain²txi³, Txa²wĩ³na²
nxũ²kwai³nãu³a¹ nxũ²kwai³yxau³na¹ha²kxai³,
Txa²wĩ³nãin²txi³ nxũ²kwai³yxau³sa³ha²kxai³,
nha¹i¹. Nxe³na¹jau³xai²na² ã³ne³to³nxa²lxi³ta²lu¹i¹.
Na²ha²kxai³, wãn³txai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³jau¹xai²na²,
hai³txi³ txa²ẽ¹nãu³nũ¹ai²na² wãn³txa²
ã³si³wx³jau³su² jau³sxa³wi¹. Yxãn¹ta¹, Txa²wĩ³na²
nxũ²kwai³yxau³sa²jah¹lai²na² ĩ³wet¹sa²so¹sxã³,
wãn³txa² wi¹jau³xain²txi³ ĩ³ye³i², ha³lo²a²
nũ³kxũn³ju³txain²txi³ wxa²kãi³i², ya³nx2ta¹i¹.
11 Txa²wãn³txai²na² yxo²ĩ²sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Txain²txi³, Txa²wĩ³na² nxũ²kwai³nãu³a¹
nxũ²kwai³yxau³na¹jau³xain²txi³ yxo²ĩ²i²,
Txa²wĩ³nãin²txi³ nxũ²kwai³yxau³sa²jau³xain²txi³
yxō²ĩ²i² nxe³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹, jau¹xai²na²
hxi²kan¹txi³ yxo²ĩ²sah²lxan³kxai²nãn²tu³,
ha³lo²a² nũ³kxũn³txi³ kãi³a¹ju³ta² ĩ²sah¹lxi³sxã³,
yxō²ĩ²sah¹lxi³hẽ¹li¹. 12 A²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³na²
yxau³tãu³a¹ ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. Na¹kxa²si³yo³na¹,
a²nũ²a² sa²yxō²wet¹sain¹te²su² te²an²tu³,
hxi²kan¹txi³lox3tai¹na¹tu¹wi¹. Ai¹na¹kxai²nãn²tu³,
ha³lo²a² nũ³kxũn³txi³ kãi³a¹kxa² yã¹nxe³sxã³
kãi³ain¹tu¹wi¹. ã²la² nũ³kxũn³khai¹nxe³te²su²
sa²kãi³ain¹tu¹wi¹. 13 Jã¹nxa¹jau³su², a²yen³kxa²
ĩ²li³te²la³, Txa²wĩ³na² ĩ³wã³jah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
txa²ĩ³lxa² ĩ³yĩ¹li²sa²sxã³ ĩ³wã³jah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
a²nxe³te²yen³kxa² yxō²ha³kxa¹ kãi³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.

Na¹kxai²nãn²tu³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
txa²kãi³a¹ju³ta² ĩ²sain¹kxai²nãn²tu³, Txa²wĩ³na²
wxĩ²kin³ti³ton³ju³ta² ĩ²ain¹tu¹wi¹: “Txa²wã¹wĩ³na²
wxĩ²kin³ti³ton³khai¹nx²na³li¹.” A²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹, nxe³ain¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³te³lhxã³
kãi³a¹tu¹wi¹. 14 Jã¹nxai¹jau³su², a²yen³kxa²
ĩ²li³te²lxi³, txa²ĩ³lxa² ĩ³yĩ¹li²sa²sxã³, Txa²wĩ³na²
ĩ³wã³jah³lxin¹kxai²nãn²tu³, a²nxe³te² yen³kxa²
kãi³kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹.

Sũ³na² A²yãu³ka³jxah¹la² kan²txi³
yxau³ya³nhẽ³jau³nũ³su²

15 Ne³ka²sah¹lxi³hẽ¹li¹. “Txa²hxi²kan¹jah¹la²
a³lxi²na¹nhã¹.” Nxe³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³,
Txa²wãn³txa² ĩ³kwa³na³nx²ta¹jau³xa²
sa²yxo²wet¹sah¹lxi³hẽ¹li¹. 16 Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³,
Txa²wĩ³na²ĩ³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹. ĩ³ye³kxai¹na¹kxai²nãn²tu³,
Txa²wĩ³na²sa²kxai³lu² a²nũ²a² ã³xa²
Txai²yã¹nxe³jah¹la² ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nx²ti³tu¹wi¹.
A²nxe³jah¹la² ã³nhxi²nũ¹nx²ti³jah¹lo²nũ³su² na³li¹.
Nxe³sxã³ kan²txi³ yxau²sa²tẽ³ya³nx²ti³tu¹wi¹.
Ã³na¹nx²ti³xa³lho³li¹. 17 A²nxe³jah¹la²
Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³jxah¹lai²la¹i¹.
A²ya³la³tu³khai³jah¹lai²la¹i¹. Jah¹lai²na²,
hai³txi³ ko³nxe³thin¹ko³xai²nãn¹tu³ka³txi³la³
ĩ²ain¹tũ³ka³txi³sai¹nx³ha²kxai³, ã³ye³wxe³ain¹tũ³ka³txi³sai¹nx³ha²
nain¹na³li¹. Nai¹nha²kxai³, hai³txi³
ã³nxũ²kwai³wi¹hain¹ju³ta³la³hxi²kan¹txi³hex¹tũ³ka³txi³sai¹nx³ha²i¹.
Yxãn¹ta¹, wxãĩ²na² ĩ²yah³lxi³te²si¹lxi¹.
Nxe³yah³lxi³te²sin¹jau³su², Sũ³na²
Yãu³ka³jxah¹lai²na² ka³lu³sa³wxe³nha¹nx²ti³sxã³
yxau³ya³nx²ti³nha²kxai³, wxa²nxũ²kwai³nãu³a¹

nxũ²kwai³yxau³nx2ti³tu¹wi¹.
ĩ²ki²la²khai³yah³lxi³te²si¹lxi¹.

Nxe³sxã³

18 Txai²li² hai³txi³ kwa²hãi¹nxe²
ã³na¹nx2ti³nxa³lho³li¹. Sai³ki³hũ³sxã³
yxau³yah²lxan³tho³li¹. Txai²yã¹nxe³jah¹la²
wxã³ya³nx2ti³sxã³ yxau³ya³nx2ti³tu¹wi¹. 19 Jũ¹nxe²
ye³jen¹nũ³tãu³a¹ yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txai²na²
ĩ²sai¹nx3tho³li¹. Yxãn¹ta¹, wxãi²na² so¹lxi³
ĩ²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, Txai²na²
ka³te³na² a²si³yxau³tãu³lo³khai³nxe³jah¹lo²sa¹i¹.
Nxe³na¹ju³ta², wxãi²na² sa²kxai³lu²
txa²ka³ten³sa²ju³ta² yxau²xai³lya³sah¹lxin¹tu¹wi¹.
20 Yxan¹nãu³a¹, Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
yxau³ya³nx2ti³tãu³a¹, ha³lo²a² a³la³kxah¹lxin¹tu¹wi¹.
Nxe³yah³lxin¹ju³ta²sa¹: Txain²txi³, Txa²wi³na²
nxũ²kwai³nãu³a¹ nxũ²kwai³yxau³na¹ha²kxai³,
wxãin²txi³ txa²nxũ²kwai³nãu³a¹
nxũ²kwai³yxau³sah¹lxi¹nha²kxai³, txain²txi³
nxũ²kwai³yxau³nx2ta¹ha²kxai³, nxe³ki³ju³ta²
a³la³kxah¹lxin¹tu¹wi¹.

21 A²nũ²a², txa²wãn³txa² ĩ³kwa³na³a¹jau³xa²
ã³ne³wi¹sxã³ sa²yxo²wet1sa²jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³,
a³lxi²sa²jah¹lo²su² hĩ³nx2na³li¹. A³lxi²sa²ju³ta²
nxe² ã³wxe²xai³nxa²ha¹te¹, Txa²wi³na²
a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹: “A²nũ²a², Txa²ki³lha³lxa²
a³lxi²nyhu¹sa³nha¹. Nxe³ha²kxai³, Txai²na²
a³lxi²yuh³na¹tũ¹xã¹.” Nxe³hĩ³nx2na³li¹.
Nxe³kxai²nãn²tu³, Txai²na² sa²kxai³lu²
Je³su²jah³lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu² a³lxi²sa²jah¹lai²na²
a³lxi²nũ³na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nãn²tu³,
ĩ³yau¹ũ³nha²ye²na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³ta²sah³la² ã³xa², Ki³lo²ko³xa²to¹nxa³jah¹la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ĩh¹nxe³ju³ta²yan³ti³ta³, txa²nũ³ka³txai²na² so¹lxi³ĩ³yau¹ũ³nha²sa²sĩn¹te³lin¹ji¹wi¹? A²nũ²a² yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ĩ³yau¹ũ³nha²yain¹sĩn¹te³lxan³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ĩ²li³te²hũ³te²an²tũ³ a³lxi²sa²sxã³yxau²xai³lain¹kxai²nãn²tũ³, txa²wãn³txa²sa²yxo²wet¹sain¹tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lo²su²kxai²nãn²tũ³ Txa²wĩ³na² hi²sen³kxai³lu²a³lxain¹tu¹wi¹. Ai¹nha¹kxai²nãn²tũ³ãn³tĩ³xain¹sxã³ yxau³yain¹nha¹tu¹wi¹.

24 Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² a³lxi²sa²nxa³sxã³yxau²xai³jah¹lo²su² kxai²nãn²tũ³, txa²wãn³txa²sa²yxo²wet¹sai¹nx3tho³li¹. Jã¹nxa¹jau³su²wãn³txai²na² ne³ka²ki²sah¹lxin¹jau³xai²na² hai³txi³txa²wãn³txi³khai³sxa³wi¹. Nxe³jau³xai²na²Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹la² a²wãn³txai²la¹i¹.

25 Nxe³na¹jau³xai²na² yxo²ha³kxa¹yxau³kxi¹nx2ta¹kxa²yu³su² ĩ³hen³txi³nx2ta¹i¹.

26 Yxãn¹ta¹ ye³jen¹na² ĩ³na¹tu¹wi¹. Na¹kxa²si³yo³na¹ã³nhxi²nũ¹nx2ti³jah¹lo²nũ³a² A²yãu³ka³txa²wi¹lhin¹jah¹la² wxã³nx2ti³sxã³, kan²txi³yxau³ya³nx2ti³tu¹wi¹. A²nxe³jah¹la², Txa²wĩ³na² Si³yxau³tãu³su² tãu³a¹sa²wet¹lsa²sxã³ ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nx2ti³kxah³lai²la¹i¹. A²nxe³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹ a²yen³kxa²yxou²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³nx2ti³ha²kxai³, txa²wãn³txai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³jau³xai²na²

yx⁰ha³kx¹ ain³kxi²ta²hot3si¹nx2ti³jau³su²
ĩ³ye³kxi¹nx2ti³ha²kxai³, Nxe³nx2ti³tu¹wi¹.

27 Txa²hãu²na¹ju³ta² ã³nhãu²no³txa²lxa¹i¹.
Hĩ¹na² ĩn²nxa³ti³xa³tã³lxa¹ ã³nxũ²kwai³lxũ¹nx2ta¹i¹.
Nxe³nx2ta¹ha²kxai³ wi¹lhin¹sxã³
yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txai²na²
hãu²non³sxã³ yxau²xai³tũ³ka³txi³sxa³i¹.
“Hãu²no³ta¹xã¹.” Nain¹kxan²ti³, hã¹nxe²,
hxi²waut3ta³lxain¹sxã³ yxau²xai³yai¹nhĩ³nx2na³li¹.
Yxãn¹ta¹, Txai²na¹xai²na² txa²hãu²na¹ju³ta²
txa²wi¹lhin¹khaix1na¹ju³ta² ã³nxũ²kwai³lxũ¹nxa²lxa¹i¹.
Nxe³nx2ta¹ha²kxai³, hãu²non³sxã³
yxau²xai³la¹kxa²yã¹nxe² yah³lxin¹tu¹wi¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, hxi²waut3ta³lxi³nhyah¹lxa³nha²kxai³,
yuh³lxa³kxi²yah³lxa³nha²kxai³ nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹.

28 Txa²wãn³txai²na²: “Ĩ³na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³,
ã³wã³la² ĩ³xi²sxã³ yxau³ya³nx2ta¹tu¹wi¹.”
Nxe³na¹jau³xai²na² ain³kxi²sah¹lxi¹lxi¹.
Nxe³na¹ju³ta³nũ³a², a³lxi²sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³
ĩ³ka³li³kxi²sah¹lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Txa²wĩ³na²
yxau³tãu³a¹ĩ³na¹ju³ta³nũ³a²ĩ³ka³li³kxi²sah¹lxi³hĩ³nxã¹lxi¹,
Txa²wĩ³na²ã³sen³sai¹sa²sxã³hxi²kan¹khaix1jah¹lo²su²
ha²kxai³lu¹.

29 Ha³lo²a² yan¹nãu³a¹
ai³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹i¹. Hĩ¹na², ha³lo²a²
ũ³hũ¹nx2ti³xa³tã³lxa² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹i¹.
Nxe³nx2ta¹kxai²nãn²tu³, hã²wxãn³txa³,
ha³lo²ai²na² ũ³hũ¹nx2ti³kxai²nãn²tu³,
txa²wãn³txai²na² ain³kxi¹xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹.
Sah¹lxin¹ka³tu³: “Hai³yo¹. Je³su²jah³la²
wãn³txi³khai³xa² so¹lxi³ e³kxi²nẽ³te³nai¹ti²ti¹.”
Yan¹nãu³a¹ nxe³sah¹lxin¹tu¹wi¹. 30 Jũ¹nxe²
ye³jen¹nãu³a¹ so¹lxi³ ãh¹ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.

Ha³lo²a² ko³nxe³thin¹ko³xai²nān¹tũ³ka³txa²
a²wa³kxēn³yah³la² Sa³ta³na²jah¹la² yau³son³na³li¹.
Ã³sen³sai¹sa²te³lhxã³ yau³son³kxi²sa²na³li¹.
Yxān¹ta¹, jah¹la² kũ³we²ki²la² hxi²ka¹nxa³i¹.
Txai²na² so¹lxi³ hxi²kan¹khaix¹jah¹lo²sa¹i¹.
31 Na¹kxan²ti³, Txa²wĩ³na² ĩ³kwa³na³sa²jau³xa²
so¹lxi³ sa²wai³wait³sxã³ kãi³a¹i¹. “Ya³lu²na¹tũ¹xã¹.”
Na¹kxan²ti³nũ¹. Na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³na²
a³lxi²na¹ju³ta², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
wxa²ye³ka¹tai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³,
ĩ³sa²yxau³sxã³ ã³nxai³yah³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²
wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

15

*Je³su²jah³la² yain³tẽ¹ha² wi¹khai¹nxe³tẽ¹ha²
te²hũ³ye²jau³su²*

1 — Txai²li² yain³tẽ¹ha² u²vẽ¹nhu²khai³xa²
wi¹khai¹nxe³tẽ¹ha² te²hũ³te²sa¹i¹.
Txa²wĩ³nai²na² sa²kxai³lu², hai³sxa²
wa³kxēn³yah³lo²hũ³te²la¹i¹. Wxã²na²
sa²kxai³lu², u²va²nxũ³ki³hũ³te²syah¹lxi¹lxi¹.
2 Nxe³na²ha¹te¹, a²nũ³kxan²tu³ yain³txa³ki³a²
ãn³ki³i²na³tũ³ka³txi³su² a²yxō²ha³kxan²tu³,
Txa²wĩ³nai²na² ĩ³nũ³kxi²lho¹sxã³ ã³sxã³
ã³na¹te²ju²hẽ³li¹. Yxān¹ta¹, a²nũ³kxa² yxo²ha³kxa¹
yain³txa³ki³a² ãn³ki³i²tũ³kxan²tu³, hã¹nxe³sxã³
ũ³nhũ³we²kxi²te²ju²hẽ³li¹, ã²la² ka³lxa¹txi³
ã³ki³i²si¹jau³su². 3 Jã¹nxa¹jau³su², wãn³txa²
ĩ³ye³kxi¹nx²ti³to³ha¹tai¹ti²ti¹. Nxe³nx²ta¹jau³su²,
wxa²ko³nxe³yah³lxin¹ju³ta² ã³wa²su¹txa²lxi³sxã³,
hĩ¹na² wi¹lhin¹nxa²lxi³na³li¹. 4 Yah³lxi¹nha²kxai³,
nxũ²kwai³yxau³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³,

Txai²na² sa²kxai³lu² nxũ²kwai³yxau³nx2ta¹tu¹wi¹.
 Yain³txa³nũ³kxa², wã²nxũ¹h¹ ha³na³ka³lxi³
 yxau³kxai²nãn²tu³, hxi²kan¹txi³
 ã³ki³i²te²sxa³yu²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹, a²nũ³kxa²
 au³txi³ nũ³yxau³kxai²nãn²tu³, wi¹ki³i²te²ju²hẽ³li¹.
 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe², wxa²nũ³ka³txai²nãn²tu³,
 nxũ²kwai³yxau³sah¹lxan³kxai²nãn²tu³, hxi²kan¹txi³
 a²yen³kxa² wi¹te²la³ kãi³yah²lxan³tho³li¹.

5 Txai²na² yain³tẽ¹ha² hũ³te²sa¹ha²kxai³, wxã²na²
 a²nũ³kxa³nãu³hũ³te²jah³lxi¹nha²kxai³, ki³te²ju²hẽ³li¹.
 A²nũ²a² nxũ²kwai³yxau³sa³kxai²nãn²tu³,
 Txai²na² nxũ²kwai³yxau³na¹kxai²nãn²tu³,
 a²nxe³te²nãn²tu³, ha³lo²a² wi¹ju³ta²
 kãi³hĩ³nx2na³li¹. Yain³txa³nũ³kxa²,
 wi¹ki³i²te²nũ³kxe³hũ³nxe², ha³lo²a² wi¹ju³ta²
 kãi³hĩ³nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹, ã³na¹sa²sxã³
 ha³na³ka³lxi³ yxau³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
 hxi²kan¹txi³he¹yxah³lxan³tho³li¹. 6 A²nũ²a²
 nxũ²kwai³yxau³sai¹nxa³kxai²nãn²tu³, Txa²wi³na²
 hi²sen³kxai³lu² on³si¹hai¹nxa³jau³su²
 i³ye³kxai¹nhĩ³nx2na³li¹. Wa³lu³la³nxũ³kxa²
 o³nxa³tũ³kxa² wxa²sa²ki³nũ²ki²sxã³ ha³nxe²a²
 sa²ya³ki³te²ju²hẽ³li¹. Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe², Txa²wi³na²
 on³si¹hai¹nxa³jau³su² i³ye³kxai¹nhĩ³nx2na³li¹.
 7 Yxãn¹ta¹, txa²nxũ²kwai³nãu³a¹
 nxũ²kwai³yxau³sah¹lxi¹nha²kxai³, txa²wãn³txa²
 au³txi³ wxa²ẽ¹nãu³a¹ yxau³ya³nx2ti³ha²kxai³,
 nxe³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, a²yen³kxa²
 a²ten³yah³lxin¹kxa² yxo²ha³kxa¹
 i³wã³txi³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, a²nxe³te²su²
 yen³kxi³ta³lun²yah³lxin¹tu¹wi¹. 8 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,

ha³lo²a² wi¹ju³ta² so¹lx³i³ kã³yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Yain³tē¹ha² ki³ka³lxa¹txi³, ã³ki³i²tũ³kxe³hũ³nxe²
 wi¹kã³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wxa²wi¹kã³yah³lxin¹ju³ta²
 i²nx²tain¹kxai²nãn²tu³, Txa²wĩ³na²
 i³sa²nẽn¹kxain¹tu¹wi¹. “Txa²wã¹wĩ³na²
 wxi²kin³ti³ton³khai¹nx²na³li¹.” A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹,
 ain¹tu¹wi¹. Ain¹kxai²nãn²tu³, wxã²i²nãn²ta³,
 txa²sa³wi³ha³lx³i³nãu³khai³syah¹lxin¹tu¹wi¹.

9 A³lx³i¹nx²ta¹i¹. Txa²wĩ³na² a³lx³i²sa³kxa²
 yã¹nxe³sxã³ a³lx³i¹nx²ta¹i¹. Nxe³nx²ta¹ha²kxai³,
 a³lx³i¹nx²ta¹jau³xai²na² ain³kxi¹xi²sah¹lx³i³sxã³
 yxau²sa²tē³jah¹lx³i³hē¹li¹. 10 Txa²wãn³txa²,
 i³kwa³na³nx²ta¹jau³xai²na²sa²yx²o²wet¹sah²lxin¹kxai²nãn²tu³,
 txa²a³lx³i²nx²ta¹jau³xai²na²yxau²xai³yah³lx³i³nh³i³nxa¹lx³i¹.
 Txai²na² Txa²wĩ³na² wãn³txa² i³kwa³na³sa³jau³xa²
 sa²yx²o²we¹to³hxai²na¹ta¹ti²ti¹. Na¹ha²kxai³,
 Txa²wĩ³na² a³lx³i²sa²jau³xai²na²yxau²sa²tē³to³hxai²na¹ta¹ti²ti¹.
 Jã¹nxe³sah¹lx³i³hē¹li¹.

11 Txa²wãn³txai²na² i³ye³kxi¹nx²ta¹i¹.
 i³ka³li³si¹nx²ta¹jau³su², nxe³nx²ta¹i¹. Txai²na²
 kãin²ka³lih³sxã³ yxau²xai³khai¹nxe³na¹kxa²
 yã¹nxe³si¹nx²ta¹jau³su², nxe³nx²ta¹i¹.

12 Txa²wãn³txa² i³kwa³na³nx²ta¹jau³xa²sa¹:
 “A³lx³i²waun¹nhat¹jah³lx³i³hē¹li¹. Txai²li²
 a³lx³i¹nx²ta¹i¹. Nxe³nx²ta¹kxa²
 yã¹nxe³nhat¹ju³yah³lx³i³hē¹li¹.” 13 A³lx³i²khai³yhu¹ju³ta²sa¹,
 txa²ka³tē³na² wi¹la¹tãu³a¹ ã³sxã³
 txa²ya³lx³a³nãu³ i³nxai²na² ya³lu²kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹.
 Ju¹ta²na², a³lx³i²khai³yhu¹ju³ta³la³
 te²ju²hē³li¹. A³lx³i²yhu¹ju³ta³la³,
 ã²la² wi¹ju³ta³la³ yũ³te²sxa³yu²hē³li¹.

14 Jã¹nx¹a¹jau³su², ĩ³kwa³na³nx²ta¹jau³xa²
a²ha³kxa¹ sa²yxo²wet¹sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³,
txa²ya³lxah¹lxi³hĩ³nx¹lxi¹. 15 Hĩ¹na²:
“Txa²ya³lxi³nãu³xa².” Nxe³nx²ta¹tu¹wi¹. Kxã³su²:
“Kwa²wa³ka³li³lo³kxi²sah²lxin¹te²nãu³xa².”
Nxe³nx²ti³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Yxã¹ta¹, hĩ¹na²
nxe³nx²ti³nx³lho³li¹. Kwa²wa³ka³li³lo³kxi²kxai²nãn²tu³,
a²sũ³na²ha³lo²la³a³la³kxi²nũ¹ti³he¹xai¹nhĩ³nx²nx³ai¹.
Yxã¹ta¹, wxã¹na²txa²ha³lo²a²a³la³kxah¹lxi¹lxi¹.
16 Hai³txi³ wxa²yu³tai²li² ka³na³ki² ĩ²sxã³
ã³yũ³so¹sah¹lxan³tai¹ti²ti¹. Yxã¹ta¹, Txai²na¹xai²na²
ĩ²sxã³ ã³yũ³so¹nx²ta¹tai¹ti²ti¹. ĩ²sxã³
ã³yũ³so¹nx²ta¹ka³tu³, ha³lo²a² wi¹ju³ta²
kãi³sa²tẽ³si¹nx²ta¹jau³su² ĩ³ka²lat¹so¹nx²ta¹tai¹ti²ti¹.
Nxe³nx²ta¹ha²kxai³, a²yain³txa²ki³a²
wi¹ki³i²txi³hũ³nxe² wi¹kãi³yah³lxin¹tu¹wi¹.
Jã¹nxe³sxã³ a²yain³txa²ki³a² wi¹te²ta³ki³a²
ã³kho³txa³kxe³su² wi¹lxi³yxau³ki³ai²la¹wi¹.
Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe², wxa²wi¹kãi³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
wi¹kãi³sa²tẽ³yah³lxin¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³si¹nx²ta¹jau³su²
ĩ³ka²lat¹so¹nx²ta¹ka³tu³hxi²kan¹txi³lo³txa²lxa¹tai¹ti²tu³wi¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, a²yen³kxa² Txa²wĩ³na²
ĩ³wã³txain¹yah³lxin¹kxa² a²yxo²ha¹kxa¹, txa²ĩ³lxa²
ĩ³yĩ¹li²sa²sxã³ ĩ³wã³txain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
ũ³hũ¹nx²tain¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³si¹nx²ta¹jau³su²
ĩ³ka²lat¹so¹nx²lxa¹tai¹ti²ti¹. 17 Jã¹nx¹a¹jau³su²,
a³lxi²waun¹nhat¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³na¹jau³xai²na²
ĩ³kwa³na³nx²ta¹i¹.

“Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na²
yxo²kwĩn¹kxi¹nx²tain¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³su²

18 Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Yuh³xan¹ta³ko³tan¹tũ³ka³txa²
ko³nxe³thin¹ko³xai²nãn¹tũ³ka³txa²
yxo²kwĩn¹kxi¹nx2tain¹na³li¹. Nxe³ju³ta²

hxi²waut3ta³kxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. A²nxe³tũ³ka³txa²
kxãn³su² yxo²kwĩn¹kxi²sain¹to³hxai²tai¹ti²ti¹.

Sai¹nha²kxai³, jã¹nxe³nx2tain¹na³li¹.
Yãn³tai²na², yxo²kwĩn¹kxi¹nx2txai¹nxa³ta³lxa²

yxo²kwĩn¹kxi²sain¹to³hxai²tai¹ti²ti¹.

19 Wxa²yu³tai²li²: “Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txi³sa¹xã¹.”

Yah³lxin¹ke³la³te²kxai³, a³lxi¹nx2tai¹nhĩ³nx2na³li¹.
“Hã³xa¹, txa²wã¹nũ³ka³txi³sain¹na³li¹.
A³lxi²kĩ³tu¹wi¹.” Nxe³nx2txai¹nhĩ³nx2na³li¹.

Yxãn¹ta¹, wxãi²na² yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txi³sah¹lxa³lxi¹.
Txai²na² yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txa²

ã³sa²hait1so¹nx2ta¹ha²kxai³ txa²nũ³ka³txi³sah¹lxi¹lxi¹.
Nxe³nx2ta¹tai¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³,

yxo²kwĩn¹kxi¹nx2tain¹na³li¹. 20 Txa²wãn³txa²,
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹.

Nxe³na¹jau³xa²sa¹: Kwa²wa³ka³li³lo³ah³lxin¹te²
ĩ³nxai²na² kũ³we²ki²la² hxi²kan¹yah³lxa³lxi¹.

Sũ³nu²na¹xai²na² so¹lxi³ ã²la² hxi²ka¹na¹wi¹.
Yxãn¹ta¹, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na²

Sũ³nu²na¹xai²na² ha³ta³nxãn²txi³
ko³nxe³ju³ta² so¹lxi³ kãi³kxi²sain¹to³tai¹ti²ti¹.

Ai¹nha²kxai³ kwa²wa³ka³li³lo³ah³lxin¹te²
ĩ³nxãn²txi³ jã¹nxe³nx2tain¹tu¹wi¹.

Jã¹nxain¹kxai²nãn²tu³, txa²wãn³txa²
sa²yxo²ã³sain¹to³tai¹ti²ti¹. Te²yã¹nxe³sxã³

wxa²wãn³txain²txi³ sa²yxo²ã³nx2tain¹tu¹wi¹.
21 Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²,

Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na²
ĩ²ain¹tũ³ka³txi³sxai¹nxa³wi¹. ĩ²ai¹nxa³jau³su²

yxo²kwĩn¹kxi²sain¹na³li¹. Sai¹nha²kxai³,
 jã¹nxe³sxã³, Txai²li² sa²hẽ¹ta²lxa¹kxe³su²
 yxo²kwĩn¹kxi¹nx2tain¹nũn³tu¹wi¹,
 txa²sa³wi³ha³lxi³sah¹lxi¹nha²kxai³lu¹.
 22 A²nxe³tũ³kã³txai²na², wãn³txa² wi¹jau³xa²
 i³ye³kxai¹na¹tai¹ti¹tu³wi¹. Na¹kxan²ti³
 sa²yxo²ã³sa²sxã³ko³nxe³ti³kã³ai¹nhxai²tai¹ti²tu³wi¹.
 Ain¹ka³tu³, Txa²wĩ³na² ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹.
 “Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txai²na² ã²la² kãin²
 ko³nxe³ti³ kã³ain¹tũ³kã³txai²la¹xã¹.” Ain¹na³li¹.
 A²nxe³tũ³kã³txai²na² wxã³sxã³ Txa²wãn³txa²
 i³ye³kxain¹nxa³ke³la³te²kxai³, sa²yxo²ã³sain¹ju³ta³la³
 yũ³ai¹nhĩ³nx2nxa³i¹. Ain¹ke³la³te²kxai³,
 hai³txi³ Txa²wĩ³nu²la³ ko³nxe³thin¹tũ³kã³txi³la³
 i³yĩ¹lai¹nhĩ³nx2nxa³i¹. 23 A²nũ²a²
 yxo²kwĩn¹kxi²sain¹jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³,
 Txa²wĩ³nãn²txi³ yxo²kwĩn¹kxain¹nũn³jah¹lo²su²
 hĩ³nx2na³li¹. 24 A²nxe³tũ³kã³txai²na², Txai²na²
 yxau³yain¹sxã³ ha³lo²a² nũ³kxũn³ju³ta²
 kã³yain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Ha³lo²a² a²nũ²a² ã³xa²
 hxi²kan¹txi³ kã³ti³he¹nxa³kxa², Txai²na¹xai²na²
 kã³yain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Yai¹na¹ha²kxai³,
 yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txai²na² Txain²txi³
 i²sai¹nha²kxai³, Txa²wĩ³nãn²txi³ i²yhai¹nha²kxai³
 ya³sai¹nhxai²tai¹ti²ti¹. Ya³sain¹kxan²ti³,
 ã³ne³to³ti³he¹xai¹nhxai²nxa³tai¹ti²ti¹.
 ã³ne³to³hxai¹nxa³kxe³su², hã¹sxã³ Tx-
 ain²txi³ yxo²kwĩn¹kxi²sai¹nha²kxai³,
 Txa²wĩ³nãn²txi³ yxo²kwĩn¹kxi²yhai¹nha²kxai³,
 yuh³xan¹ko³xan¹tũ³kã³txai²na²ya³sai¹nhxai²tai¹ti²ti¹.
 Ai¹nha²kxai³, Txa²wĩ³nu²la³ ko³nxe³thin¹tũ³kã³txa²
 i³yĩ¹lain¹tu¹wi¹. “Ko³nxe³thin¹tũ³kã³txi³khaix1syah¹lxi¹lxi¹.”

Ain¹tu¹wi¹. Yxã¹ta¹, Txa²wĩ³na²
 wi¹llhin¹khaix¹jah¹lai²la¹i¹. Ain¹jut³su²,
 yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txai²na² wxã³sxã³,
 ha³lo²a² nũ³kxũ³ju³ta² kãi³yain¹nxa³ke³la³te²kxai³,
 txa²nũ³kxũ³na¹ju³ta² i³yau¹ũ³hain¹nxa³ke³la³te²kxai³,
 tũ¹kã³txai²na² i²sai¹nhĩ³nx²nxa³i¹.
 Sai¹nxa³ke³la³te²kxai³, sa²yxo²ã³sain¹ju³ta³la³
 yũ³hĩ³nx²nxa³i¹. Ai¹nha²kxai³, hai³txi³
 Txa²wĩ³nu²la³ ko³nxe³thin¹khai¹nxe³tũ³kã³txi³la³
 i³yĩ¹lai¹nhĩ³nx²nxa³i¹. “Tũ¹kã³txai²na², hai³txi³
 txa²nũ³kxũ³na¹ju³ta³la³ i³yau¹ũ³hain¹nxa³hẽ³na¹.
 Nxe³ha²kxai³ sa²yxo²ã³sain¹ju³ta³la³
 yũ²nxa³xã¹.” Txa²wĩ³na² ai¹nhĩ³nx²na³li¹.
 Yxã¹ta¹, nxe²nxa³i¹. Tũ¹kã³txai²na²
 i²sain¹kxan²ti³ yxo²kwĩ¹kxi²sain¹na³li¹.
 25 Yxo²kwĩ¹kxi²sain¹sĩ¹ju³tai²na²,
 kxã³nhi¹nu¹tai²na² yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txai²na²
 a²ha³te³h³nxã³nxã¹jau³xau³hxai²tẽx¹tã²
 e³te³nah¹li¹: “Txai²na¹xai²na², hãĩ¹nxe²
 wain³txi³ kãi³yai¹nhxai²na¹hẽ³li¹. Na¹kxan²ti³,
 kwa²hãĩ¹nxe² yxo²kwĩ¹kxi²sai¹nhxai²na²hẽ³li¹.”
 Kxã³nxã¹jau³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
 Yxã¹ta¹, kwẽ¹tai²na² nxe³jau³xau³hxai²tẽx¹
 jã¹nxe³sxã³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txai²na²
 yxo²kwĩ¹kxi²sain¹to³hxai²tai¹ti²ti¹, kwẽ¹tai²na²,
 kxã³nxã¹jau³xa¹a²ya³la³tũ³ta³lu²nain¹na³li¹.

26 Yxã¹ta¹, i²ũ¹nx²ti³jah¹la², A²ya³la³tũ³jah¹la²,
 A²yãu³ka³jxah¹la² i³sa²si¹hã³ũh¹nx²ta¹tu¹wi¹.
 A²nxe³jah¹la² a²si³yxau³kax³khai³xa²,
 Txa²wĩ³nai²la¹i¹. Txa²wĩ³na² a²yen³nãu³a¹
 a³li³sxã³ ai³sxã³ tũ³nx²tain¹tu¹wi¹. Ain¹ka³tũ³,

A²ya³la³tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu², Txai²na²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ũ³hain¹ya³sa³tu¹wi¹.
27 Ai¹nha²kxai³, wxai²na² sa²kxai³lu²
te²yā¹nxe³sxā³ Txai²na², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
i³yau¹ũ³hain¹ya³sah¹lxin¹tu¹wi¹, a²wi¹lhĩ¹na²
kxān³su² ān³si³tē³kxi²sah¹lxi³to³hi¹nha²kxai³lu¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

16

1 — Ne³ka²ki²sah¹lxi³hē¹li¹. Ye³jen¹nāu³a¹,
yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na²
ye³khāuh³lxa³ti³nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³tāu³a¹,
i³yxaih²kxi²sah¹lxi³sxā³ yxo²i²sah¹lxin¹ju³ta²na²
ā³na¹sah¹lxin¹kxa²yan³ti³su² i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹.
Kwēn¹ta²na², ha³lo²a² ũ³hũ¹nx2ti³xa³ta³lxa¹
wān³txai²na² i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. 2 Na¹ka³tu³,
Ju³te²a² nũ³ka³txa² ā³nũ²kxain¹thĩ³na²
ā³wih¹yah³lxin¹ju³ta² Ju³te²a² nũ³ka³txa²
ũ³nhũ³sa²tā³ha³lo²sai¹xi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹,
ha³na³ka³lxi³ yxan¹nāu³a¹ ha³lo²a² ā²la²
ko³nxe³ju³ta² yũ³tu¹wi¹. Nxe³hĩ¹nāu³u¹ta²na²
a²nũ²a² i³su²lhā³nx2tain¹kxai²nān²tu³,
a²ē¹nāu³a¹ i³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹.
“Jah¹lai²na² ko³nxe³thin¹jah¹lai²la¹xā¹.
Na¹ha²kxai³ i³su²lhā³ai¹na¹kxai²nān²tu³,
Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²wa³ka³li³yu³ta²
kāi³si¹sa²jau³su² i³su²lhā³ai¹na¹xā¹,
a²nũ²ai²na²sā¹.” Nxe³nhain¹tu¹wi¹.
3 Ko³nxe³ti³ kāi³kxi¹nx2ti³ju³ta³nũ³a²,
Txa²wĩ³nāin²txi³ i²ai¹nxa³kxe³su², Tx-
ain¹txi³ i²sai¹nxa³kxe³su², ko³nxe³ti³
kāi³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. 4 Yxān¹ta¹, hĩ¹na² ha³lo²a²

ũ³hũ¹nx2ti³xa³ta³lxa² wãn³txai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹.
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, ha³lo²a² hau³kon³na³na¹
 nxe³ye¹nx2ti³kxai²nãn²tu³, txa²wãn³txai²na²
 ain³kxi¹xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. “Ha³lo²ai²na²
 kxã³nxa² Je³su²jah³la² ĩ³hen³txi³nẽ³na²hẽ³na¹.”
 Sah¹lxin¹tu¹wi¹. Wãn³txai²na²
 a²wi¹lhĩ¹nhĩ¹nai³tã² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³nxa³tai¹ti²ti¹,
 yxau³ya³nx2ta¹ha²kxai³lu¹.

*Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² a²wa³ka³li³yu³ta²
 ĩ³yau¹ũ³jau³su²*

⁵Yxãn¹ta¹hĩ¹na²ĩ³te³la¹i¹. ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na²
 yxau³tãu³a¹ ĩ³te³la¹i¹. Na¹jau³xai²na²:
 “Ĩh¹nũ¹la³ ĩ³te³lin¹ji¹?” Nxe³sah¹lxa³lxi¹.
⁶Yxãn¹ta¹ wãn³txai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²
 wxa²ẽ¹nãu³a¹ kãin² ĩ³ãin²txi³nx2ti³na³li¹.
⁷Nxe³kxan²ti³, a²ya³la³tu³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹.
 Txa²xĩ³na¹ju³ta³nũ³a²wi¹lxon³kxi¹nx2ti³si¹ha¹jau³su²
 ĩ³te³la¹i¹. ĩn²nxa³kxai²nãn²tu³, hai³txi³
 Hxi²nũ¹nx2ti³jah¹lo²la³ wxã³ye¹nx2ti³xa³lho³li¹.
 Yxãn¹ta¹ĩ³na¹kxai²nãn²tu³ ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nx2ta¹tu¹wi¹.
 Nxe³nx2ta¹kxai²nãn²tu³ ka³lih³nx2ti³tu¹wi¹.
⁸Nxe³nx2ta¹kxai²nãn²tu³, wxã³ye¹nx2ti³kxai²nãn²tu³,
 Hxi²nũ¹nx2ti³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wãn³txa²
 yau³ha¹li¹ka³na³ki¹yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na²
 ĩ³yũ²kxain¹tu¹wi¹. Ha³na³ka³lxi³ a²kõ³nxe³ti³
 kãĩ³ain¹ju³tain²txi³ ĩ³yũ²kxai¹nha²kxai³,
 ha³na³ka³lxi³ txa²wai³na¹ju³ta² ĩ³yũ²kxai¹nha²kxai³,
 ha³na³ka³lxi³ a²nũ²a²: “Sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ yxo²kwĩn¹kxi²na¹nhã¹.”
 Nxe² yxau²xai³te²su² kxai²nãn²tu³,
 yxan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹

kō³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lain¹sxã³ ĩ³wai¹tain¹tu¹wi¹.
 Nxe³ju³ta²nũ³ain²txi³ ĩ³yũ²kxai¹nha²kxai³
 ain¹tu¹wi¹. 9 Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kā³txai²na²
 yxo²ĩ²ti³hex¹sa²tũ³kā³txi³sai¹nxa³i¹.
 Yxo²ĩ²sai¹nxa³ju³tain²txi³sxã³ kō³nxe³ti³
 kãi³ain¹ju³ta²la²na³li¹. Nxe³jau³xai²na²
 Hxi²nũ¹nx²ti³jah¹lai²na² ĩ³yũ²kxain¹tu¹wi¹.
 10 Jã¹nxe³sxã³ ha³lo²ai²na² yxau³na¹hĩ¹na¹
 txa²wai³na¹ju³ta² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 ĩ³yau¹ũ³hai¹nhxai²na¹hẽ³li¹. Yxã¹ta¹, ye³jen¹na²
 Txa²wĩ³na² yxau³tãu³a¹ ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³,
 wxã²na² sa²kxai³lu¹ ĩ²sah¹lxan³tho³li¹. Yxã¹ta¹,
 ĩ³na¹kxa²si³yo³na¹ Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² ha³lo²ai²na² ã³wxã³sxã³ wain³txi³
 kãi³tu¹wi¹. Wain³txi³ kãi³a¹kxa² yã¹nxe³tu¹wi¹.
 Nxe³ha²kxai³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kā³txai²na²
 txa²wai³na¹ju³ta² ĩ³yũ²kxain¹tu¹wi¹.
 11 Jã¹nxe³sxã³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kā³txai²na²
 kō³nxe³thin¹ko³xai²nãn¹tũ³kā³txai²na²
 a²wa³kxẽ³yah³la² sa²kxai³lu² Sa³ta³na²jah¹la²
 sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 yxo²kwĩn¹kxi²khaix¹jah¹lai²la¹i¹. Nxe³ha²kxai³,
 yxan¹nãu³a¹ ha³lo²ai²na² ne³ki³son³tãu³a¹
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ kō³nxe³ti³
 ĩ³yĩ¹lain¹sxã³ ĩ³wai¹tain¹tu¹wi¹, Sa³ta³na²jah¹lai²na²su².
 Jã¹nxe³kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² ã³xa² ĩ²li³te²su²
 te²an²tu³; “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 yxo²kwĩn¹kxi²na¹nhã¹.” Nxe²yxau²xai³jah¹lo²su²
 kxai²lẽ¹. Yxan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 kō³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lain¹sxã³ ĩ³wai¹tain¹nũ³tu¹wi¹.
 Jã¹nxe³ju³ta³nũ³a² Hxi²nũ¹nx²ti³jah¹lai²na²

ĩ³yũ²kxain¹tu¹wi¹.

12 Wãn³txa² ka³lxa¹jau³xa² wã³kon³na³li¹.
Yxãn¹ta¹, hĩ¹na² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³nxa³lho³li¹.
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹ke³la³te²kxai³, wxã²na²
e³nxũ¹sah¹lxi³hĩ³nx2nxã³lxi¹. 13 Yxãn¹ta¹,

A²yãu³ka³jxah¹la² A²ya³la³tu³jah¹la²
wxã³ye¹nx2ti³kxai²nãn²tu³, a²ya³la³tu³jau³xa²
yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³ta³lu²ni¹nx2ti³tu¹wi¹.
A²nxe³jah¹la² e³jau³xa² hai³txi³ a²ẽ¹nãu³a¹
ãn³si³wxe³jau³sxa³i¹. A²wãn³txa²

Txa²wĩ³na² ain³kxi²sa²so¹kxi²jau³xa²
so¹lxi³ A²yãu³ka³jxah¹lai²na² sa²kxai³lu²
ĩ³ye³ya³nx2ti³tu¹wi¹. Ya³nx2ti³kxai²nãn²tu³,

ha³lo²a² yxan¹nãu³a¹ ai³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³tu¹wi¹.
14-15 A²nxe³jah¹lai²na², txa²wxi²kin³ti³to³na¹ju³ta²

a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³hain¹tu¹wi¹.
Nxe³te³lhxã³, txa²ẽ¹nãn¹jau³xa²

txa²wi¹lhi¹na¹jau³xa² ain³kxi²sa²so¹sxã³
wxa²yu³ta² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²,

Txa²wĩ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³xa² yxo²ha³kxa¹
txa²ẽ¹nãn¹jau³xai²la¹i¹. Nxe³ha²kxai³,

txa²ẽ¹nãn¹jau³xai²na² ain³kxi²sa²so¹sxã³
ĩ³yau¹ũ³nx2ti³tu¹wi¹. Ya³nx2ta¹i¹.

“Ain²ti³nx2ti³kxan²ti³ ã³yat1sxã³ ka³lih³nx2ti³tu¹wi¹.”
Nxe³jau³su²

16 Jũ¹nxe² ye³jen¹nãu³a¹ ĩ²sah¹lxan³tho³li¹.
Sah²lxan³kxai²nãn²tu³, hã²wxãn³txa³
ye³jen¹nũn³tãu³a¹ ĩ²xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxe³nxa²ha¹te¹, ĩ²li³te²a² a²sa³wi³ha³lxi³lo³kxa²
wãn³txi³kxai³lu¹, ha³na³ka³lxi³ ĩ³ye³kxi²lã³yhain¹te³nah¹lxi¹.

— ĩh¹nxe³jau³ta³ ĩ³ye³te²sin²ta²ku².
 “Jũ¹nxe² ye³jen¹nãu³a¹ ĩ²sah¹lxan³tho³li¹.
 Sah²lxan³kxai²nãn²tu³. Hã²wxãn³txa³
 ye³jen¹nũ³tãu³a¹ ĩ²xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹.”
 Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tãu³khai³xa²
 ko³kĩ³sxa³ha²kxai³, wãn³txa² yau³xã³xa².
 “Txa²wĩ³na² yxau³tãu³a¹ ĩ³na¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³
 na¹i¹.” Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tãu³khai³xa²
 ko³nũn³kĩ³sxa³ha²kxai³, kĩ³nhai¹. 18 Jã¹nxe³sxã³,
 jah¹lai²na² wãn³txa²: “Jũ¹nxe³ ye³jen¹nãu³a¹.
 Nxe³nẽ³lain¹ten¹ti¹. Nxe³jau³xai²na²
 a²si³yxau³tãu³a¹ ĩh¹nxe³jau³tan³te²sin²ta²ku²
 kĩ³nhai¹. Je³su²jah³la² ĩ³wã³txi³sain³ti³ten³kĩ³tã³li¹.
 Nxe² ha³na³ka³lxi³ yxau³sxã³ nxe²
 ĩ³ye³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹kxan²ti³, hã¹nxe³sxã³
 kɔn³ton³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Yxãn¹ta¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
 ĩ³ye³lain¹jau³xai²na²sa¹:

— Wãn³txa²ko³kĩ³sxa³nhai¹. ĩ³wã³txi³sain³ti³ten³kĩ³nhai¹.
 Nxe³jau³xai²na², Je³su²jah³la² a³la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ha²kxai³la¹ Je³su²jah³la² wãn³txa²
 ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Txa²wãn³txai²na²
 a²si³yxau³tãu³a² ĩ³wã³txa³kxi²nhyah¹lxin¹ta¹.
 Txa²wãn³txai²na²: “Jũ¹nxe² ye³jen¹nãu³a¹
 ĩ²sah¹lxan³tho³li¹. Sah²lxan³kxai²nãn²tu³,
 hã²wxãn³txa³ ye³jen¹nũn³tãu³a¹
 ĩ²xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹.” Nxe³nx2ta¹ten¹ti¹.
 Nxe³na¹jau³xai²na² ĩ³wã³wã³ta³kxi²nhyah¹lxin¹ta¹.
 20 A²ya³la³tũ³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Txa²li²
 ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. Na¹kxa²si³yo³na¹,

wxã²i²na² hxi²yen³txi² nãn³yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Au³ti³ ãin²ti³nx2ti³tu¹wi¹. Yah³lxin¹ta¹,
 yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txa² i³ka³li³hain¹tu¹wi¹.
 Nain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, nãn³yah³lxin¹kxan²ti³,
 ãin²ti³nx2ti³ju³ta² ha³na³ka³li³ ãn³yât1sxã³
 i³ka³li³yhah³lxin¹tu¹wi¹. 21 Wxa²ha³lo²a²
 nxe³jut3sũ³ju³ta²sa¹: Txu¹ha² wẽ³nhi³sxã³
 a³li³lah¹te³lhxã³ nx2na³na¹. Nxe³kxai²nãn²tu³,
 îh³khaix1yain¹te²jai¹ti²ti¹. Kxãn³su²
 na³na¹, ha³lo²a² hau³kon³na³na¹, wẽ³sa²
 a³li³la¹ju³ta³nũ³a²su¹, te²jai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹ wẽ³sa²
 a³li³lah¹ta³lun²kxai²nãn²tu³, ãh³hũ¹nẽ³kxai²nãn²tu³,
 kãin² ka³lih³khaix1nxe³te²sẽ¹li¹. Nxe³ha²kxai³,
 ãin²ti³ju³ta²kxai³ ne³wã²nẽ³te²sẽ¹li¹.
 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe² yxau²xai³lah³lxin¹tu¹wi¹.
 22 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, hĩ¹na² sa²kxai³
 au³txi³ wxa²ẽ¹nãu³a¹ ãin²ti³khaix1yah³li¹li¹,
 txa²xĩ³na¹ju³ta³nũ³a²su¹. Yxãn¹ta¹,
 ã³wã³li² i³xi²sxã³ a³ti¹xi²nx2ta¹tu¹wi¹.
 Nxe³nx2ta¹ka³tu³, i²yhu¹kĩ³tu¹wi¹.
 Nxe³tãu³a¹, i³ka³lih³khaix1yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Ka³lih³sa²tẽ³yah³lxin¹tu¹wi¹. Wxa²ka³lih³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
 hxi²kan¹txi³ a²nũ²a² ã³xa² so¹kxi¹nx2ti³xa³lho³li¹.

23 Nxe³tãu³a¹, Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
 ãh³hũ¹nx2ti³tãu³nũ³ã¹ hai³txi³ wãn³txi³la³
 i³wã³txi³sah¹lxan³tho³li¹. “Wãn³txai²na² îh¹nxe²
 a²si³yxau³tãu³su² jĩ¹ku¹.” Sah²lxan³tho³li¹.
 A²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. A²yen³kxa²
 i²li³te²la³ Txa²i³lxa² i³yĩ¹li²sa²sxã³
 Txa²wĩ³na² i³wã³txain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
 ã³yhen³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. 24 A²si³ta³lo³nãu³hĩ¹nãn²tu³,
 Txa²wĩ³na² i³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,

hai³txi³ Txa²i³lxa² i³yĩ¹li²sa²sxã³ a²yen³kxa²
 i³wã³txi³yah³lxi³to³hxai²nxã³nhẽ³li¹. Yxã¹ta¹,
 hĩ¹na² Txa²i³lxa² i³yĩ¹li²sa²sxã³, Txa²wĩ³na²
 i³wã³txi³sxã³ i³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³, ũ³yhen³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹.
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³, kãin²ka³lih³khaix1yah³lxin¹tu¹wi¹.

*Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txai²na² ã³sen³sai¹ain¹sxã³
 hxi²kan¹jah¹lo²su²*

²⁵ A²wi¹lhĩ¹nãn²tũ³, kxã³su² wãn³txa² hãĩ³jau³xa²
 so¹lxi³ i³ye³kxi¹nx2ti³to³hxai²na¹taĩ¹ti²ti¹. Yxã¹ta¹,
 ha³lo²a² hau³kon³tu¹wi¹. Nxe³tãũ³a¹, e³lẽ³na¹
 i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nãn²tũ³, wãn³txa²
 si³ka³kan³jau³xa² so¹lxi³ i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
 Txa²wĩ³na² wãn³txa² si³ka³kan³jau³xa²
 so¹lxi³ i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Txa²wĩ³na²
 i³yau¹ũ³nx2ti³te³lhxã³ i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.

²⁶ A²nxe³tãũ³ai²nãn²tũ³, wxãĩ²nãn²ta³ Txa²i³lxa²
 i³yĩ¹li²sa²sxã³ wi²ka¹ka¹nhe² Txa²wĩ³na²
 i³wã³txain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³,
 Txa²wĩ³na² hi²se³na² a³lxi¹nx2tain¹na³li¹.
 Nxe³nx2tain¹kxe³su² ain³kxi¹nx2tain¹ka³tũ³,
 sa²hau³ko³nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³,
 Txai²li² sa²hau³ko³kxi¹nx2ti³si¹hai¹na¹jau³la³
 Txa²wĩ³na² i³ye³kxain¹nxa³kxan²ti³,
 sa²hau³ko³kxi¹nx2txai¹nhĩ³nx2na³li¹.

²⁷ Jãĩ¹nxa¹jau³su², wxãĩ²na² sa²kxai³lu²
 Je³su²jah³lo²na¹xain²txi³ a³lxi², Txa²wãn³txa²:
 “Txa²wĩ³na² yxau³tãũ³a¹ a³li³sxã³ ha³lo²ai²na²
 wxãĩ³na¹hẽ³li¹.” Nxe³na¹jau³xai²na² yxo²i²i²
 nxe³sah¹lxi³hxai¹nhẽ³li¹. Sah¹lxi¹nha²kxai³
 Txa²wĩ³na² a³lxi¹nx2tain¹na³li¹. ²⁸ Jãĩ¹nxa¹jau³su²

a²ya³la³tu³ Txai²li², Txa²wĩ³na² yxau³tãu³a¹ a³li³sxã³
 ha³lo²ai²na² wxã³na¹hẽ³li¹. Na¹ha²kxai³, hĩ¹na²
 ha³lo²ai²na² a³li³sxã³ Txa²wĩ³na² yxau³tãu³a¹
 i³na¹tu¹wi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hã³xã¹. Kwẽn¹ta²na² si³ka³ka³ni³ e³nhi¹lxi¹,
 Hai³txi³ hãĩ³jau³la² e³sĩn¹nxã³lxi¹. 30 Kwẽn¹ta²na²
 ain³kxi¹nx2nha¹nhai¹. A²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
 a³la³kxi², a²nũ²a² ě¹nãn¹jau³xa² ha³ta³nxãn²txi³
 a³la³kxi²ta³lu²ni², nxe³jah¹lo²su² nhi¹lxi¹, a²nũ²a²
 ã³xa² i³ye³kxi¹nxa²hxa³kxan²ti³nũ¹. Nha¹ha²kxai³,
 Wxa²si³yxau³te²khai³xa² Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³ai²la¹xã¹. Nxe³nhĩn¹ju³ta² hĩ¹na²
 yxo²i²nxa²nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

31 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹
 i³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— “Hĩ¹na² yxo²i²nxa²nha¹nhai¹.”
 Nxe³sah¹lxi¹lxi¹. 32 Yxãn¹ta¹, txa²wãn³txai²na²
 ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Ha³lo²a² nxe²xai³tu¹wi¹.
 Hĩ¹na² ai²na³li¹. Wxa²nũ³ka³txai²na²
 ã³nih³sxã³ i³hax3te¹hax3te¹n¹jah³lxin¹tu¹wi¹.
 Sxi²khai³xa² ãn³kẽ³nã¹la³kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, Txai²na² so¹lxi³
 nũh¹ yxau³na¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹, nũh¹
 yxaun²nxa³lho³li¹. Txa²wĩ³na² whãĩ²na¹
 yxau³kxi²sa³tu¹wi¹. 33 Txa²wãn³txai²na²
 hãĩ¹nxe³ti³xa² i³yau¹ũ³nx2ta¹i¹. Yxo²i²sa²sxã³,
 wxa²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ ã³nhãu²no³si¹nx2ta¹jau³su²
 e³kxi¹nx2ta¹i¹. Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na²
 yxo²kwĩn¹kxi²sain¹tũ³ka³txi³sain¹na³li¹.
 Sai¹nha²kxai³, ha³lo²ai²na² yxau³yah³lxi¹nhĩ¹na¹

ye³khāuh³lxa³ti³nx2tain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹, Txai²na²
 ān³sen³sai¹ain¹sxā³ ā²la² hxi²kan¹khai¹nxa¹i¹.
 Na¹ha²kxai³, wxāi²na² hxi²ka¹ka¹nhe²
 yxau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² wān³txa²,
 a²sa³wi¹ha³lxi³nāu³xa²ĩ³ye³ta¹hxai²hē¹la².

17

Je³su²jah³la² A²wĩ³na²ĩ³ye³kxi²jau³su²

¹ Nxe³nxa²ha¹te¹ wān³txai²na²
 ĩ³ye³ta³lun²nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹
 o³sĩ³nāu³a¹ sa²yo²ka²la¹nha²sxā³ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Wĩ³na², nxe³txi¹. Ha³lo²a² hau³kon³na³li¹.
 Nxe³ha²kxai³, wxa²wē³sa³na¹xai²na²
 wxi²kin³ti³to³ti³hit1sē¹li¹. Wxi²kin³ti³to³nĩn¹kxa²
 yā¹nxe³ kãi³ti³hit1sē¹li¹. San¹kxai²nān²tu³,
 wxi²kin³ti³to³nĩn¹kxa² yā¹nxe² kãi³a¹tu¹wi¹.
 Na¹kxai²nān²tu³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ Wĩ³na²
 ĩ³nxai²na² sa²nēn¹kxi¹nxain¹tu¹wi¹. ² A²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ a²wa³kxēn³ta³ ti³hit1san¹tai¹ti²ti¹.
 Sa¹nha²kxai³, a²nũ²a² Wĩ³nu² ĩ³nxai²na²
 ũ³hũ¹san¹kxa² yxo²ha³kxa² so¹lxi³ ka³te³na²
 wi¹tāu³a¹ ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹. Si¹san¹jau³su²,
 ti³hit1san¹tai¹ti²ti¹. ³ A²nxe³ju³ta²su¹:

A²nũ²a² wi¹lĩ²nē³lhxā³ sa²yo²we¹tē³te²su²
 kxai²nān²tu³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²xai³te²su²
 hĩ³nx2na³li¹. Nxe³kxai²nān²tu³, wxāin²txi³
 Sũ³na² Si³yxau³kat3su² te² ĩ³nxāin²txi³ hāi¹nxe²te²
 ĩ³nxāin²txi³ wi¹lĩ²nxa²sxā³ sa²yo²we¹txai¹ni²,
 Txai²na¹xain²txi³ Je³su²jah³lo²na¹xain²txi³
 Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²sxā³
 ĩ³sa²si¹hā³san¹kxah³lo²na¹xain²txi³ wi¹lĩ²sa²sxā³
 sa²yo²wet1sai¹ni², nē³lain¹kxai²nān²tu³,

ka³te³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³lai¹nhĩ³nx2na³li¹.
 4 Txai²na¹xai²na², wxa²wa³ka³li³yu³ta²
 ũ³hũ¹san¹ju³ta² kãi³ta³lu²na¹te¹ni²ti¹. Na¹ha²kxai³
 wxi²kin³ti³to³nĩn¹ju³txai²na² a²nũ²a² a²yo²ha³kxa¹
 i³yau¹ũ³hain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. 5 Wĩ³na²,
 nxe³ti¹. Jũ¹nxe³ ye³jen¹nãu³a¹ wxa²yxaun¹tãu³a¹
 i³xi²na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³, wxa²yen³nãu³a¹
 yxau³na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³ ne³hĩ¹na¹
 wxi²kin³ti³to³ti³hit¹sẽ¹li¹. Yuh³xai²nãn¹ko³xai²na²
 yũ³ti³he¹nxe²nxa³hĩ¹nãu³u¹tai²na²
 wxi²kin³ti³ton³kĩ³kaix¹jã¹ya³sẽ¹li¹.

6 Txa²nũ³ka³txi³su² ũ³hũ¹san¹tai²ti²ti¹.
 A²nũ²a² yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na²
 ã³yã³nhai¹tã³nũ¹san¹tai¹ti²ti¹. A²nxe³tũ³ka³txa²
 a²wi¹lhĩ¹na² wxa²nũ³ka³txi³sin¹tai¹ti²ti¹.
 Hã²wxãn³txa³ ũ³hũ¹san¹tai¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³,
 hĩ¹na² txa²nũ³ka³txi³su² na³li¹. Wxa²yo²wãn³txa²
 ain³kxi²so¹sxã³ sa²yo²we¹txain¹tũ³ka³txi³su²
 ai¹nhxai²tai¹ti²ti¹. A²nxe³tũ³ka³txa² so¹lxi³,
 hxi²kan¹khai¹nxĩn¹ju³ta² i³yau¹ũ³hai¹na¹tai¹ti²ti¹.
 7 Wĩ³na², nxe³txi¹. A²yen³kxa² ũ³yhen³kxi²san¹kxa²
 yxo²ha³kxa¹ wxa²yen³kxi³su² hxai²tai¹ti²ti¹.
 Nxe³jau³xai²na² txa²nũ³ka³txai²na² hĩ¹na²
 a³la³kxain¹na³li¹. 8 Wxa²wãn³txa² ũ³hũ¹san¹jau³xa²
 i³yau¹ũ³hain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Ai¹na¹ha²kxai³,
 a³la³kxain¹na³li¹. A²nxe³na¹jau³xai²na²
 ain³kxi²so¹kxi²sa²sxã³ a²ẽ¹nãu³a¹
 sa²wi¹nhain¹to³tai¹ti²ti¹. Sai¹nha²kxai³, Wxãi²na²
 txa²si³yxau³kat³sin¹jau³su² ain³kxi²nha²,
 Wxãi²na² i³sa²si¹hã³san¹jau³su² ain³kxi²nha²,
 txa²nũ³ka³txai²na², sain¹to³hxai²tai¹ti²ti¹.

9 Txa²nũ³ka³txai²na² so¹lxi³ sa²hau³ko³tain¹sih¹nxa²ha¹jau³su²

ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹i¹. Hai³txi³yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txi³la³
 yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxi¹nxa²hxa³i¹. Yxã¹ta¹
 txa²nũ³ka³txai²na² so¹lxi³ ũ³hũ¹san¹tũ³ka³txai²na²
 so¹lxi³ ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹i¹. Wxa²nũ³ka³txi³su²
 nũ³nha²kxai³ ya³nxa²ha¹i¹. 10 Txa²nũ³ka³txa²
 wxa²nũ³ka³txi³sah¹lxi¹nha²kxai³, wxa²nũ³ka³txa²
 sa²kxai³lu² txa²nũ³ka³txi³su² nha¹ha²kxai³,
 nxe³kj³te²jai¹ti²ti¹. A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²,
 e³lẽ³na² yxau³sxã³ wi¹kã³yxau²xai³lain¹na³li¹.
 Wi¹kã³yxau²xai³la¹kxa² yã¹xain¹na³li¹. Ain¹sxã³,
 txa²wxi²kin³ti³to³na¹ju³ta² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 ĩ³yau¹ũ³hain¹na³li¹. 11 Na¹ha²kxai³, Txai²na²
 ĩ³xi²na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³, yxau³ya³nxa²ha¹tu¹wi¹.
 Ha³lo²ai²na² yxaun²nxa³lho³li¹. Na¹kxa²si³yo³na¹
 txa²nũ³ka³txai²na² ha³lo²ai²na² nũ^h¹
 yxau³ain¹tu¹wi¹. Wĩ³nã³, hã¹ĩ¹nxe²
 wi¹lhin¹khaix¹jah¹lã³. Nxe³txi¹. Wxã²li²
 nũ³kxũn³khaix¹te²sin¹jai¹ti²ti¹. Nxe³te²sin¹jau³su²,
 a²nũ²a² ũ³hũ¹san¹kxa² ha³lo²ai²na² nũ^h¹
 yxau³ain¹tũ³ka³txi³nũ³a², nũ³kxũn³txi³
 ã³non²ta³kxi¹tai¹nhẽ³li¹. 12 Yxau³yai¹na¹hĩ¹na²,
 a²nũ²a² ũ³hũ¹san¹tũ³ka³txai²na²
 ã³non²ta³kxain¹to³hxi²na¹tai¹ti²ti¹. Wxã²li²
 nũ³kxũn³khai¹nxi¹lxi¹. Nxĩ¹nha²kxai³,
 nũ³kxũn³ti³hit¹san¹kxe³su² ã³non²ta³kxain¹to³hxi²na¹tai¹ti²ti¹.
 Hai³txi³ a²ta³a² hxi²ka² sa²so¹kxi²nẽ³lhxã³
 tĩ¹kxi²nẽ³te²la³ yũ²nxa³i¹. Yxã¹ta¹,
 ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ tĩ¹kxi²nẽ³na³li¹.
 A²nxe³jah¹la², kxã³nxai³tã² Wĩ³na² ĩ³nxai²na²
 ha³teh³nxã³nxa² ũ³wha²li¹ti³hi¹tin¹te³nah¹lxi¹.
 “Jah¹la² ĩ³xan³ta³kxai¹nĩn¹ju³ta² yxau²sa²tẽ³ain¹tu¹wi¹.”
 Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³jau³xau³hxai²tẽx¹ta²

jã¹nxe³sxã³, ye³jen¹na² ka³na³ka³na³jah¹lai²na²
so¹lxi³ĩ³xan³ta³kxai¹nĩn¹ju³ta²yxau²sa²tẽ³ain¹tu¹wi¹.

13 Ye³jen¹na² yxaun¹tãu³a¹ ĩ³xi²na¹tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹, hĩ¹na¹, yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na²
yxau³na¹hĩ¹na¹, txa²nũ³ka³txai²na²
a²yen³nãu³a¹ yxau³sxã³ txa²wãn³txai²na²
ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹i¹. Na¹kxai²nãn²tu³,

a²nxe³tũ³ka³txai²na² ain³kxi²sain¹sxã³,
wi¹lxon³kxi²ta³lun²sa²kxa² yã¹nxe³si¹hai¹na¹jau³su²
e³a¹i¹. 14 Txa²nũ³ka³txai²na², Wĩ³na² ĩ³nxai²na²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹.
Ai¹na¹ha²kxai³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na²
hi²sen³su² yxo²kwĩn¹kxain¹na³li¹.

Yxo²kwĩn¹kxi²sain¹kxa² yã¹nxain¹na³li¹. Nxe³ju³ta²,
Txain²txi³yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txi³sin²nxa³ha²kxai³,
txa²nũ³ka³txain²txi³yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txi³sai¹nxa³ha²kxai³,
ya³sain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na²
yxo²kwĩn¹kxi²sain¹sĩn¹na³li¹. 15 Ha³lo²ai²na²,

txa²nũ³ka³txai²na²sa²so¹sxã³ũ³ho¹ain¹si¹nxa²ha¹jau³su²
ĩ³ye³kxi¹nxa²hxa³lho³li¹. Yxãn¹ta¹,

ĩ³lxi³thi¹nxa³jah¹la² a²si³yxau³ka³txa²,
Sa³ta³na²jah¹lai²na² txa²nũ³ka³txai²na²
ã³non²ta³kxi¹txai¹nhẽ³li¹. Ye¹nxa²ha¹i¹.

16 Jã¹nxa¹jau³su², txa²nũ³ka³txai²na²
yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txi³sai¹nxa³i¹. Txa²li²

yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txi³sin²nxa³kxa² yã¹nxe²,
ain¹nũn³na³li¹. 17 Ai¹nha²kxai³, txa²nũ³ka³txai²na²
sa²hait¹so¹txain¹sxã³ a²ẽ¹nãu³a¹, wxa²wãn³txa²
a²ya³la³tũ³khaix¹jau³xa² ũ³whi¹tai¹nhẽ³li¹.

Wxã²yã¹nxe³sxã³ wi¹lhin¹ti³hit¹txai¹lxi¹.
Wxa²wãn³txa² a²ya³la³tũ³khaix¹jau³xai²la¹i¹.

18-19 Wxãi²na² yuh³xan¹ta³ko³xai²na²
 i³sa²si¹hã³san¹ta¹ti²ti¹. Jã¹xai¹na¹i¹.
 Txa²nũ³ka³txai²na²su¹ na¹i¹. Na¹ha²kxai³, Txai²na²
 wi¹lhi¹na¹i¹. Wxa²wa³ka³li³yu³ta² wi¹kãi³te³lhxã³
 wi¹lhi¹na¹i¹. Na¹ha²kxai³, txa²nũ³ka³txai²na²
 wi¹lhin¹si¹hai¹na¹jau³su² na¹i¹. Wxa²wa³ka³li³yu³ta²
 wi¹kãi³ain¹txai²li¹.

20 Ain¹kxai²nãn²tu³, txa²nũ³ka³txai²na²
 ti¹ai²nãn¹tũ³ka³txai²na² wxa²wãn³txa²
 wi¹jau³xa² tah²yau³xa² i³ye³ain¹tu¹wi¹.
 Nxe³ain¹jau³nũ³a², a²nũ²a² ã³xa²
 ain³kxain¹kxai²nãn²tu³, sa²yo²wet¹sain¹nũ³tu¹wi¹.
 Sain¹kxai²nãn²tu³ nxe³tãu³a¹ Txai²li²
 sa²yo²wet¹sain¹tũ³ka³txi³nũ³ai²na²
 yxo²ha³kxa¹, hĩ¹na² i³ye³kxi¹nxa²ha¹i¹.
 Sa²hau³ko³tain¹sih¹nxa²ha¹jau³su², nxa²ha¹i¹.
 Hai³txi³ txa²nũ³ka³txai²na² ti¹ai²nãn¹tũ³ka³txai²na²
 so¹lxi³ sa²hau³ko³tain¹sih¹nxa²ha¹jau³la³
 i³ye³kxi¹nxa²hxa³i¹. 21 I³ye³kxi¹nxa²ha¹jau³xa²sa¹:
 Sa²yo²wet¹sain¹tũ³ka³txi³nũ³ai²na² yxo²ha³kxa¹
 wi¹lĩ³we¹yhu¹khai¹nxe³sxã³ yxau²xai³lain¹te³lhxã³
 i³ye³kxi¹nxa²ha¹i¹. Ju¹ta² ten³khaix¹sa³nhai¹.
 Wĩ³nu² i³nxãin²txi³ nxũ²kwai³yxau³sa²sxã³
 wi¹lĩ³we¹sa¹nha²kxai³, nxe²yxau²xai³ki³tã³li¹.
 Nxe³ki³sa²kxai³ nxe³ki³kxa² yã¹nxe³sxã³
 sa²yo²wet¹sain¹tũ³ka³txi³nũ³ai²na²
 nxũ²kwai³yxau³nẽ³lain¹sxã³wi¹lĩ³we¹te³lai¹nha²kxai³
 wi¹lĩ³we¹yhai¹nha²kxai³, nxe²yxau²xai³la³nhẽ³lain¹ju³ta³nũ³a²
 ten³sa³nhai¹. Nxe³nẽ³lain¹ju³ta³nũ³ai²na²
 yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txi³ tũ¹ka³txai²na²
 sa²kxai³lu² i²nẽ³lain¹sxã³ i³ye³ain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

“Hã³xã¹. Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³sa²si¹hã³kxah³lo²khai³xai²la¹i¹.”
 Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na² wãn³txa²,
 nẽ³lain¹tu¹wi¹. 22 Wxi²kin³ti³to³ti³hi¹san¹tai¹ti²ti¹.
 Nxe³san¹kxa² yã¹nxe³sxã³ txa²nũ³ka³txai²na²
 wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tai¹na¹tai¹ti²ti¹. Nai¹na¹ha²kxai³,
 wi¹ĩ³we¹yhu¹sxã³ yxau²xai³kĩ³kxa² yã¹xain¹tu¹wi¹.
 23 Na¹kxai²nãn²tu³, sa²yxo²wet1sain¹tũ³ka³txain²txi³,
 wi¹ĩ³we¹tain¹sxã³ yxau³kxai¹na¹ha²kxai³,
 Wxãin²txi³ wi¹ĩ³we¹san¹sxã³ yxau³kxi¹sa¹nha²kxai³,
 nxe³nẽ³lain¹tu¹wi¹. Nxe³nẽ³lain¹kxai²nãn²tu³,
 yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
 ĩ²nẽ³lhxã³ ĩ³ye³kxi²nha²te³nah¹lxĩ¹: “Hai³yo¹.
 Je³su²jah³lai²na² Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 ĩ³sa²si¹hã³kxah³lai²la¹xã¹. A²ya³la³tu³ Sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ Je³su²jah³lain²txi³, a³lxĩ²,
 te²yã¹nxe³sxã³ a²sa³wi³ha³lxain²txi³ a³lxĩ²,
 ain¹na³na¹.” Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txa²
 a²ẽ¹nãn¹jau³su², sain¹tu¹wi¹. Ju¹ta² ten³sa³nhai¹.

24 Wĩ³na², nxe³txi¹. Ũ³hũ¹san¹tũ³ka³txai²na²
 kan²txi³ ãn³si³tẽ³la³kxi²sain¹ju³ta²
 ten³sa²nũn³nhai¹. Txai²nãn²tu³ wxa²ha³lo²a²
 oh³xan¹ko³nãu³a² ha³lo²lot3sxã³ he¹a¹kxai²nãn²tu³,
 ãn³si³tẽ³la³kxi²sain¹ju³ta³nũ³a² ten³sa³nhai¹.
 Sain¹kxai²nãn²tu³, txa²wxi²kin³ti³to³na¹ju³ta²
 ũ³hũ¹san¹kxa² ĩ²ain¹tu¹wi¹. Nxe³ti³ten³sa³nhai¹.
 Ha³lo²ai²na² yuh³xai²nãn¹ko³xai²na²
 ã³si³wxe³ti³he¹nxa³hĩ¹nũ¹tai²nãn²tu³
 a³lxĩ²sa²to³hxain¹tai¹ti²ti¹. San¹jau³su²
 wxi²kin³ti³to³ti³hit1san¹tai¹ti²ti¹. Nxe³na¹ju³ta²,
 txa²nũ³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ ĩ²ain¹kxai²nãn²tu³,
 ka³lih³khaix1sa³tu¹wi¹. Ju¹ta² ten³sa³nhai¹.

25 Wĩ³nãi³. Wain³te²si³yxau³ka³txãi³.
 Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na², hai³txi³
 i²nxa²tũ³ka³txi³sai¹nxa³i¹. Nxain¹kxan²ti³,
 Txai²na² wi¹lĩ²nxa²te²sa¹i¹. Na¹ha²kxai³,
 txa²nũ³ka³txai²na² ũ³hũ¹san¹tũ³ka³txai²na²
 yxo²i²sain¹na³li¹. Sai¹nha²kxai³: “Je³su²jah³lai²na²,
 Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ i³sa²si¹hã³kxah³lo²su²
 na³na¹.” Sain¹na³li¹. Nxe³jau³xai²na²,
 txa²nũ³ka³txai²na² a³la³kxain¹na³li¹.
 26 Txa²nũ³ka³txai²na², hxi²kan¹khaix¹te²sin¹ju³ta²
 i³yau¹ũ³hain¹to³hxai²na¹ta¹ti²ti¹. Jã³xai¹na¹tu¹wi¹.
 Ai¹na¹kxai²nãn²tu³, ha³lo²a² a³la³kxain¹tu¹wi¹.
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ a³li²san¹kxa²
 yã¹nxe² a³lxai¹nĩ¹ju³ta² yũ²na³li¹.
 Nxai¹nĩ¹nha²kxai³ Txai²na² Wxa²tah²na¹xai²na²
 nxũ²kwai³yxau³ai¹na¹ju³ta² yũ³nũ³na³li¹.
 Je³su²jah³la² wãn³txa²ta¹hxai²hẽ¹la².

18

Ko³nxe³thin¹tũ³ka³txa² *Je³su²jah³la²*
i³sa²so¹ain¹jau³su²
 1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu²wãn³txai²na²
 i³ye³ta³lun²ka³tu³, a²sa³wi³ha³li³nãu³xa²
 whãi²na¹ ãn³sa²si³wa³lu³lu²ne³kxi²
 ai³sxã³ tẽ³li³yhu¹sxã³, i³nũ³kxa²
 Se³trõ²yau³xa² ã³yxo²ha³ti³sa²sai¹ain¹ka³tu³,
 sa³wxe³na² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
 2 A²nxe³ko³xai²na², Je³su²jah³lai²na²
 a²sa³wi³ha³li³nãu³xai²na² a²kxã³nxa²,
 ye³ka³lxai¹txi³ ã³nho³hain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxain¹sxã³, wi¹lĩ²ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ha²kxai³, a²sa³wi³sxa² Ju³ta²sah³la²,

sa³wxe³nai²na², wi¹lĩ²nũn³to³ta¹hxai²hẽ¹la²,
 A²nxe³jah¹lai²na², ye³jen¹na², Je³su²jah³la²
 a²ko¹ko¹xa² hxi²ka² ã³yã³yũ²kxi²jah¹lo²nũ³su²,
 ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ti¹,

Ju³ta²sah³lo²su² te²kxai³lu¹, fa³ri³se²a²
 nũ³ka³txain²txi³ ĩ³wã³txi², wã³nxĩ¹te²
 si³yxau³tũ³ka³txain²txi³ ĩ³wã³txi², ain¹te³nah¹lxi¹,
 so³ta²to² nũ³ka³txa² ã³nũ³so¹ain¹nũ²la² tẽ³sxã³
 whã²na¹ ai³nũ²la², sa³wxe³nai²na² Je³su²jah³la²
 kwẽ¹tai²na² yxau³ko³xai²na², ã³ya³u³son³kxi²
 ai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la², yu³lxa² kã²te²a² ã³tẽ³i²,
 lã³pi³ãu²tẽ³na² tĩh³na² sa²kĩ³kxi²nẽ³tẽ³nũ³a²
 ã³tẽ³i², ya³wi³ta² ã³tẽ³i² nxe²xai³nũ²la²,
 aun³ti² ã³ya³u³son³kxi² ai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Ain¹ka³tu³, Je³su²jah³lai²na² a²ẽ¹nãu³a¹,
 ha³lo²a² yxan¹nãu³a¹ ũ³hũ¹ain¹ju³ta³nũ³a²,
 a³la³kxi²ta³lu²nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³kxe³su²
 a³ya³tain¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹te²la³ta³ ten³yah³lxin¹ji¹? Je³su²jah³la²
 wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³ta²sah³la² nũ³ka³txai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la², Na³sa³re²thĩ³na² tɔn¹jah¹la²,
 ten³yah³lxa¹nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹na²,
 Ju³ta²sah³la² hi²sen³su², Je³su²jah³la² kox¹ko¹xa²
 hxi²ka² ã³yũ³ain¹jah¹lo²nũ³su² jah¹la²,
 he¹yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
 wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txai²la³na¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 6 Ain¹tãu³,
 nxe³jau³xai²na², Ju³ta²sah³lai²na² nũ³ka³txai²na²
 ain³kxain¹tãu³, ã³si³tu³kxa² ai³sxã³, a²yu³hẽ³nãu³a¹

a³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 7 Ain¹ka³tũ³, ãh¹
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— İh¹nxe³te³ta³ ten³yah³lxin¹ji¹? Ya³nx2ta¹i¹.
Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tũ³:

— Je³su²jah³la², Na³sa³re²thĩ³na² tɔn¹jah¹la²
ã³ten³sĩ¹na¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txai²li² Je³su²jah³lo²sa¹i¹. Ya³nx2ta¹ten¹ti¹.
Txai²na² so¹lxi³ ten³sah¹lxin¹kxai²nãn²tũ³,
tũ³ka³txai²na² ã³si³tẽ³kxi²sain¹tũ³ka³txai²na²,
hã¹i¹nxe² ã³txain¹yah³lxi³sã²nhẽ³li¹.

Ã³wa²to¹tain¹txai²li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa²,
ta¹hxai²hẽ¹la². 9 Nxe³ju³ta², ha³la³je¹nai³kxai³

Je³su²jah³lai²na² ĩ³ye³sxã³ A²wĩ³na²
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xa²sa¹:

— Wĩ³nãi³. Txa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
ũ³hũ¹san¹tũ³ka³txai²na² tũ¹kxi²sa³kxa²,
yũ²nxa³lho³li¹. Hai³txi³ ka³na³ka³na³te²a²

ha³ta³nxãn²txi³ tũ¹kxi²sa²nxa³lho³li¹. A²yxo²ha³kxa¹
he¹lain¹na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xait³

jã¹nxe³sxã³, a²ya³la³tũ³ hĩ¹na², Je³su²jah³la²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² wa²su¹wa²su¹
yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hai³txi³

a²sa³wi³sxa² ka³na³ka³na³te²a² ha³ta³nxãn²txi³,
so³ta²to² nũ³ka³txa² ĩ³sa²so¹ain¹ju³ta³la³,
yũ³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

10 Yxãn¹ta¹, Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²ĩ³lxi³ ã³xa²
Si³mãu²ah³lo²su² te²kxai³lu¹, yu³la² kãin²ta³wxi²a²
sa²si³sai¹nha²sxã³, wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khai³su²
jah¹la² a²sa³wi³sxa², a²ĩ³lxa² Mau²kah³lo²su²
nxe³jah¹la², txa²wã¹wi¹nẽ³tãu³a¹ a²ne³nxẽ³nãu³a¹
ĩ³ne³ĩ²lã³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Nxe³nxa²ha¹te¹,

Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, Pe²jah³lai²na²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²yu³lai²na², ũ³si³wi²xi²nhat¹sa²nhẽ³li¹.
Ã³nhe¹kxain¹txa³hẽ¹li¹. Txa²wĩ³na²
ĩ³kwa³na³sain¹jau³xa², ye³khãuh³lxa³ti³sa²ju³ta³nũ³a²
ĩ³kwa³na³sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³sain¹jau³xai²na¹
sa²yo²ã³ti³ten³sa²nxã³nhai¹. Nxe³ha²kxai³,
so³ta²to² nũ³kã³txai²na² ĩ³sa²so¹sain¹ju³ta³nũ³a²,
hãi¹nxe²ã³txai¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

A³na²sah³la² ĩ³wã³txi³jau³su²

12-14 Ain¹ka³tu³, Ro³ma²no² nũ³kã³txai²na²
a²hxi²kan¹jah³la² ĩ³kwa³na³ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³,
a²so³ta²to³ nũ³kã³txai²na² nxe³ha²kxai³, Ju³te²a²
nũ³kã³txa² a²so³ta²to³ nũ³kã³txa² nxe³ha²kxai³,
ain¹sxã³, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³ ĩ³sa²so¹sxã³
sa²tai³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³, sxi²ha²
kãin²thĩ³na² tẽ³sxã³ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³,
wã³nxĩn¹te² si³yxau³kã³khai³su² jah¹la² a²ĩ³lxa²
Kai³fa²sah³la² a²kũx³ka³nai²na² a²ĩ³lxa² A³na²sah³la²
a²sxi²ha² sa²kxai³lu², tẽ³sxã³ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ain¹sax³kũx¹, ha³la³je¹nhĩ¹nai³kxai³lũx¹,
wã³nxĩn¹te² si³yxau³kã³khai³su² jah³lai²na²
sa²kxai³lu² a²ĩ³lxa² Kai³fa²sah³lai²na² sa²kxai³lu¹,
e³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³,
Je³su²jah³lai²na² so¹lxi³ ya³lu²kxi²nẽ³ju³ta² wi¹na³li¹.
Kai³fa²sah³lai²na² wãn³txa² Ju³te²a² nũ³kã³txa²
ã³nhai¹tũn³te²nãu³xa², ye²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

*Pe²jah³la²
sa²yo²ã³jau³su²*

a²yo²wãn³txa²

Je³su²jah³la²

15 Nxe³nxa²ha¹te¹, so³ta²to² nũ³ka³txai²na²
 Je³su²jah³la² tẽ³sxã³ ã³nxa³nxa²ha¹te¹,
 Pe²jah³lain²txi³ Je³su²jah³la² a²si³tĩ³nha²
 u²lxi³ ãn³si³tẽ³kxi², a²sa³wi³sxa² ã³xain²txi³
 Je³su²jah³la² a²si³tĩ³nha² ã³si³tẽ³kxi²,
 ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²a² sa³wi³sxa²
 ã³xai²na², wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khai³xa²
 wi¹lĩ²ain¹kxah³lo²su² to³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ain¹kxe³su², a²sa³wi³sxa² ã³xai²na² sa²kxai³lu²,
 Je³su²jah³lai²na² ãn³si³tẽ³la³kxi², wã³nxĩn¹te²
 si³yxau³ka³khai³xa² sxi²ha² wai²ha² yxo²tã³lxa²
 ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Yxãn¹ta¹, Pe²jah³lai²na²
 ha³lo²a² sxih²yo²a² ã³yo²wa³ti³kxi²sxã³
 yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³,
 a²sa³wi³sxa² ã³xai²na² sa²kxai³lu² wã³nxĩn¹te²
 si³yxau³ka³khai³xa² wi¹lĩ²kxah³lo²su² te²kxai³lu¹,
 sxi²ha² a³li³ka³tũ³, a²wã²ta¹ka³lxa² sxih²yo²a²
 wxa²hau³ko³ta¹ka³lxa², a³ya³ti²sxã³ĩ³ye³kxain¹te³na¹,
 Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² sa²so¹sxã³ tẽ³sxã³
 whã²na¹, sxi²ha² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 17 ã³wi¹hain¹ka³tũ³, wã²ta¹ka³lxa²na² sxih²yo²a²
 wxa²hau³ko³ta¹ka³lxa²na² wã³txi³kxai³lu¹,
 Pe²jah³lai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxã²na², Je³su²jah³lai²na² a²sa³wit³sxan³ji¹wi¹?
 Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, ki³han³jau³su²
 ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³xĩ¹. Je³su²jah³la² a²sa³wit³sin²nxa³xĩ¹,
 txai²li¹. Pe²jah³la² wã³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxe³hĩ¹na², ha³lo²a² a³lxi³khaix¹yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ha²kxai³, wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³txa²
 a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² nxe³ha²kxai³,
 so³ta²to² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²

nxe³ha²kxai³, ain¹sxã³, ha³nxe²a²
 sa²ya³tain¹tãu³a² ã³wa³nẽn³kxi²te³lhxã³ ã³nũ²kxa²
 yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹tho³xa²,
 Pe²jah³lai²na² sxa³yain¹sxã³ ã³wa³nẽn³kxi²te³lhxã³
 sxa³yain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

Wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khai³xa² Je³su²jah³la²
 ã³wã³txain¹jau³su²

19 Nxe³nxa²ha¹te¹, wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khai³xa²
 wãn³txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² ã³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ã³sa³wi¹, Wxa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² ha³lo²a²
 o²la³kxain¹ju³tain²txi³ ã³yau¹ũ³hi², wxa²wãn³txa²,
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ã³ye³kxain¹to³hin¹jau³xain²txi³
 ã³yau¹ũ³hi² nxe³sẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
 ã³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹, e³lẽ³na²
 yxau³sxã³ ã³ye³kxain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹.
 Nxe³na¹ju³ta²sa¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 ã³nũ²kxain¹thĩ³nãu³xain²txi³, kxãn³su² yxau³sxã³
 ã³ye³kxai¹ni², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 sxi²khai³xa² yuh³xai²nãn¹thĩn³khai³xain²txi³
 Ju³te²a² nũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ ã³nũ²kxa²
 he¹ain¹tãu³ain²txi³, kxãn³su² yxau³sxã³ ã³ye³kxai¹ni²,
 ain³to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Hai³txi³ hãĩ³a²
 yxau³sxã³ ã³ye³kxain¹to³hxain²nxa³tai¹ti²ti¹.

21 ã³h¹nxe³kxa²yan³ti³tã³, Txaĩ²na² ã³wã³txi³san¹ji¹?
 A²nũ²a² Txa²wãn³txa² ain³kxi²sain¹tũ³ka³txa²
 ka³lxa¹khaix¹nxe³tũ³ka³txai²la¹i¹.

ã³wã³txi³txai¹nhẽ³li¹. Tũ¹ka³txai²na²
 ã³ne³wxe³ain¹te²la¹i¹, Txa²wãn³txa²
 ã³ye³kxai¹na¹jau³xai²na²su¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxe³ka³tu³ta¹, so³ta²to² nũ³ka³txa²
a²hxi²kan¹txi³nũ³xai²na² ka³na³ka³na³jah¹la²
hi²sen³su², Je³su²jah³la² wxa²ne³su²lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Wxa²ne³su²lain¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khai³xa²
hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹i¹. Yxãn¹ta¹,
wxãi²lẽ¹. ĩ³lxa³thi¹nxa³jau³xa² ĩ³ye³kxai¹ni¹lxi¹.
Jã¹nxe³txa³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— On³sxã³ ĩ³ye³nxa³ke³la³te²kxai³
ĩ³yau¹ũ¹sẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹, wi¹lĩ³ye³a¹kxai²nãn²tu³
ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³tã³ wxa²ne³su²lhan¹ji¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxe³ka³tu³, A³na²sah³lai²na² sa²kxai³lu²,
Je³su²jah³la² sa²tai³ki²ti³hi¹tain¹sxã³ ĩ³sa²si¹hã³sxã³,
Kai³fa²sah³lai²na² sa²kxai³lu² wã³nxĩn¹te²
si³yxau³ka³khai³sa²nũn³jah¹la² sa²kxai³lu²,
ĩ³sa²si¹hã³ũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³la² ã³ta³lo³hẽt¹sxã³ Je³su²jah³la²
sa²yxō²ã³jau³su²

25 Nxe³nxa²ha¹te¹, hau³hau³kon³sxã³
Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu², sax3nũn³sxã³
wã³nẽn³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta²,
a²nũ²a²nũ³xa², ha³nxe²a² yxo²ki³sa³nũ³a²
kwa² yxau³ain¹te²nũ³xa², wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²na², Je³su²jah³la² sa³wit3su²
nũ³nhĩn¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹,
Pe²jah³lai²na² wãn³txa² ki³ha¹ki²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Ti³hex1te²txã³i¹. Hai³txi³ Je³su²jah³la²
a²sa³wit3su² te²txa³i¹, txai²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁶ Ain¹ka³tũ³, wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khai³xai²na²
a²sa³wi³sxa² wãn³txi³kxai³lu¹, Pe²jah³lai²na²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Sa³wxe³nai²na² he¹yai¹nĩn¹te³nai¹ti²ti¹.
Nxe³tãu³a¹, wxãin²txi³ ĩ²i², Je³su²jah³lain²txi³
ĩ²i², nxe³nx2ta¹ta¹ti²ti¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jau³xai²na² e³jah¹la² a²wã³tã³su²
te²a², ha³la³je¹nhĩ¹nai³kxai³ Pe²jah³lai²na²
ĩ³ne³i²lã³kxi²kxah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁷ Nxe³nxa²ha¹te¹, Pe²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
ãh¹ ĩ³ki³ha¹kxi²te³nah¹lxi¹:

— Hai³txi³ txai²li² Je³su²jah³la² a²sa³wit3sin²nxa³i¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tũ³ kwẽn¹ta²kxai³,
ka³la³ka³la²a² ĩ³yai²lxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Pi³la²jah³la² ĩ³wã³txi³jau³su²

²⁸ Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa²
sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² tẽ³sxã³, whãĩ²na¹
Kai³fa²sah³la² a²sxi²ha² a³li³ain¹ka³tũ³,
a²nũ²a² Ro³ma²no² nũ³ka³txa² hxi²kan¹ta²
si³yxau³tãu³a¹ sxi²ha² sa²kxai³lu²
ã³tĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la², ĩ³yũ¹li²nxa³tã³lxa¹
ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, hãĩ¹nxe³sxã³
sxih²yo²a² ã³yo²wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³wi¹hain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Ã³wi¹hai¹nxa³ju³ta²sa¹:

— A²nũ²a² Ro³ma²no² nũ³ka³txa²
sxi²ha² ã³wih¹kĩ³sxa³lho³na¹. Ã³wih¹sxã³,
Ro³ma²no² nũ³ka³txai²na² ãn³ka³li²wi²kxi²sxã³
he¹yain¹kĩ³kxai²nãn²tũ³ ko³nxe³ti³hi¹te³kxa²yan³ti³su²,
Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² a²yain³txa² hxi²kan¹txi³

ĩ³yain³ki³sxa³kxa²yan³ti³su², ki³nhã¹.
Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² ta¹hxai²hẽ¹la².

29 ã³wi¹hai¹nxa³kxe³tu³, Ro³ma²no² nũ³ka³txa²
a²hxi²kan¹te² si³yxau³ka³txa² sa²kxai³lu² a²ĩ³lxa²
Pi³la²jah³la² sa²kxai³lu², wa²li³sxã³ ĩ³ha¹txain¹sxã³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³ju³ta² on³sxã³ kãi³ai¹nxa³lhai¹li¹,
Je³su²jah³lai²na²su¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

30 Nxe³nxa²ha¹te¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Jah¹lai²na² ko³nxe³thin¹jah¹lai²la¹i¹.
Ko³nxe³thin¹sxã³ kãi³to³hxa³ke³la³te²kxai³
ã³yũ³nxa²sĩ¹nhĩ³nxa²nxa³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

31 Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ne³ka²sah¹lxi³sa²lxi¹. Je³su²jah³lai²na²,
sa²so¹jah³lxi³sxã³ a³li³jah¹lxi³hẽ¹li¹.

Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, Moi³se²ah³lu¹tai²na²

ũ³wha²li¹la³kxi¹nx²ti³jau³xu¹tai²na² ĩ³we¹jah³lxi³sxã³

wã²nxũ¹hain³nha²sxã³, jah¹lai²na²

kãi³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na²

wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² ĩ³ya²lu¹nha¹ju³ta²

wain³sĩ¹nhĩ³nx²na³li¹. Yxãn¹ta¹

hxi²kan¹sa²sĩ¹nxa³nhai¹. Wxa²nũ³ka³txai²na²

ĩ³kwa³na³sah¹lxi³nhĩ¹jau³xai²na² a²nũ²a²

su²lhã³nha¹ju³ta², hã¹nxe²ã³sah¹lxi³to³sĩ¹nxãn³tai¹ti²ti¹.

Wxa²nũ³ka³txai²na² so¹lxi³, a²nũ²a²

kuh³lxa³thin¹te²a²hxi²kan¹txi³su²lhã³ain¹sĩ¹nhĩ³nxa¹lxi¹.

Ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³, ye³jen¹nãu³a¹

Ro³ma²no² nũ³ka³txai²na² so¹lxi³ Je³su²jah³la²

ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²te³lhxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Yxã¹ta¹, Je³su²jah³la², a²kxã³nxa² ha³lo²a²
a³la³kxi²ta³lun²kxe³tũ³, i³ye³te³nah¹lxi¹:

— Hi³sa³ka³txa² i³hxi²kĩ¹la³kxi²sain¹sxã³
su²lhã³sain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² wãn³txa²
a²kxã³nxa², ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³xai³
jã¹nxe³sxã³ kwẽn¹tai²na² Ro³ma²no²
nũ³ka³txai²na² Je³su²jah³lai²na² i³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³
su²lhã³ain¹te³lhxã³, ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
a²sxi²hai²na² ã³wi²xi²ka³tũ³, Je³su²jah³lai²na²
i³kaix¹tain¹sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²na² Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² a²hxi²kan¹ta²
si³yxau³khaix³jah¹lo²sin¹ji¹wi¹? Pi³la²jah³la²
wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu²,
i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxet³sã²lxi¹. I³ye³kxi²san¹jau³xai²na²,
wxa²wãn³txi³khai³su² tã³nxa², wa³ka³li³yau³su²
tã³nxa², nxe³hĩ³te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— I²sa³wi¹. Txai²li², hai³txi³
Ju³te²an¹jah¹lo²sin²nxa³i¹. Nxe³ha²kxai³,
ĩh¹nxet³sxã³ wxa²nũ³ka³txa² kãi³yah³lxin¹ju³ta²
ã³ne³wxe³hĩ³na¹te²la¹ku², nxa²ha¹nhai¹. Yxã¹ta¹,
wxa²nũ³ka³txain²txi³, wxa²wã³nxĩn¹te²
si³yxau³ka³ta²nãu³xain²txi³ ain¹sxã³, txa²hxi²kai²na²
ã³yũ³syā¹nxain¹tai¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³, ĩh¹nxe³ju³tã³
on³sxã³ kãi³xã³thai¹li¹? Nxa²ha¹nhai¹? Pi³la²jah³la²
wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

36 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³i¹. Txa²ha³lo²a² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹.
 Yxã¹ta¹ yuh³xai²nã¹ta³ko³xai²na²
 a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lo²sxa³i¹.
 Nxe³na¹ke³la³te²kxai³ txa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
 ã³nhe¹kxain¹ti³hit1sĩ³na¹i¹. Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 hxi²ka² ã³yũ³sain¹kxa²yan³ti³su² nxe³hĩ³na¹i¹.
 Yxã¹ta¹, Txai²li¹ yuh³xai²nã¹ta³ko³xai²na²
 hxi²kan¹te²lot3sai¹nxa³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
 37 Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na²

wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxã²na², hxi²kan¹txa²si³yxau³ka³khaix3sin¹ta¹?
 Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹:

— “Hxi²kan¹txa²si³yxau³ka³khai³sin¹ta¹?” Sa¹lxi¹.
 Yxã¹ta¹, Txai²na¹xai²na², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 a²ya³la³jau³tũ³ ĩ³yau¹ũ³hain¹si¹ha¹jau³su²,
 yuh³xai²nã¹ta³ko³xai²na² wxã³na¹hẽ³li¹.
 Jã¹nxe³te³lhã³, txa²hã³ka³na² ĩ³nãu³a¹
 a³li³la¹ha¹hẽ³li¹. Na¹ha²kxai³: “A²ya³la³jau³tũ³
 ten³sa³nha¹.” A²nũ²a² ĩ²li³te²su² nxe³kxai²nã²tu³,
 Txa²wãn³txai²na² ain³kxi²sain¹na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
 38-39 Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹
 ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²ya³la³jau³tũ³ a²si³yxau³jau³tũ³,
 ĩh¹nxe³te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².

Pi³la²jah³la² Je³su²jah³la² su²lhã³si¹hain¹jau³su²
 kwa³na³jau³su²

Nxe³jau³xai²na² ĩ³ye³kxi²ta³lun²ka³tũ³,
 Pi³la²jah³lai²na² sa²kxai³lu² wa²li³sxã³ Ju³te²a²
 nũ³ka³txai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² kq³nxe³ti³ kãi³ha²kxai³
 su²lhã³si¹ha¹jau³nũ³su² hxi²ki³ye²nx2ti³xa³wi¹.

Yxã¹ta¹, wxa² Pas²kwa²nxe³je³na³kxa²
 yau³son³na³li¹. Nxe³ha²kxai³, a²nũ²a²
 sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxai¹na¹tũ³ka³txa²
 yũ²na³li¹. A²nxe³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu²,
 txai²na² sa²kxai³lu² Pas²kwa²nxe³je³na³kxai²na²
 ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³, than²kxi²sa²tã³sxã³
 sa²nũ¹xi¹nx2ti³to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Hĩ¹na²
 jã¹nxe³nx2ta¹tu¹wi¹. Yã¹jah¹lo²ta³
 than²kxi²sa²tã³sxã³ sa²nũ¹xi¹nx2ti³te³la¹ji¹?
 Je³su²jah³lai²na², Ju³te²a² nũ³ka³txai²na²
 a²si³yxau³ka³khai³xai²na² than²kxi²sa²tã³sxã³
 sa²nũ¹xi¹nx2ta¹ju³ta³nũ³a² ten³nxa²lxi³xa³ji¹?
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Yxã¹ta¹, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹, kãin²ĩ³wxan¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² ten³ti³hex1sa²sĩn¹nxã³nhai¹.
 Yxã¹ta¹, Ba³ra³ba²sah³la² so¹lxi³ ten³sa²sĩn¹nhai¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹, Ba³ra³ba²sah³la²
 kãi³su²lhã³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².

19

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
 ĩ³kwa³na³ka³tũ³, Je³su²jah³la² sa²so¹sxã³
 ĩ³ta³lo³wai¹ti³hi¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Ain¹ka³tũ³,
 so³ta²to² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² wai³lxa²
 so¹sxã³, wxa²xu³kxain¹sxã³, Je³su²jah³lai²na²
 a²ne³ka² ũ³nhe³hẽ¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la²
 Ain¹ka³tũ³, wã²la² sau¹saun¹ka³lo³a² a²hxi²kan¹ta²
 si³yxau³ka³txa² ũ³whi²kxi²nha²ka³lo³hũ³ka³lo³a²
 ũ³whi²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Ain¹ka³tũ³,
 ã³yau³son³kxain¹ka³tũ³, ĩ³sa²nẽn¹kxi²ki³lxot3sxã³
 ĩ³wai³ka³si³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Wi¹lhin¹te²si¹lxi¹. Ju³te²a²
 nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹te² si³yxau³ka³ti³si¹lxi¹.
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³, ye³ka³lxa¹txi³
 wxa²ne³su²lain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². ⁴ Nxe³nx²ha¹te¹,
 Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai²lu¹, a³li³xi²sxã³ Ju³te²a²
 nũ³ka³txai²na² ãh¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— i³ne³ka²sah¹lxi³xi¹. Je³su²jah³lai²na²
 wxa²yen³nãu³a¹ wã²na³ũh¹xi¹nx²ta¹i¹. Jah¹lai²li²
 ko³nxe³ti³ kãi³ju³ta² hai³txi³ i²a¹jah¹lo²sxa³i¹.
 Wi¹lhin¹jah¹lo²sye¹nx²ti³na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁵ Ain¹ka³tu³, Je³su²jah³lai²na²
 a³li³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Wai³lxa³ka³lo³ai²na²
 ne³hẽ¹nha²sxã³, wã²la² sau¹saun¹ka³lo³a²
 wi²kxi²nha²sxã³, a³li³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³te³nah¹lxi¹, Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
 Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Jah¹lai²na²
 wi¹li²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁶ Yxãn¹ta¹, wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³ti³nãu³xain²txi³,
 a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xain²txi³, Je³su²jah³lai²na²
 i²ain¹tãu³ kãin² i³wxan¹te³nah¹lxi¹:

— Hi³sa³ka³txa² i³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³
 su²lhã³txa²sĩ¹nhẽ³li¹. Hi³sa³ka³txa²
 i³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ su²lhã³txa²sĩ¹nhẽ³li¹.
 Ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nx²ha¹te¹,
 Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxãi²na² so¹jah³lxi³sxã³ hi³sa³ka³txa²
 su²lhã³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹, jah¹lai²li²
 ko³nxe³ti³ kãi³ju³ta² hai³txi³ i²a¹jah¹lo²sxa³i¹.
 Wi¹lhin¹jah¹lo²sye¹nx²ti³na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 ã³nhai¹tũ³te²nãu³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
 i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² e³jau³xa² on³txi³hex¹jau³sxa³i¹.
 “Txai²na², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 A²tah²sa¹i¹.” Ain¹sĩ¹nhxai²na²hẽ³li¹.
 Nxe³jau³xai²na², on³jau³sa²sĩ¹nxa³i¹.
 Nxe³ha²kxai³, su²lhã³tain¹sĩ¹na¹ju³ta²
 wain³sĩn¹na³li¹. Su²lhã³tain¹sĩ¹na¹ju³ta²nũ³a²,
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²ha³teh³nxã³nxa²
 i³kwa³na³sa²sĩn¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³te³nah¹lxi¹:
 “A²nũ²a² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 te²yã¹nxe³te²lox³nha²sxã³ i³ye³jah¹lo²su²
 kxai²nãn²tũ³, su²lhã³tain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.”
 Sa²sĩn¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Jãx¹nha¹ju³ta²ten³sa²sĩn¹nhai¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxe³nxa²ha¹te¹, nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu²
 Pi³la²jah³lai²na² ain³kxain¹ka³tũ³, ã²la²
 kãin² yuh³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². 9 Ain¹ka³tũ³,
 sxi²hai²na² ã³wi²xi²ka³tũ³, i³ye³sxã³, Je³su²jah³la²
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— İh¹nũ¹la³ta³ yxau³jah¹lo²sin¹ji¹?
 Ain¹ta¹, Je³su²jah³lo²kxai³ wãn³txi³la³
 yau³ka³na³ka³na³kxan²ti³ hai³txi³
 i³wa²lũ³xi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 10 Nxe³nxa²ha¹te¹,
 Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la²
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— İh¹nxe³kxa²yãn³ti³ta³i³wa²lũ³xi²sa²nxãn³te²la¹xã³?
 Txai²na² hxi²kan¹te²sa¹i¹. Na¹ha²kxai³,
 i³kwa³na³ai¹na¹kxai²nãn²tũ³, su²lhã³nxa²si¹hai¹na¹jau³su²
 e³a¹kxai²nãn²tũ³, su²lhã³nxain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹,
 sa²than²kxi²sa²tã³si¹hai¹na¹jau³su² e³a¹kxai²nãn²tũ³,

sa²than²kxi²sa²tã³nxain¹tu¹wi¹. Txai²na²
 hxi²kan¹khaix¹te²sa¹i¹. Nxe³na¹ju³ta²na²
 ã³ne³wxen¹ji¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Yxã¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxet3sã¹lxi¹. Wxa²hxi²ka¹nĩn¹ju³ta²na²,
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³u¹ta²na² oh³nãu³a¹
 yxau³jah¹lu¹ta²na² ũ³hũ¹nxain¹ju³ta²la²na³li¹.
 Nxe²nxã³ke³la³te²kxai³, hxi²ka¹nhĩ³nx2nxã³lxi¹.
 Nxe³ha²kxai³, wi¹kã³txa²hẽ³li¹.
 Nxe²nxã³kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³xan³ta³kxi¹nxa²kxa²yan³ti³su²,
 nxe³nxa²ha¹nhai¹. Yxã¹ta¹, Kai³fa²sah³lai²na²
 wã³nxĩn¹te² si³yxau³kax³khai³su² jah¹lai²na²,
 wxa²hxi²ka³nãu³a¹ ã³yũ³syã¹nxain¹te¹ni²ti¹.
 A²nxe³jah¹la², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 sa²yxo²ã³sxã³ kã³sxã³ ã³yũ³syã¹nxain¹te³nai¹ti²ti¹.
 Ain¹jau³su², ã²la² kq³nxe³khai¹nxe³txi³ kã³ain¹na³li¹.
 Jã¹nxain¹jau³su², ain¹na³li¹.

12 Nxe³jau³xai²na², Pi³la²jah³lai²na²
 hi²sen³kxai³lu² ain³kxain¹ka³tu³, Je³su²jah³la²
 sa²than²kxi²sa²tã³ti³ten³khai¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Yxã¹ta¹, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹
 yxo²sa³te¹txi³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹la² sa²than²kxi²sa²tã³sĩn¹txa³hẽ¹la².
 Sa²than²kxi²sa²tã³in¹kxai²nãn²tu³, hai³txi³
 txa²wã¹hxi²kan¹ta² si³yxau³ka³khai³xa² Se²sa³jah¹la²,
 a²ya³lhxa³lxi¹. A²nũ²a² ĩ²lu³te²a² ĩ³ye³kxai²nãn²tu³:
 “Txai²na² hxi²kan¹txa² si³yxau³ka³khai³sa¹i¹.”
 A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³, Se²sa³jah¹la²
 ĩ³kox¹kq¹son²kxi²jah¹lo²su² hĩ³nx2na³li¹.
 Jã¹nxe³jah¹lo²su² na³li¹, Je³su²jah³lo²su¹.
 Nxe³ha²kxai³, sa²than²kxi²sa²tã³sĩn¹txa³hẽ¹li¹.

Ya³nxa²sĩ¹na¹i¹. Se²sa³jah¹la²ĩ³xan³ta³kxi¹nxa²kxa²yan³ti³su²,
nxa²sĩ¹na¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

13 A²nxe³jau³xai²na², Pi³la²jah³lai²na²
ain³kxain¹ka³tu³, Je³su²jah³la² tẽ³sxã³,
ha³lo²a² a³li³ka³tu³, tah³lxa³ka³txa² Ju³te²a²
nũ³ka³txa² wãn³txa² a²ĩ³lxa² Ka³ba³ta²ka³txa²,
ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ka³txai²na², kxãn³su²
Pi³la²jah³lai²na² ã³wxe³to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³,
a²nũ²a² ĩ³lxa³thi¹nxa³te²a², ĩ²li³te²su² te²a²,
so³ta²to² nũ³ka³txa² ã³yũ³ain¹kxe³nũ³su² te²a²,
a²ha³lo²a² Pi³la²jah³lai²na² wã²nxũ¹hain³nha²sxã³
ĩ³kwa³na³ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². “Jah¹lai²na²,
su²lhã³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.” Ta³nxa²,
“Sa²than²kxi²sa²tã³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.” Ta³nxa²,
nxe³sxã³ Pi³la²jah³lai²na² wã²nxũ¹hain³nha²sxã³
ĩ³kwa³na³ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Hĩ¹na², jã¹nxe³sxã³
Je³su²jah³la² ha³lo²a² wã²nxũ¹hain³nha²te³lhxã³
Pi³la²jah³lai²na² ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 14 Nxe³hĩ¹na²,
Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² a³lan²ti³hĩ¹nai³tã²
ĩ³yũ¹li²nxa³ta³lxa² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, Ju³te²a²
nũ³ka³txai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²hxi²kan¹txa² si³yxau³ka³txa²ĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Yxãn¹ta¹, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Jah¹la² ũ³nhũ³ha³lo²sa²tã³sxã³, hi³sa³ka³txa²
ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ su²lhã³txa²sĩ¹nhẽ³li¹,
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxa²hxi²kan¹txa² si³yxau³ka³txa² hi³sa³ka³txa²
ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ su²lhã³a¹ju³ta³nũ³a²

wain³te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹,
wã³nxĩ¹ta² si³yxau³kã³ti³nãu³xai²na²
wã³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Kwa²nhi¹lxi¹. Txa²nũ³kã³txa² hxi²kan¹ta²
si³yxau³kã³txa² Se²sa³jah¹lo²so¹lxin³sĩ¹na³li¹. Ā³xa²
yũ³sĩ¹na³i¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Ain¹ka³tu³, Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu¹,
Je³su²jah³la² sa²so¹ti³hit¹sxã³ Ju³te²a² nũ³kã³txai²na²
hxi²ka²nãu³a¹ ã³yũ³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Hi³sa³ka³txa² i³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³
su²lhã³ain¹ju³ta³nũ³a² ã³yũ³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nain¹ka³tu³, Ju³te²a² nũ³kã³txai²na²
hi²sen³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² sa²so¹sxã³ tẽ³sxã³
a³li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Hi³sa³ka³txa² i³hxi²kĩ¹la³kxain¹jau³su²

17 Te³nah¹lxi¹, Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ hi³sa³ka³txa²
sa²ka³la³ki³hẽ¹so¹nha²sxã³ ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ha³lo²a²ko³xa² a²i³lxa² Txa²wã¹ne³ka³lo³a²je³na²
Ju³te²a² nũ³kã³txa² i³yĩ¹li²jau³xa² Ko²ko³ta³jen³su²
nxe³je³na² ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nũ¹ã¹, hi³sa³ka³txa² i³hxi²kĩ¹la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ka³tu³, a²wi¹nẽ³tãu³a¹ a²nũ²a² ã³xa²
ka³na³ka³nat³sxã³ i³hxi²kĩ¹i², a²wã³tãu³a¹
a²nũ²a² ã³xa² ka³na³ka³nat³sxã³ i³hxi²kĩ¹i²,
nain¹ka³tu³, wi³wi³tot³sxã³ Je³su²jah³la² i³hxi²kĩ¹i²,
nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Nxe³ju³ta², Pi³la²jah³la²
ĩ³kwa³na³sxã³ wã³txa² i³yĩ¹li²jau³xa² hi³a³ka³lo³a²
ũ³wha²li¹lhã³ hi³sa³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
a²ne³ka³lo³ka³nãu³a¹ i³yĩ¹ne³hẽ¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ũ³wha²li¹lain¹jau³xai²na²sa¹:

— Je³su²jah³lai²na² Na³sa³re²thĩ³na²
tõ¹jah¹lai²la¹i¹. Ju³te²a² nũ³kã³txai²na² hxi²kan¹ta²

si³yxau³ka³khai³xai²la¹i¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 20 Nxe³jau³xai²na², Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 wãn³txain²txi³ ũ³wha²li¹li², wãn³txa² yau³xã³xa²
 la³tĩ²yau³xain²txi³ ũ³wha²li¹li², ã³xa² wãn³txa²
 yau³xã³xa² Kre²ka² nũ³ka³txa² wãn³txain²txi³
 ũ³wha²li¹li², ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³je³na²
 ha³lo²a² Je³su²jah³la² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹je³na²
 Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² sxi²ha² kãin²khai¹nxe³thĩ³na²
 un²ta³kxi²nxa³jen³su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³,
 ũ³wha²li¹lain¹jau³xai²na² a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa²
 Ju³te²a² nũ³ka³txi³su² te²nũ³ka³txa²
 ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la². 21 ĩ²ain¹ka³tu³, wã³nxĩn¹ta²
 si³yxau³ka³txa³nãu³xa² wãn³txi³kxai³lu¹,
 Pi³la²jah³lai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wãn³txa² ũ³wha²li¹lin¹jau³xai²na²
 ũ³sa²ya¹txa²sĩ¹nhē³li¹. Ũ³sa²ya¹tin¹kxai²nãn²tu³,
 wãn³txa² tah²yau³xa² ũ³wha²li¹txa²sĩ¹nhē³li¹.
 “Txai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txa² hxi²kan¹ta²
 si³yxau³ka³khai³sa¹i¹.’ Jau¹xai²na² Je³su²jah³lai²na²
 e³ain¹sĩn¹na²hē³li¹.” Nxe³jau³xai²na² so¹lxi³,
 ũ³wha²li¹lhã³ ĩ³yĩ¹li²nē³hēt¹ja³sain¹sĩ¹nhē³li¹.
 Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

22 Yxãn¹ta¹, Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
 ĩ³wã²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Wãn³txa² ũ³wha²li¹la¹jau³xai²na², hãĩ¹nxe²
 yxau³tu¹wi¹. Ũ³sa²ya¹txã³lho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

23 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na²
 ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ ũh³wxe³ta³lu²nain¹ka³tu³,
 so³ta²to² nũ³ka³txa² sa²kxai³lu² ha¹li¹ ha¹li¹
 jah¹la²nãu³xa² sa²kxai³lu², Je³su²jah³lai²na²
 a²wã²la²ka³lo³a² wi²kxi²nha²ka³lo³a²

wxa²sa²so¹te²tu³ ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Yxã¹ta¹, a²ha³la³se³nãn¹ta³ka³lo³a²
 wã³kon³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ka³lo³ai²na²
 hã¹nxe³sxã³ wxa²xu³ka³lo³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ũh³yxã¹ka³lo³su² ta¹hxai²nxã³hẽ¹la². 24 Ain¹ka³tu³,
 so³ta²to² nũ³ka³txai²na² ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Ta³ka²lo¹ai²na² wã²la² wi¹khai¹nx2na³li¹.
 Sa²ten²txi³te²txai³ya³sah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.
 Hã¹nxe³sxã³ tah³lxa² wẽ³sa² o²la³kxi²sxã³
 wã²nxũ¹hain³nha²ki³tu¹wi¹. Ain³nha²ki³jah¹lo²nũ³a²
 ka³na³ka³na³jah¹lo²nũ³a² a²wa³kxên³yah³lo²nũ³su²
 tu¹wi¹. Nxe³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yhain¹sxã³,
 jã¹nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³, Sũ³na²
 ha³teh³nxã³nxã² kxã³nhxĩ¹nu¹ta²kxai³
 ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã²la³ka³lo³a² wxa²sa²so¹te²tu³
 ai³li², txa²ha³la³sẽ³nãn¹ta³ka³lo³a²
 sa²kxai³lu² tah³lxa² wẽ³sa² o²la³kxi²sxã³
 a²wa³kxên³yah³la² nũ¹hain³nha², sain¹tu¹wi¹.
 Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xau³hxai²tẽx1
 jã¹nxe³sxã³ hĩ¹na² so³ta²to² nũ³ka³txai²na²
 kã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Yxã¹ta¹, hi³sa³ka³txa² a²si³ka³lah³yu³ta²
 Je³su²jah³la² a²hã³ka³na² sax3nũ², a²hã³ka³na²
 ha³lĩn³ta³ka³lxa² sax3nũ², Ma³ri²a³ka³lxa²
 Klo²pah³la² sxe³xa³ka³lxa² sax3nũ², Ma³ri²a³
 Ma³ta³lẽ²na³ka³lxa² sax3nũ² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 26 Nxe³ka³tu³, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹
 ĩ²sxã³ a²hã³ka³na² ĩ²ai¹nha²kxai³, a²sa³wi³sxa²
 a³lxi²khai¹nxe³kxah³lo²su² jah¹la² ĩ²ai¹nha²kxai³,
 ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Hã³ka² nxe³nxi¹, jah¹lai²na² wxa²wēt³sũ³na³li¹.
ĩ²txu¹ni¹. Je³su²jah³la² wãn³txa², a²hã³ka³na²,
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxe³nũ²la² ha³na³ka³lxi³ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³txi¹. Ta¹ka³lxai²na² wxa²hã³ka³nu²hũ³na³li¹.
ĩ²txa²hẽ³li¹. Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²,
a²sa³wi³sxai²na², nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nain¹sxã³ kwẽn¹ta²kxai³ a²sa³wi³sxai²na²
sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² a²hã³ka³nai²na²
ã³tẽ³sxã³ sxi²ha² ã³wih¹sxã³ yxau³sxã³
sa²hau³kot³sa²tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

28 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na²
a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Hĩ¹na², txa²wa³ka³li³yu³ta² ta³lu²na¹xã¹.
Nxe³ha²kxai³ a²yxoa² e³te³nah¹lxi¹:

— Ya³lxu²sa²na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta²,
kxã³nhxĩ¹nu¹ta²na² Txa²wã¹sũ³na² ha³teh³nxã³nxa²
ũ³wha²li¹jau³xau³hxai²tẽx¹ jã¹nxe³sxã³, Je³su²jah³la²
e³ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxe³ka³tũ³ta¹, yain³txa² yau³xa²,
u²va²yau³xa² khon³sxã³ ka³yha²jau³xa²
kwa³ta³lẽ³na² yxau³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹, a²nũ²a² kwa² yxau³te²su² te²a²
ĩ³yi²lho¹tũ³xa² sa²so¹sxã³ ka³yha²jau³xai²na²
ũ³hũ¹kxa²sai¹sxã³, hi³sa³ka³txa² wa²tã¹tã¹ka³txa²
ũ³ki³wi²kxa²so¹sxã³ tẽ³sxã³ Je³su²jah³la² a²yxoa²
ũh³yo²tẽ³ũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 30 Ain¹ka³tũ³,
Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu², ĩ³yi²la³kxi²
ĩ³na²ta³lun²yain¹te²ka³ka¹:

— Txa²wĩ³na² wa³ka³li³yu³ta² ta³lu²na¹i¹.
 Nxe³ka³tu³, ĩ³ku³thu²nha²sxã³, a²wi¹tãu³a¹
 a³li³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la²ũ³txi²ta³nã³tau¹tain¹jau³su²

³¹ Nxe³hĩ¹na², sa²ba³to³ nxe³ju³ta² ã²la²
 hxi²kan¹khai¹nxe³te² sa²ba³to³ nxe³ju³ta²
 a²sũ²ta³ti³kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³,
 Ju³te²a² nũ³kã³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²
 hxi²waun³ta³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Hxi²waun³ta³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ka³nxa³ha²txai²na² Sa²ba³to³ nxe³kĩ³ju³tũ³a²
 a²hxi²kan¹khaix¹nxe³kĩ³ju³ta³nũ³a²
 ã³yõn³kĩ³tu¹wi¹. Kĩ³sa²kxai³, ya³lu²te²nãu³xa²
 nũ²a² hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ hi³sa³ka³txa²
 sa²ka²la¹hẽt¹sxã³, Sa²ba³to³ nxe³ju³tai²na²
 e³lẽ³na² wxe³kxi²nẽ³te³ji¹khi³. Ha³lo²a²
 yxo²ha³kxai²na² ã³kho³kxi²nẽ³kxa²yan³ti³su²
 nxe³nxa²ha¹nha²khi³. Kĩ³nhai¹.
 Ain¹jau³su², hxi²waun³ta³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Jã¹nxain¹kxa²yan³ti³su², ã³wxã³sxã³, Pi³la²jah³la²
 ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ĩ³hxi²kĩ¹la³kã¹in¹kxah³lo²nãu³xa²,
 txa²wã¹su³ya³ta³la³ka³txai²na² whã²na¹
 ĩ³su³ãu²la³kxã¹sxã³ su²lhã³ti³hi¹txa²sxã³
 ya²lu²te²nãu³xa²nũ²a² sa²so¹ti³hi¹txa²sĩ¹nhẽ³li¹.
 Ju³te²a² nũ³kã³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²
 wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³, Pi³la²jah³la²
 wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hai³yo¹. Jã¹nxa¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

³² Nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³la² ĩ³kwa³na³nxa²ha¹te¹,
 so³ta²to² nũ³ka³txa² sa²kxai³lu¹
 hi³sa³ka³txa² ã³tĩ³xain¹tãu³, a²nũ²a²

ã³xa² ha¹lin¹te²nãu³xa² Je³su²jah³la²
 i³hxi²kĩ¹la³kxi²yain¹kxah³lo²nãu³xa² yxau³tãu³a¹
 ãn³tĩ³xain¹tãu³, a²wi¹lhi¹nãn¹jah¹lain²txi³
 i³su³ãu²la³kxã¹sxã³i³ya²lu¹ti², ãn³ta³lo³hẽn²ti²jah¹lain²txi³
 i³su³ãu²la³kxã¹sxã³ i³ya²lu¹ti², ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Ain¹ta¹, Je³su²jah³la² yxau³tãu³a¹ ã³tĩ³xain¹tãu³:

— Ya³lun²tai¹. Ain¹sxã³i³su³ãu²la³kxã¹ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 34 Yxãn¹ta¹, so³ta²to² nũ³ka³txai²na²
 ka³na³ka³na³jah¹la² yu³la² a³lu²ta³wxi²a²
 tẽ³sxã³ Je³su²jah³lai²na² a²ti²ta³nã³yu³tai²na²
 ũ³txi²ta³nã³ja³lxu³kxi²sxã³ ũ³tau¹tain¹ka³tu³,
 kwẽn¹ta²kxai³ a²ti³ha²yau³xa² ha³lĩ³ka³ni², i³yau³xa²
 ha³lĩ³ka³ni² ye²ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Ha³lo²ai²na² a²nũ²a² i²sxã³
 i³hen³txi³sa²sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³sa²sĩn¹jau³su²,
 i³ye³kxi²ti³hi¹txa²lxi³sĩn¹na²hẽ³la².
 Wãn³txi³tu³ yxo²i²si¹nx2ti³jau³nũ³su²
 i³ye³kxi²ti³hi¹txa²lxi³sĩn¹na²hẽ³la². A²nxe³jah¹lai²na²,
 i³ye³kxi²sa²sĩn¹jah¹lai²na². Wãn³txi³khai³xa² so¹lxi³
 e³jah¹lo²su² sĩn¹na³la².

— Ha³lo²a² wi¹lĩ²sxã³ wãn³txi³tu³
 i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Nxe³sa²sĩn¹na²hẽ³la².

36 Kxã³nhxi¹nu¹ta²kxai³, Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ ha³tẽh³nxã³nxãn¹jau³kxai³lu¹:

— Jah¹la², hai³txi³ txa²wã¹su³a²nãu³xa²
 su³ka³na³ka³na³te²su³a² ha³tã³nxãn²txi³
 i³su³ãu²la³kxai¹nxa³lho³li¹. Nxe³jau³xain²txi³
 ha³tẽh³nxã³nxãn¹jau³su² ha²kxai³, ha³na³ka³lxi³:

37 — Ũ³tau¹tain¹kxah³la² i²ain¹tu¹wi¹.
 Nxe³jau³xain²txi³ ha³tẽh³nxã³nxãn¹jau³su² ha²kxai³,
 ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xau³hxai²tẽx1

jã¹nxe³sxã³, kwẽn¹tai²na² a²ya³la³tu³
kãi³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Je³su²jah³la² tah³lxa³kẽ¹na² sa²nĩ³kxain¹jau³su²

38 Nxe³nxa²ha¹te¹, Jo³se²ah³la²
A³ri³ma³te²a³thĩ³na² tɔn¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³la² a²sa³wit³sxu² ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹,
Ju³te²a² nũ³kã³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xa²
yuh³lxi³yhu¹jau³su² hãĩ¹sũ³ni²ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu², Pi³la²jah³lai²na²
wxã³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la²nũ²a² sa²ka³na³kxi²sah²lxun¹nhai¹.
Hãĩ¹nxũ¹sẽ¹li¹. Jo³se²ah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³lu¹:

— Hãĩ¹nxũ¹nxa²ha¹i¹. Jã¹nxe³sẽ¹li¹.
Pi³la²jah³lai²na² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ Jo³se²ah³lai²na² sa²kxai³lu², hi³sa³ka³txa²
ã³tĩ³sxã³, Je³su²jah³la² nũ²a² sa²ta²la³kxi²sxã³
sa²ka³na³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 39-40 Nxe³ju³ta²,
Ni³ko³tẽ²yah³lo²su², kxã³nxai³kxai³ Je³su²jah³la²
ka³nxah³ta² ha³la³ka³lxa³lon³kxi²jah¹lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹,
kwẽn¹tai²na² ã³wxã³sxã³, hĩ³ne³kxa²
wi¹lũ³khai¹nxe³tẽ³kxa² ha³ti²a² kãĩn²tẽ³na²
wxa²ne³ki¹sxã³ ah³sxã³ tẽ³sxã³, Jo³se²ah³la²
ã³tĩ³xi²yha¹te²lon³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
ha¹lin¹jah¹lo²nãu³xai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la²
nũ²a² sa²so², hĩ³ne³kxai²na² wi¹lũ³tẽ³kxain³txi³
sa²so² ya³sxã³, whãĩ²na¹ wã²la² a³lu²khaix¹ka³lo³a²
sa²wã³lãu²kxi²ta³lun²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Ju³te²a²
nũ³kã³txa² a²nũ²a² ya³lu²te²a² sa²nĩ³kxi²kxa²
yã¹nxe³te³lhxã³ kãi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Nxe³ha²kxai³, ha³lo²a² i³hxi²kĩ¹la³kxain¹ko³xa²ya³nũ³ta³ko³xa² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ko³nãu³a¹, tah³lxẽ¹na² ta²hẽ³na² wa³nũn³tẽn³su² tẽ³na²a²nũ²a² ã³xa² nũ²a² sa²wi¹sxã³ sa²nĩ³kxai¹nxa³tẽ³na² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tẽ³na², Je³su²jah³la²kxai³sa²nĩ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

42 — Ka³nxa³ha²txai²na², Pas²kwa²nxe³je³na³kxa²wa³kxẽ³non³ki³tu¹wi¹. Tẽ¹nai²na² u²lxa³tẽ³na²sa²wi¹yha³sẽ¹li¹. Ain¹sxã³, Je³su²jah³la²sa²nĩ³kxi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

20

Kwã³kxa²sxa³sxã³yũ³nĩ¹ye²nxa³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ to³mĩn²ko³ nxe³hĩ¹na²i³yũ¹li²nxa³ta³lxa¹, Ma³ri²a³ Ma³ta³lẽ²na³ka³lxa²kwã³kxai²na² i²te³lhxã³ wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Wxã³ka³tu³ tah³lxa² ha³la³je¹nãu³a³kxai³tã²ã³yxo²tĩ¹a²ne³tĩ¹xa² yũ³ye²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
2 Nxe³ha²kxai³lu¹, Ma³ri²a³ Ma³ta³lẽ²na³ka³lxu³kxai³lu¹i²ã³nũ²la² ã³ni³hi² ã³wa²lhxã³ Si³mãu³ Pe²jah³la²i³ha¹txi², a²sa³wi³sxa² ã³xa² Je³su²jah³la²a³xi²kxah³lo²su² jah¹la² i³ha¹txi², nxe³yhain¹ka³tu³i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

— Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai¹tã²o²kxi²sa²tã³kxi²nẽ³lain¹te²nũn³sin²ju²li¹. Ĩh¹nũ¹la³ta³sa²tã³kxi²nẽ³lain¹te²sin²ta²ku², na¹hẽ²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

3-4 Nũ²la², Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu², a²sa³wi³sxa² ã³xai²na² sa²kxai³lu² ain¹sxã³aun³ti² ã³ni³hi² kwã³kxa² yxau³tãu³a¹tĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³ni³hain¹nũ²la², a²sa³wi³sxa²ã³xa² sa²kxai³lu² ã³ne³ka²ta¹kxain¹ka³tu³, kwã³kxa²

tĩ³xain¹nũ²la², 5 Tah³lxẽ¹nãu³a¹, a²yxō²wẽ³sxã³
 ã³si³ka³tã³wxe³ain¹sxã³ ã³ye³ka³tit³sxã³
 i²ain¹tãu³, wã²la² wxa²ki³wã³lãu²kxi²nha²ka³lo³a²
 so¹lxi³ sxã³nih¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹,
 a²ẽ¹nãu³a¹ ã³wi¹hain¹ta¹hxai²nxã³hẽ¹la²,
 6-7 Nũ²la², Si³mãu² Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
 i³hi²ti² tĩ³yhain¹ka³tu³ ã³wi¹sxĩ²khaix¹nũ²la²,
 wã²la² wxa²ki³wã³lãu²kxi²nha²ka³lo³ai²na²
 ha³na³ka³lxi³ a²yuh³nãu³a¹ sxã², ya³lu²te²a² ne³ka²
 wxa²ne³wã³lãu²kxi²nha²ta³ka³lo³ai²na² ha³na³ka³lxi³
 a²yuh³nãu³a¹ sxã², nxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
 8 Nxe³nxã²ha¹te¹, a²sa³wi³sxã² ã³xa² sa²kxai³lu²
 ã³ne³ka²ta¹sxã³ kwã³kxai²na² tĩ³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu², tah³lxẽ¹nãu³a¹ ã³wih¹nũ³ka³tu³,
 ha³lo²a² kwẽ¹ta²na² i²ha²kxai³, Je³su²jah³la²
 ka³tẽ³su² i³sa²yxau³xi²jau³xa² yxo²i²ta¹hxai²hẽ¹la².

— Hai³yo¹. Je³su²jah³la² ka³tẽ³su²
 i³sa²yxau³xin²ju²na¹. Nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
 9 Ain¹ka³tu³ ha¹lin¹jah¹la²nãu³xai²na² sa²kxai³lu²
 ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain³kxain¹sxã³,
 i³ye³kxi²nhain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Hĩ¹na² so¹lxi³ Sũ³na² ha³tẽ³nxã³nxã¹jau³xau³hxai²tẽ³xtã²
 ã³ne³wxe³na¹nhã¹. “Je³su²jah³la² ya³lu²kxan²ti³
 ka³tẽ³su² i³sa²yxau³xi²tu¹wi¹.” Nxe³ta¹hxai²hẽ¹na¹.
 Nxe³jau³xau³hxai²tẽ³xtã², kxã³su²
 ã³ne³wxe³hxain²nxã³hẽ³na¹. Kwẽ¹ta²na²
 so¹lxi³ ã³ne³wxe³na¹nhã¹. A²ya³la³tu³
 Je³su²jah³la² ka³tẽ³su² i³sa²yxau³xin²ju²na¹.
 Pe²jah³lain²txi³, a²sa³wi³sxã² ã³xain²txi³
 a²ẽ¹nã¹jau³la³ ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Ain¹ka³tu³,
 a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sxi²ha² ã³wã³la²
 wi³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² Ma³ri²a³ Ma³ta³lẽ²na³ka³lxa²ĩ²jau³su²

11 Yxãn¹ta¹, Ma³ri²a³ Ma³ta³lẽ²na³ka³lxa²na²
sa²kxai³lu² nũh¹ tah³lxẽ¹na² yxo²ka³teh³xa²
yxau³sxã³ ĩ³nãn³ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³nãn³ka³tu³,
tah³lxa³ka³txa² ĩ¹nũ³a¹ ã³ye³ka³tit3sxã³
ĩ²tãu³, a²nũ²a² oh³xan¹jah¹la²nũ³xa²
ha¹lin¹jah¹la²nũ³xa² sa²kxai³lu², wã²la²
hãn³ta³ka³lo³a² wi²kxi²lã³nha²ya³jah¹la²nũ³xa²
sa²kxai³lu² yxau³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²nũ³xa²
ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la². Hai³txi³ Je³su²jah³la² nũ²a²
yxau³ye²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 12 Yxãn¹ta¹,
ka³na³ye²kxa² si³yo³na¹ yãn³ta²na²
a²ne³ka³nũ³a¹ a²wa³yã³ka² ka³na³ka³na³jah¹la²
ã³wxe², ha³na³ka³lxi³ a²yu³kxa³nũ³a¹
a²wa³yã³ka² ka³na³ka³na³jah¹la² ã³xa² ã³wxe²
nxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². 13 A²nxe³jah¹lo²nũ³xai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³tã³ ĩ³nã³nhĩn¹ji¹xĩ¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, ta¹ka³lxa²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³ai³tã²
o²kxi²sa²no¹kxi²sain¹te²nũn³sin²ju²li¹. ĩh¹nũ¹la³tã³
sa²no¹kxi²sain¹te²sin²ta²ku², ai¹na¹nhai¹.
Kq³nxe²nx3nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Yxãn¹ta¹, hĩ¹na¹ Je³su²jah³la² sax3nũn³sxã³
yxau³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nũ²la², ta¹ka³lxa²na²
sa²kxai³lu² ĩ³ye³ta³lun²nũ²la², sa²wa³ti³nha²tãu³
Je³su²jah³la² ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹,
ã³ye³wxe³xi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 15 Nxe³nxa²ha¹te¹,
Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txu¹hã³. Nxet3sã¹nxi¹. Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³
nã³kxĩn¹ji¹xĩ¹? Ĩh¹te²ta³ ten³sxã³ nã³kĩn¹ji¹xĩ¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹ ta¹ka³lxai²na², hai³txi³
Je³su²jah³la² ãn³ye³wxe³xi²nxa³kxe³su²:

— Hai³sxa³wẽ³sa³ko³xai²na²wa³kxẽn³yah³lo²sin²tã¹.
A²ẽ¹nãu³a¹ nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³kxe³su², e³te³nah¹lxi¹:

— Nxet3sã¹lxi¹. O²kxi²sa²no¹kxi²san¹kxai²nãn²tu³,
a²hxi²kĩ³lxa² ĩ³yau¹ũ³sẽ¹li¹, sa²no¹in¹ju³ta²su¹.
San¹kxai²nãn²tu³, ya³lu²te²nũ²a² sa²so¹xi²te³lhxã³
nxa¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² e³te³nah¹lxi¹:

— Ma³ri²a³ka³lxã³. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³,
ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² sa²wa³ti³nha¹xi²tãu³,
e³te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— I³sa²txa³hẽ¹ni¹. A¹hĩ¹na² Txa²wĩ³na²
yxau³tãu³u¹ta²na² ka³la³xi²sxã³
ã³wxe³ta³lun²nxa³xi¹. Na¹ha²kxai³, i³sa²txa³hẽ¹ni¹.
Ye¹nxa²ha¹xĩ¹. Na¹ha²kxai³, ĩ³txu¹ni¹.
Nĩn¹kxai²nãn²tu³, txa²wã³tã³nãu³xa² a³ya³txi²sxã³
ĩ³ye³kxi¹txai¹nhẽ³ni¹. ĩ³ye³kxai¹nĩn¹te³nah¹lxi¹:
“Je³su²jah³la² wãn³txa², nxe³te³nah¹lxi¹:
‘Je³su²jah³lo²na¹xai²na² ka³la³xi²sxã³, Txa²wĩ³na²
yxau³tãu³a¹ ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³,
Txa²wĩ³nu²su² ha²kxai³, Wxa²wĩ³nu²su² ha²kxai³,
Txa²sũ³na² Si³yxau³tãu³su² ha²kxai³, Wxa²sũ³na²
Si³yxau³tãu³su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹la² yxau³tãu³a¹
ĩ³na¹tu¹wi¹.’ ” Nxe³na¹jau³xai²na² txa²wã³tã³nãu³xa²
ĩ³ye³kxi¹txai¹nhẽ³ni¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ma³ri²a² Ma³ta³lê²na³ka³lxai²na²
sa²kxai³lu², ã³nxĩ³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxĩ³nãu³xã²
ĩ³ha¹txi²sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

— Nxe³jah³lxĩ³sa²li¹. Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la²
ĩ²a¹li¹. ĩ³ye³kxi²sain¹na²li¹. Sain¹te³nah¹li¹:
“ Je³su²jah³lo²na¹xai²na² ka³la³xi²sxã³ Txa²wĩ³na²
yxau³tãu³a¹ ã³nxĩ³na¹tũ¹xĩ¹. Nxe³na¹ha²kxai³,
Txa²wĩ³nu²su² ha²kxai³, Wxa²wĩ³nu²su² ha²kxai³,
Txa²sũ³na² Si³yxau³tãu³su² ha²kxai³ Wxa²sũ³na²
Si³yxau³tãu³su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² yxau³tãu³a¹
ĩ³na¹tũ¹xĩ¹.’ Nxe³na¹jau³xai²na², txa²wã³tã³xai³tã²
ĩ³ye³kxi¹txai¹nhẽ³ni¹.” Je³su²jah³la² sain¹na²li¹.
Ma³ri²a² Ma³ta³lê²na³ka³lxai²na² wãn³txa²,
ta¹hxai²hẽ¹la².

A²sa³wi³ha³lxĩ³nãu³xa² Je³su²jah³la² ĩ²ain¹jau³su²

19 Nxe³hĩ¹na¹, to³mĩn²ko³ nxe³ju³ton³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe²xai³kxa² ka³nxah³ti³kxai³lu¹
a²sa³wi³ha³lxĩ³nãu³xai²na² sxi²ha² ã³wi¹hain¹ka³tũ³,
Ju³te²a² nũ³ka³txa² yuh³lxĩ³yhu¹jau³su²
sxih²yo²ai²na² yxo²wĩ¹la³kxi²nha²ka³tũ³,
ã³yã³nũ²ti²sxã³ yxau³ain¹nxa²ha¹te¹,
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, sxih²yo²a²
yxo²wĩ¹la³kxi²nha²kxan²ti³ ã³wi¹hũ³ain¹ka³tũ³,
kax3nũ³kax3nũ³no³tẽ³na¹ sax3nũn³sxã³
ã³wxe³yain¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

— ã³nhãu²no³jah¹lxĩ³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Yain¹ka³tũ³, a²hxi²kain²txi³ whãĩ²na¹
ĩ³yau¹ũ³nha², a²ta³nã³tĩ³nhãĩn²txi³
ĩ³yau¹ũ³nha², nxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yain¹te³na¹, a²sa³wi³ha³lxĩ³nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² A²hxi²kan¹jah³la² ĩ²ain¹te³na¹

wi¹lxon³kxi²khaix¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

²¹ Nxe³te³nah¹lxi¹, Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
ãh¹ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ã³nhãu²no³jah¹lxi³hẽ¹li¹. ĩ³sa²si¹hã³nx2ta¹i¹.
Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²kxa² yã¹nxe³nx2ta¹i¹.
Yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

²² Ain¹ka³tũ³, ĩ³ye³i³ti³hã¹sxã³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³jxah¹la²
ã³nxũ²kwai³wi¹nx2ti³si¹hain¹jau³su²
ĩ³ka²la¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³,
ã³nxũ²kwai³wi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³,
a²nxũ²kwai³wxe³nx2ti³jah³lo²nũ³ã²
ĩ³wet1sa²so¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. ²³Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³,
a²nũ²a²ĩ²li³te²su²te²an²tũ³, ĩ³ye³kxain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³:
“Hã³xã¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
wxa²kõ³nxe³ti³ kã³in¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²na³li¹.”
Nxe³ain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³, a²nxe³jah¹lo²su²
kxai²nãn²tũ³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
ã²la² wxa²wa²su¹tain¹na²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹,
a²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²ã³xãn²tũ³,
ĩ³ye³kxain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³: “Hai³txi³
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wxa²kõ³nxe³ti³
kã³in¹ju³ta³la³ wxa²wa²su¹txa²nxa³i¹.”
Nxe³ain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³, a²kõ³nxe³ju³ta²
so¹lxi³ yxau²xai³lai¹nhĩ³nx2na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² To³me²ah³la² nxe³nyha¹jau³su²

²⁴ Yxãn¹ta¹, nxe³hĩ¹na¹ Je³su²jah³la²
ã³yãn³te²tain¹sxã³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
ã³yãn³te²tai¹nhĩ¹na¹, a²sa³wi³sxa²
ka³na³ka³na³jah¹la²so¹lxi³he¹yain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

A²nxe³jah¹la², a²i³lxa² To³me²ah³lo²su² a²i³lxi³ ã³xa²
 hau³hau³kon³sxã³ tɔn²txi³jah¹lo²su² nxe³ha²kxai³,
 Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³khai³su² tũ³ka³txi³su²
 jah¹lo²su² ha²kxai³, hxi²ka² hxa³n³sxã³ ha¹li¹
 wxa²sa²so¹xi²nũn³tũ³ka³txi³su² jah¹lo²su² ha²kxai³,
 nxe³te²a² so¹lxi³ he¹yai¹nxa³sxã³ Je³su²jah³la²
 i²ain¹ta¹hxi²nxa³hẽ¹la². 25 Nxe³kxan¹ta¹,
 a²sa³wi³ha³lxi³nũ³xa² wã³kon³tũ³ka³txa²
 wãn³txi³kxai³lu², To³me²ah³lai²na² a³ya³ti²sxã³
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² i²sĩ¹na¹hẽ³li¹. Ain¹ta¹:

— Yxo²i²nx2ti³nxa³lho³li¹, A²hxi²ka² whã²na¹
 ũ³hxi²kĩ¹la³kxain¹jẽ³na¹ i²i², txa²hxi²ka³wẽ³ha³lxa²
 wxa²hxi²ko¹li², a²ta³nã³tĩ³nha² ũ³txi²tau¹tain¹je³na²
 wxa²txi²xo¹i² nxe²nxa³ta³lxa¹ yxo²i²nxa³lho³li¹.
 To³me²ah³la² wãn³txa², ta¹hxi²hẽ¹la².

26 Nxe³ha²kxai³lu¹, ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
 wxa²sa²wa²la³kxi²sxã³ a³lan²nũn³tãũ³kxai³lu¹
 a²sa³wi³ha³lxi³nũ³xai²na² sa²kxai³lu²
 sxi²ha²nũ³ai²na² ãh¹ he¹ye²yhai¹nha²kxai³,
 To³me²ah³lai²na² sa²kxai³lu² he¹yain¹nũ³nha²kxai³,
 ta¹hxi²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² sxih²yxo²ai²na²
 yxo²wĩ¹la³kxi²nha²kxan²ti³ Je³su²jah³la²
 ã³yãn³te²txi²xain¹ka³tu³ yxau³yai¹nha²kxai³,
 i³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

— ã³nhãũ²no³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa²
 ta¹hxi²hẽ¹la².

27 Nxe³ain¹ka³tu³, Je³su²jah³lo²kxai³lu² i³ye³sxã³
 To³me²ah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— To³me²ah³lãi³, wxa²hxi²ka³wẽ³ha³lxi²na²
 wxa²hxi²ko¹sain³sa¹nha²kxai³, txa²hxi²kai²na²
 whã²na¹ i²sa¹nha²kxai³, ã³nxũ³sin²sxã³ wxa²hxi²ka²

txa²ta³nã³ti³nhain²txi³ wxa²txi²xo¹sain³sa¹nha²kxai³,
 nxe³sẽ¹li¹. San¹kxai²nãn²tu³, wã³txi³sa²txa³hẽ¹li¹.
 Hã¹nxe³sxã³ yxo²ĩ²sẽ¹li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa²,
 ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Ain¹ka³tu³, To³me²ah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Txa²sũ³na²
 Si³yxau³ka³tãi³. Ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
 To³me²ah³lai²na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Wxã²na², To³me²ah³la² ĩ³nxa² kwẽ¹ta²na²
 so¹li³sa²yxo²wet¹sã¹li¹. Kwẽ¹ta²na² wxa²ye³na²
 ĩ²sa¹li¹. Nxe³san¹jau³su², sa²yxo²wet¹sa¹li¹.
 Sa¹nha²kxai³ ka³li³hi¹li¹. Yxãn¹ta¹, yãn³txai²na²
 a²nũ²a² ã³li³te²su² te²a² ĩ²la³kxi² txa²ye³na²
 ye³ĩ²li² sai¹nxa³kxan²ti³ sa²yxo²wet¹sain¹tu¹wi¹.
 Sain¹kxai²nãn²tu³, a²nxe³te²su² te²a² ã²la²
 wi¹lxon³kxi²sxã³ ka³lih³khai¹xain¹tu¹wi¹.
 Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

Sa²yxo²we¹jah³lxin¹si¹nx2ta¹jau³su²
 ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹jau³su²

30 Hĩ¹na² txa²wãn³txa² ta³lu²na¹wa². Ha³lo²a²
 Je³su²jah³la² kãi³ain¹ju³ta² ũ³wha²li¹ta³lu²na¹wa².
 Yxãn¹ta¹, a²yen³kxi³ ã³xa² nũ³kxũ³te²
 ã³xa² ka³lxai¹te²a² kãi³ain¹nũ³ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³te²su² te²a² txã¹nxai²na² ũ³wha²li¹nxa³hẽ³la².

31 Yxãn¹ta¹, jau¹xai²na² so¹li³
 ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹hẽ³la². A²ya³la³tu³

wãn³txi³tu³ sa²yxo²we¹jah³lxin¹si¹nx2ta¹jau³su²
 ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹hẽ³la². Nxe³nx2ta¹ha²kxai³,
 Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su²
 na³na¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹

A²tah²hah³lo²su² na³na¹. Nxe³jau³xai²na²,
 sa²yxo²we¹tain¹yah³lxin¹si¹nx2ta¹jau³su²
 nxe³ya³nx2ta¹hẽ³la². Sa²yxo²we¹tain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
 ka³te³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wa².
 Jã¹nxe³te³lhxã³ ya³nx2ta¹wa².

21

A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
 ã³yãn³te²ti²jau³su²

Je³su²jah³la²

¹ Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nãu³kxai³lu¹
 Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a³ya³txi²xain¹sxã³ ãh¹
 a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² ã³yãn³te²txi²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 ĩ³ye³na² Ti³be³ri²a³je³na² a²yxo²ka³te³h³nãu³a¹ ãh¹
 ã³yãn³te²txi²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

² Nxe³te³nah¹lxi¹, Si³mãu² Pe²jah³la² nxe³ha²kxai³,
 To³me²ah³la² hau³hau³kon³sxã³ tøn¹jah¹la²
 nxe³ha²kxai³, Na³ta³na³e²lah³la² Ka²na³thĩ³na²
 Ka³li³le²a²ko³xa² nxũ²kwai³ye³lan¹thĩ³na² tøn¹jah¹la²
 nxe³ha²kxai³, Se³be³te²ah³la² a²tah²nãu³xa²
 ha¹lin¹ya³te²nãu³xa² nxe³ha²kxai³, a²sa³wi³ha³lxi³
 ã³su² nũn³te²a² ha¹lin¹yah³nũn³te²a² nxe³ha²kxai³,
 ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ³ Nxe³sxã³ Si³mãu² Pe²jah³la²
 wãn³txi³kxai³lu¹:

— Āi³na² ã³na¹a¹tu¹wi¹. Nxa²ha¹te¹,
 a²sa³wi³ha³lxa² wã³kon³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 e³te³nah¹lxi¹:

— Ten³sa²nũn³sĩn¹nhai¹. Ān³si³tẽ³la³kxi¹nxa²nha¹tu¹wi¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la². Āin¹ka³tu³, ka³nain¹ka³tu³,
 ka²no¹a² kãin²ta³ka³lo³a² kan³sxã³ ã³wi¹hain¹ka³tu³,
 ai³na² o²la³kxa¹ a³la²nain¹ta¹, hai³txi³ ka³na³ki²
 te²he³la³ko³ sai¹ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

⁴ Nxe³nxa²ha¹te¹, ãh¹ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹

ũ³je³na³kxa² jũ¹nxe² ũ³nhe³sai¹xi²nh²ti³kxai³lu¹,
 Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ĩ³ye³nai²na²
 a²yo²ka³te^hnãu³a¹ yxau³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Yxã¹ta¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
 ã³ye³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 5 Nxe³ka³tu³,
 Je³su²jah³la² ĩ³kaix¹sa²tã³yain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²ya³lxa³nãu³xã³. Aĩ³na²
 sai¹yah¹lxin¹ta¹nxe³lhe¹? Je³su²jah³la² wãn³txa²,
 ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ta¹:

— Sa²to³kxi²txi³he¹nxe³sĩ¹nxa³nha²we¹.
 A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxa²wi¹nx2ti³tãu³a¹ sa³we³la³ka³lo³ta²li²
 ã³na¹jxah¹lxu¹le¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Aĩ¹nha²kxai³
 a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² a²wi¹tãu³a¹
 ã³na¹ai¹nha²kxai³, aĩ³na² ka³lxa¹khaix¹sxã³
 ã³ne³kih¹sxã³ ã³wi¹hũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Sa³txe¹khai¹nxe³yai¹nha²kxai³, hxi²kan¹txi³
 sa³we³la³ka³lo³ai²na² sa²sai¹sxã³
 ka²no¹a²ka³lo³a² a²ye³ẽ¹nãu³a¹ so¹sxã³
 ũ³whi¹so¹ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 7 Nxe³nxa²ha¹te¹,
 a²sa³wi³sxa² Je³su²jah³la² a³lxi²kxah³lo²su² jah¹la²
 wãn³txi³kxai³lu¹ Pe²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³ka³txai²la¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Aĩ¹nha²kxai³,
 Si³mãu² Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²nũ² so¹lxi³
 nha²kxai³, wã²la² ha³la³sẽ³nãn¹ta³ka³lo³a² so¹lxi³
 ũ³ha³la³wi²kxi²nha²ka³tu³, ka²no¹a² a³li²sin³sxã³
 wa²li³sxã³, ĩ³yau³xa² ã³sa²yũ³kũ³ain¹ka³tu³,
 Je³su²jah³la² yxau³tãu³a² sa²kxai³lu²
 ã³tĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³ye³na² u²lxa³ha²kxai³
 ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³, a²wã³kon³tũ³ka³txa²
 sa²kxai³lu² ka²no¹a² yxau³sxã³ ha³lo²a²

ai³ya³son³ta¹hxai²hē¹la². 8 Ai¹nha²kxai³,
 sa³we³la³ka³lo³a² ai³na² ne³ki¹ta³ka³lo³a²,
 ka²no¹a² sa²si³ta³kū¹nha²sxã³ sa²sĩ³nxe²
 tē³sxã³ ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ha³lo²a²
 yxo²hã³na³to³nha²kxai³, ta¹hxai²hē¹la².
 9 Nain¹ka³tu³, ha³lo²a² a³tain¹ka³tu³, ha³nxe²a²
 i³tho³xa² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tho³xa²
 a²ne³ka³nah²nãu³a¹ ai³na² yxau², yain³txi³nũ³xa²
 yxau², nxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la². 10 Nxe³nxa²ha¹te¹,
 Je³su²jah³la² e³te³nah¹lxi¹:

— Ai³na² sa²sai¹yah³lxin¹kxe³su² te²a² kwa²
 ha³ya³kxa² ha¹li¹ so¹sxã³ ũ³hũ¹sah¹lxi³hē¹li¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

11 Ain¹ka³tu³, Si³mãu² Pe²jah³lai²na²
 sa²kxai³lu² ka²no¹ai²na² wxa²kan³si²sxã³
 ã³wih¹sxã³ sa³we³la³ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu²
 sa²ha³lo²sa²ta³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ka³lo³ai²na²
 ne³ki³khaix¹ne³ka³lo³a² nxe³kxa²ha³ta³nxã²ti³,
 ai³na²ka³lxa¹khai¹nxe³tũ³ka³txa² 153 nxe³tũ³ka³txa²
 nxe³kxa²ha³ta³nxã²ti³, hai³txi³ a²ka³lo³ai²na²
 sa²ten²txi³sxã³ ã³kho³ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 12 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxã³sxã³ i³yain³jah¹lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².
 Yxã¹ta¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² hã¹nxe³sxã³
 kon³to³nxe² yxau³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³:

— Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³txai²la¹xã¹.
 Nxe³jau³xai²na², a²ẽ¹nãu³a¹ i³ye³kxi²nhain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Wxi²kan¹txi³ e³lẽ³na² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

— Wxã¹na², yã¹jah¹lo²ta³nhĩ¹te²sin²tã³?
 Nxe³ain¹jau³nũ³xai²na², a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²,
 Je³su²jah³lai²na² i³ye³kxain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

13 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²

ã³tĩ³xain¹sxã³, a²yain³txi³nũ³xai²na² sa²so¹sxã³
ũ³hũ¹ai¹ni², ai³nai²na² sa²so¹sxã³ ũ³hũ¹ai¹ni²,
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nain¹ju³ta², Je³su²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ã³yãn³te²txi²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nain¹sxã³,
Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² ka³ten³su²
ĩ³sa²yxau³xi²hĩ¹nãn¹te²tũ³, ãn³yãn³ta³lo³hẽ²ti¹xi²nũn³sxã³,
a²sa³wi³ha³lxa² ãn³yãn³te²txi¹xi²ju³ta²,
ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² Pe²jah³la² nxe³nha²jau³su²

15 Ĩ³yain³ta³lun²nũ²la², Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹, Si³mãu² Pe²jah³la²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Si³mãu²ah³lãi³. Jo³ãu²ah³la²
ta²hãi³. Nxet3sã¹lxi¹. A²ya³la³tũ³
a³lxi²khaix1san¹ta¹nxe³ji¹wi¹? Txa²sa³wi³ha³lxa²
wã³kon³tũ³kã³txai²na² a³lxi²sain¹ju³ta²
ãn³sen³sai¹khai¹xain¹sxã³ a³lxi²khaix1sa²tu³nxãn¹ji¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. ã³ya³lxi¹nxa²ha¹nhai¹.
ã³ya³lxi¹nxa²ha¹ju³ta² a³la³kxi²sxã³ wi¹kõ³nhã¹lxi¹.
Pe²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
Je³su²jah³la² wãn³txa² te³nah¹lxi¹:

— Hã³xã¹. Txa²nũ³kã³txa² wãn³txa²
wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³txai¹nhẽ³li¹. Wi¹lhin¹te²
wa³kxẽn³yah³la² a²ka³yxuh³xa² wẽ³ha³lxa²
ũ³yhai¹tain¹jut3sũ³nxe² txa²nũ³kã³txa² wãn³txa²
wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³txai¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxe³ka³tũ³ta¹. ã³ta³lo³hẽt1sxã³ Je³su²jah³la²
ĩ³wã³txi³te³nah¹lxi¹:

— Si³mãu²ah³lãi³, Jo³ãu²ah³la² ta²hãi³.
A³lxi²san¹ta¹nxe³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Ta¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. ã³ya³lxi¹nxa²ha¹nhai¹.
ã³ya³lxi¹nxa²ha¹ju³ta² wi¹kõ³nhã¹lxi¹. Pe²jah³la²
wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². Te³nah¹lxi¹, Je³su²jah³la²
wãn³txa² te³nah¹lxi¹:

— Txa²nũ³kã³txa² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³yau¹ũ³txai¹nhẽ³li¹. Wi¹lhin¹te² wa³kxẽn³yah³la²
a²o³ve²a² wi¹lũ³yhai¹tain¹jut3sũ³nxe², txa²nũ³kã³txa²
wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³txai¹nhẽ³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

¹⁷ Nxe³ka³tũ³ta¹, ĩ³ye³ãn³ta³lo³hẽ²ti²nũ³jau³xa²
Je³su²jah³la² ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Si³mãu²ah³lãi³. Jo³ãu²ah³la² ta²hãi³.
ã³ya³lxi²san¹ta¹nxe³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³ta², Pe²jah³lai²na² a²ẽ¹nãu³a² ău³txi³
ĩ³ain²txi³ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³ain²txi³te³nah¹lxi¹:

— “A²ya³la³tũ³ ã³ya³lxi²san¹ji¹wi¹?”
Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la² e³kxi²sa³na²na¹.
Na¹ha²kxai³, ãin²ti³sa³nhã¹. Pe²jah³la²
nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³
e³te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. A²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
a³la³kxi²te²si¹lxi¹. Jã¹nxe³te²sin¹jau³su²,
ã³ya³lxi¹nxa²ha¹ju³ta² wi¹kõ³nha² a³la³kxi¹lxi¹.
Pe²jah³lai²na² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tũ³,
Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²nũ³kã³txa² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³yau¹ũ³txai¹nhẽ³li¹. Wi¹lhin¹te² wa³kxẽn³yah³la²
a²o³ve²a² wi¹lũ³yhai¹tain¹jut3sũ³nxe², txa²nũ³kã³txa²
wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³txai¹nhẽ³li¹.

¹⁸ Jã¹nxa¹jau³su², a²ya³la³tũ³ wãn³txi³tũ³

e³kxi¹nxa²ha¹i¹. Sa³nxe³la³ku³nĩ¹nhĩ¹nai³tã²
 sa²si³i¹nha²ta³ka³lo³a² ũ³si³wi²kxi²nha²sxã³ ha³lo²a²
 a²te³nĩ¹ko³xa² ã³nxai³to³hxai¹nhẽ³li¹. Yxã¹ta¹,
 yxan¹nãu³a¹: “Yah³lon¹sa³nhã¹.” Nĩn¹tãu³ãn¹tu³
 i³nũ³hai¹la³kxi²nhã¹nha²kxi³ a²nũ²a² ã³su² te²su²
 te²a² kan²txi³ sa²tai³ta³lxi³kxi¹nxa²ka³tu³, ha³lo²a²
 ai³ti³ten³ti³he¹nxe²nxã³tãu³nũ³ã¹ ã³te³nxa²sxã³
 ã³nxai³nxain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² wãn³txa²
 ta¹hxai²hẽ¹la².

19 A²nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tãu³a¹
 nxe³te³nah¹lxi¹:
 — A²yan¹nãu³a¹ Pe²jah³la² i³nxai²na²
 a²ya²lun¹ju³ta³nũ³a², hĩ¹na² ka³ten³su²
 yxau¹nhĩ¹na² i³yau¹ũ³nxa²ha¹i¹. A²nũ²a²
 ã³su² te²su² te²a² i³nũ³hai¹la³kxi²nhã¹nha²kxi³
 i³hxi²kĩ¹la³kxi¹nxa²ka³tu³, su²lhã³nxain¹tu¹wi¹.
 Su²lhã³nxain¹kxi²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na²
 a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 i³yau¹ũ³hai¹nĩn¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² wãn³txai²na²
 a²si³yxau³tãu³a¹, ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³, ãh¹
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— ã³si³tẽ³la³kxi¹sẽ¹li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa²
 ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²sa³wi³sxa² ã³xa² nxe³nha²jau³su²

20 Ain¹ka³tu³, Je³su²jah³lain²txi³ ã³nxai³li²,
 Pe²jah³lain²txi³ ãn³si³tẽ³la³kxi², ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ain¹te³nah¹lxi¹, Pe²jah³lai²na² sa²kxi³lu²
 sa²wa³ti³nha²sxã³ i²tãu³, a²sa³wi³sxa² ã³xa²
 Je³su²jah³la² a³lxi²khaix¹kxah³lo²su² jah¹la³,
 ã³si³tẽ³la³kxain¹ju³ta² i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³te²a² sa³wi³sxa² ã³xai²na² sa²kxi³lu²,
 kxã³nhxĩ¹nai³kxi³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²

yx⁰ha³kx¹ sa²nên¹kxi²khaix¹nxe³je³na²
 ã³wxe³sxã³ i³yai³nain¹ti³wã³kxai²kxai³, Je³su²jah³la²
 a²wi³lẽ³nãu³a¹ sa²nên¹kxi²khaix¹nxe³je³na²
 ã³wxe³sxã³i³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ĩh¹nxe³te²khai³xan²tũ³
 i³kox¹kq¹son²kxi¹nxain¹te³ji¹wi¹?

Kxã³nhxĩ¹nai³kxai³, ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³te² a²sa³wi³sxa² kwên¹tai²na²
 ã³si³tẽ³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 21 Ain¹te³na¹,
 Pe²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu², Je³su²jah³la²
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Jah¹lai²na²
 yxan¹nãu³a¹ ha³lo²a² yxau²xai³tãu³a¹
 ĩh¹nxe² sa²ko¹tai¹nhĩ³te²la¹ku¹, ka³tẽn³su²
 yxau²sa²tẽ³ai¹nhĩ³te²la¹ku², ai¹na¹nhai¹.
 ĩ³ye³kxi¹sẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxe³ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
 i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxet³sã¹lxi¹. Jah¹lai²na²ĩ³kwa³na³ai¹na¹kxai²nãn²tũ³:
 “Yxan¹nãu³a¹ yuh³xai²nãn¹ko³xai²na²
 i³xi²na¹tãu³nũ³ã¹ wxãi²na² ka³tẽn³su² yxau³sxã³
 wah³nxe³san¹tu¹wi¹.” Nxe³ai¹na¹jau³su²,
 Je³su²jah³lo²na¹xai²na² jah¹lai²na²
 i³kwa³na³ai¹na¹kxai²nãn²tũ³, nxe² a²hxi²kĩ³lxi³su²
 kxai²nãn²tũ³, jah¹lai²na² a²hxi²kĩ³lxi³khai³su²
 hĩ³nx²na³li¹. Hai³txi³ Pe²jah³lo² ĩ³nxai²na²
 wxa²hxi²kĩ³lxi³syu¹nx²na³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

23 A²nxe³jau³xai²na², a²nũ²a² Je³su²jah³la²
 ã³si³tẽ³la³kxi²tũ³kã³txai²na² yxo²ha³kx¹
 i³ye³kxi² sa²nẽ³sai¹yhu¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³te³nah¹lxi¹, a²sa³wi³sxa²na² ya³lu²ai¹nx³tho³li¹.
 Nxe³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, tũ¹kã³txai²na²

ha³lo²a² a³la³kxi²nxa³kxe³tu³, wain³txi³
ĩ³ye³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Yãn³taĩ²na², Je³su²jah³la²
e³jau³xa²:

— Jah¹lai²na² ya³lu²ai¹nx³tho³li¹. Nxe³jau³xa²
hai³txi³ Je³su²jah³la² e³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la² e³jau³xa²sa¹:

— Jah¹lai²na² ĩ³kwa³na³ai¹na¹kxai²nãn²tu³: “Txa²
ĩ³xi²na¹tãu³nũ³ã¹, wxãĩ²na² ka³ten³su² yxau³sxã³
wah³nxe³san¹tu¹wi¹.” Nxe³ai¹na¹kxai²nãn²tu³,
nxe² a²hxi²kĩ³lxi³su² kxai²nãn²tu³, jah¹la²
a²hxi²kĩ³lxi³khai³su² hĩ³nx²na³li¹. Jau¹xai²na² so¹lxi³
Je³su²jah³la² e³ta¹hxai²hẽ¹la².

24 A²nxe³te²a² a²sa³wi³sxai²na², Je³su²jah³la²
a³lxi²khai¹kxah³lo²su² jah¹lai²na², a²hxi²kĩ³lxa²
ĩ³yau¹ũ³hi², wãn³txai²na² yxo²ha³kxa¹ ũ³ha²li¹la³kxi²
sa²sĩn¹na²hẽ³la². Wãn³txi³tu³ e³jah¹lo²su² sĩn¹na³la².

A²ne³ki³san¹jau³su²

25 Jã¹nxa¹jau³su², ha³lo²a² yu³tã³lxi³,
Je³su²jah³la² ka³lxa¹txi³ kãĩ³sa²sai¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ju³ta² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹txi³ ũ³wha²li¹
ũ³hau³ko³ta³lun²sa²so¹hĩ³kĩ³sxa³wa².

— Ũ³wha²li¹ta³lu²na¹tũ¹xã¹. Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³,
a²ha³teh³nxã³nxa² yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²nãn¹txã³nxai²na²
yxo²ha³kxa¹ ũ³wha²li¹ãn³yxo²ka³tu³kxi²sa²so²
wxa²nã¹la³kxi²nũ² nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³,
ha³teh³nxã³nxai²na² yxo²ha³kxa¹
hxan³khai¹nxe³tãu³a¹ ha³ta³nxãn²txi³, hxi²kan¹txi³
Je³su²jah³la² kãĩ³ju³ta² ka³lxa¹ju³ta² ha³kxa¹
ũ³hau³ko³ta³lun²sa²so¹hĩ³kĩ³sxa³wa². Ta³lu²na¹wa².

Txa²wa¹sũ³na² Wãⁿ³txa²
New Testament in Nambikuára, Southern
(BR:nab:Nambikuára, Southern)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nambikuára, Southern

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nambikuára, Southern [nab], Brazil

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Nambikuára, Southern

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

5198f7a7-ab9d-5d69-b112-d94960f81d2a